

National Disaster Management Act 2005

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 2005

PM CARES For Children

Support measures

launched for

COVID-19

AFFECTED CHILDREN

PM CARES
Prime Minister's Citizen Assistance and Relief
in Emergencies Fund

પીએમ-કેર ફોર ચિલ્ડ્રન

World
milk
day

વિશ્વ દૂધ દિવસ

click to join whatsapp
joinicerajkot.com

follow us on instagram
icerajkot

follow us on youtube
icerajkot

join telegram
t.me/icerajkotofficial

INDEX

1. બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા...1

- મુખ્ય સચિવની બદલી સંબંધિત મુદ્દો.....01
- રાજદ્રોહની હદ નક્કી કરી રહ્યા છે: SC.....02
- મોડેલ ટેનન્સી એક્ટ.....03
- નાગરિક સેવકો માટે નવા પેન્શન નિયમો...04
- કેન્દ્ર દ્વારા નાગરિકતાની અરજી સંબંધિત જાહેરનામું.....05
- સુપ્રીમ કોર્ટે (SC) ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 304B (દહેજ હત્યાઓ)નો વિસ્તાર વધાર્યો.....06
- ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 2005.....07
- બંધાયેલા મજૂરો અને સ્થળાંતર કરનારા કામદારો અંગે NHRC ની માર્ગદર્શિકા...08
- લઘુત્તમ વેતન નક્કી કરવા માટે સરકારે નિષ્ણાત જૂથની રચના કરી...09
- પ્રશ્નોત્તરી.....10

2. અર્થતંત્ર.....12

- SBIએ નાણાકીય વર્ષ 2022 ના GDP અંદાજને સુધારીને 7.9% કર્યો.....12
- RBIએ મૌદ્રિક નીતિમાં દરો યથાવત રાખ્યા...12
- HDFC બેંક 2031-32 સુધીમાં કાર્બન તટસ્થ બનશે.....12
- નીતિ આયોગે ખાનગીકરણ માટે જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોનાં નામ સોંપ્યા...13
- સેબીએ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ માટે વિદેશી રોકાણોની મર્યાદા વધારી.....13
- પ્રશ્નોત્તરી.....14

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ....16

- વિદેશ પ્રધાનની યુએસ યાત્રા.....16
- ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા બેઠક.....17
- માસ મીડિયા સહયોગ પર SCO કરાર...18
- ઇઝરાયલ સામેના ઠરાવ અંગે ભારતની સ્થિતિ..18
- CEM- ઇંડસ્ટ્રીયલ ડીપ ડેકાર્બોનાઇઝેશન પહેલ.....20
- OECD એ ભારતની વૃદ્ધિની આગાહી ઘટાડીને 9.9% કરી.....21
- બ્રિક્સના વિદેશ પ્રધાનોની વર્ચ્યુઅલ બેઠક યોજાઈ.....21
- કેબિનેટે ભારત અને જાપાન વચ્ચે સ્થાયી શહેરી વિકાસ અંગેના MOCને મંજૂરી આપી.....22
- માઇક્રોસોફ્ટે એશિયા-પેસિફિક સાયબર સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ શરૂ કરી.....22
- ડેનમાર્કે કૃત્રિમ ટાપુના નિર્માણને મંજૂરી આપી.....23
- FATF પાકિસ્તાનને 'વિસ્તૃત ફોલો-અપ લિસ્ટ'માં જાળવી રાખ્યું.....23
- US એરલાઇન્સ 'યુનાઇટેડ' સુપરસોનિક મુસાફરોની ઉડાન શરૂ કરશે.....24
- પ્રશ્નોત્તરી.....25

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી...27

- જીવાણું નાશક્રિયા સિસ્ટમ વજ કવચ.....27
- સકારાત્મક સ્વદેશીકરણની સૂચિ.....27
- શુક્ર ગ્રહ માટે નવા મિશન: NASA.....29

- ચીનનો 'કૃત્રિમ સૂર્ય' EAST.....29
- સેટેલાઇટ ઇન્ટરનેટ.....31
- નાસા (NASA)ની અવકાશમાં નેબી સ્ક્રિવ્ડસ અને ટાર્ડિગ્રેડસ મોકલવાની યોજના.....32
- ભારતનો પ્રથમ સ્વદેશી Temperature Data Logger: AmbiTAG.....33
- પાણીને જંતુમુક્ત કરવા માટે 'SWASTIK' તકનીક.....33
- ICMR એ PanBio Test Kit ને મંજૂરી આપી..34
- MadadMap: ખાલી પથારીનો રીઅલ-ટાઇમ ઓનલાઇન નકશો.....34
- IIT-હૈદરાબાદે નેનો ફાઇબર આધારિત એમ્ફોટોરિસિન B ઓરલ ટેબ્લેટ વિકસાવી....34
- એન્ક્રિપ્ટેડ ડેટા પ્રાપ્ત કરવા માટે ચિપ-ઓફ ટેકનોલોજી.....35
- સંરક્ષણ એક્વિઝિશન કાઉન્સિલ (DAC) એ 6 સબમરીન માટેના સોદાને મંજૂરી આપી.....35
- એસ્પર્ગીલોસિસ ફંગલ ઇન્ફેક્શન.....36
- 'સખાગ' શિપ કમીશન કરાયું.....36
- હબલ એ NGC691 ની નવી છબી લીધી.....36
- ક્યુરિયોસિટી રોવરે મંગળ પર રંગબેરંગી વાદળોની છબીઓ મેળવી.....37
- ફેંગયૂન-4B: ચીને નવા પેટીના હવામાન ઉપગ્રહનો પ્રારંભ કર્યો.....37
- પ્રશ્નોત્તરી.....38

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....41

- પીએમ-કેર ફોર ચિલ્ડ્રન.....41
- મેગા ફૂડ પાર્ક યોજના.....42
- યુનાઇટેડ નેશન્સનો સ્ટેટ ઓફ ફાઇનાન્સ ફોર નેચર રિપોર્ટ.....42
- 'ઘોરણ વિકાસ સંગઠન' (SDO) માન્યતા યોજના.....43
- આંતરરાષ્ટ્રીય લેબર ઓર્ગેનાઇઝેશન (ILO) નો વર્લ્ડ એમ્પ્લોયમેન્ટ એન્ડ સોશયલ આઉટલુક ટ્રેડ્સ રીપોર્ટ-2021.....44
- સાયબર સિક્યુરિટી ફર્મ સોફોસે State of Ransomware 2021 રિપોર્ટ જાહેર કર્યો.....45
- સિનિયર કેર એજિંગ ગ્રોથ એન્જિન (SAGE) પ્રોજેક્ટ.....46
- 'યુએન ડિકેડ ઓન ઇકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન' (UN Decade on Ecosystem Restoration) રિપોર્ટ.....46
- નોલેજ ઇકોનોમી મિશન.....46
- ઇમર્જન્સી ક્રેડિટ લાઇન ગેરંટી સ્કીમ (ECLGS) 4.0.....47
- આરોગ્યમંત્રીએ સુધારેલી આરોગ્ય યોજનાઓ શરૂ કરી.....47
- લદાખે YounTab યોજના શરૂ કરી.....48
- નાણાં પ્રધાને વડા પ્રધાન ગરીબ કલ્યાણ પેકેજ વીમા યોજનાની સમીક્ષા કરી.....48
- પ્રશ્નોત્તરી.....49

6. પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....52

- દેવિકા નદી પ્રોજેક્ટ.....52
- ચક્રવાત યાસ (YAAS).....52
- વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિતિ 2021 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું.....54
- ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે મૃત્યુ સતત વધી રહ્યા છે.....54
- બ્લુ-ફિન મહાસીરને IUCN લાલ સૂચિમાંથી દૂર કરાઈ.....55
- ઇન્ડોનેશિયાના જવાળામુખી માઉન્ટ મેરાપીમાં વિસ્ફોટ થયો.....55
- પ્રશ્નોત્તરી.....56

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....58

- નાસિકના બૌદ્ધ ગુફા સંકુલમાં ત્રણ ગુફાઓ મળી.....58
- પ્રશ્નોત્તરી.....58

8. અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....59

- COVID અસરગ્રસ્ત પરિવારો માટે EPFO અને ESICનું વિસ્તરણ.....59
- વિશ્વ તંબાકુ નિષેધ દિવસ.....60
- વિશ્વ દૂધ દિવસ.....61
- ચીને બે બાળ નીતિમાં સહત આપી: ભારત માટે પાઠ.....62
- વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ, 2021.....63
- કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયનો બાગાયત કલસ્ટર વિકાસ કાર્યક્રમ.....64
- H10N3 બર્ડ ફ્લૂનો પ્રથમ માનવ કેસ.....65
- નીતિ આયોગ દ્વારા SDG ઇન્ડિયા

- ઇન્ડેક્સની ત્રીજી આવૃત્તિ જાહેર કરાઈ.....66
- બિન-જોડાણવાદી ચળવળ: તાજેતરમાં આરોગ્ય પ્રધાનોની બેઠક યોજાઈ.....67
- ગોવા સરકારે Goa Institution for Future Transformation (GIFT) ની સ્થાપના કરી.....67
- ભારતમાં મળી આવેલ COVID-19 સ્ટ્રેન....68
- FICCI એ Business Confidence Survey બહાર પાડ્યો.....68
- ગુજરાત 7 યુનિવર્સિટીઓને Centre of Excellence નો દરજ્જો આપશે.....69
- નીતિ આયોગે SDG India Index અને Dashboard 2020-21 રજૂ કર્યું.....69
- બીજ મીનીકીટ કાર્યક્રમ (Seed Minikit Programme).....70
- મહારાષ્ટ્રમાં કોરોના મુક્ત ગામ (Corona-free Village Competition) સ્પર્ધા.....70
- ભારતે 'મિશન ઇનોવેશન ક્લીનટેક એક્સપ્લોર' શરૂ કર્યું.....71
- 2025 સુધીમાં ભારત 20% ઇથેનોલ સંમિશ્રિત લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરશે: વડા પ્રધાન મોદી.....71
- ચાર નવા રાષ્ટ્રીય હેલ્પલાઇન નંબરો.....72
- નેનો યુરિયા.....72
- શું કોરોના માટે બે અલગ અલગ રસી આપી શકાય છે?.....72
- લેફ્ટનન્ટ જનરલ પ્રદીપ ચંદ્રન નાયરની આસામ રાઇફલના ડાયરેક્ટર જનરલ તરીકે નિમણૂક.....73
- ન્યાયમૂર્તિ અરૂણકુમાર મિશ્રાની રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર આયોગ (NHRC) ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક.....73
- WHOએ વૈશ્વિક વપરાશ માટે ચીની રસી સિનોવાકને મંજૂરી આપી.....73
- કેન્દ્ર સરકાર બાયોલોજિકલ-ઇ પાસેથી 30 કરોડની કોવિડ-19 રસી ખરીદશે.....74

- આંધ્રપ્રદેશના મુખ્યમંત્રીએ YSR જગન્ના કોલોની પ્રોજેક્ટનો પ્રારંભ કર્યો.....74
- બિહાર દ્વારા એન્જિનિયરિંગ અને મેડિકલ કોલેજોમાં 33% અનામતની ઘોષણા.....74
- 3 જૂન: વિશ્વ સાયકલ દિવસ.....75
- શિક્ષક પાત્રતા પરીક્ષણ (TET) પ્રમાણપત્ર આજીવન માન્ય બનાવ્યું.....75
- CBSE શાળાઓમાં કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સ રજૂ કરશે.....75
- ફિલ્મ ડિવિઝન ઓએસિસ ઓફ હોપ ઓનલાઇન ઉત્સવનું આયોજન કરશે.....76
- સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયાને ભારતમાં સ્પુટનિક V રસી બનાવવાની મંજૂરી મળી.....76
- ડેવિડ દિઓપએ 2021 નું આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ જીત્યું.....76
- ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણનો આંકડો 23 કરોડને પાર.....77
- પ્રશ્નોત્તરી.....77

Big Discount

50%

રૂ. 2500/- માં 3 મહિના

Join ICE

ICE

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

First Name

Last Name

Mobile Number

Password

REGISTER

GET DISCOUNT
ENTER

PROMO CODE

big50

APPLICATION

ICE CLICKS

ડાઉનલોડ કરો

Google Play

સિનિયર ક્લાર્ક & A.T.D.O

ઓફર 20-6-2021 સુધી મર્યાદિત

ONLY WHATSAPP
93773-01110

સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટીની ટીમ

આયોજનબદ્ધ તૈયારી માટે

ગુજરાતી, અંગ્રેજી, ગણિત,
Reasoning, બંધારણ, ઇતિહાસ,
ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ, પર્યાવરણ,
સરકારી યોજના વગેરે વિષયોનો સમાવેશ

મુખ્ય સચિવની બદલી સંબંધિત મુદ્દો

- પૂર્વ આદેશ મુજબ નવી દિલ્હીમાં કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગ (DOPT) ને રિપોર્ટ કરવામાં નિષ્ફળ જવા બદલ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પશ્ચિમ બંગાળના મુખ્ય સચિવ વિરૂદ્ધ શિસ્તની કાર્યવાહી થઈ શકે છે.
- કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિ (ACC) એ ભારતીય વહીવટી સેવા (કેડર) નિયમો, 1954 ના નિયમ 6 (1) ની જોગવાઈઓ અનુસાર મુખ્ય સચિવની સેવાઓ નિયુક્તિ (Placement of Services)ને મંજૂરી આપી છે.
- ACCનું નેતૃત્વ વડા પ્રધાન કરે છે અને ગૃહ પ્રધાન તેના સભ્ય છે.

Back to basics : રાજ્યના મુખ્ય સચિવ

- નિમણૂક:
 - મુખ્ય સચિવની પસંદગી (Chosen) મુખ્યમંત્રી દ્વારા કરવામાં આવે છે.
 - મુખ્ય સચિવની નિમણૂક મુખ્યમંત્રીના કારોબારી આદેશથી થાય છે, તેથી રાજ્યના રાજ્યપાલ દ્વારા તેમની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.
- સ્થિતિ:
 - મુખ્ય સચિવ (Chief Secretary) ભારતીય રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની સિવિલ સર્વિસમાં સૌથી વરિષ્ઠ પદ છે.
 - આ પોસ્ટ ભારતીય વહીવટી સેવાની સંવર્ગ અથવા કેડર (Cadre) પોસ્ટ છે.
 - મુખ્ય સચિવ રાજ્ય પ્રશાસન (કેબિનેટ) ને લગતી તમામ બાબતોમાં મુખ્યમંત્રીના મુખ્ય સલાહકાર તરીકે કાર્ય કરે છે.
- કાર્યકાળ:
 - મુખ્ય સચિવનું પદ કાર્યકાળ પ્રણાલીની કામગીરીથી દૂર રાખવામાં આવ્યું છે.
 - આ પદ માટે કોઈ નિશ્ચિત સમયગાળો નથી.

અખિલ ભારતીય સેવાઓ (AIS)

- સ્વતંત્રતા પૂર્વે:
 - ભારતીય સિવિલ સર્વિસ (ICS) એ ભારતમાં બ્રિટીશ શાસન (CROWN) ની મોટાભાગની સેવાઓ હતી.
 - ભારતીય સિવિલ સર્વિસ સિવાય બ્રિટીશ શાસન દરમિયાન 'ઈમ્પિરિયલ પોલીસ' સિસ્ટમ પણ હતી.
- આઝાદી પછી:
 - આઝાદી પછીના દેશની એકતા, અખંડિતતા અને સ્થિરતા જાળવવા માટે અખિલ ભારતીય સેવાઓની જરૂર હતી.

- બંધારણીય જોગવાઈ:
 - બંધારણની કલમ 312 માં કેન્દ્ર અને રાજ્યો માટે એક અથવા વધુ સામાન્ય અખિલ ભારતીય સેવાઓ બનાવવા માટેની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
 - સંસદ દ્વારા બંધારણની કલમ 312 હેઠળ ભારતીય વહીવટી સેવા (IAS) અને ભારતીય પોલીસ સેવા (IPS) ની રચના કરવામાં આવી છે.
 - બંધારણના ઘોષણા પછી, વર્ષ 1966 માં એક નવી ઓલ ઈન્ડિયા સર્વિસ એટલે કે ભારતીય વન સેવા (IFS) ની રચના કરવામાં આવી.
- ભરતી અને પોસ્ટિંગ:
 - આ સેવાઓ માટે કેન્દ્ર દ્વારા સભ્યોની ભરતી કરવામાં આવે છે, પરંતુ તેમની સેવાઓ વિવિધ રાજ્ય કેડરમાં આપવામાં આવે છે અને તેમની રાજ્ય અને કેન્દ્ર બંને હેઠળ સેવા કરવાની જવાબદારી છે.
 - અખિલ ભારતીય સેવાઓનું આ પાસું ભારતીય સંઘના એકરૂપ પાત્રને મજબૂત બનાવે છે.
- કંટ્રોલિંગ ઓથોરિટી:
 - કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલય IAS માટે કેડર કંટ્રોલિંગ ઓથોરિટી છે.
 - કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય ભારતીય પોલીસ સેવાના અધિકારીઓ માટે કેડર કંટ્રોલિંગ ઓથોરિટી (Controller Authority) છે.
 - ત્રણેય સેવાઓમાં ભરતી પ્રક્રિયા યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન (UPSC) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે.
 - આ અધિકારીઓને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ભરતી કરવામાં આવે છે અને તાલીમ લીધા પછી તેઓ રાજ્ય કેડરને ફાળવવામાં આવે છે.

IAS કેડર (Cadre) નિયમો

- ઓલ ઈન્ડિયા સર્વિસિસ એક્ટ, 1951 અમલમાં આવ્યા પછી, વર્ષ 1954 માં, IAS કેડર (Cadre) માટે નિયમો બનાવવામાં આવ્યા.
- કેડર અધિકારીઓની પ્રતિનિયુક્તિ: IAS કેડરના નિયમો અનુસાર, સંબંધિત રાજ્ય સરકાર અને કેન્દ્ર સરકારની સહમતિથી જ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા અન્ય કોઈપણ રાજ્ય સરકાર હેઠળની સેવા માટે અધિકારીની નિયુક્તિ કરી શકાય છે.
- અસંમતિ માટેની જોગવાઈ: કોઈપણ મતભેદની સ્થિતિમાં, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ બાબતે નિર્ણય લેવામાં આવશે અને કેન્દ્ર સરકારના નિર્ણયનો અમલ રાજ્ય સરકાર કરશે.
- કેન્દ્રને વધુ વિવેકાધીન સત્તા આપતા ડેપ્યુટેશનના કેસમાં મે 1969 માં આ નિયમ ઉમેરવામાં આવ્યો હતો.

■ સેવા વિગતવાર:

- ડેથ-કમ-રિટાયરમેન્ટ બેનિફિટ (DCRB) ના નિયમ 16 (1) જણાવે છે કે, સેવાનો સભ્ય જે બજેટ સંબંધિત કામ કરે છે અથવા સમિતિના સંપૂર્ણ સમયના સભ્ય તરીકે કામ કરે છે, જે ટૂંકા ગાળાની અંદર સમાપ્ત કરી શકાય છે. કેન્દ્ર સરકારની પૂર્વ મંજૂરી સાથે ત્રણ મહિનાથી વધુ સમયગાળા માટે સેવાનું વિસ્તરણ જાહેર હિતમાં આપવું જોઈએ.
- રાજ્યના મુખ્ય સચિવના પદ પર નિયુક્ત અધિકારી માટે, આ મુદત છ મહિનાના સમયગાળા માટે હોઈ શકે છે.

પ્રતિનિયુક્તિમાં પસંદગી

■ સંમતિ જરૂરી:

- AIS ના અધિકારીને કેન્દ્રમાં પ્રતિનિયુક્તિ માટે બોલાવી શકાય તે પહેલાં, તેમની સંમતિ આવશ્યક છે.

■ કાર્યવાહી:

- DoPT માં સ્થાપિત અધિકારી રાજ્ય સરકારો તરફથી નામાંકન માટે આમંત્રણ આપે છે.
- એકવાર નામાંકનો પ્રાપ્ત થયા પછી, તેમની યોગ્યતા પેનલ દ્વારા તપાસવામાં આવે છે અને પછી દરખાસ્ત સૂચિ તૈયાર કરવામાં આવે છે, જે પરંપરાગત રીતે રાજ્ય સરકાર સાથે વહેંચાયેલી છે.
- કેન્દ્રીય મંત્રાલયો અને કચેરીઓ સૂચિત અધિકારીઓની સૂચિમાંથી તેમને પસંદ કરી શકે છે.

■ હુકમ નકારવા પર કાર્યવાહી કરવાની જોગવાઈ:

- અખિલ ભારતીય સેવાઓ (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, 1969, આવા કેસોમાં સજા અથવા સજાની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ નથી.

■ દંડ સત્તાધિકાર:

- નિયમ 7 માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે રાજ્ય સરકાર કાર્યવાહી શરૂ કરવાની અને દંડ લાદવાની સત્તા ધરાવશે જ્યારે તે 'રાજ્યના કામકાજ સાથે સંકળાયેલા હતા.

રાજદ્રોહની હદ નક્કી કરી રહ્યા છે: SC

- તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટે આંધ્રપ્રદેશ સરકાર દ્વારા કડક કાર્યવાહીથી બે તેલુગુ (ભાષા) ન્યુઝ ચેનલોને બચાવતા કહ્યું હતું કે દેશદ્રોહની હદ નક્કી કરવા માટે સમય આવી ગયો છે.
- હાલમાં, બ્રિટિશ યુગના ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) માં સુધારા સૂચવવા કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલયે રચાયેલી કિમિનલ લો રિફોર્મ્સ કમિટી પહેલીવાર 'હેટ સ્પીચ' વ્યાખ્યાયિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- ન્યુઝ ચેનલોએ રાજ્ય સરકાર પર મીડિયા ક્વરેજમાં અવરોધ ઉભો કરીને અને રાજ્યમાં COVID-19 રોગચાળાને લગતા અહેવાલ આપીને ભાષણ અને અભિવ્યક્તિના સ્વાતંત્ર્યના અધિકારનો ભંગ કરવાનો આરોપ લગાવ્યો છે.

- ભારતીય બંધારણની કલમ-19 દરેક વ્યક્તિને મૌખિક, લેખન, છાપકામ, ચિત્રકામ અથવા અન્ય કોઈ રીતે મુક્તપણે પોતાના મંતવ્યો, મંતવ્યો અને માન્યતાઓ વ્યક્ત કરવાની સ્વતંત્રતાની બાંધધરી આપે છે.
- સુપ્રીમ કોર્ટે તેના અગાઉના આદેશનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ રાજ્ય સરકારના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ વિરૂદ્ધ તિરસ્કારની કાર્યવાહી શરૂ કરવા તાકીદ કરવામાં આવી છે.
- સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાના અગાઉના આદેશમાં ફરિયાદ કરી રહેલા નાગરિકોને કાયદેસરની કાર્યવાહી અને ધરપકડ કરવા માટે સીધી અને આડકતરી કાર્યવાહી તાત્કાલિક બંધ કરવા રાજ્ય સરકારને આદેશ આપ્યો હતો.
- સુપ્રીમ કોર્ટે ટીકાકારો, પત્રકારો, સોશિયલ મીડિયા વપરાશકર્તાઓ અને સરકારના COVID-19 મેનેજમેન્ટ અંગે ફરિયાદ કરતા નાગરિકો સામે રાજદ્રોહ કાયદાના અન્યાયી ઉપયોગ અંગે ચિંતા વ્યક્ત કરી છે.
- રોગચાળાની બીજી લહેર દરમિયાન તબીબી વપરાશ, ઉપકરણો, દવાઓ અને ઓક્સિજન સિલિન્ડરોની માંગ કરતા લોકો સામે પણ દેશદ્રોહનો કાયદો ઉપયોગમાં લેવામાં આવી રહ્યો છે.

'રાજદ્રોહ' ની વ્યાખ્યા

- હાલમાં ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 124A (રાજદ્રોહ), 153A અને 505 ની જોગવાઈઓના અવકાશ અને પરિમાણો સમજાવવાની જરૂર છે.
- IPC ની કલમ 153A: તે તે કાયદાઓને સજા કરે છે જે ધર્મ, જાતિ, જન્મ સ્થળ, નિવાસસ્થાન, ભાષા વગેરેના આધારે વિવિધ જૂથો વચ્ચેની દુશ્મનાવટને પ્રોત્સાહન આપે છે અને સુમેળ જાળવવા સામે કામ કરે છે.
- IPC ની કલમ 505: તે આવી સામગ્રીના પ્રકાશન અને પ્રસારને ગુનો બનાવે છે જે જુદા જુદા જૂથો વચ્ચે દ્વેષ કે નફરતનું કારણ બની શકે છે.
- ખાસ કરીને સમાચાર, માહિતી અને અધિકારોની વાતચીત કરવા માટે ઇલેક્ટ્રોનિક અને પ્રિન્ટ મીડિયાના અધિકારના સંદર્ભમાં, ભલે તેઓ દેશના કોઈપણ ભાગમાં પ્રવર્તતા શાસનની ટીકા કરે.

મીડિયા અધિકાર

- કોર્ટે એવી દલીલ સ્વીકારી કે મીડિયાને રાજદ્રોહના કાયદા દ્વારા પ્રભાવિત કર્યા વિના પ્રવર્તિત શાસન વિશેના મહત્વપૂર્ણ કાર્યક્રમો પ્રસારણ કરવાનો અધિકાર છે.

રાજદ્રોહ (IPCની કલમ 124A)

- ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 124A મુજબ રાજદ્રોહ એ એક પ્રકારનો ગુનો છે.

- > IPCની કલમ 124A રાજદ્રોહને એક ગુનો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ, મૌખિક રીતે, લેખિતમાં (શબ્દો દ્વારા), સંકેતો દ્વારા અથવા દૃષ્ટિથી, ભારતમાં કાયદા દ્વારા સ્થાપિત સરકારને નફરત અથવા તિરસ્કાર અથવા ઉશ્કેરણી કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- > રાજદ્રોહમાં અદાવત અને દુશ્મનીની બધી ભાવનાઓ શામેલ છે. જો કે, ધિક્કાર અથવા તિરસ્કાર ફેલાવવાના પ્રયાસ વિના કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓને આ વિભાગ હેઠળ ગુનાની શ્રેણીમાં સમાવવામાં આવી નથી.
- **રાજદ્રોહ માટે સજા:**
 - > રાજદ્રોહ એ બિનજામીનપાત્ર ગુનો છે. દેશદ્રોહના ગુનામાં ત્રણ વર્ષથી લઈને આજીવન સુધીની સજા સંભળાવી શકાય છે અને દંડ પણ થઈ શકે છે.
 - > આ કાયદા હેઠળ આરોપી વ્યક્તિને સરકારી નોકરી કરતા રોકી શકાય છે.
 - > આરોપી વ્યક્તિને પાસપોર્ટ રાખવાની મંજૂરી નથી અને જરૂર પડે ત્યારે કોર્ટમાં હાજર રહેવું પડે છે.

આગળનો રસ્તો

- > IPCની કલમ 124A રાષ્ટ્રવિરોધી, ભાગલાવાદી અને આતંકવાદી તત્વો સાથેના વ્યવહારમાં ઉપયોગી છે. જો કે, ગતિશીલ લોકશાહીમાં પરિપક્વ જાહેર ચર્ચા માટે સરકારની અસંમતિ અને ટીકા એ આવશ્યક તત્વો છે. આને રાજદ્રોહ તરીકે જોવું જોઈએ નહીં.
- > સુપ્રીમ ન્યાયપાલિકાએ પોતાની નિરીક્ષણ શક્તિઓનો ઉપયોગ કરીને વાણી અને અભિવ્યક્તિના સ્વાતંત્ર્યના અધિકારની સુરક્ષાની બંધારણીય જોગવાઈઓ સુનિશ્ચિત કરવા અને પોલીસને સંવેદના આપવી જોઈએ.
- > દેશની સાર્વભૌમત્વ સાથે જોડાયેલા મુદ્દાઓને ભારતની પ્રાદેશિક અખંડિતતા સાથે શામેલ કરવા દેશદ્રોહની વ્યાખ્યા ઘટાડવી જોઈએ.
- > રાજદ્રોહના કાયદાના મનસ્વી ઉપયોગ વિશે જાગૃતિ લાવવા નાગરિક સમાજે પહેલ કરવી જોઈએ.

મોડેલ ટેનન્સી એક્ટ

- > તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય પ્રધાનમંડળે ભાડાની મિલકતો અંગેના કાયદા બનાવવા અથવા કાયદામાં સુધારો કરવા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં મોકલવામાં આવતા મોડેલ ટેનન્સી (Model Tenancy Act) અધિનિયમને મંજૂરી આપી હતી.
- > આ ડ્રાફ્ટ એક્ટને હાઉસિંગ અને અર્બન અફેર્સ મંત્રાલયે (Ministry of Housing and Urban Affairs) વર્ષ 2019 માં પ્રકાશિત કરી હતી.

Back to basics : મુખ્ય જોગવાઈઓ

- **લેખિત કરાર ફરજિયાત છે:**
 - > આ માટે તે માલિક અને મિલકત ભાડૂત વચ્ચે લેખિત કરાર કરવો જરૂરી છે.
- **સ્વતંત્ર સત્તા અને ભાડાની અદાલતની સ્થાપના:**
 - > આ કાયદો ભાડૂત કરારની નોંધણી માટે દરેક રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં એક સ્વતંત્ર અધિકાર સ્થાપિત કરે છે અને ભાડૂત વિવાદોના સમાધાન માટે એક અલગ કોર્ટની સ્થાપના પણ કરે છે.

સુરક્ષા થાપણ માટેની મહત્તમ મર્યાદા

- > આ કાયદો ભાડૂતની એડવાન્સ સિક્યુરિટી ડિપોઝિટ (Advance Security Deposit)ને રહેણાંક હેતુ માટે વધુ માં વધુ બે મહિના અને બિન-રહેણાંક હેતુ માટે વધુમાં વધુ છ મહિના સુધી મર્યાદિત કરે છે.
- > મકાનમાલિક અને ભાડૂત બંનેના અધિકારો અને જવાબદારીઓ વર્ણવે છે:
- > મકાનમાલિક દિવાલોને ધોવા, પેઈન્ટિંગ દરવાજા અને વિંડોઝ વગેરે જેવી માળખાકીય સમારકામ (ભાડૂત દ્વારા થતા નુકસાનને નહીં) જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે જવાબદાર રહેશે.
- > ભાડૂત ડ્રેઈનની સફાઈ, સ્વીચો અને સોકેટ્સની મરામત, વિંડોઝ, ગાર્ડસમાં ગ્લાસ પેનલો બદલવા અને બગીચાઓની જાળવણી અને ખુલ્લી જગ્યાઓ વગેરે માટે જવાબદાર રહેશે.
- **મકાનમાલિક દ્વારા 24 કલાક અગાઉની સૂચના:**
 - > મકાનમાલિકે ભાડાની જગ્યામાં સમારકામ અથવા ફેરબદલ કરવા પહેલાં 24 કલાક અગાઉની સૂચના આપવી જ જોઈએ.
- **પરિસરને ખાલી કરવા માટેની પદ્ધતિ:**
 - > જો કોઈ મકાનમાલિક ભાડા કરારમાં ઉલ્લેખિત તમામ શરતો જેમ કે નોટિસ આપવી વગેરેને પૂર્ણ કરે છે અને ભાડુઆત ભાડાની મુદત અથવા સમાપ્તિ પર જગ્યા ખાલી કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, તો મકાનમાલિક માસિક ભાડા બમણા કરવાનો હકદાર છે.
- **કવરેજ:**
 - > આ અધિનિયમ રહેણાંક, વ્યવસાયિક અથવા શૈક્ષણિક ઉપયોગ માટે બહાર રહેવા માટેના પરિસરમાં લાગુ થશે, પરંતુ ઔદ્યોગિક ઉપયોગ માટે બહાર નીકળેલા જગ્યામાં લાગુ રહેશે નહીં.
 - > આમાં હોટલ, રહેઠાણ મકાનો, ઈન્સ વગેરેનો સમાવેશ કરવામાં આવશે નહીં.
 - > આને પૂર્વવર્તી અસરથી લાગુ કરવામાં આવશે અને ભાડાના હાલના દરોને અસર કરશે નહીં.
- **જરૂરીયાત:**
 - > 2011 ની વસ્તી ગણતરી મુજબ, દેશમાં લગભગ 11 મિલિયન ઘરો ખાલી છે અને આ મકાનોને ભાડા પર ઉપલબ્ધ કરાવીને 'હાઉસિંગ ફોર ઓલ' ની વિઝન 2022 માં પૂર્ણ થશે.

■ महत्त्व:

- आ कायदा उठण स्थापित सत्ता, विवाहो अने अन्य संबंधित बाबतोना निराकरण माटे अेक ऽऽपी पद्धति प्रदान करशे.
- आ कायदो देशभरमां भाडा मकानोने लगता कानूनी माणजाने सुधारवामां मदद करशे.
- आनाथी तमाम आवक जूथोने भाडा माटेना मकानो पूरा पाडवामां मदद मणशे, त्यां भेदर थवानी समस्या लल थशे.
- आ भाडा मकानने लगता औपचारिक बजारने संस्थाकीय बनाववामां मदद करशे.
- तीव्र डाउसिंगनी अछतने पडोथी वणवा व्यवसायिक मोडेल तरीके भाडा मकानमां जानगी भागीदारीने प्रोत्साहन आपवानी अपेक्षा छे.

पडकारो

- आ अधिनियम राज्यां माटे भंघनकर्ता नथी कारण के जमीन अने शहरी विकास राज्यना विषय छे.
- राज्य सरकारो रीअल अेस्टेट (रेग्युलेशन अेन्ड डेवलपमेन्ट) अेक्ट जेवा अधिनियमने नभणा बनावीने तेना मार्गदर्शिकां पालन न करवानुं पसंद करी शके छे.

नागरिक सेवको माटे नवा पेन्शन नियमो

- ताजंतरमां, केन्द्र सरकारे निवृत्ति पछी गुप्तयर अने सुरक्षा संस्थाओना अधिकारीओ पर नवी प्रतिबंध मूकीने तेना पेन्शन नियमोमां सुधारो कर्यो छे.
- सरकारे केन्द्रीय सिविल सर्विसीस पेन्शन नियमो, 1972 ना नियम -8 (3) (A) मां सुधारो कर्यो छे.
- केन्द्रअे सेन्ट्रल सिविल सर्विसीस (पेन्शन) सुधारण नियमो, 2020 ने सूचित कर्यो छे.

Back to basics : पृष्ठभूमि

- उपरोक्त नियमो प्रथम वर्ष 1972 मां घडवामां आव्या उता, जेमां अत्यार सुधीमां 47 वषत सुधारा करवामां आव्या छे.
- 2008 मां, नियम 8, 'पेन्शन सबजेक्ट टु फ्युचर गुड कन्डक्ट' (Pension Subject to Future Good Conduct) मां प्रथम वषत अेक शरत शामिल करवामां आवी उती के निवृत्त गुप्तयर अने सुरक्षा अधिकारीओ आवी कोर्ण सामग्री प्रकाशित करशे नही. भारतनी सार्वभौमत्व अने अभंडितता, सुरक्षा, व्यूहात्मक, वैज्ञानिक अथवा राज्यना आर्थिक डितो, कोर्णपण विदेशी राज्य साथेना संबंधो अने जे गुना माटे उश्केरणी तरफ दौरी जाय छे.

सुधारेल नियम-8 (3) (A)

- अमुक गुप्तयर अथवा सुरक्षा मथकोना निवृत्त अधिकारीओने (RTI अेक्टना भीजा शेड्यूल उठण आवरी लेवामां आव्या छे) परवानगी विना तेमना संगठन विशे कंर्ण लभवानी मंजूरी आपवामां आवशे नही.

- माडिती अधिकार अधिनियम, 2005 नी भीजा सूचिमां ईन्टेलिजन्स ब्युरो, RAW, डिरेक्टोरेट ओफ रेवन्यु ईन्टेलिजन्स, CBI, NCB, BSF, CRPF, ITBP अने CISF सहित 26 संस्थाओ शामिल छे.

- निवृत्त अधिकारीओअे अेक बांधधरी फोर्म 26 पर उस्ताकर करवो पडशे अने जाडेरत करवी पडशे के सक्षम अधिकारीनी पूर्व मंजूरी विना तेओ 'संस्थाना अधिकारक्षेत्र अने ते संगठनमां कार्यरत' संबंधित कोर्णपण माडिती प्रकाशित करशे नही.

- आ सुधारो 'संस्थाना अधिकारक्षेत्र, कोर्णपण कर्मचारी अने तेना डोदो विशे कोर्ण संदर्भ अथवा माडिती अने ते संस्थां काम करवना आधारे प्राप्त करेली कुशलता अथवा ज्ञान' संबंधित कोर्णपण माडितीने समाववाना अवकाशने विस्तृत करे छे.

सुधारानो हेतु

- सचिवोनी समिति (Committee of Secretaries) द्वारा ललामण करवामां आव्या पछी आ सुधारो लगभग चार वर्षो सुधी प्रक्रियामां उतो.
- आ पगलुं अे उकीकतथी उलमी थयेली चिंता द्वारा पूछवामां आव्युं उतुं के केटलाक उच्य-प्रोफाईल निवृत्त अधिकारीओअे तेमना कार्यकाण पर पुस्तको लभ्या उता अने तेमांथी केटलाकअे गुप्त माडिती जाडेर करी उती.

असर

- नियम 8 मां सुधारानो अर्थ अे छे के जो पेन्शनर नियमोनुं उल्लंघन करे तो पेन्शन रोक्यी अथवा कपात करी शकाय छे.
- नियमोमां आ डेरडारनी असर सुरक्षा अने गुप्तयर संगठनोना निवृत्त अधिकारीओने पडे छे, जेओ तेमना अगाउना संगठनो अने अनुभवो पर अभजारो अने सामयिकोमां अथवा पुस्तकोमां लभी रह्या छे.

नागरिक सेवकोने लगता नियमो

- CCS पेन्शन नियमो -1979 नो नियम 9 (निवृत्ति पछी विभागीय कार्यवाही):

- तेमां जषावायुं छे के जो कोर्ण सरकारी अधिकारी कोर्ण गेरवर्तन करे छे अने निवृत्त थाय छे, तो ते गेरवर्तननी तारीखथी चार वर्ष पछी ज तेमने भाताकीय कार्यवाहीनो सामनो करवो पडी शके छे.

- सेन्ट्रल सिविल सर्विसीस (आचार) नियमो, 1964:

- ते सेवा दरम्यान सरकारी कर्मचारीओ पर अमुक नियंत्रणो लादी दे छे.

- नियम 7:

- ते सरकारी कर्मचारीओने कोर्णपण प्रकारनी उस्ताल, दबाण वगेरेनो आशरो लेवाथी प्रतिबंधित करे छे.

■ નિયમ 8:

- > તે સરકારની મંજૂરી સિવાય કોઈપણ અખબાર, અન્ય સામયિક પ્રકાશન, ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયાના સંપાદન, સંચાલનમાં માલિકી વગેરે પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.

■ નિયમ 9:

- > તે સરકારી નોકરને લેખિત, ટેલિકાસ્ટ અથવા પ્રસારણ ફોર્મમાં અભિપ્રાય અથવા તથ્ય આપવાથી પ્રતિબંધિત કરે છે, જે કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારની કોઈપણ હાલની અથવા તાજેતરની નીતિ અથવા ક્રિયા પર વિવેચક અસર ધરાવે છે.

■ સરકારી સેવામાં હોય ત્યારે રાજકીય પ્રવૃત્તિઓ પર પ્રતિબંધો:

- > આચાર નિયમો સરકારી કર્મચારીઓને કોઈપણ રાજકીય પક્ષ અથવા સંગઠન સાથે સંકળાયેલ હોવા અને કોઈપણ રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવા અથવા સહાય કરવામાં પ્રતિબંધિત કરે છે.
- > 2014 માં થયેલા સુધારામાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે 'દરેક જાહેર સેવક હંમેશાં રાજકીય તટસ્થતા જાળવશે' અને 'બંધારણની સર્વોચ્ચતા અને લોકશાહી મૂલ્યો માટે પોતાને વચનબદ્ધ કરશે'.

■ નિયમ 264 અખિલ ભારતીય સેવાઓ (મૃત્યુ -કમ-નિવૃત્તિ લાભ લાભ નિયમો), 1958 (નિવૃત્તિ પછી રોજગાર):

- > તે પેન્શનરને કેન્દ્ર સરકારની અગાઉની મંજૂરી સિવાય નિવૃત્તિ પછીના એક વર્ષ માટે કોઈપણ વ્યવસાયિક રોજગાર લેવામાં પ્રતિબંધિત કરે છે.
- > આ નિયમના ભંગના કિસ્સામાં, કેન્દ્ર સરકાર ઘોષણા કરી શકે છે કે કર્મચારી 'પેન્શનના સંપૂર્ણ અથવા સ્પષ્ટ ભાગ માટે હકદાર નથી'.

નિવૃત્તિ પછી રાજકારણમાં જોડાતા

- > નિવૃત્તિ પછી સરકારી કર્મચારીઓને રાજકારણમાં જોડાતા અટકાવવાનો કોઈ નિયમ નથી.
- > ચૂંટણી પંચે (Election Commission) કર્મચારીઓ અને નિવૃત્તિ પછીના રાજકારણમાં જોડાવા માટે વર્ષ 2013 માં કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગ (Department of Personnel and Training- DoPT) અને કાયદા મંત્રાલયને પત્ર લખ્યો હતો, પરંતુ તેને નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.
- > કાયદા મંત્રાલયના કાયદાકીય વિભાગે સલાહ આપી હતી કે 'આવી કોઈ પ્રતિબંધ (રાજકારણમાં ભાગ લેનારા અથવા ચૂંટણી લડનારા અધિકારીઓ સામે) ભારતના બંધારણની કલમ 14 ((કાયદાની સમાનતા) હેઠળ માન્ય નથી'. આ સાથે જ, ડીઓપીટીએ ચૂંટણી પંચને એમ પણ કહ્યું હતું કે તેના સૂચનો 'વાજબી અને શક્ય નહીં હોય'.

કેન્દ્ર દ્વારા નાગરિકતાની અરજી સંબંધિત જાહેરનામું

- > તાજેતરમાં, કેન્દ્ર સરકારે પાંચ રાજ્યોના અધિકારીઓને હાલના નિયમો હેઠળ નાગરિકતાની અરજીઓને લગતી સત્તા આપતા એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે.
- > આ આદેશ સિટિઝનશીપ એક્ટ, 1955 અને સિટિઝનશીપ રૂલ્સ, 2009 હેઠળ જારી કરવામાં આવ્યો છે, નાગરિકતા સુધારો અધિનિયમ, 2019 હેઠળ નહીં, કેમ કે તેના નિયમો હજી ઘડવામાં આવ્યા નથી.
- > નાગરિકત્વ અધિનિયમ, 1955 ની કલમ 16 મુજબ, કેન્દ્ર સરકારે નિર્દેશ આપ્યો કે ભારતના નાગરિકો તરીકે નોંધણી અથવા પ્રાકૃતિકરણના પ્રમાણપત્રો આપવા સાથે સંબંધિત કેન્દ્રની સત્તાઓનો ઉપયોગ કલેક્ટર (જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ) દ્વારા પણ કરી શકાય છે, જેના અધિકારક્ષેત્રમાં અરજદાર સામાન્ય રીતે રહે છે.
- > નાગરિકત્વ અધિનિયમ 1955 ની કલમ 16: કેન્દ્ર સરકાર સૂચના દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે કે તેની કોઈપણ સત્તાનો ઉપયોગ અધિકારી અથવા અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી શકે છે.
- અપવાદ:
- > જો કે કલમ 10 (નોંધાયેલ વ્યક્તિઓને આપેલ નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર) અને કલમ 18 (પ્રાકૃતિકરણના પ્રમાણપત્રનું સ્વરૂપ) માં ઉલ્લેખિત સત્તાઓનો ઉપયોગ ફક્ત કેન્દ્ર સરકાર જ કરી શકે છે.
- > તેણે ફરીદાબાદ અને જલંધર સિવાય હરિયાણા અને પંજાબના ગૃહ સચિવોને સમાન સત્તા આપી હતી.
- રાજ્યો અને જિલ્લાઓ:
- > રાજ્યોના 13 જિલ્લાઓની કચેરીઓમાં સત્તાનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે નીચે મુજબ છે:
- > ગુજરાત— મોરબી, રાજકોટ, પાટણ અને વડોદરા.
- > છત્તીસગઢ— દુર્ગ અને બાલોડા બજાર.
- > રાજસ્થાન— જાલોર, ઉદેપુર, પાલી, બાડમેર અને સિરોહી.
- > હરિયાણા— ફરીદાબાદ.
- > પંજાબ — જલંધર.
- વિસ્તૃત શક્તિઓ:
- > આમાં પાકિસ્તાન, અફઘાનિસ્તાન અને બાંગ્લાદેશમાં લઘુમતી સમુદાયોના સભ્યોની નાગરિકત્વની અરજીઓને સ્વીકારવાની, ચકાસણી કરવાની અને મંજૂરી આપવાની શક્તિ શામેલ છે.
- > તેમાં હિંદુઓ, શીખ, બૌદ્ધ, જૈનો, પારસીઓ અને ખ્રિસ્તીઓને સમાવિષ્ટ સમુદાયો તરીકેની યાદી આપવામાં આવી છે.

- વર્ષ 2018માં સરકારે કેટલાક જિલ્લાઓના સંદર્ભમાં છત્તીસગઢ, મધ્યપ્રદેશ, ગુજરાત, રાજસ્થાન, ઉત્તર પ્રદેશ અને દિલ્હી જેવા રાજ્યોના કલેક્ટર અને ગૃહ સચિવોને સમાન અધિકાર આપ્યા હતા.

Back to Basics : નાગરિકત્વ વિશે

- એ વ્યક્તિ અને રાજ્ય વચ્ચેના સંબંધને સૂચવે છે.
- ભારતમાં પણ, અન્ય આધુનિક રાજ્યોની જેમ, ત્યાં પણ બે પ્રકારના લોકો છે, એટલે કે નાગરિકો અને વિદેશી.
- નાગરિકો ભારતના સંપૂર્ણ સભ્યો છે અને તેના માટે વફાદાર છે. તેમને બધા નાગરિક અને રાજકીય અધિકાર છે.
- નાગરિકત્વ એ પ્રતિબંધનો વિચાર છે કારણ કે તે બિન-નાગરિકોને બાકાત રાખે છે.
- નાગરિકત્વ આપવાના બે જાણીતા સિદ્ધાંતો છે:
 - 'જસ સોલિ' (Jus Soli) જન્મ સ્થાનના આધારે નાગરિકત્વ આપે છે, જ્યારે 'જસ સાંગુઇનિસ' (Jus Sanguinis) લોહીના સંબંધોને માન્ય રાખે છે.
 - મોતીલાલ નહેરૂ સમિતિ, 1928 થી, ભારતીય નેતૃત્વ જસ સોલિની પ્રબુદ્ધ ખ્યાલની તરફેણમાં હતું.
 - જસ સાંગુઇનિસના વંશીય વિચારને બંધારણ સભાએ પણ નકારી કાઢ્યો હતો કારણ કે તે ભારતીય નૈતિક વિરૂદ્ધ છે.

બંધારણીય જોગવાઈઓ

- નાગરિકત્વ સંઘની સૂચિ (Union List)માં બંધારણ હેઠળ સૂચિબદ્ધ છે અને આમ તે સંસદના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ છે.
- બંધારણ 'નાગરિક' શબ્દની વ્યાખ્યા આપતું નથી, પરંતુ નાગરિકત્વ માટે પાત્ર વ્યક્તિઓની વિવિધ કેટેગરી ભાગ 2 (અનુચ્છેદ 5 થી 11) માં આપવામાં આવી છે.
- બંધારણની અન્ય જોગવાઈઓથી વિપરીત, આ અનુચ્છેદ 26 નવેમ્બર 1949ના રોજ બંધારણને અપનાવીને અપનાવવામાં આવ્યા હતા, જે 26 જાન્યુઆરી 1950ના રોજ અસ્તિત્વમાં છે.

નાગરિકત્વ (સુધારો) અધિનિયમ, 2019 ની મુખ્ય જોગવાઈઓ

- ધર્મના આધારે નાગરિકતા :
 - બિલમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે 31 ડિસેમ્બર, 2014 ના રોજ અથવા તે પહેલાં ભારતમાં વસતા અફઘાનિસ્તાન, બાંગ્લાદેશ અને પાકિસ્તાનના હિન્દુઓ, શીખ, બૌદ્ધ, જૈનો, પારસીઓ અને ખ્રિસ્તીઓ ગેરકાયદેસર સ્થળાંતર કરનારા તરીકે માનવામાં આવશે નહીં.
- બિન મુસ્લિમ સમુદાયો બાકાત:
 - આનો અર્થ એ થયો કે અફઘાનિસ્તાન, બાંગ્લાદેશ અને પાકિસ્તાનના સ્થળાંતર કરનારા, જેઓ સુધારેલા કાયદામાં ઉલ્લેખ કર્યા સિવાય અન્ય કોઈ પણ સમુદાયના છે, તેઓ નાગરિકત્વ મેળવવા માટે પાત્ર નહીં હોય.

- અપવાદ:
 - આ કાયદાની જોગવાઈઓ આંતરિક લાઇન (Inner Line) દ્વારા સંરક્ષિત રાજ્ય અને બંધારણની છઠ્ઠી અનુસૂચિ (Sixth Schedule) હેઠળના ક્ષેત્રોને લાગુ પડશે નહીં.
- આંતરિક લાઇન પરમિટ:
 - આ એક વિશેષ પ્રકારની પરવાનગી છે જે ભારતના અન્ય ભાગોના નાગરિકો દ્વારા તેના દ્વારા સુરક્ષિત રાજ્યમાં પ્રવેશવા માટે જરૂરી છે. એક રાજ્ય સરકારે આપેલી આ પરવાનગી બીજા રાજ્યમાં માન્ય નથી.
- છઠ્ઠી અનુસૂચિ:
 - કેટલાક પૂર્વોત્તર રાજ્યો (આસામ, મિઝોરમ, મેઘાલય અને ત્રિપુરા) ના વહીવટ માટે વિશેષ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તે આ રાજ્યોમાં સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદો (Autonomous District Council) ને વિશેષ સત્તાઓ પ્રદાન કરે છે.
- પ્રાકૃતિકરણ દ્વારા નાગરિકતા:
 - નાગરિકત્વ અધિનિયમ, 1955 હેઠળ પ્રાકૃતિકરણ દ્વારા નાગરિકત્વ મેળવવા માટે, અરજદારે છેલ્લા 12 મહિનાથી તેમજ છેલ્લા 14 વર્ષમાંથી 11 વર્ષ ભારતમાં રહેવું જ જોઈએ.
 - આ કાયદા દ્વારા ભારતમાં નિર્ધારિત છ ધર્મો અને ઉપરોક્ત ત્રણેય દેશોના અરજદારો માટે 5 વર્ષ સુધી રહેવાની શરત ઉભી કરવામાં આવે છે.
- OCI નોંધણી રદ:
 - આ કાયદામાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કેન્દ્ર સરકાર કેટલાક આધારો પર ઓવરસીઝ સિટીઝન્સ ઓફ ઇન્ડિયા—Overseas Citizens of India- OCI ની નોંધણી રદ કરી શકે છે, જે નીચે મુજબ છે:
 - જો OCI નોંધણીમાં કોઈ છેતરપિંડી મળી આવે છે.
 - જો નોંધણીના પાંચ વર્ષમાં OCI કાર્ડધારકને બે વર્ષ કે તેથી વધુ કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે.
 - જો ભારતની સાર્વભૌમત્વ અને સુરક્ષા માટે આવું કરવું જરૂરી છે.
 - જો OCI એ આ કાયદાની જોગવાઈ અથવા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સૂચિત અન્ય કાયદાઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે.
 - જો કે, આ કાર્ડધારકોને સુનાવણીની તક ન આપવામાં આવે ત્યાં સુધી OCI રદ કરવાનો ઓર્ડર પસાર થવો જોઈએ નહીં.

સુપ્રીમ કોર્ટે (SC) ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 304B (દહેજ હત્યાઓ)નો વિસ્તાર વધાર્યો

- તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટે (SC) ભારતીય દંડ સંહિતા (IPC) ની કલમ 304B નો વિસ્તાર વધાર્યો છે જે દર્શાવે છે કે મહિલાઓ પર ફૂરતા નિર્ધારિત કરવા માટે કોઈ યોગ્ય સૂત્ર નથી.

Back to Basics : IPCની કલમ 304B

- કલમ 304 મુજબ, દહેજ હત્યાનો કેસ બનાવવા માટે, સ્ત્રી લગ્નના સાત વર્ષમાં જ બળીને અથવા અન્ય શારીરિક ઈજાથી (સામાન્ય સંજોગો સિવાય) મૃત્યુ પામેલ હોવી જોઈએ.
- દહેજની માંગના સંબંધમાં તેણીએ મૃત્યુ પહેલાં તુરંત જ તેના પતિ અથવા સાસરિયાઓ દ્વારા કૂરતા અથવા પજવણીનો સામનો કરવો પડ્યો હોય.

નિર્ણયના મહત્વના મુદ્દાઓ

- કન્યા સળગાવવાની અને દહેજની માંગના સામાજિક અનિષ્ટને રોકવાના કાયદાકીય ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં રાખીને IPCની કલમ 304B નું અર્થઘટન થવું જોઈએ.
- કૂરતા અથવા પજવણી અને પીડિતાની મૃત્યુ વચ્ચેનો સમયગાળો 'સૂન બિફોર' શબ્દની અંદર આવે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા કોર્ટે તેના વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
- આવા નિશ્ચય કરવામાં એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ એ છે કે પીડિત દ્વારા સહન કરવામાં આવતી કૂરતા અને પરિણામી મૃત્યુ વચ્ચે 'ગાઠ અને જીવંત સંબંધ' હોય.
- વર્ષોથી ચાલતા ન્યાયાલયોએ કલમ 304B માં 'ઈમિડિયેટ બિફોર' તરીકે વાક્યનું અર્થઘટન કર્યું હતું. આ અર્થઘટન એ એક પીડિત મહિલા માટે જરૂરી શરત મૂકે છે કે તેણીના મૃત્યુ પહેલાં તેણીને ત્રાસ આપવામાં આવ્યો હતો.
- કૂરતાનો અવકાશ પણ એકદમ વૈવિધ્યસભર છે, કારણ કે તે શારીરિક, મૌખિક અથવા ભાવનાત્મક પણ હોઈ શકે છે. તેથી, 'સૂન બિફોર' વાક્ય સચોટ છે કે નહીં તે નિર્ધારિત કરવા માટે યોગ્ય સૂત્રો નક્કી કરી શકાતા નથી.
- આ વિભાગમાં આગળ 'સામાન્ય સંજોગો સિવાય' એ વાક્ય સમજૂતીની માંગ કરે છે.
- IPCની કલમ 304-B મૃત્યુને માનવ હત્યા કે આત્મહત્યા અથવા આકસ્મિક ગણાવી 'પિંજન અપ્રોચ'નો ઉપયોગ કરતી નથી.
- તેમજ આરોપી સામે વાંધાજનક સામગ્રી અંગે નિષ્પક્ષ તપાસ થવી જોઈએ.
- પરંતુ ઝડપી પરીક્ષણના અધિકાર જેવા અન્ય મહત્વપૂર્ણ વિચારણાઓને સંતુલિત કરવાની જરૂર છે.

દહેજ હત્યા અંગે રિપોર્ટ

- 1999 થી 2018 સુધીના લગભગ એક દાયકા સુધી, દેશમાં મૃત્યુદરમાં દહેજ મૃત્યુ 40% થી 50% જેટલો છે.
- વર્ષ 2019માં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 304 B હેઠળ દહેજ મૃત્યુના 7,115 કેસ નોંધાયા હતા.
- દહેજ:
 - 'દહેજ' શબ્દ IPCમાં વ્યાખ્યાયિત નથી, પરંતુ દહેજ પ્રતિબંધ અધિનિયમ, 1961 માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. અધિનિયમ મુજબ, તે કોઈ પણ મિલકત અથવા મૂલ્યના લેખ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે અથવા આના દ્વારા પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે આપવાની સંમતિ આપવામાં આવી છે:

- એક પક્ષ દ્વારા બીજા પક્ષને લગ્ન કરવા માટે અથવા લગ્નમાં એક પક્ષ દ્વારા બીજા પક્ષને લગ્નની આવશ્યક શરતો તરીકે લગ્ન માટે લગ્ન પહેલાં, લગ્નના સમયે અથવા લગ્ન પછી આપવાનું સ્વીકાર્યું હોય.
- જો કે બાળકના જન્મ સમયે વિવિધ સમાજોમાં પ્રચલિત ચુકવણીઓ દહેજ હેઠળ આવતી નથી.
- દહેજ લેવો અને આપવો એ બંને ગુનો છે.
- દહેજ નિષેધ અધિનિયમ, 1961 ના વધારાના કાયદાઓને વધુ કડક બનાવવામાં આવ્યા છે, એટલે કે,
- કલમ 304B (દહેજ મૃત્યુ) અને કલમ 498A (પતિ અથવા તેના સંબંધીઓ દ્વારા કૂરતા) ને ભારતીય દંડ સંહિતામાં એકીકૃત કરવામાં આવી છે.
- દહેજ પ્રણાલી અને તેનાથી સંબંધિત મૃત્યુના આ ભયંકર કૃત્યને દૂર કરવા અથવા ઓછામાં ઓછા ઘટાડવા માટે કલમ 113B (દહેજ મૃત્યુની ધારણા) ને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમનો એક ભાગ બનાવવામાં આવ્યો છે.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 2005

- તાજેતરમાં, પશ્ચિમ બંગાળના ભૂતપૂર્વ મુખ્ય સચિવને ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 2005 (DM Act, 2005) ની કલમ 51 હેઠળ ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા કારણદર્શક (શો કોઝ) નોટિસ આપવામાં આવી હતી.

Back to Basics : શો કોઝ નોટિસ અંગે

- બંગાળના કલાઈકુંડામાં વડા પ્રધાનની અધ્યક્ષતામાં ચક્રવાત યાસ અંગેની સમીક્ષા બેઠકમાં ભાગ લેવા માટે કેન્દ્રના નિર્દેશોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ થવા માટે નોટિસ ફટકારવામાં આવી હતી.
- આ અધિનિયમ, DM Act, 2005 ની કલમ 51(B)નું ઉલ્લંઘન છે.
- જોકે DOPT (કર્મચારી અને તાલીમ વિભાગ) એ ભારતીય વહીવટી સેવા (IAS) અધિકારીઓની સંવર્ધન-નિયંત્રણ સત્તા છે, તેમ છતાં, DM Act, 2005 ની જોગવાઈઓ હેઠળ શો કોઝ નોટિસ આપવામાં આવી હતી, જે ગૃહ મંત્રાલયના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ છે.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ, 2005 ની કલમ 51

- આ વિભાગ 'અવરોધ માટેની સજા' (Punishment for Obstruction) એ કાયદા હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકાર અથવા રાષ્ટ્રીય કારોબારી સમિતિ અથવા રાજ્ય કારોબારી સમિતિ અથવા જિલ્લા અધિકારીઓ દ્વારા અથવા તેના વતી આપવામાં આવેલી કોઈપણ સૂચનાનું પાલન કરવાનો ઈનકાર કરવા માટે સૂચવવામાં આવ્યું છે.

- > ઓર્ડરનું પાલન કરવાનો ઈનકાર કરનાર કોઈપણને એક વર્ષ સુધીની મુદત માટે, અથવા દંડ અથવા બંને સાથે કેદની સજા થઈ શકે છે. જો આ ઈનકારના પરિણામે લોકો મૃત્યુ પામે છે, તો જવાબદાર વ્યક્તિને બે વર્ષ સુધીની મુદત માટે સજા ફટકારવામાં આવશે.
- > એક્ટની કલમ -51 માં બે મહત્વપૂર્ણ જોગવાઈઓ છે.
- > આ કાયદા હેઠળનો કાયદો 'વાજબી કારણ વિના' અને 'કોઈપણ અધિકારી દ્વારા વાજબી પરવાનગી અથવા માન્ય બહાના વિના ફરજ બજાવવામાં નિષ્ફળતા' હોવું આવશ્યક છે.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈઓનો પહેલાં ઉપયોગો

- > એપ્રિલ 2020 માં, ગૃહ મંત્રાલયે જાહેરમાં થૂંકનારને શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો. રાજ્યોને બંધનકર્તા એવા DM એક્ટ હેઠળ મંત્રાલયે જારી કરેલા માર્ગદર્શિકામાં જાહેર સ્થળોએ ફેસ માર્ક પહેરવાનું પણ ફરજિયાત બનાવ્યું છે.
- > માર્ચ 2020 માં, દેશવ્યાપી લોકડાઉનની અચાનક ઘોષણાને કારણે જ્યારે હજારો પ્રવાસી દિલ્હીના આનંદ વિહાર રેલ્વે સ્ટેશન પર એકઠા થયા હતા, ત્યારે દિલ્હી સરકારના બે અધિકારીઓને DM એક્ટ હેઠળ ફરજમાં બેદરકારી કરવા બદલ કેન્દ્ર સરકારે કારણદર્શક નોટિસ ફટકારી હતી.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ

- > ભારત સરકાર દ્વારા 2005 માં આપત્તિઓ અને અન્ય સંબંધિત બાબતોના કાર્યક્ષમ સંચાલન માટે DM એક્ટ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. જો કે તે જાન્યુઆરી 2006 માં અમલમાં આવ્યો.
- > વર્ષ 2020 માં, COVID-19 રોગચાળાને ધ્યાનમાં રાખીને દેશમાં પ્રથમ વખત તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો.
- > વડાપ્રધાનની આગેવાની હેઠળની રાષ્ટ્રીય ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી (NDMA) દ્વારા રોગચાળાના સંચાલનને સુવ્યવસ્થિત કરવા કેન્દ્ર સરકારે કાયદાની જોગવાઈઓ લાગુ કરી હતી, જેમાં જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને નિર્ણય લેવા અને ઓફિસજન સપ્લાય અને વાહનોની અવરજવર અંગેના અન્ય નિર્ણયોને કેન્દ્રીયકૃત બનાવવાનો અધિકાર આપ્યો હતો.

ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ 2005 ની મુખ્ય લક્ષણિકતાઓ

- નોડલ એજન્સી:
 - > આ કાયદો ગૃહ મંત્રાલયને એકંદરે રાષ્ટ્રીય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન માટે નોડલ મંત્રાલય તરીકે નિયુક્ત કરે છે.
 - > સંસ્થાકીય માળખું: તે રાષ્ટ્રીય, રાજ્ય અને જિલ્લા કક્ષાએ સંસ્થાઓનું વ્યવસ્થિત માળખું સ્થાપિત કરે છે.
- ફાઇનાન્સ:
 - > આમાં નાણાકીય મિકેનિઝમ્સ માટેની જોગવાઈઓ શામેલ છે, જેમ કે કટોકટી પ્રતિસાદ માટેના ભંડોળની જોગવાઈ, રાષ્ટ્રીય ડિઝાસ્ટર રિસ્પોન્સ ફંડ અને રાજ્ય અને જિલ્લા સ્તરે આવા ભંડોળ.

- નાગરિક અને ગુનાહિત જવાબદારી:
 - > આ કાયદામાં કાયદાની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થતાં વિવિધ નાગરિક અને ગુનાહિત જવાબદારીઓ માટેના અનેક વિભાગોની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

બંધાયેલા મજૂરો અને સ્થળાંતર કરનારા કામદારો અંગે NHRC ની માર્ગદર્શિકા

- > રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર આયોગ (NHRC) એ COVID-19 કેસો વચ્ચે બંધાયેલા મજૂરો અને સ્થળાંતર કામદારો માટે માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે.
- > મજૂરો અને સ્થળાંતરિત અનૌપચારિક ક્ષેત્રના કામદારો પર COVID-19 ની વિપરીત અસરનું મૂલ્યાંકન કરવા મંત્રાલયો અને રાજ્યોને માર્ગદર્શિકા જારી કરવામાં આવી હતી.
- > સમાજના વિવિધ વર્ગ પર રોગચાળાના વિપરીત પ્રભાવોને ધ્યાનમાં રાખીને કેન્દ્ર, રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને તેના 'COVID-19 રોગચાળા સલાહકારોની 0 શ્રેણી' હેઠળ NHRC એ ત્રણ નવી સલાહ આપી હતી.
- માર્ગદર્શિકામાં આ શામેલ છે:
 - માનસિક સ્વાસ્થ્યનો અધિકાર:
 - > બંધાયેલા મજૂરોની ઓળખ, છૂટકારો અને પુનર્વસન; અને અનૌપચારિક કામદારોના હકોનું રક્ષણ કરવા.
 - આ માર્ગદર્શિકાનું પાલન કેન્દ્ર અને રાજ્યો કેવી રીતે કરશે?
 - > NHRC એ માર્ગદર્શિકામાં આ ભલામણોનો અમલ કરવાનું કહ્યું છે, જેના આધારે કેન્દ્ર અને રાજ્યોએ ચાર અઠવાડિયામાં NHRC ને રિપોર્ટ કરવો પડશે.
 - ભલામણો કેમ કરવામાં આવી?
 - > NHRC એ નિરીક્ષણ કર્યા પછી માર્ગદર્શિકા જારી કરી; COVID-19 રોગચાળો અને COVID-19 પ્રેરિત લોકડાઉનને લીધે નબળા જૂથોમાં માનસિક સ્વાસ્થ્યના વિપરીત પરિણામો આવ્યા છે.

Back to Basics : માનસિક સ્વાસ્થ્યના અધિકારની સલાહ

- > તે 10 મુખ્ય ક્ષેત્રો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે – માનસિક આરોગ્ય સંભાળ, ફરિયાદ નિવારણ અને સમીક્ષા બોર્ડ, માહિતીનો પ્રસાર, જાગૃતિ, વિશેષ જૂથો માટે ટેકો, આત્મહત્યા નિવારણ, આરોગ્ય વીમો, માનસિક આરોગ્ય સમર્થનનું વિસ્તરણ અને રિપોર્ટિંગ અને સંશોધનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે મીડિયા સંવેદનશીલતા.

અનૌપચારિક કામદારો પર NHRC

- > NHRC ના જણાવ્યા મુજબ, લોકડાઉન વચ્ચે શહેરી વિસ્તારોમાં રોજગારની તકો બંધ થવાને કારણે, અસંગઠિત કે અનૌપચારિક ક્ષેત્રના કામદારો, શહેરો અને શહેરોમાં સ્થળાંતર કરનારાઓને ભારે અસર થઈ છે. આ બધી પરિસ્થિતિઓ રોજગાર ખોટ, ઓછી વેતન અને સંકોચન કરતી અર્થવ્યવસ્થા અને ઉત્પાદન ક્ષેત્રના ઉંડા આર્થિક સંકટ તરફ નિર્દેશ કરે છે.

લઘુતમ વેતન નક્કી કરવા માટે સરકારે નિષ્ણાત જૂથની રચના કરી

- > શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલયે એક નિષ્ણાત જૂથની રચના કરી છે જે લઘુતમ વેતન માટે રાષ્ટ્રીય કક્ષાના નિર્ધારણ અંગે તકનીકી માહિતી અને ભલામણો પ્રદાન કરશે.
- > સરકારે છેલ્લાં બે વર્ષમાં લઘુતમ વેતન અંગેની બીજી નિષ્ણાત સમિતિની સ્થાપના કરી છે.
- > અનૂપ સત્પથીની અધ્યક્ષતામાં અંતિમ પેનલની રચના કરવામાં આવી હતી અને મંત્રાલય દ્વારા 17 જાન્યુઆરી, 2018 ના રોજ સ્થાપવામાં આવી હતી. રાષ્ટ્રીય ફ્લોર વેતન દરરોજ 375 રૂપિયા અથવા મહિને રૂ.9750 નક્કી કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે, જેણે 2018 ના ભાવ પ્રમાણે રાષ્ટ્રીય ફ્લોર વેતન નક્કી કરવાની ભલામણ કરી હતી. જો કે, ભલામણો સ્વીકારવામાં આવી ન હતી.

Back to basics : ન્યૂનતમ વેતન નક્કી કરવા અંગેના નિષ્ણાત જૂથ

- > નિષ્ણાત જૂથ ત્રણ વર્ષના સમયગાળા માટે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે. તેના અધ્યક્ષ અજિત મિશ્રા છે, જે ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇકોનોમિક ગ્રોથના ડિરેક્ટર છે. અન્ય સભ્યોમાં – IIM કલકત્તાની તારિકા ચકવર્તી; અનુશ્રી સિંહા; વિભા ભલ્લા, જોઈન્ટ સેક્રેટરી; અને અન્ય શામેલ છે.

નિષ્ણાત જૂથ કાર્ય

- > નિષ્ણાત જૂથ આપેલ વેતન દરે પહોંચવા વેતન પરના આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રેષ્ઠ પ્રયાસોનો અભ્યાસ કરશે. તેઓ વેતન નક્કી કરવા માટે વૈજ્ઞાનિક માપદંડ અને પદ્ધતિ વિકસાવે છે.

વેતન પરની સંહિતા શું કહે છે?

- > વેતન સંહિતા, જેનો અમલ કરવામાં આવ્યો નથી, તે કેન્દ્ર દ્વારા રાષ્ટ્રીય ફ્લોર લેવલ મિનિમમ વેતનની સ્થાપના માટેની જોગવાઈ છે, જે દર પાંચ વર્ષે સુધારવામાં આવે છે. બીજી બાજુ, રાજ્યો તેમના પ્રદેશો માટે લઘુતમ વેતન નક્કી કરશે, જે લઘુતમ વેતન કરતા ઓછા ન હોઈ શકે. વર્તમાન ફ્લોર વેતન પ્રતિદિન 176 રૂપિયા છે.

ભારતનો સાંસ્કૃતિક વારસો ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો ગુજરાતની ભૂગોળ ગુજરાતના જિલ્લા

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

DISHANT GOHEL

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE

dishant10

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

પ્રશ્નોત્તરી

1. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

- સંસદ દ્વારા બંધારણની આર્ટિકલ 312 હેઠળ ભારતીય વહીવટી સેવા (IAS) અને ભારતીય પોલીસ સેવા (IPS) ની રચના કરવામાં આવી છે.
- બંધારણના ઘોષણા પછી, વર્ષ 1966 માં એક નવી ઓલ ઈન્ડિયા સર્વિસ એટલે કે ભારતીય વન સેવા (IFS) ની રચના કરવામાં આવી.
- ઓલ ઈન્ડિયા સર્વિસિસ એક્ટ, 1951 અમલમાં આવ્યા પછી, વર્ષ 1954 માં, IAS કેડર (Cadre) માટે નિયમો બનાવવામાં આવ્યા.
- કેડર અધિકારીઓની પ્રતિનિયુક્તિ: IAS કેડરના નિયમો અનુસાર, સંબંધિત રાજ્ય સરકાર અને કેન્દ્ર સરકારની સહમતિથી જ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા અન્ય કોઈપણ રાજ્ય સરકાર હેઠળની સેવા માટે અધિકારીની નિયુક્તિ કરી શકાય છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

2. રાજદ્રોહના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

- ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 124A મુજબ રાજદ્રોહ એ એક પ્રકારનો ગુનો છે.
- IPCની કલમ 124A રાજદ્રોહને એક ગુનો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ, મૌખિક રીતે, લેખિતમાં (શબ્દો દ્વારા), સંકેતો દ્વારા અથવા દૃષ્ટિથી, ભારતમાં કાયદા દ્વારા સ્થાપિત સરકારને નફરત અથવા તિરસ્કાર અથવા ઉશ્કેરણી કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- રાજદ્રોહમાં અદાવત અને દુશ્મનીની બધી ભાવનાઓ શામેલ છે. જો કે, ધિક્કાર અથવા તિરસ્કાર ફેલાવવાના પ્રયાસ વિના કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓને આ વિભાગ હેઠળ ગુનાની શ્રેણીમાં સમાવવામાં આવી નથી.
- રાજદ્રોહ એ બિનજામીનપાત્ર ગુનો છે. દેશદ્રોહના ગુનામાં ત્રણ વર્ષથી લઈને આજીવન સુધીની સજા સંભળાવી શકાય છે અને દંડ પણ થઈ શકે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

3. મોડેલ ટેનન્સી એક્ટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

- આ માટે તે માલિક અને મિલકત ભાડૂત વચ્ચે લેખિત કરાર કરવો જરૂરી છે.
- આ કાયદો ભાડૂત કરારની નોંધણી માટે દરેક રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં એક સ્વતંત્ર અધિકાર સ્થાપિત કરે છે અને ભાડૂત વિવાદોના સમાધાન માટે એક અલગ કોર્ટની સ્થાપના પણ કરે છે.
- આ કાયદો ભાડૂતની એડવાન્સ સિક્યુરિટી ડિપોઝિટ (Advance Security Deposit)ને રહેણાંક હેતુ માટે વધુ માં વધુ બે મહિના અને બિન-રહેણાંક હેતુ માટે વધુમાં વધુ છ મહિના સુધી મર્યાદિત કરે છે.
- મકાનમાલિક દિવાલોને ધોવા, પેઈન્ટિંગ દરવાજા અને વિંડોઝ વગેરે જેવી માળખાકીય સમારકામ (ભાડૂત દ્વારા થતા નુકસાનને નહીં) જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે જવાબદાર રહેશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

4. નાગરિક સેવકો માટે નવા પેન્શન નિયમો/સુધારેલ નિયમ-8 (3) (A)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

- અમુક ગુપ્તચર અથવા સુરક્ષા મથકોના નિવૃત્ત અધિકારીઓને (RTI એક્ટના બીજા શેડ્યૂલ હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે) પરવાનગી વિના તેમના સંગઠન વિશે કંઈ લખવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.
- માહિતી અધિકાર અધિનિયમ, 2005 ની બીજી સૂચિમાં ઈન્ટેલિજન્સ બ્યુરો, RAW, ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવન્યુ ઈન્ટેલિજન્સ, CBI, NCB, BSF, CRPF, ITBP અને CISF સહિત 26 સંસ્થાઓ શામેલ છે.
- નિવૃત્ત અધિકારીઓએ એક બાંધકામ ફોર્મ 26 પર હસ્તાક્ષર કરવો પડશે અને જાહેરાત કરવી પડશે કે સક્ષમ અધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી વિના તેઓ 'સંસ્થાના અધિકારક્ષેત્ર અને તે સંગઠનમાં કાર્યરત' સંબંધિત કોઈપણ માહિતી પ્રકાશિત કરશે નહીં.
- આ સુધારો 'સંસ્થાના અધિકારક્ષેત્ર, કોઈપણ કર્મચારી અને તેના હોદ્દો વિશે કોઈ સંદર્ભ અથવા માહિતી અને તે સંસ્થામાં કામ કરવાના આધારે પ્રાપ્ત કરેલી કુશળતા અથવા જ્ઞાન' સંબંધિત કોઈપણ માહિતીને સમાવવાના અવકાશને વિસ્તૃત કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

5. નાગરિકતાના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. નાગરિકત્વ સંઘની સૂચિ (Union List)માં બંધારણ હેઠળ સૂચિબદ્ધ છે અને આમ તે સંસદના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ છે.
 2. બંધારણ 'નાગરિક' શબ્દની વ્યાખ્યા આપતું નથી, પરંતુ નાગરિકત્વ માટે પાત્ર વ્યક્તિઓની વિવિધ કેટેગરી ભાગ 2 (અનુચ્છેદ 5 થી 11) માં આપવામાં આવી છે.
 3. બંધારણની અન્ય જોગવાઈઓથી વિપરીત, આ અનુચ્છેદ 26 નવેમ્બર 1949ના રોજ બંધારણને અપનાવીને અપનાવવામાં આવ્યા હતા, જે 26 જાન્યુઆરી 1950ના રોજ અસ્તિત્વમાં છે.
 4. નાગરિકતા એ વ્યક્તિ અને રાજ્ય વચ્ચેના સંબંધને સૂચવે છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
 (C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4
6. IPCની કલમ 304Bના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. કલમ 304 મુજબ, દહેજ હત્યાનો કેસ બનાવવા માટે, સ્ત્રી લગ્નના સાત વર્ષમાં જ બળીને અથવા અન્ય શારીરિક ઈજાથી (સામાન્ય સંજોગો સિવાય) મૃત્યુ પામેલ હોવી જોઈએ.
 2. દહેજની માંગના સંબંધમાં તેણીએ મૃત્યુ પહેલાં તુરંત જ તેના પતિ અથવા સાસરિયાઓ દ્વારા કૂરતા અથવા પજવણીનો સામનો કરવો પડ્યો હોય.
 3. કલમ 304B (દહેજ મૃત્યુ) અને કલમ 498A (પતિ અથવા તેના સંબંધીઓ દ્વારા કૂરતા) ને ભારતીય દંડ સંહિતામાં એકીકૃત કરવામાં આવી છે.
 4. દહેજ પ્રણાલી અને તેનાથી સંબંધિત મૃત્યુના આ ભયંકર કૃત્યને દૂર કરવા અથવા ઓછામાં ઓછા ઘટાડવા માટે કલમ 113B (દહેજ મૃત્યુની ધારણા) ને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમનો એક ભાગ બનાવવામાં આવ્યો છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
 (C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4
7. ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ભારત સરકાર દ્વારા 2005 માં આપત્તિઓ અને અન્ય સંબંધિત બાબતોના કાર્યક્ષમ સંચાલન માટે DM એક્ટ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. જો કે તે જાન્યુઆરી 2006 માં અમલમાં આવ્યો.
 2. વર્ષ 2020 માં, COVID-19 રોગચાળાને ધ્યાનમાં રાખીને દેશમાં પ્રથમ વખત તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો.
 3. આ કાયદો ગૃહ મંત્રાલયને એકંદરે રાષ્ટ્રીય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન માટે નોડલ મંત્રાલય તરીકે નિયુક્ત કરે છે.
 4. આ કાયદામાં કાયદાની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થતાં વિવિધ નાગરિક અને ગુનાહિત જવાબદારીઓ માટેના અનેક વિભાગોની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
 (C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4
8. તાજેતરમાં બંધાયેલા મજૂરો અને સ્થળાંતર કરનારા કામદારો અંગેની માર્ગદર્શિકા કોણે જાહેર કરી?
 (A) શ્રમ મંત્રાલય (B) ILO
 (C) નીતિ આયોગ (D) NHRC
9. મોડેલ ટેનન્સી એક્ટ વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. મોડેલ ટેનન્સી એક્ટ, 2019 એ ભારતમાં ભાડુતી કાયદો છે, તે ભાડૂત બજારને ફરીથી બનાવવા માટે બનાવવામાં આવ્યો હતો.
 2. આ કાયદાની રચનાની જાહેરાત સૌ પ્રથમ નાણા પ્રધાન નિર્મલા સીતારામણે તેમના 2019 ના બજેટ ભાષણમાં કરી હતી. તે ભારતના જુના ભાડા કાયદાઓને બદલવાની અને નિવાસી આવાસની ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રયત્ન કરે છે.
 3. આ અધિનિયમ '2022 સુધીમાં બધા માટે આવાસો' નું લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
 (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
 (C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

SBIએ નાણાકીય વર્ષ 2022 ના GDP અંદાજને સુધારીને 7.9% કર્યો

- સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાના આર્થિક સંશોધન વિભાગે "Ecowrap 2021" અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે અને 2022ના નાણાકીય વર્ષ માટેનો વાસ્તવિક GDPના અંદાજને અગાઉના 10.4 ટકાથી ઘટાડીને 7.9 ટકા કર્યો છે. અહેવાલમાં કોવિડ-19 રોગચાળાના બીજા મોજાની મોટી અસર અર્થતંત્ર પર પ્રકાશ પાડવામાં આવી છે.
- તેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે, વર્તમાન નાણાકીય વર્ષમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ચીજવસ્તુઓના ભાવના માર્ગની અસર GDPના દષ્ટિકોણને અસર કરશે.
- કોમોડિટીના ઊંચા ભાવની અસર ઘરેલુ ભાવોમાં જોવા મળશે, જે વપરાશને પણ અસર કરશે.
- એકંદરે વપરાશનો માર્ગ વેપાર, પરિવહન, હોટલ, સંદેશાવ્યવહાર અને પ્રસારણથી સંબંધિત સેવાઓમાં સુધારણા પર આધારીત છે, જે 25 કરોડ ઘરોને ટેકો આપે છે.
- કોર્પોરેટ નાણાકીય વર્ષ 2021 ના ચોથા ક્વાર્ટરમાં વધુ સારી વૃદ્ધિ નોંધાવી છે. જો કે, અહેવાલ મુજબ વલણ પાછું આવી શકે છે.
- H1 (એપ્રિલ 2020-સપ્ટેમ્બર 2020) એ 4 લાખ કરોડનું નુકસાન નોંધાવ્યું હતું, જ્યારે H2 (ઓક્ટોબર 2020 - માર્ચ 2021) ને 3 લાખ કરોડનું નુકસાન થયું હતું. આ રીતે, વાર્ષિક નુકસાન 6.1 લાખ કરોડનું થયું હતું.

Back to basics : ત્રીજી લહેરની અસર

- આ અહેવાલ મુજબ, ટોચનાં દેશો માટે ત્રીજી લહેરની સરેરાશ અવધિ 98 દિવસ છે જ્યારે બીજી તરંગનો સમય 108 દિવસ છે. આમ, તે સૂચવે છે કે ત્રીજી તરંગની તીવ્રતા તીવ્ર હોઈ શકે છે. જો કે, જો ભારત વધુ સારી રીતે તૈયાર છે, તો ગંભીર કેસોના દરમાં ઘટાડો થવાથી મૃત્યુની સંખ્યામાં ઘટાડો થશે.

RBIએ મૌદ્રિક નીતિમાં દરો યથાવત રાખ્યા

- 4 જૂન, 2021 સુધી, ભારતીય રિઝર્વ બેંકની નાણાકીય નીતિ હેઠળ, વિવિધ દરોમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.

મુખ્ય મુદ્દાઓ

- રેપો રેટ 4.25% પર યથાવત રાખવામાં આવ્યો છે.
- રિવર્સ રેપો રેટ 3.35% રાખવામાં આવ્યો છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે GDP ગ્રોથ 9.5% થવાનો અંદાજ છે.

- રેપો રેટ :
 - રેપો રેટ એ દર છે કે જેના પર ભારતીય રિઝર્વ બેંક દેશની વાણિજ્યિક બેન્કોને નાણાં આપે છે.
- રિવર્સ રેપો રેટ :
 - રિવર્સ રેપો રેટ એ દર છે કે જેના પર ભારતીય રિઝર્વ બેંક દેશની વ્યાપારી બેંકો પાસેથી નાણાં લે છે.
- CPI :
 - CPI એટલે કન્સ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ. તે એક માપદંડ છે જે ઘરો દ્વારા ખરીદવામાં આવતા માલ અને સેવાઓના ભાવના વજનના સરેરાશની તપાસ કરે છે.
- MSF દર :
 - MSF એટલે માર્જિનલ સ્ટેન્ડિંગ સુવિધા. તે જ દર છે કે જેના પર RBI સરકારી સિક્યોરિટીઝની વિરુદ્ધ અનુસૂચિત બેંકોને ભંડોળ આપે છે.

Back to basics : ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI)

- ભારતીય રિઝર્વ બેંકની સ્થાપના 1 એપ્રિલ 1935 ના રોજ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, 1934 ની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં રિઝર્વ બેંકની સેન્ટ્રલ ઓફિસની સ્થાપના કોલકાતામાં થઈ હતી, પરંતુ 1937 માં કાયમી ધોરણે મુંબઈ ખસેડવામાં આવી હતી. કેન્દ્રિય કાર્યાલય તે જગ્યા છે અધ્યં ગવર્નર બેસે છે અને અધ્યં નીતિઓ બનાવવામાં આવે છે. 1949 માં રાષ્ટ્રીયકરણ થયા બાદથી રિઝર્વ બેંકની સંપૂર્ણ માલિકી ભારત સરકારની છે.

RBIનું રાષ્ટ્રીયકરણ

- આઝાદી પછી, સરકારે રિઝર્વ બેંક (ટ્રાન્સફર ટૂ પબ્લિક ઓનરશીપ) એક્ટ, 1948 પસાર કર્યો અને ખાનગી શેરધારકોને યોગ્ય વળતર ચૂકવ્યા પછી RBIનો નિયંત્રણ લઈ લીધો. આમ, RBIનું રાષ્ટ્રીયકરણ 1949 માં થયું અને 1 જાન્યુઆરી, 1949 થી, RBIએ રાજ્યની માલિકીની બેંક તરીકે કામ કરવાનું શરૂ કર્યું.

HDFC બેંક 2031-32

સુધીમાં કાર્બન તટસ્થ બનશે

- એચડીએફસી બેંક 2031-32 સુધીમાં કાર્બન તટસ્થ બનવાની યોજના ઘરાવે છે. બેંક હવે તેના ઉત્સર્જન, ઉર્જા અને પાણીનો વપરાશ ઘટાડવાનો પ્રયત્ન કરશે.

Back to basics : HDFC કાર્બન તટસ્થ કેવી રીતે બનશે?

- > HDFC તેની કામગીરીમાં નવીનીકરણીય ઉર્જાના ઉપયોગને સમાવિષ્ટ અને વધારવાનું ચાલુ રાખશે. તેની પર્યાવરણીય, સામાજિક અને કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ (ESG) વ્યૂહરચનાના ભાગ રૂપે, બેંક ઓછા હિતના દરે ઇલેક્ટ્રિક વાહનો જેવા લીલા ઉત્પાદનો માટે લોન પણ આપશે. તે તેના કેડિટ નિર્ણયોમાં ESG સ્કોરને સમાવિષ્ટ કરશે. આ સિવાય ગ્રીન બોન્ડ જારી કરવા માટેના માળખા પર પણ બેંક કામ કરી રહી છે.

યોજનાઓ શું છે?

- HDFCએ નીચેની યોજનાઓ બનાવી છે:
 - > CO2 ઉત્સર્જનના 3,15,583 મેટ્રિક ટનના વર્તમાન સ્તરથી ઉત્સર્જન અને ઉર્જા વપરાશમાં ઘટાડો
 - > મોટી આફિસોમાં છતની સૌર ક્ષમતામાં વધારો
 - > કુલ સ્ત્રોત વીજળીના 50% ને નવીનીકરણીય ઉર્જામાં રૂપાંતરિત કરો
 - > સિંગલ યુઝ પ્લાસ્ટિક ફ્રી કોર્પોરેટ ઓફિસ બનાવવી
 - > એક લાખ વૃક્ષોનું વાવેતર કરવામાં આવશે
 - > પાણીનો વપરાશ 30% ઘટશે

મહત્વ

- > આ પ્રયત્નોથી, HDFC આ દિશામાં ભારતની પ્રતિબદ્ધતાને સમર્થન આપી રહ્યું છે અને એકવાર એક વ્યાપક વ્યૂહરચના લાગુ થઈ જશે, પછી તે નવા પગલાં રજૂ કરશે.

HDFC બેંક

- > HDFC બેંક લિમિટેડ એ સંપત્તિ દ્વારા ખાનગી ક્ષેત્રની સૌથી મોટી બેંક છે, જેનું મુખ્યાલય મુંબઈ, મહારાષ્ટ્રમાં છે. ભારતીય શેરબજારમાં માર્કેટ કેપિટલાઈઝેશન દ્વારા તે ત્રીજી સૌથી મોટી કંપની છે અને 1,20,000 કર્મચારીઓ સાથે ભારતની 13 મી સૌથી મોટી એમ્પ્લોયર છે.

નીતિ આયોગે ખાનગીકરણ માટે જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોનાં નામ સોંપ્યા

- > નીતિ આયોગે જાહેર ક્ષેત્રના અન્ડરટેકિંગ્સ (PSU) ના નામ રજૂ કર્યા છે, જેનું ખાનગીકરણ કરવામાં આવશે.
- > આ તમામ સરકારી બેંકોનું નાણાકીય વર્ષ 2022 સુધી ખાનગીકરણ કરવામાં આવશે. આ ખાનગીકરણ ભંડોળ ઉભું કરવા સરકારના ડિસઇન્વેસ્ટમેન્ટ પ્રક્રિયાના ભાગ રૂપે કરવામાં આવી રહ્યું છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- > જાહેર ક્ષેત્રની બે બેંકો અને એક સામાન્ય વીમા કંપનીના ખાનગીકરણના કેન્દ્રના ઉદ્દેશ્યને 2021-22ના બજેટ દરમિયાન પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા હતા. નીતિ આયોગને સરકારની માલિકીની બેંકો અને વીમા કંપનીઓને ઓળખવાનું કામ સોંપાયું હતું.

આ નામો કોણે નક્કી કર્યા?

- > પેનલમાં NITI આયોગના સભ્યો, આર્થિક બાબતોના સચિવ, ખર્ચ સચિવ, મહેસૂલ સચિવ, કાયદાકીય બાબતો સચિવ, કોર્પોરેટ અફેર્સ સેક્રેટરી, ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ડિપાર્ટમેન્ટ અને પબ્લિક એસેટ મેનેજમેન્ટ (DIPAM) સચિવો અને જાહેર સાહસોના સચિવોનો સમાવેશ થાય છે.

વૈકલ્પિક મિકેનિઝમ

- > કેબિનેટ સચિવના નેતૃત્વ હેઠળના કોર ગ્રુપ ઓફ સેક્રેટરીની મંજૂરી બાદ હવે આ નામો મંજૂરી માટે વૈકલ્પિક મિકેનિઝમમાં જશે. ત્યારબાદ વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળના મંત્રીમંડળ દ્વારા અંતિમ મંજૂરી આપવામાં આવશે.

ભારતમાં જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો (PSB)

- > જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો એ મુખ્ય બેંકો છે, અર્ધ્ય બહુમતી હિસ્સો (50% અને તેથી વધુ) કેન્દ્રીય નાણાં મંત્રાલય અથવા વિવિધ રાજ્ય સરકારોના નાણાં મંત્રાલય પાસે છે. તેના શેર સ્ટોક એક્સચેન્જમાં સૂચિબદ્ધ છે. PSBમાં કાર્યરત અધિકારીઓ ગેઝેટેડ અધિકારીઓ છે. 1955માં ઇમ્પીરીયલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાના રાષ્ટ્રીયકરણ પછી કેન્દ્ર સરકાર બેન્કિંગ બિઝનેસમાં સામેલ થઈ. 60% હિસ્સો રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા લેવામાં આવ્યો અને નવી બેંકનું નામ 'સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા' રાખવામાં આવ્યું હતું.

સેબીએ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ માટે વિદેશી રોકાણોની મર્યાદા વધારી

- > ભારતીય સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ (સેબી) એ સ્થાનિક મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ માટે વિદેશી રોકાણોની મર્યાદામાં વધારો કર્યો છે.
- > આ સાથે, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ 7 અબજની એકંદર ઉદ્યોગ મર્યાદામાંથી, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ દીઠ મહત્તમ 1 અબજ ડોલરનું વિદેશી રોકાણ કરી શકે છે.
- > જ્યારે વિદેશી વિનિમય ટ્રેડેડ ફંડ્સ (ETF) માં, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ 1 અબજ ડોલરના ઉદ્યોગ કેપ સાથે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ દીઠ મહત્તમ 300 મિલિયન ડોલરનું રોકાણ કરી શકે છે.

Back to basics : મ્યુચ્યુઅલ ફંડ શું છે?

- > તે એક ઓપન-એન્ડ પ્રોફેશનલી મેનેજમેન્ટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ફંડ છે જે સિક્યોરિટીઝ ખરીદવા માટે ઘણા રોકાણકારો પાસેથી નાણાં પૂરા પાડે છે. રિટેલ અથવા સંસ્થાકીય રોકાણકારો બંને મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકાણ કરી શકે છે. મ્યુચ્યુઅલ ફંડના ફાયદાઓમાં સ્કેલ, લિક્વિડિટી, ડાયવર્સિફિકેશન અને પ્રોફેશનલ મેનેજમેન્ટની અર્થવ્યવસ્થા શામેલ છે. જો કે, આ લાભો ફી અને ખર્ચ સાથે આવે છે.

એક્સચેન્જ ટ્રેડેડ ફંડ (ETF) શું છે?

- > ETF એ એક પ્રકારનું ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ફંડ અને એક્સચેન્જ-ટ્રેડેડ ઉત્પાદન છે. તેઓ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ જેવા જ છે. માત્ર એટલો જ તફાવત છે કે, ETF દિવસભર ખરીદે છે અને વેચાય છે જ્યારે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ ચોક્કસ દિવસના અંતે કિંમતના આધારે વેચાય છે અને ખરીદવામાં આવે છે. ETFમાં કરન્સી, શેરો, બોન્ડ અને ગોલ્ડ જેવી ચીજોનો સમાવેશ થાય છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- ભારતમાં જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો (PSB)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 - જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો એ મુખ્ય બેંકો છે, અર્ધ્ય બહુમતી હિસ્સો (50% અને તેથી વધુ) કેન્દ્રીય નાણાં મંત્રાલય અથવા વિવિધ રાજ્ય સરકારોના નાણાં મંત્રાલય પાસે છે. તેના શેર સ્ટોક એક્સચેન્જમાં સૂચિબદ્ધ છે.
 - PSBમાં કાર્યરત અધિકારીઓ ગેઝેટેડ અધિકારીઓ છે. 1955 માં ઈમ્પીરીયલ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાના રાષ્ટ્રીયકરણ પછી કેન્દ્ર સરકાર બેન્કિંગ બિઝનેસમાં સામેલ થઈ.
 - 60% હિસ્સો રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા લેવામાં આવ્યો અને નવી બેંકનું નામ 'સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા' રાખવામાં આવ્યું હતું.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2	(B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3	(D) 1, 2, અને 3

ગુજરાતનો ઇતિહાસ

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

KULDEEPSINH JADEJA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE**PROMO CODE**

jadeja10

2. એક્સચેન્જ ટ્રેડ્સ ફંડ (ETF)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ETF એ એક પ્રકારનું ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ફંડ અને એક્સચેન્જ-ટ્રેડ્સ ઉત્પાદન છે.

2. તેઓ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ જેવા જ છે. માત્ર એટલો જ તફાવત છે કે, ETF દિવસભર ખરીદે છે અને વેચાય છે જ્યારે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ ચોક્કસ દિવસના અંતે કિંમતના આધારે વેચાય છે અને ખરીદવામાં આવે છે.

3. ETFમાં કરન્સી, શેરો, બોન્ડ અને ગોલ્ડ જેવી ચીજોનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

3. SBIએ નાણાકીય વર્ષ 2022 ના GDP અંદાજને સુધારીને કેટલો કર્યો છે?

- (A) 10.2% (B) 9.7%
(C) 8.2% (D) 7.9%

4. ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય રિઝર્વ બેંકની સ્થાપના 1 એપ્રિલ 1935 ના રોજ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ, 1934 ની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવી હતી.

2. શરૂઆતમાં રિઝર્વ બેંકની સેન્ટ્રલ ઓફિસની સ્થાપના કોલકાતામાં થઈ હતી, પરંતુ 1937 માં કાયમી ધોરણે મુંબઈ ખસેડવામાં આવી હતી. કેન્દ્રિય કાર્યાલય તે જગ્યા છે અધ્યં ગવર્નર બેસે છે અને અધ્યં નીતિઓ બનાવવામાં આવે છે.

3. 1949 માં રાષ્ટ્રીયકરણ થયા બાદથી રિઝર્વ બેંકની સંપૂર્ણ માલિકી ભારત સરકારની છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

5. HDFC બેંક કયાં વર્ષ સુધીમાં કાર્બન તટસ્થ બનશે?

- (A) 2041-42 (B) 2044-45
(C) 2025-26 (D) 2031-32

ગુજરાતી વ્યાજરણ

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

SANJAY BORSANIYA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE

sanjay10

વિદેશ પ્રધાનની યુએસ યાત્રા

- ભારતના વિદેશ પ્રધાન (EAM) ની તાજેતરની યુએસ મુલાકાત દરમિયાન, તેમણે યુએસ ધારાસભ્યો (American Lawmakers), રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર, સંરક્ષણ સચિવ, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સના વેપાર પ્રતિનિધિ (USTR) અને ખાનગી ક્ષેત્રના પ્રતિનિધિઓને મળ્યા.
- આ અગાઉ, COVID-19 રોગચાળા માટે રસીઓની સપ્લાય ચેઈનના સરળ અમલીકરણ અને રોગચાળાને લગતા અન્ય મુદ્દાઓ અંગે ભારતીય વડા પ્રધાન અને યુએસ રાષ્ટ્રપતિ વચ્ચે ટેલિફોનિક વાતચીત થઈ હતી.
- અમેરિકન રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા આયોજિત 'Leaders' Summit on Climate' સમિટમાં પણ ભારતે ભાગ લીધો હતો.

Back to basics : મુખ્ય ચર્ચાઓ

- પ્રાદેશિક (ઈન્ડો-પેસિફિક) અથવા વૈશ્વિક મુદ્દાઓ, વધુ વિકાસશીલ અફઘાનિસ્તાન અને ભારત-યુએસ વ્યૂહાત્મક અને સંરક્ષણ ભાગીદારી પર.
- રસી સહયોગ, સમકાલીન સલામતી પડકારો, કાર્યક્ષમ અને મજબૂત પુરવઠા ચેન માટે ટેકો, વગેરે.
- યુએસ-ઈન્ડિયા બિઝનેસ કાઉન્સિલ (USIBC) ની બેઠકમાં ચર્ચા કરવામાં આવી હતી કે કેવી રીતે ખાનગી ક્ષેત્ર, 'ગ્લોબલ ટાસ્ક ફોર્સ ફોર પેન્ડેમિક રિસ્પોન્સ' તરીકે ઓળખાતી 40 કંપનીઓના કન્સોર્ટિયમ દ્વારા, ભારતના આરોગ્ય ક્ષેત્ર પર કામ કરી શકે છે. માળખાગત સુવિધાઓ અને રાહત કામગીરી ચાલુ રાખવા માટેના અન્ય માર્ગોને સમર્થન આપી શકે છે.
- USIBC ની રચના વર્ષ 1975 માં થઈ હતી. તે ભારત અને યુ.એસ. બંનેના ખાનગી ક્ષેત્રમાં રોકાણ પ્રવાહને વધારવા અને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે એક વ્યવસાય સલાહકાર સંસ્થા તરીકે સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી.

ભારતનું વલણ

- COVID-19 ના વિનાશક તરંગ સામે લડવામાં ભારતને મદદ કરવા યુ.એસ. સમર્થિત પ્રયાસોમાં યુ.એસ. સૈન્યની મહત્વની ભૂમિકા છે.
- વ્યૂહાત્મક ભાગીદારીના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં મુખ્યત્વે વેપાર, તકનીકી અને વેપાર સહકાર શામેલ છે, જેને કોવિડ પછીની આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ માટે આગળ વધારવું જોઈએ.
- બૌદ્ધિક સંપત્તિ અધિકાર (IPR), કાર્યક્ષમ અને મજબૂત સપ્લાય-ચેઈન સપોર્ટના મુદ્દા પર ભારતે યુ.એસ.ના સકારાત્મક વલણને આવકાર્યું છે.

અમેરિકાનું વલણ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રની ફ્રાડ (ચતુર્ભુજ ફ્રેમવર્ક) અને અન્ય સંસ્થાઓ દ્વારા આ ક્ષેત્ર અને વિશ્વના અનેક પડકારોનો સામનો કરવા માટે, COVID-19 ની સાથે મળીને હવામાન પરિવર્તન દ્વારા સર્જાયેલા પડકારોનો સામનો કરવા બંને દેશોની સીધી ભાગીદારી માટે તૈયાર છે.

પરસ્પર આધાર

- લોકોથી લોકોના સંબંધો અને વહેંચાયેલા મૂલ્યો યુએસ-ભારત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારીનો પાયો છે જે રોગચાળાને સમાપ્ત કરવામાં મદદ કરે છે, અમે એક મુક્ત અને ખુલ્લા ઈન્ડો-પેસિફિકનું સમર્થન કરીએ છીએ, અને હવામાન પરિવર્તન પર વૈશ્વિક નેતૃત્વ પ્રદાન કરીએ છીએ.
- આ સહકારને આવકારવામાં આવ્યો હતો, જેના પરિણામે યુએસથી ભારત સુધીના \$ 500 મિલિયનથી વધુ રાહત સામગ્રી (રાજ્ય, સંઘીય અને ખાનગી ક્ષેત્રના સ્ત્રોત) પ્રાપ્ત થયા હતા.

સંરક્ષણ

- ભારત અને અમેરિકાએ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં મહત્વપૂર્ણ સંરક્ષણ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે અને ફ્રાડ (QUAD) ચાર રાષ્ટ્રના જોડાણની ઔપચારિકતા પણ કરી દીધી છે.
- આ મહાગઠબંધનને ભારત-પ્રશાંતમાં ચીન માટે એક મહત્વપૂર્ણ પ્રતિકાર તરીકે જોવામાં આવી રહ્યું છે.
- નવેમ્બર 2020 માં માલાબાર ક્વાયટ ભારત-યુ.એસ. વ્યૂહાત્મક સંબંધોમાં એક ઉચ્ચ બિંદુ છે, તે 13 વર્ષમાં પહેલી વાર છે જ્યારે ફ્રાડના ચારેય દેશો વારાફરતી ચીનને FIR મોકલી રહ્યા હતા.
- ભારત પાસે હવે આફ્રિકાના જીબુટી (Djibouti in Africa) થી પેસિફિક મહાસાગરમાં ગુઆમ (Guam) સુધીના અમેરિકન પાયા પર પ્રવેશ છે. તે યુ.એસ. સંરક્ષણ સાધનોમાં વપરાયેલી અદ્યતન સંદેશાવ્યવહાર તકનીકને પણ એક્સેસ કરી શકે છે.

વ્યાપાર

- અગાઉની યુ.એસ. સરકારે ભારતની વિશેષ વેપારની સ્થિતિનો અંત લાવ્યો હતો અને બદલામાં અનેક પ્રતિબંધો લાદ્યા હતા, જેના બદલામાં ભારતે પણ 28 અમેરિકન ઉત્પાદનો પર પ્રતિબંધો લાદ્યા હતા.
- વર્તમાન યુ.એસ. સરકારે પાછલી સરકાર દ્વારા લાદવામાં આવેલા તમામ પ્રતિબંધોને દૂર કરવાની મંજૂરી આપી છે.

ભારતીય પ્રવાસી (Diaspora)

- યુ.એસ.ના તમામ પ્રદેશોમાં ભારતીય ડાયસ્પોરાની સંખ્યા અથવા હાજરી વધી રહી છે. ઉદાહરણ તરીકે, અમેરિકાના વર્તમાન ઉપરાષ્ટ્રપતિ (કમલા હેરિસ) ભારત સાથે ગાઢ સંબંધ ધરાવે છે.
- વર્તમાન યુ.એસ.ના વહીવટમાં, ભારતીય મૂળના ઘણા લોકો મજબૂત નેતૃત્વ પદ પર નિમણૂક કરવામાં આવે છે.

કોવિડ-સહયોગ

- ગયા વર્ષે જ્યારે યુ.એસ. એક જીવલેણ કોવિડ રોગચાળોનો સામનો કરી રહ્યો હતો ત્યારે ભારત દેશને મદદ કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ તબીબી પુરવઠો પૂરો પાડતો હતો અને નિકાસ પ્રતિબંધોને હળવા કરતો હતો.
- શરૂઆતમાં, યુ.એસ. જરૂર પડ્યે ભારતની મદદ કરવામાં અચકાતા, પરંતુ યુ.એસ.એ જલદીથી પોતાનું વલણ બદલીને ભારતને રાહત પુરવઠો પહોંચાડ્યો.

આગળનો રસ્તો

- ખાસ કરીને બંને દેશોમાં ચીન વિરોધી ભાવનાના વિસ્તરણના પરિણામે, દેશો વચ્ચે દ્વિપક્ષીય વેપારને વેગ આપવા માટે મોટી સંભાવના વ્યક્ત કરવામાં આવી રહી છે.
- આમ, વાટાઘાટોમાં વહેલી તકે વિવિધ બિન-ટેરિફ અવરોધો અને અન્ય બજાર એક્સેસ સુધારણાઓને ધ્યાનમાં લેવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ.
- દરિયાઈ ક્ષેત્રમાં ચીનનો સામનો કરવા, ભારતે નેવિગેશનની સ્વતંત્રતા અને નિયમો આધારિત હુકમ જાળવવા અમેરિકા અને ભારત-પેસિફિકમાં અન્ય ભાગીદારો સાથે મજબૂત સંબંધો જાળવવાની જરૂર છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય રાજકારણમાં કાયમી મિત્રો નથી અને કાયમી શત્રુ નથી, તેમાં કાયમી હિતો જ પ્રતિબિંબિત થાય છે. આવી સ્થિતિમાં ભારતે વ્યૂહાત્મક હેજિંગ (Strategic Hedging) ની તેની વિદેશ નીતિ ચાલુ રાખવી જોઈએ.

ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા બેઠક

- તાજેતરમાં ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયાએ કૃષિ અને સંરક્ષણ ક્ષેત્રે સહયોગની સમીક્ષા કરી હતી.
- કૃષિ ક્ષેત્રમાં:
 - ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા અનાજની ભાગીદારી (India-Australia Grains Partnership) નો હેતુ ગ્રામીણ અનાજ સંગ્રહ અને સપ્લાય ચેનને નુકસાન અને બગાડ ઘટાડવા માટેના પાક માટેના પાક મેનેજમેન્ટમાં ઓસ્ટ્રેલિયાની કુશળતાનો ઉપયોગ કરવાનો છે.
 - આ કાર્ય માટે National Institute of Agricultural Marketing ભારત તરફથી નોડલ સંસ્થા હશે.

- આ બેઠક દરમિયાન ભારતે રાષ્ટ્રીય ઇનોવેશન ફોર ક્લાઈમેટ રેસીલન્ટ એગ્રિકલ્ચર (National Innovation for Climate Resilient Agriculture- NICRA) ના મુખ્ય કાર્યક્રમનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને ઓસ્ટ્રેલિયાની સંશોધન સંસ્થાઓ સાથે સહયોગની આશા વ્યક્ત કરી હતી.
- NICRA એ ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ (ICAR) નો નેટવર્ક પ્રોજેક્ટ છે જે ફેબ્રુઆરી 2011 માં શરૂ થયો હતો.
- આ પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ વ્યૂહાત્મક સંશોધન અને તકનીકી નિદર્શન દ્વારા ભારતીય કૃષિની સ્થિતિસ્થાપકતામાં આબોહવા પરિવર્તન અને આબોહવાની નબળાઈને વધારવાનો છે.
- આ અનુકૂળન અને સંશોધન પરના સંશોધનમાં પાક, પશુ ધન, મત્સ્યોદ્યોગ અને કુદરતી સંસાધન સંચાલન શામેલ છે.

Back to basics : સંરક્ષણ સહકાર

- મલબાર નૌકાદળ કવાયતમાં ઓસ્ટ્રેલિયાની ભાગીદારી.
- ભારતે ઓસ્ટ્રેલિયાને ચીન સાથે લદાખના સ્ટેન્ડ-ઓફ બાદ આ કવાયતમાં ભાગ લેવા આમંત્રણ આપ્યું હતું, જેના કારણે એક ઓસ્ટ્રેલિયન ટુકડીએ 2020 ના મલબાર નૌકાદળ કવાયતમાં ભાગ લીધો હતો.
- આ બેઠકમાં AUSINDEX, મ્યુચ્યુઅલ લોજિસ્ટિક સપોર્ટ એગ્રીમેન્ટ (MLSA) અને સંરક્ષણ વિજ્ઞાન અને તકનીકી અમલીકરણ વ્યવસ્થા (DSTIA) જેવી વિવિધ દ્વિપક્ષીય સંરક્ષણ સહકાર પહેલની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી.
- 2+2 પ્રધાનમંત્રણ બોલાવવાનો આશય વ્યક્ત કરાયો હતો.
- આ સંવાદ સંવાદનો એક પ્રકાર છે અર્થ સંરક્ષણ અને વિદેશ પ્રધાનો બીજા દેશના તેમના સમકક્ષોને મળે છે. તે બંને દેશો વચ્ચેની ઉચ્ચતમ સ્તરની સંસ્થાકીય મિકેનિઝમ છે.

ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સહકાર

- COVID-19 ના મુદ્દા પર તાત્કાલિક સહાય પેકેજના ભાગ રૂપે ઓસ્ટ્રેલિયાએ ઓક્સિજન, વેન્ટિલેટર અને વ્યક્તિગત રક્ષણાત્મક ઉપકરણો (PPE) ક્રીટ ભારત મોકલી છે.
- ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયાના વેપાર મંત્રીઓએ ઔપચારિકરૂપે સપ્લાય ચેઇન રેસીલિયન્સ ઇનિશિયેટિવ (SCRI) ની શરૂઆત કરી છે.
- તાજેતરમાં ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા પરિપત્ર ઇકોનોમી હેકાથોન (I-ACE) નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- બંને દેશોએ વ્યાપક વ્યૂહાત્મક ભાગીદારીમાં તેમના સંબંધોને અપગ્રેડ કર્યા અને વર્ષ 2020 માં અનેક સંરક્ષણ કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા.
- ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા વિવિધ બહુપક્ષીય ક્ષેત્રમાં પરસ્પર સહકાર આપે છે.
- વિસ્તૃત યુ.એન. સિક્યુરિટી કાઉન્સિલમાં ઓસ્ટ્રેલિયા ભારતની ઉમેદવારીને સમર્થન આપે છે.

- > ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા ક્વાડ, કોમનવેલ્થ, ઈન્ડિયન ઓશન રિમ એસોસિએશન (IORA), એશિયન પ્રાદેશિક મંચ, હવામાન અને સ્વચ્છ વિકાસ પર એશિયા-પેસિફિક ભાગીદારી બંનેના સભ્ય છે અને પૂર્વ એશિયા સમિટમાં ભાગ લીધો છે.
- > બંને દેશો વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઇઝેશનના સંઘર્ભમાં પાંચ રસ ધરાવતા પક્ષો (FIP) ના સભ્ય તરીકે પણ સહયોગ આપી રહ્યા છે.
- > ઓસ્ટ્રેલિયા એશિયા-પેસિફિક ઈકોનોમિક કોઓપરેશન (APEC) નો મહત્વપૂર્ણ ભાગીદાર છે અને આ સંગઠનમાં ભારતની સદસ્યતાને સમર્થન આપે છે.
- > સપ્ટેમ્બર 2014 માં બંને દેશો વચ્ચે નાગરિક પરમાણુ સહયોગ કરાર પર હસ્તાક્ષર થયા હતા.
- > મ્યુચ્યુઅલ કાનૂની સહાયતા સંધિ (MLAT) અને ભારત અને ઓસ્ટ્રેલિયા વચ્ચે પ્રત્યાર્પણ સંધિ, જે જૂન, 2008 માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવી હતી, બંને સરકારો દ્વારા બહાલી આપવામાં આવી છે.
- > બંને પક્ષો પણ ગુપ્તચર અને ઉચ્ચ તકનીકી અને બાહ્ય અવકાશ જેવા અન્ય ક્ષેત્રોને લગતા અન્ય વિકલ્પોની અન્વેષણ કરે તેવી સંભાવના છે.

માસ મીડિયા સહયોગ પર SCO કરાર

- > કેન્દ્ર સરકારે શંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઇઝેશન (SCO) ના તમામ સભ્ય દેશો વચ્ચે 'માસ મીડિયાના ક્ષેત્રમાં સહકાર' માટેના કરાર પર હસ્તાક્ષર અને બહાલી આપી છે.
- > જૂન 2019 માં આ કરાર પર હસ્તાક્ષર થયા હતા. આ કરાર, સભ્ય દેશોને માસ મીડિયાના ક્ષેત્રમાં શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો અને નવીનતાઓને શેર કરવાની તક પૂરી પાડશે.

Back to basics : સહકારના મુખ્ય ક્ષેત્રો

- > તેમના રાજ્યોના લોકોના જીવન વિશે વધુ જ્ઞાન મેળવવા માટે માસ મીડિયા દ્વારા માહિતિના વ્યાપક વિતરણ માટે અનુકૂળ સિસ્ટમની રચના.
- > તેમના રાજ્યોના સમૂહ માધ્યમોની સંપાદકીય કચેરીઓ તેમજ માસ મીડિયાના ક્ષેત્રમાં કાર્યરત સંબંધિત મંત્રાલયો, એજન્સીઓ અને સંગઠનો વચ્ચે સહકાર વધારવા માટે.
- > રાજ્યના પત્રકારોના વ્યાવસાયિક સંગઠનો વચ્ચે સમાન અને પરસ્પર ફાયદાકારક સહયોગને પ્રોત્સાહન આપવું.
- > ટેલિવિઝન અને રેડિયો કાર્યક્રમોના પ્રસારણમાં મદદ કરવા અને રાજ્યના ક્ષેત્રમાં કાયદેસર રીતે વિતરિત કરવા.
- > સમૂહ માધ્યમોના ક્ષેત્રમાં અનુભવ અને કુશળતાના આદાનપ્રદાનને પ્રોત્સાહિત કરવા, મીડિયા વ્યાવસાયિકોને તાલીમ આપવામાં પરસ્પર સહાયતા આપવા અને આ ક્ષેત્રમાં કાર્યરત શૈક્ષણિક અને વૈજ્ઞાનિક-સંશોધન સંસ્થાઓ અને સંસ્થાઓ વચ્ચે સહકારને પ્રોત્સાહન આપવા.

શંઘાઈ સહકાર સંગઠન (SCO)

- પરિચય:
 - > SCO કાયમી આંતર-સરકારી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા છે.
 - > તે યુરેશિયન રાજકીય, આર્થિક અને સુરક્ષા સંસ્થા છે જેનો હેતુ સંબંધિત પ્રદેશમાં શાંતિ, સલામતી અને સ્થિરતા જાળવવાનો છે.
- સ્થાપના:
 - > તે 2001 માં રચાયું હતું.
 - > SCO ચાર્ટર પર વર્ષ 2002 માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને વર્ષ 2003 માં અમલમાં આવ્યા હતા.
- અધિકારીક ભાષા અથવા સત્તાવાર ભાષા:
 - > રશિયન અને ચાઇનીઝ એ SCO ની સત્તાવાર ભાષાઓ છે.
- સભ્ય:
 - > હાલમાં વિશ્વના 8 દેશો (કઝાકિસ્તાન, ચીન, કિર્ગીસ્તાન, રશિયા, તાજિકિસ્તાન, ઉઝબેકિસ્તાન, ભારત અને પાકિસ્તાન) SCO ના સભ્યો છે.
- SCO ની બે કાયમી સંસ્થાઓ છે:
 - > SCO સચિવાલય ચીનની રાજધાની બેઈજિંગમાં સ્થિત છે.
 - > પ્રાદેશિક આતંકવાદ વિરોધી રચના (Regional Anti-Terrorist Structure- RATS), તેની કારોબારી સમિતિની ઓફિસ તાશકંદ (ઉઝબેકિસ્તાન) માં સ્થિત છે.
 - > SCO ની અધ્યક્ષતા એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન રોટેશનલ પ્રક્રિયા દ્વારા સભ્ય દેશોની હોય છે.
 - > તાજિકિસ્તાન રીપબ્લિકે 2021-22 માટે SCO નું રાષ્ટ્રપતિ પદ સંભાળ્યું છે.
 - > SCO ની 20મી સમિટ વર્ષ 2020 માં યોજાઈ હતી.
 - > તાજેતરમાં ભારતના ઉપરાષ્ટ્રપતિએ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા કોમન બોલ્ડ હેરિટેજ પર પ્રથમ SCO ઓનલાઇન આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રદર્શન શરૂ કર્યું છે.

ઠરાવલ સામેના ઠરાવ અંગે ભારતની સ્થિતિ

- > તાજેતરમાં, પેલેસ્ટાઈને પેલેસ્ટિનિયન નાગરિકોના માનવાધિકારને દબાવવા માટે ભારતને દોષી ઠેરવ્યું છે, કારણ કે ભારતે પેલેસ્ટિનિયન મુદ્દે યુએનના તાજેતરના ઠરાવથી પોતાને દૂર કરી દીધા છે.
- > પેલેસ્ટિનિયન પ્રદેશોના દરિયાકાંઠાના ભાગરૂપે ઈઝરાઈલ અને ગાઝા પટ્ટી વચ્ચેના સંઘર્ષના તાજેતરના વિકાસ સાથે સંકળાયેલા એક ઠરાવ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્રની માનવ અધિકાર સમિતિ (UNHRC) ખાતે ભારત મતદાનથી પાછું ખેંચ્યું છે.
- > UNHRC સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) સિસ્ટમની અંદરની એક આંતર સરકારી સંસ્થા છે, જે વિશ્વભરના માનવાધિકારના પ્રમોશન અને સંરક્ષણને મજબૂત કરવા માટે જવાબદાર છે.

Back to basics : દરખાસ્ત

- > આ ઠરાવ દ્વારા સંયુક્ત રાષ્ટ્રની માનવ અધિકાર સમિતિને ગાઝા, પશ્ચિમ કાંઠે અને પેલેસ્ટાઈનમાં માનવ અધિકારના ભંગની તપાસ માટે કાયમી કમિશનની સ્થાપના કરવા હાકલ કરવામાં આવી હતી.
- > 24 સભ્યોના મતથી ઠરાવ સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. 9 સભ્યોએ તેની વિરૂદ્ધ મત આપ્યો, જ્યારે ભારત સહિત 14 સભ્યોએ તેમાં ભાગ લીધો ન હતો.
- > ફ્રાંસ, ઈટાલી, જાપાન, નેપાળ, નેધરલેન્ડ્સ, પોલેન્ડ અને દક્ષિણ કોરિયા એવા દેશોમાં હતા જેમણે મતદાનમાં ભાગ લીધો ન હતો.
- > જે દેશોએ તેના માટે મત આપ્યો છે તેમાં ચીન, પાકિસ્તાન, બાંગ્લાદેશ અને રશિયા શામેલ છે, જ્યારે જર્મની, બ્રિટન અને ઓસ્ટ્રિયાએ ઠરાવ સામે મત આપ્યો હતો.
- > ઠરાવ પસાર થવાની સાથે, ઈઝરાઈલ દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના ઉલ્લંઘનની તપાસ માટે તપાસનું એક સ્વતંત્ર કમિશન બનાવવામાં આવ્યું છે.

પેલેસ્ટાઈનની બાજુ

- > આ ઠરાવ માનવાધિકાર પરિષદ માટે 'વિચલનો' (Aberration) નથી. તે વ્યાપક મલ્ટિલેટરલ પરામર્શનું પેટા-ઉત્પાદન છે.
- > રાજ્યો, યુએન નિષ્ણાતો, માનવાધિકાર સંધિ સંસ્થાઓ અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠનો દ્વારા ઉડાણપૂર્વકની તપાસ અને ઈઝરાઈલના ગંભીર ઉલ્લંઘનોની નોંધણી વર્ષોની છે.
- > પેલેસ્ટિનિયન લોકોને આંતરરાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર કાયદાની લાગુ કરવાની ના પાડી હતી.
- > પેલેસ્ટિનિયન લોકો સામે અન્યાયનું મૂળ કારણ ઈઝરાઈલ દ્વારા ખાલી કરાવવું, વિસ્થાપન, વસાહતીકરણ હતું.
- > તેથી, આ ઠરાવથી પોતાને પાછો ખેંચવાનો ભારતનો નિર્ણય, પેલેસ્ટિનિયન લોકો સહિત સમગ્ર વિશ્વના નાગરિકોના માનવાધિકારને આગળ વધારવામાં માનવ અધિકાર સમિતિના મહત્વપૂર્ણ કાર્યમાં અવરોધ છે.
- > જવાબદારી, ન્યાય અને શાંતિના બાકી માર્ગ પર આ નિર્ણાયક સમયે ભારતે આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાય સાથે જોડાવાની તક ગુમાવી છે.

ઇઝરાઈલ-પેલેસ્ટાઈન મુદ્દે અત્યાર સુધીમાં ભારતની સ્થિતિ

- > ભારતે 1950 માં ઈઝરાઈલને માન્યતા આપી હતી, પરંતુ પેલેસ્ટાઈન લિબરેશન ઓર્ગનાઈઝેશન (PLO) ને પેલેસ્ટાઈનના એકમાત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે માન્યતા આપનાર પ્રથમ બિન-અરબ દેશ પણ છે.
- > વર્ષ 1988 માં પેલેસ્ટાઈનને રાજ્યનો રાજ્ય આપનારા પ્રથમ દેશોમાં ભારત એક હતું.

- > 2014 માં, ભારતે ગાઝામાં ઈઝરાઈલના માનવાધિકાર ઉલ્લંઘનની તપાસ માટે યુએન હુમન રાઈટ્સ કાઉન્સિલના ઠરાવને સમર્થન આપ્યું હતું. તપાસને સમર્થન આપવા છતાં, ભારતે 2015 માં સંયુક્ત રાષ્ટ્રની માનવ અધિકાર પરિષદમાં ઈઝરાઈલ વિરૂદ્ધ મત આપવાનું ટાળ્યું હતું.
- > 'લિન્ક વેસ્ટ પોલિસી' ના ભાગ રૂપે, ભારતે બંને દેશોને પરસ્પર મુક્ત અને વિશિષ્ટ માનવા માટે વર્ષ 2018 માં ઈઝરાઈલ અને પેલેસ્ટાઈન સાથેના તેના સંબંધોને અસ્પષ્ટ બનાવ્યા છે.
- > જૂન 2019 માં, ભારતે ઈઝરાઈલ દ્વારા સંયુક્ત રાષ્ટ્રની આર્થિક અને સામાજિક પરિષદ (ECOSOC) માં રજૂ કરેલા નિર્ણયની તરફેણમાં મત આપ્યો કે પેલેસ્ટિનિયન બિન-સરકારી સંસ્થાને સલાહકાર દરજ્જો આપવાનો વાંધો છે.
- > માર્ચ 2021 માં, આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિમિનલ કોર્ટ (ICC) ઈઝરાઈલ (પશ્ચિમ કાંઠે અને ગાઝા પટ્ટી) દ્વારા કબજે કરેલા પેલેસ્ટિનિયન પ્રદેશોમાં યુદ્ધના ગુનાઓની તપાસ શરૂ કરી હતી.
- > ઈઝરાઈલ ઈચ્છતું હતું કે ભારત તેની સામે વલણ અપનાવે, પરંતુ તે બન્યું નહીં.
- > અત્યાર સુધી, ભારતે પેલેસ્ટાઈનના સ્વ-નિર્ધારણના તેના ઈતિહાસિક નૈતિક સમર્થકની છબી જાળવવા અને ઈઝરાઈલ સાથે લશ્કરી, આર્થિક અને અન્ય વ્યૂહાત્મક સંબંધોમાં શામેલ થવાની માંગ કરી છે.

આગળનો રસ્તો

- > વિશ્વના સૌથી લાંબા સમયથી ચાલતા સંઘર્ષ અંગે ભારતની નીતિ પ્રથમ ચાર દાયકાથી સ્પષ્ટ રીતે પેલેસ્ટિનિયન હોવાથી બદલાઈ ગઈ છે અને હવે ઈઝરાઈલ સાથેના તેના ત્રણ દાયકાના મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધો સાથે તંગ સંતુલન જાળવી રહી છે.
- > હાલના મલ્ટીપોલરર વિશ્વમાં ભારતે સંતુલિત અભિગમ અપનાવવાની જરૂર છે.
- > વિશ્વને શાંતિપૂર્ણ સમાધાન માટે એક સાથે આવવાની જરૂર છે, પરંતુ ઈઝરાઈલ સરકાર અને તેમાં સામેલ અન્ય પક્ષોની અનિચ્છાએ આ મુદ્દાને વધુ ગુંચવ્યો છે. આમ સંતુલિત અભિગમ અરબ દેશો તેમજ ઈઝરાઈલ સાથેના અનુકૂળ સંબંધો જાળવવામાં મદદ કરશે.
- > ઈઝરાઈલ અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત, બહેરિન, સુદાન અને મોરોક્કો વચ્ચેના તાજેતરના સામાન્ય કરાર, જે અબ્રાહમિક કરાર તરીકે ઓળખાય છે, તે યોગ્ય દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે. તમામ પ્રાદેશિક સત્તાઓએ અબ્રાહમિક કરારની તર્જ પર બંને દેશો વચ્ચે શાંતિની કલ્પના કરવી જોઈએ.

CEM- ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપ ડેકાર્બોનાઇઝેશન પહેલ

- > તાજેતરમાં, ભારત અને યુનાઇટેડ કિંગડમ દ્વારા ઔદ્યોગિક ડીપ ડેકાર્બોનાઇઝેશન ઇનિશિયેટિવ (United Nations Industrial Development Organization-UNIDO) હેઠળ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ઔદ્યોગિક વિકાસ સંગઠન (Industrial Deep Decarbonization Initiative-IDD) ના સહયોગથી સ્વચ્છ ઊર્જા પ્રધાન (સ્વચ્છ Clean Energy Ministerial's- CEM) નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > તે 12મી CEM (CEM12) મીટિંગમાં શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેનું વર્ચ્યુઅલ રીટે ચિલી દ્વારા હોસ્ટિંગ કરવામાં આવ્યું હતું.

Back to basics : 12મી CEM મીટિંગ વિષે

- > તેનો ઉદ્દેશ લીલી તકનીકીઓને લાગુ કરવા અને ઓછી કાર્બન ઔદ્યોગિક સામગ્રીની માંગને ઉત્તેજિત કરવાનો છે.
- > 2030 સુધીમાં રાષ્ટ્રીય GDP ના એકમ દીઠ ઉત્સર્જનની તીવ્રતા 33 થી 35% ઘટાડવા ભારત પ્રતિબદ્ધ છે.
- > આ ઠરાવ આયર્ન અને સ્ટીલ, સિમેન્ટ અને પેટ્રોકેમિકલ્સ જેવા ઊર્જા આધારિત ક્ષેત્રોમાં ઓછી કાર્બન ઉત્સર્જન તકનીકીઓના અસરકારક વિકાસ દ્વારા પૂર્ણ કરવામાં આવશે.
- > સરકારની નીતિઓના પરિણામે AgDSM (એગ્રિકલ્ચર ડિમાન્ડ સાઈડ મેનેજમેન્ટ પ્રોગ્રામ), MuDSM (મ્યુનિસિપલ ડિમાન્ડ સાઈડ મેનેજમેન્ટ) વગેરે માંગની બાજુએ ઊર્જાની નોંધપાત્ર બચત નોંધવામાં આવી છે.

ક્લીન એનર્જી મિનીસ્ટ્રીયલ (CEM) વિશે

- સ્થાપના:
 - > તેની સ્થાપના ડિસેમ્બર, 2009 માં કોપનહેગનમાં પાર્ટીઓના ક્લાઈમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સ પર યુનાઇટેડ નેશન્સ ફેમવર્ક કન્વેન્શનમાં કરવામાં આવી હતી.
 - > 2016 માં 7મી ક્લીન એનર્જી પ્રધાનમંડળમાં અપનાવવામાં આવેલ સ્વચ્છ ઊર્જા મંત્રીની ફેમવર્ક, CEM શાસન માળખું વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને મિશન નિવેદન, ઉદ્દેશો, સભ્યપદ અને માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોની રૂપરેખા આપે છે.
- ઉદ્દેશ :
 - > CEM એ એક ઉચ્ચ-સ્તરનું વૈશ્વિક મંચ છે કે જે નીતિઓ અને કાર્યક્રમોને પ્રોત્સાહન આપે છે જે સ્વચ્છ ઊર્જા તકનીકને આગળ વધારશે, શીખેલ પાઠોને વહેંચી શકે અને શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કરે અને વૈશ્વિક સ્વચ્છ ઊર્જા અર્થતંત્રમાં સંક્રમણને પ્રોત્સાહન આપે.
 - > કેન્દ્રના ક્ષેત્રો CEM ત્રણ વૈશ્વિક વાતાવરણ અને ઊર્જા નીતિ લક્ષ્યો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે

- > વિશ્વભરમાં ઊર્જા કાર્યક્ષમતામાં સુધારો.
- > સ્વચ્છ ઊર્જા પુરવઠામાં વધારો.
- > સ્વચ્છ ઊર્જા વપરાશ વિસ્તૃત.
- સભ્ય :
 - > 29 દેશો CEM નો ભાગ છે.
 - > ભારત પણ સદસ્ય દેશ છે.

11મી મિટિંગ વિશે

- > સાઉદી અરેબિયાના કિંગડમ (Kingdom of Saudi Arabia) દ્વારા વર્ષ 2020 માં, ગંભીર ક્ષણ (Critical Moment) થી ઝડપી, ટકાઉ પુન પ્રાપ્તિમાં શુદ્ધ ઊર્જાની ભૂમિકાને પ્રકાશિત કરવા માટે અને આગામી સ્વચ્છ ઊર્જા દાયકાના નિર્માણમાં સીઈએમ સમુદાયની ભૂમિકાને ધ્યાનમાં લેવા CEM11 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ઔદ્યોગિક ડીપ ડેકાર્બોનાઇઝેશન પહેલ (IDD)

- > IDDI એ CEM ની પહેલ છે.
- > તે ઓછી કાર્બન ઔદ્યોગિક સામગ્રીની માંગને ઉત્તેજિત કરવા માટે કાર્યરત જાહેર અને ખાનગી સંસ્થાઓનું વૈશ્વિક જોડાણ છે.
- > IDDI રાષ્ટ્રીય સરકારો સાથે મળીને કાર્બન આકારણીને માનક બનાવવા, મહત્વાકાંક્ષી જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રના પ્રાપ્તિ લક્ષ્યો નક્કી કરવા, ઓછા કાર્બન ઉત્પાદનના વિકાસમાં રોકાણને પ્રોત્સાહિત કરવા અને ઉદ્યોગ માર્ગદર્શિકા માટેના કાર્યમાં કામ કરે છે.
- સહાયક દેશો :
 - > UNIDO સંકલિત IDDI નું નેતૃત્વ UK અને ભારત કરે છે અને વર્તમાન સભ્યોમાં જર્મની અને કેનેડા શામેલ છે.
- લક્ષ્ય :
 - > નીચા કાર્બન, સ્ટીલ અને સિમેન્ટ ખરીદવા સરકારોને અને ખાનગી ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહિત કરવું.
 - > માન્યતા ધોરણો અને લક્ષ્યો માટે ડેટા સોર્સિંગ અને શેરિંગ.

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ ઔદ્યોગિક સંગઠન

- > તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક વિશેષ એજન્સી છે જે ગરીબી ઘટાડવા, સમાવિષ્ટ વૈશ્વિકરણ અને પર્યાવરણીય સ્થિરતા માટે ઔદ્યોગિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- સભ્ય :
 - > 1 એપ્રિલ 2019 સુધીમાં, 170 દેશો UNIDO ના સભ્ય છે.
 - > ભારત પણ તેનો સભ્ય દેશ છે.
- ચર્ચા :
 - > સભ્યો નિયમિત નીતિ નિર્માણ કરતી સંસ્થાઓના સત્રોમાં UNIDO ના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો અને નીતિઓ અંગે ચર્ચા અને નિર્ણય લે છે.

■ મિશન:

> 2013 માં UNIDO જનરલ કોન્ફરન્સ (UNIDO General Conference) ના પંદરમા સત્રમાં અપનાવવામાં આવેલા લિમા ઘોષણાપત્રમાં UNIDO નું ધ્યેય, જે સભ્ય દેશોમાં સમાવિષ્ટ અને ટકાઉ ઔદ્યોગિક વિકાસ (ISID) ને પ્રોત્સાહન આપવા અને વેગ આપવા માટેનું છે, તેવું લક્ષ્ય છે.

■ સરકારી હુકમ:

> UNIDO ના આદેશને SDG-9 માં સંપૂર્ણ માન્યતા આપવામાં આવી છે, જેમાં 'સ્થિતિસ્થાપક માળખાગત નિર્માણ, સમાવિષ્ટ અને ટકાઉ ઔદ્યોગિકરણ અને નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવું' કહેવામાં આવે છે.

> તેનું મુખ્ય મથક ઓસ્ટ્રિયાના વિયેનામાં છે.

OECD એ ભારતની વૃદ્ધિની આગાહી ઘટાડીને 9.9% કરી

> આર્થિક સહકાર અને વિકાસ સંગઠન (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) એ નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે ભારતની વૃદ્ધિ આગાહી ઘટાડીને 9.9% કરી દીધી છે. માર્ચમાં, તેમાં 12.6% વૃદ્ધિનો અંદાજ છે. કોવિડ લોકડાઉનને ધ્યાનમાં રાખીને, વિકાસ દરમાં ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે.

> OECD મુજબ, રોગચાળો ઝડપથી સમાવી શકાય છે પરંતુ GDP (ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ) ની વૃદ્ધિ હજી પણ 2021-22માં 10% અને 2022-23માં 8% ની આસપાસ રહેશે.

> ગ્રાહકોની વધતી માંગ, સરળ નાણાકીય પરિસ્થિતિઓ અને બાહ્ય બજારની મજબૂત વૃદ્ધિ સાથે પુનઃપ્રાપ્તિ વેગ પકડી રહી છે.

> ગયા વર્ષના રોગચાળા પછી વૈશ્વિક અર્થવ્યવસ્થા વિવિધ સ્તરે છે અદ્યતન અર્થવ્યવસ્થા અને ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થા મજબૂત રીતે સુધરી રહી છે, જ્યારે ભારત સહિત વિશ્વના બાકીના દેશો પણ પાછળ રહ્યા છે.

બીજી લહેરની અસર ભારતીય અર્થવ્યવસ્થા પર કેવી થઈ?

> COVID-19 રોગચાળાની બીજી લહેરે ભારતને ખરાબ અસર કરી છે. લોકડાઉનથી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ અટકી ગઈ છે. જો કે, સત્તાવાર રીતે બીજી લહેર ફરી રહી છે, વાયરસ અંતરિયાળ ભાગમાં ફેલાયેલો છે, આર્થિક રિકવરીને વધુ પડતા અસંખ્ય ક્ષેત્રમાં આગળ ધપાવી છે.

Back to Basics : અનુમાનિત વધારો

> એવો અંદાજ છે કે; 2021 માં ભારત સૌથી ઝડપથી વિકસિત G20 અર્થતંત્ર હશે. ગ્રાહક ચીજવસ્તુઓની માંગ અને ઉત્પાદિત માલ અને સેવાઓની નિકાસથી અર્થવ્યવસ્થામાં સુધારો થવાની અપેક્ષા છે.

■ આર્થિક સહકાર અને વિકાસ સંગઠન (OECD):

> તે એક આંતર સરકારી આર્થિક સંસ્થા છે જેમાં 37 સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે. આર્થિક પ્રગતિ અને વિશ્વ વેપારને જોવા માટે વર્ષ 1961 માં તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. તે યુએનનો સત્તાવાર નિરીક્ષક પણ છે.

બ્રિક્સના વિદેશ પ્રધાનોની વર્ચ્યુઅલ બેઠક ચોબઈ

> બ્રિક્સ વિદેશ પ્રધાનોની બેઠક 1 જૂન 2021 ના રોજ વર્ચ્યુઅલ રીતે મળી હતી.

Back to Basics : બેઠક એજન્ડા

> મંત્રીઓની આ બેઠક દરમિયાન વિદેશ પ્રધાન એસ. જયશંકરે બ્રિક્સને માર્ગદર્શન આપતા મહત્વપૂર્ણ સિદ્ધાંતો પર પ્રકાશ પાડ્યો.

> તેમણે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ચાર્ટરનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો જે તમામ દેશોની સાર્વભૌમ સમાનતાને માન્યતા આપે છે અને પ્રાદેશિક અખંડિતતાને માન આપે છે.

> તેમના મતે, આ સિદ્ધાંતો અનુસાર નીતિઓના ઓપરેશન દ્વારા જ ઈચ્છિત પરિવર્તન પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

મીટિંગનું આયોજન

> બ્રિક્સની બેઠકનું આયોજન બ્રિક્સના અધ્યક્ષ તરીકે ભારતે કર્યું હતું. તેમાં રશિયાના વિદેશ પ્રધાન સેરગેઈ લવરોવ (Sergey Lavrov); ચીનના વિદેશ પ્રધાન વાંગ યી (Wang Yi); દક્ષિણ આફ્રિકાના આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોના પ્રધાન ગ્રેસ નાલેદી મંડીસા પાંડર (Grace Naledi Mandisa Pandor); અને બ્રાઝિલના વિદેશ પ્રધાન કાર્લોસ આલ્બર્ટો ફ્રાન્કો (Carlos Alberto Franco) હાજર રહ્યા.

બેઠકનું મહત્વ

> બ્રિક્સના વિદેશ પ્રધાનો, પ્રથમ વખત, 'બહુપક્ષીય પ્રણાલીના સુધારણા' ના સામાન્ય લક્ષ્ય પર સંમત થયા છે. તેઓએ સંમત પણ કર્યું કે આવા સુધારામાં નીચે આપેલ તમામ મોટી બહુપક્ષીય સંસ્થાઓ શામેલ હોવી જોઈએ,

> સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને તેના મુખ્ય અંગો જેવા કે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદ વગેરે.

IMF અને વર્લ્ડ બેંક જેવા આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય માળખાં

> WTO અને UNCTAD જેવી બહુપક્ષીય વેપાર સિસ્ટમો

> WHO સાથે વૈશ્વિક આરોગ્ય શાસન પ્રણાલી.

> બ્રિક્સ મંત્રીઓએ યુએન સિક્યુરિટી કાઉન્સિલમાં સુધારા અંગે ચર્ચામાં નવું જીવન લાવવા સંમત થયા હતા.

કેબિનેટે ભારત અને જાપાન વચ્ચે સ્થાયી શહેરી વિકાસ અંગેના MOCને મંજૂરી આપી

- > કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે શહેરી વિકાસ પરના હાલના 2007 MoUને સ્થગિત કરીને સ્થાયી શહેરી વિકાસ અંગે ભારત અને જાપાન વચ્ચે સહકાર મેમોરેન્ડમ (MoC) ને મંજૂરી આપી હતી.
- > આ MOC હેઠળ સહકાર અંગેના કાર્યક્રમોને વ્યૂહરચના બનાવવા અને અમલમાં મૂકવા માટે સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ (JWG) ની રચના કરવામાં આવશે. આ JWG વર્ષમાં એકવાર વૈકલ્પિક રીતે જાપાન અને ભારતમાં મળશે. આ MOC હેઠળ સહકાર 5 વર્ષના સમયગાળા માટે ચાલુ રહેશે, જે એક સમયે 5 વર્ષ માટે સ્વતઃ નવીકરણ કરી શકાય છે.

Back to basics : MOCનું મહત્વ

- > તે ભારત અને જાપાન વચ્ચે ટકાઉ શહેરી વિકાસના સંબંધમાં મજબૂત, ઊંડા અને લાંબા ગાળાના દ્વિપક્ષીય સહકારને પ્રોત્સાહન આપશે. આનાથી ટકાઉ શહેરી વિકાસના લિસ્ટેડ વિસ્તારોમાં શહેરી આયોજન, પરવડે તેવા આવાસો, ભાડા મકાનો, સ્માર્ટ શહેરોનો વિકાસ, શહેરી પૂર વ્યવસ્થાપન, જળ વ્યવસ્થાપન, ગટર અને કચરાના પાણીના વ્યવસ્થાપન સહિતના રોજગારની તકો ઉભી થવાની અપેક્ષા છે.

ઉદ્દેશ

- > તે સ્થિર શહેરી વિકાસ અને અન્ય લિસ્ટેડ ક્ષેત્રોમાં ભારત-જાપાન તકનીકી સહકારને સરળ બનાવવા અને તેને મજબૂત બનાવવા માંગે છે જે બંને દેશો દ્વારા પરસ્પર ઓળખવામાં આવશે. તે સૂચિબદ્ધ ક્ષેત્રોમાં કી શીખવાની અને શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓના વિનિમયને પણ સક્ષમ કરશે.

માઈક્રોસોફ્ટે એશિયા-પેસિફિક સાયબર સિક્યુરિટી કાઉન્સિલ શરૂ કરી

- > માઈક્રોસોફ્ટે 'એશિયા પેસિફિક જાહેર ક્ષેત્રની સાયબર સિક્યુરિટી એક્ઝિક્યુટિવ કાઉન્સિલ' શરૂ કરી છે. સાયબર જોખમોનો સામનો કરવા અને સહભાગી દેશોમાં શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો વહેંચવા માટે મજબૂત સંપર્કવ્યવહાર ચેનલો ઉભી કરવાના હેતુથી તેની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

Back to basics : એશિયા-પેસિફિક સાયબર સિક્યુરિટી

કાઉન્સિલ

- > સાયબર સિક્યુરિટી કાઉન્સિલમાં ઈન્ડોનેશિયા, કોરિયા, બ્રુનેઈ, મલેશિયા, સિંગાપોર, ફિલિપાઈન્સ અને થાઈલેન્ડ જેવા દેશોના નીતિ ઉત્પાદકો શામેલ છે. તેને સાયબર

સિક્યુરિટી પ્રોફેશનલ્સ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. સાયબર સલામતીમાં જાહેર-ખાનગી ભાગીદારીને વેગ આપવા અને જોખમી ગુપ્તચર વહેંચણીના હેતુથી કાઉન્સિલની રચના કરવામાં આવી હતી.

આ પરિષદની સ્થાપના શા માટે કરવામાં આવી?

- > મજબૂત જોડાણ બનાવવા અને સાયબર સુરક્ષાને મજબૂત બનાવવા માટે કાઉન્સિલની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. કારણ કે આ દેશોમાં માલવેર અને રેન્સમવેર હુમલાની સરેરાશ કરતાં ઊંચી ઘટનાઓ અનુભવાય છે. તેઓ અન્ય દેશોની તુલનામાં 1.6 ગણા વધુ માલવેર એટેક અને 1.7 ગણા વધુ રેન્સમવેર એટેકનો અનુભવ કરે છે.

કાઉન્સિલનું કામ

- > સાયબર જોખમો અને સંબંધિત સાયબર સિક્યુરિટી સોલ્યુશન્સ અંગેની માહિતીના સતત આદાનપ્રદાન માટે ત્રિમાસિક ધોરણે કાઉન્સિલની વર્ચુઅલ મીટિંગ્સ થશે. માઈક્રોસોફ્ટ સુરક્ષા પ્રમાણપત્ર તાલીમ, વ્યવહારિક લેખ સત્રો અને તેમના કાર્યબળની ડિજિટલ કુશળતામાં સુધારો કરવા માટે સમર્પિત વર્કશોપનો તેમને લાભ થશે. આ બદલામાં સાયબર સુરક્ષામાં પ્રતિભાની અછતને દૂર કરવામાં મદદ કરશે.

ભારતના રસીકરણ અભિયાનમાં જાતિ ગેપ

- > ભારતનું કોવિડ રસીકરણ અભિયાન જાન્યુઆરી 2021 માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને તે જોર પકડતું જાય છે. પહેલા અને બીજા ડોઝ સહિત લગભગ 21 કરોડ ડોઝ આપવામાં આવ્યા છે; જેમાં લિંગ ભેદભાવ ખૂબ વધારે છે. મેના અંત સુધીમાં, દર 1000 પુરૂષોએ 871 મહિલાઓને રસી આપવામાં આવી હતી.

ભારતમાં લિંગ ગેપ

- > ભારતમાં લિંગ ગુણોત્તર પહેલેથી જ વિષમ છે. 100 મહિલાઓ દીઠ 108.18 પુરૂષો છે. સ્ત્રી વસ્તી કુલ વસ્તીના 48.04 ટકા છે જ્યારે પુરૂષની સંખ્યા 51.96 ટકા છે. આ લિંગ અંતર ભારતમાં તમામ સ્તરે પ્રતિબિંબિત થાય છે, જેમાં રસીકરણના સૌથી મોટા અભિયાનનો સમાવેશ થાય છે.

જાતિ-સંબંધિત વિકાસ સૂચકાંક (GDI)

- > GDI આયુષ્ય, શૈક્ષણિક પ્રાપ્તિ અને આવકને માપે છે. આ મુજબ, ગુણોત્તર 1 જેટલું નજીક છે, પુરૂષ અને સ્ત્રીની વચ્ચેનો તફાવત જેટલો ઓછો છે. 2019 માટેનો માનવ વિકાસ અહેવાલમાં ભારતનું GDP મૂલ્ય 0.892 બતાવવામાં આવ્યું છે. તેણે ભારતને 189 દેશોમાંથી 129 માં સ્થાને રાખ્યું છે.

લિંગ અસમાનતા સૂચકાંક (GII)

- > GII પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય, મજૂર બજાર અને સશક્તિકરણના ત્રણ પરિમાણોમાં લિંગ આધારિત ગેરલાભને પ્રતિબિંબિત કરે છે. માનવ વિકાસનું અસમાન વિતરણ ધરાવતા દેશો ઉચ્ચ અસમાનતાનો અનુભવ કરે છે. UNDP રિપોર્ટ 2019 મુજબ, ભારતની GII 0.0501 છે અને તે 122 મા ક્રમે છે. ભારતમાં મહિલાઓ માટે HDI 0.549 છે જ્યારે પુરૂષો માટે 0.671 છે જે સ્પષ્ટ રીતે અસમાનતા દર્શાવે છે.

ડેનમાર્ક કૃત્રિમ ટાપુના નિર્માણને મંજૂરી આપી

- > ડેનમાર્કની સંસદે કૃત્રિમ ટાપુ માટેની યોજનાઓને મંજૂરી આપી છે જેમાં 35,000 લોકો રહેશે અને દરિયાની સપાટીને વધતા કોપનહેગન બંદરને સુરક્ષિત કરવામાં મદદ કરશે.

Back to basics : લિનેટ હોલ્મ આઇલેન્ડ

- > વિશાળ ટાપુનું ક્ષેત્રફળ 1 ચોરસ માઈલ હશે અને તે રિંગરોડ, ટનલ અને મેટ્રો લાઈન દ્વારા મુખ્ય ભૂમિ સાથે જોડવામાં આવશે. તેની પરિઘમાં ડેમ સિસ્ટમ બનાવવાનું પણ શામેલ છે. ડેમ બંદરને વધતા દરિયાની સપાટી અને તોફાનથી બચાવવામાં મદદ કરશે.

બાંધકામમાં સમસ્યા

- > આ ટાપુના નિર્માણ પર્યાવરણવાદીઓના વિરોધનો સામનો કરી રહ્યા છે અને પર્યાવરણ પર તેની વિપરીત અસર પડશે. ટાપુના નિર્માણથી મોટી સંખ્યામાં વાહનો દ્વારા માર્ગ દ્વારા સામગ્રીના પરિવહન તરફ દોરી જશે. એકવાર બાંધકામ શરૂ થયા પછી કોપનહેગન દ્વારા દિવસમાં લગભગ 350 જેટલી લોરી સફરની જરૂર પડે છે. આમ, પર્યાવરણવાદીઓ સમુદ્રમાં કાંપની ગતિ પર ચિંતા વ્યક્ત કરી રહ્યા છે. ત્યારબાદ, લિનેટ હોલ્મના વિકાસ સામે પર્યાવરણીય જૂથો દ્વારા યુરોપિયન કોર્ટ ઓફ જસ્ટિસ સામે કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

કોપનહેગન

- > કોપનહેગન ડેનમાર્કની રાજધાની તેમ જ સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતું શહેર છે. આ શહેર ઝિલેન્ડ ટાપુના પૂર્વ કાંઠે સ્થિત છે. આ શહેરનો બીજો ભાગ અમેજર પર સ્થિત છે. ઓરેસુંડ બ્રિજ બંને શહેરોને રેલવે અને માર્ગ દ્વારા જોડે છે.

NTPC યુનાઇટેડ નેશન્સના CEO વોટર મેન્ડેટમાં જોડાયા

- > NTPC લિમિટેડ તાજેતરમાં યુએન ગ્લોબલ કોમ્પેક્ટના CEO વોટર મેન્ડેટના સહી કરનાર બન્યા છે.
- > CEO વોટર મેન્ડેટ એ કાર્યક્ષમ પાણીના સંચાલન પર કેન્દ્રિત કંપનીઓની એક પ્રતિષ્ઠિત લીગ છે.

- > શ્રી ગુરદીપસિંઘ, અધ્યક્ષ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, NTPC, ઉદ્યોગના નેતાઓના પસંદગીના જૂથમાં જોડાયા છે, જે પાણીના સંચાલનના મહત્વને ઓળખે છે અને પાણી બચાવવા માટે કાર્ય કરી રહ્યા છે.

જળ સંરક્ષણ માટે NTPC નાં પગલાં

- > NTPC એ તેના પ્લાન્ટ સ્થળોએ પાણીના સંચાલન માટે અનેક પગલા લીધા છે.
- > હવે, તે વીજળી ઉત્પન્ન કરતી વખતે જળ સંરક્ષણ અને સંચાલન માટે 3R (રીડ્યુઝ, રિયુઝ અને રીસાયકલ) નીતિનું પાલન કરશે.

સીઇઓ વોટર મેન્ડેટ

- > તે યુનાઇટેડ નેશન્સ ગ્લોબલ કોમ્પેક્ટ પહેલ છે જે કંપનીઓ દ્વારા તેમના પાણી અને સ્વચ્છતા એજન્ડાને ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોની સાથે આગળ વધારવા માટે પ્રતિબદ્ધતા અને પ્રયત્નો દર્શાવે છે. તે વ્યાપક જળ વ્યૂહરચનાઓ અને નીતિઓ વિકસાવવા, અમલમાં મૂકવા અને જાહેર કરવામાં કંપનીઓને સહાય કરવા માટે બનાવવામાં આવી છે. તે કંપનીઓને સમાન માનસિક વ્યવસાયો, જાહેર અધિકારીઓ, યુએન એજન્સીઓ, નાગરિક સમાજ સંસ્થાઓ, વગેરે સાથે જોડાવા માટે એક પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરે છે.

NTPC લિમિટેડ

- > ભારત સરકારની માલિકીની આ વીજળી બોર્ડને અગાઉ નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ કહેવાતી હતી. તે વીજ ઉત્પાદન અને તેનાથી સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓના વ્યવસાયમાં છે. NTPCને કંપની એક્ટ 1956 હેઠળ સામેલ કરવામાં આવી હતી અને તે પાવર મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે. NTPCનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં સ્થિત છે. વીજ ઉત્પાદન ઉપરાંત, તે ઈજનેરી, બાંધકામ વ્યવસ્થાપન, પ્રોજેક્ટ મેનેજમેન્ટ અને પાવર પ્લાન્ટ્સના સંચાલન અને સંચાલન સંબંધિત કન્સલ્ટન્સીમાં પણ કામ કરે છે.

FATF પાકિસ્તાનને 'વિસ્તૃત ફોલો-અપ લિસ્ટ'માં જાળવી રાખ્યું

- > ગ્લોબલ આતંકવાદ વિરોધી વોયડોગ ફાઇનાન્સિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ (FATF) એ પાકિસ્તાનને 'ઉન્નત ફોલો-અપ લિસ્ટ'માં જાળવવાનો નિર્ણય લીધો છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- > FATFએ ઓક્ટોબર 2020 માં પાકિસ્તાનને ગ્રે લીસ્ટમાં મૂકી દીધું હતું અને પાકિસ્તાનને વર્લ્ડ બેંક, એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક, આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળ અને યુરોપિયન યુનિયન તરફથી સહાય નહીં લેવાનો નિર્ણય કર્યો

હતો. ભારતે FATFનો સભ્ય હોવાને કારણે પાકિસ્તાનને આર્થિક ગુનાઓ અટકાવવા આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણોનું પાલન કરવા માટે જરૂરી પગલાં લેવા વારંવાર કહ્યું છે.

ફાઇનાન્સિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ (FATF)

- ફાઇનાન્સિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ મની લોન્ડરિંગ પરની એક આંતર સરકારી સંસ્થા છે. તેની સ્થાપના 1989 માં થઈ હતી. તેનું મુખ્ય મથક ફ્રાન્સની રાજધાની પેરિસમાં સ્થિત છે. હાલમાં તેના અધ્યક્ષ માર્શલ બિલિંગ્સી છે. તેની સ્થાપનાનો પ્રારંભિક ઉદ્દેશ મની લોન્ડરિંગ સામે લડવાની નીતિ ઘડવાનો હતો. વર્ષ 2001 માં, આતંકવાદી ભંડોળ પણ તેના ક્ષેત્રમાં સમાવવામાં આવ્યું હતું. તેમાં હાલમાં 38 સદસ્ય દેશો શામેલ છે.

US એરલાઇન્સ 'યુનાઇટેડ' સુપરસોનિક મુસાફરોની ઉડાન શરૂ કરશે

- અમેરિકાની અગ્રણી એરલાઇન 'યુનાઇટેડ' એ વર્ષ 2029 માં 15 નવા સુપરસોનિક એરલાઇનર્સ ખરીદવાની જાહેરાત કરી છે. યુનાઇટેડ પછી સુપરસોનિક ગતિએ મુસાફરોની ઉડાન શરૂ કરશે.

- સુપરસોનિક ફ્લાઇટ ત્યારે થાય છે જ્યારે કોઈ વિમાન ધ્વનિની ગતિ કરતા વધુ ઝડપે પ્રવાસ કરે છે (કલાક દીઠ 1234.8 કિ.મી.) એક સામાન્ય પેસેન્જર જેટ કલાકના અંતરે 900 કિલોમીટરની ઝડપે કુલ કરી શકે છે.

- આ પહેલા પણ સુપરસોનિક વિમાનનો ઉપયોગ મુસાફરોને ઉડવા માટે કરવામાં આવતો હતો. એર ફાંસ અને બ્રિટીશ એરવેઝે કોનકોર્ડ નામના એક સુપરસોનિક વિમાનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પરંતુ આ સુપરસોનિક પેસેન્જર ફ્લાઇટ્સ 2003 માં બંધ કરવામાં આવી હતી.

- યુનાઇટેડ માટે સુપરસોનિક એરક્રાફ્ટનું નિર્માણ અમેરિકન કંપની બૂમ કરશે, આ વિમાનનું નામ ઓવરચર છે. કંપનીનો દાવો છે કે આ વિમાન 1805 કિલોમીટર પ્રતિ કલાકની ઝડપે ઉડાન ભરી શકે છે. સામાન્ય વિમાન લગભગ 900 કિ.મી.ની ઝડપે ઉડે છે.

Back to basics : યુનાઇટેડ એરલાઇન્સ

- તે અમેરિકાની એક મોટી કંપની છે. આ કંપનીએ 28 માર્ચ, 1931 ના રોજ કામગીરી શરૂ કરી. ફ્લીટ સાઈઝ અને રૂટ્સ દ્વારા તે વિશ્વની ત્રીજી સૌથી મોટી એરલાઇન છે. તેમાં 834 વિમાનો છે અને 342 સ્થાનો પર સેવા આપે છે.

વર્કશક્તિ

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

GAURAV DANIDHARIYA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE

gaurav10

પ્રશ્નોત્તરી

1. યુનાઈટેડ એરલાઈન્સના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે અમેરિકાની એક મોટી કંપની છે.
2. આ કંપનીએ 28 માર્ચ, 1931 ના રોજ કામગીરી શરૂ કરી.
3. ફ્લીટ સાઈઝ અને રૂટ્સ દ્વારા તે વિશ્વની ત્રીજી સૌથી મોટી એરલાઈન છે. તેમાં 834 વિમાનો છે અને 342 સ્થાનો પર સેવા આપે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

2. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. અમેરિકન રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા આયોજિત 'Leaders' Summit on Climate' સમિટમાં પણ ભારતે ભાગ લીધો હતો.
2. ભારત અને અમેરિકાએ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં મહત્વપૂર્ણ સંરક્ષણ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે અને ક્વાડ (QUAD) ચાર રાષ્ટ્રના જોડાણની ઔપચારિકતા પણ કરી દીધી છે.
3. ગયા વર્ષે જ્યારે યુ.એસ. એક જીવલેણ કોવિડ રોગચાળોનો સામનો કરી રહ્યો હતો ત્યારે ભારત દેશને મદદ કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ તબીબી પુરવઠો પૂરો પાડતો હતો અને નિકાસ પ્રતિબંધોને હળવા કરતો હતો.
4. નવેમ્બર 2020 માં માલાબાર ક્વાયટ ભારત-યુ.એસ. વ્યૂહાત્મક સંબંધોમાં એક ઉચ્ચ બિંદુ છે, તે 13 વર્ષમાં પહેલી વાર છે જ્યારે ક્વાડના ચારેય દેશો વારાફરતી ચીનને FIR મોકલી રહ્યા હતા.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

3. ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા સહકારના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. COVID-19 ના મુદ્દા પર તાત્કાલિક સહાય પેકેજના ભાગ રૂપે ઓસ્ટ્રેલિયાએ ઓફિસજન, વેન્ટિલેટર અને વ્યક્તિગત રક્ષણાત્મક ઉપકરણો (PPE) કીટ ભારત મોકલી છે.
2. ભારત, જાપાન અને ઓસ્ટ્રેલિયાના વેપાર મંત્રીઓએ ઔપચારિકરૂપે સહાય ચેઈન રેસીલિયન્સ ઇનિશિયેટિવ (SCRI) ની શરૂઆત કરી છે.
3. તાજેતરમાં ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયા પરિપત્ર ઇકોનોમી હેકાથોન (I-ACE) નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
4. બંને દેશોએ વ્યાપક વ્યૂહાત્મક ભાગીદારીમાં તેમના સંબંધોને અપગ્રેડ કર્યા અને વર્ષ 2020 માં અનેક સંરક્ષણ કરારો પર હસ્તાક્ષર કર્યા.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

4. શાંઘાઈ સહકાર સંગઠન (SCO)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. SCO કાયમી આંતર-સરકારી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા છે. તે યુરેશિયન રાજકીય, આર્થિક અને સુરક્ષા સંસ્થા છે જેનો હેતુ સંબંધિત પ્રદેશમાં શાંતિ, સલામતી અને સ્થિરતા જાળવવાનો છે.
2. તે 2001 માં રચાયું હતું. SCO ચાર્ટર પર વર્ષ 2002 માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને વર્ષ 2003 માં અમલમાં આવ્યા હતા.
3. હાલમાં વિશ્વના 8 દેશો (કઝાકિસ્તાન, ચીન, કિર્ગીસ્તાન, રશિયા, તાજિકિસ્તાન, ઉઝબેકિસ્તાન, ભારત અને પાકિસ્તાન) SCO ના સભ્યો છે.
4. SCO સચિવાલય ચીનની રાજધાની બેઈજિંગમાં સ્થિત છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

5. ઔદ્યોગિક ડીપ રેકાર્બોનાઈઝેશન પહેલ (IDDI)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. IDDI એ CEM ની પહેલ છે.
2. તે ઓછી કાર્બન ઔદ્યોગિક સામગ્રીની માંગને ઉત્તેજિત કરવા માટે કાર્યરત જાહેર અને ખાનગી સંસ્થાઓનું વૈશ્વિક જોડાણ છે.
3. IDDI રાષ્ટ્રીય સરકારો સાથે મળીને કાર્બન આકારણીને માનક બનાવવા, મહત્વાકાંક્ષી જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રના પ્રાપ્તિ લક્ષ્યો નક્કી કરવા, ઓછા કાર્બન ઉત્પાદનના વિકાસમાં રોકાણને પ્રોત્સાહિત કરવા અને ઉદ્યોગ માર્ગદર્શિકા માટેના કાર્યમાં કામ કરે છે.
4. UNIDO સંકલિત IDDI નું નેતૃત્વ UK અને ભારત કરે છે અને વર્તમાન સભ્યોમાં જર્મની અને કેનેડા શામેલ છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

6. OECD એ ભારતની વૃદ્ધિની આગાહી ઘટાડીને કેટલી કરી છે?

- (A) 10.9% (B) 8.8%
(C) 12.2% (D) 9.9%

7. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. જાતિ-સંબંધિત વિકાસ સૂચકાંક (GDI) આયુષ્ય, શૈક્ષણિક પ્રાપ્તિ અને આવકને માપે છે.
2. લિંગ અસમાનતા સૂચકાંક (GII) પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય, મજૂર બજાર અને સશક્તિકરણના ત્રણ પરિમાણોમાં લિંગ આધારિત ગેરલાભને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
3. ભારતમાં મહિલાઓ માટે HDI 0.549 છે જ્યારે પુરૂષો માટે 0.671 છે જે સ્પષ્ટ રીતે અસમાનતા દર્શાવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

8. ઔદ્યોગિક ડીપ ડેકાર્બોનાઈઝેશન પહેલ (IDDI)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. ફ્લીન એનર્જી મિનિસ્ટરિયલ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપ ડેકાર્બોનાઈઝેશન ઈનીશિએટિવ (IDDI) એ વૈશ્વિક જોડાણ છે જેમાં ઓછી કાર્બન ઔદ્યોગિક સામગ્રીની માંગને ઉત્તેજિત કરવા માટે સરકાર અને ખાનગી સંસ્થાઓ સાથે મળીને કામ કરે છે.
 2. IDDI કાર્બન આકારણીને માનક બનાવવાની અને સરકારો સાથે મળીને મહત્વાકાંક્ષી જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રના પ્રાપ્તિ લક્ષ્યો સ્થાપિત કરવાનું કામ કરે છે. તે ઓછા કાર્બન ઉત્પાદન અને ઔદ્યોગિક માર્ગદર્શિકા ડિઝાઇન કરવા માટેના રોકાણને પણ પ્રોત્સાહન આપે છે.
 3. IDDIનું સંકલન UNIDO દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે જ્યારે ભારત અને યુકેના સહ-નેતૃત્વ હેઠળ છે. આ પહેલના વધારાના સભ્યો જર્મની અને કેનેડા છે.
- ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
9. NTPC લિમિટેડના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. ભારત સરકારની માલિકીની આ વીજળી બોર્ડને અગાઉ નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ કહેવાતી હતી.
 2. તે વીજ ઉત્પાદન અને તેનાથી સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓના વ્યવસાયમાં છે. NTPCને કંપની એક્ટ 1956 હેઠળ સામેલ કરવામાં આવી હતી અને તે પાવર મંત્રાલય હેઠળ કામ કરે છે.
 3. NTPCનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં સ્થિત છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
10. ફાઈનાન્સિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ (FATF)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. ફાઈનાન્સિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ મની લોન્ડરિંગ પરની એક આંતર સરકારી સંસ્થા છે.
 2. તેની સ્થાપના 1989 માં થઈ હતી. તેનું મુખ્ય મથક ફ્રાન્સની રાજધાની પેરિસમાં સ્થિત છે. હાલમાં તેના અધ્યક્ષ માર્શલ બિલિંગ્સી છે. 3. તેની સ્થાપનાનો પ્રારંભિક ઉદ્દેશ મની લોન્ડરિંગ સામે લડવાની નીતિ ઘડવાનો હતો. વર્ષ 2001 માં, આતંકવાદી ભંડોળ પણ તેના ક્ષેત્રમાં સમાવવામાં આવ્યું હતું. તેમાં હાલમાં 38 સદસ્ય દેશો શામેલ છે.
- ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

ભારતની ભૂગોળ

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

HIREN SAKARIYA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE

hiren10

જીવાણું નાશક્રિયા સિસ્ટમ વજ કવચ

- વજ કવચ એ એક સરળ જીવાણું નાશક્રિયા પ્રક્રિયા છે જે કોરોના લડવૈયાઓને તેમના માસ્ક અને PPE કીટનો ફરીથી ઉપયોગ કરી શકે છે.
- આ તકનીકનો વિકાસ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ (Department of Science and Technology- DST) દ્વારા શરૂ કરાયેલ નિધિ-પ્રાર્થના કાર્યક્રમ હેઠળ કરવામાં આવ્યો છે.

Back to basics : વજ કવચ વિશે

- વજ કવચની UV (અલ્ટ્રા વાયોલેટ) જીવાણું નાશક્રિયા સિસ્ટમ (Personal Protective Equipment- PPE), N95 માસ્ક, કોટ્સ, ગ્લોવ્સ અને ગાઉનનો ઉપયોગ રોગ પેદા કરતા સાર્સ-સીઓવી-2 (COVID-19) વાયરસના કોઈપણ સંભવિત લક્ષણોને દૂર કરે છે.
- આ સિસ્ટમ PPE અને હેલ્થકેર કર્મચારીઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી અન્ય સામગ્રીના ફરીથી ઉપયોગને સક્ષમ કરે છે.
- આ રીતે આ સિસ્ટમ ફક્ત આરોગ્યસંભાળ કામદારોને જ નહીં, બાયોમેડિકલ કચરાના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો કરીને આપણા પર્યાવરણની સુરક્ષા પણ કરે છે. આ સિસ્ટમ વ્યક્તિગત રક્ષણાત્મક ઉપકરણોને વધુ સસ્તું અને વધુ ઉપલબ્ધતા સાથે સુલભ બનાવી રહી છે.

ભંડોળના પ્રયત્નો

- નિધિ-પ્રયાસો (National Initiative for Developing and Harnessing Innovation PRomoting and Accelerating Young and aspiring Innovators & startups- NIDHI PRAYAS) નવીનતાને વિકસાવવા અને તેને ઉત્તેજન આપવા માટે એક રાષ્ટ્રીય પહેલ છે જે યુવા અને ઉત્સાહિત નવીનતાઓ અને પ્રારંભિક પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન અને વેગ આપે છે.
- વિજ્ઞાન અને તકનીકી વિભાગ દ્વારા નિધિ કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી છે, જે અંતર્ગત શોધકર્તાઓ અને ઉદ્યમીઓ માટે ઈન્ક્યુબેટર્સ (Incubators), બીજ ભંડોળ (Seed Fund), પ્રવેગક (Accelerators) અને 'પ્રૂફ ઓફ કન્સેપ્ટ' (Proof of concept) અનુદાનની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
- પ્રૂફ ઓફ કન્સેપ્ટ (Proof of Concept- PoC) વાળા નવીનીતાઓ અને ઉદ્યોગસાહસિકોને ટેકો આપવા અને સ્થાપિત ટેકનોલોજી બિઝનેસ ઈન્ક્યુબેટર્સ (Technology Business Incubators- TBI) ને પ્રોટોટાઈપ્સ વિકસાવવા

માટેના અનુદાન માટેના ભંડોળ અંતર્ગત પ્રાર્થના કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

- પ્રાર્થના કેન્દ્રની સ્થાપના માટે ટેકનોલોજી બિઝનેસ ઈન્ક્યુબેટર (TBI) ને મહત્તમ રૂ. 220 લાખ પૂરા પાડવામાં આવે છે, જેમાંથી પ્રયાસ શલા (PRAYAS SHALA) માટે રૂ. 100 લાખ અને પ્રયાસ (PRAYAS) કેન્દ્રના સંચાલન ખર્ચ માટે રૂ. 20 લાખ અને પ્રોટોટાઈપ વિકસાવવા માટે નવીનતા માટે 10 લાખ રૂપિયા. TBIને એક વર્ષમાં દસ નવીનતાઓ માટે ભંડોળ આપવામાં આવે છે.

ઉદ્દેશ

- નવીન વિચારને પ્રોટોટાઈપમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે સમર્થ થવા માટે.
- વિચારથી માર્કેટ સ્ટેજ સુધીના દરેક તબક્કે સ્ટાર્ટઅપને ટેકો આપવો.
- સ્થાનિક અને વૈશ્વિક સમસ્યાઓથી સંબંધિત નવીન ઉકેલોની ખાતરી કરવી.
- સમસ્યા નિરાકરણમાં ઉત્સાહ અને ક્ષમતાઓ દર્શાવતા મોટી સંખ્યામાં યુવાનોને આકર્ષિત કરવા.
- તેમની નવી તકનીક / જ્ઞાન / નવીનતા આધારિત સ્ટાર્ટઅપ્સ પર કામ કરવું.
- ઈન્ક્યુબેટર્સ માટે નવીન સ્ટાર્ટઅપ્સની ગુણવત્તા અને જથ્થાની દ્રષ્ટિએ પ્રક્રિયાઓને વધારવા માટે.

સકારાત્મક સ્વદેશીકરણની સૂચિ

- તાજેતરમાં, સંરક્ષણ મંત્રાલયે (Ministry of Defence) 108 વસ્તુઓની બીજી 'નકારાત્મક આયાત સૂચિ (Negative Import List)' બહાર પાડી, જેને હવે 'પોઝિટિવ ઈન્ડિજનિઝેશન લિસ્ટ (Positive Indigenisation List)' નામ આપવામાં આવ્યું છે.
- 101 વસ્તુઓવાળી 'પ્રથમ નકારાત્મક સ્વદેશીકરણ' (First Negative Indigenisation) સૂચિને ઓગસ્ટ 2020 માં સૂચિત કરાઈ હતી.

Back to basics : બીજી સકારાત્મક સ્વદેશીકરણની સૂચિ

અંગે

- પ્રાપ્તિ:
- સંરક્ષણ એકિવિઝિશન પ્રોસિજર (Defence Acquisition Procedure- DAP), 2020 માં આપવામાં આવેલી જોગવાઈ મુજબ હવે તમામ 108 વસ્તુઓ સ્વદેશી સ્ત્રોતોમાંથી ખરીદવામાં આવશે.

■ સમચરેખા:

- > ડિસેમ્બર 2021 થી ડિસેમ્બર 2025 સુધી તેનો અમલ કરવાની યોજના છે.
- આઈટમ્સ શામેલ છે:
 - > આ યાદીમાં સેન્સર, સિમ્યુલેટર, શસ્ત્રો અને દારૂગોળો જેવા કે હેલિકોપ્ટર, નેક્સ્ટ જનરેશન કોર્ટીસ, એરબોર્ન પ્રારંભિક ચેતવણી અને નિયંત્રણ (AEW&C) સિસ્ટમ્સ, ટેન્ક એન્જિન્સ, મધ્યમ શ્રેણીની સપાટીથી હવા મિસાઈલો (MRSAM) વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

■ સંબંધિત લાભો

- > આત્મનિર્ભરતા (આત્મનિર્ભર ભારત) અને સંરક્ષણ નિકાસને વેગ આપવાના બે ઉદ્દેશો પ્રાપ્ત કરવા માટે જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રની સક્રિય ભાગીદારીથી સ્વદેશીકરણને પ્રોત્સાહન આપશે.
- > દારૂગોળોના આયાત પરિવર્તન પર તેનું વિશેષ ધ્યાન છે.
- > આ સૂચિ ફક્ત સ્થાનિક સંરક્ષણ ઉદ્યોગની સંભાવના પર ભાર મૂકે છે, પરંતુ તકનીકી અને ઉત્પાદન ક્ષમતામાં નવા રોકાણને આકર્ષિત કરીને ઘરેલું સંશોધન અને વિકાસને વેગ આપશે.
- > આ સૂચિ 'સ્ટાર્ટ-અપ્સ' માટે પણ ઉત્તમ તક પૂરી પાડે છે, કારણકે આ પહેલ માઈક્રો, સ્મોલ અને મીડિયમ એન્ટરપ્રાઇઝ (MSMEs) ને મોટો વેગ આપશે.

■ સંરક્ષણ સાધનોના ઘરેલું ઉત્પાદનને વધારવા માટેની અન્ય

પહેલ

- > ઘરેલું ક્ષેત્ર માટે મૂડી અધિગ્રહણ બજેટમાં વધારો: સંરક્ષણ મંત્રાલયે વર્ષ 2021-22 માટેના કેપિટલ એક્વિઝિશન બજેટ હેઠળ સ્થાનિક ક્ષેત્રમાંથી તેના આધુનિકીકરણ ભંડોળમાંથી લગભગ 64% (70,221 કરોડ રૂપિયા) ખરીદવાનો નિર્ણય કર્યો છે.
- > નાણાકીય વર્ષ 2020-21 માટે, સ્થાનિક વેચાણકર્તાઓ માટે મૂડી બજેટ ફાળવણી 58% (52,000 કરોડ રૂપિયા) કરવામાં આવી હતી.
- સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોર:
 - > ભારતે બે આકર્ષક ઔદ્યોગિક કોરિડોર (એક તમિલનાડુમાં અને બીજું ઉત્તર પ્રદેશમાં) નું ઉદઘાટન કર્યું છે, તેમજ “મેક ઇન ઇન્ડિયા” કાર્યક્રમના પ્રોત્સાહનના બદલામાં રોજગાર પેદા કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપ્યું છે.
 - > કેન્દ્ર સરકારે સંરક્ષણ ક્ષેત્રમાં સીધા વિદેશી રોકાણ (FDI) મર્યાદાને સ્વચાલિત રૂટ હેઠળ 49% થી વધારીને 74% અને સરકારી માર્ગ હેઠળ 74% કરતા વધારે કરી દીધી છે.
- ઓર્ડનન્સ ફેક્ટરી બોર્ડનો સમાવેશ:
 - > વધુ સારી વ્યવસ્થાપન માટે આ ઘોષણા કરવામાં આવ્યું હતું, જેથી તેઓને સ્ટોક એક્સચેન્જમાં સૂચિબદ્ધ કરી શકાય અને લોકો તેમના શેર ખરીદી શકે.

■ સંરક્ષણ ભારત પ્રારંભ પડકાર:

- > રાષ્ટ્રીય સંરક્ષણ અને સુરક્ષા ક્ષેત્રે પ્રોટોટાઇપ અને / અથવા ઉત્પાદનો / ઉકેલોના વ્યવસાયિકરણ માટે સ્ટાર્ટ-અપ્સ / એમએસએમઈ / ઈનોવેટર્સને ટેકો આપવાનો હેતુ છે.
- > તેને અટલ ઈનોવેશન મિશન (Atal Innovation Mission) ની ભાગીદારીમાં સંરક્ષણ મંત્રાલયે શરૂ કર્યું છે.
- સુજન પોર્ટલ:
 - > તે એક સ્ટોપ શોપ ઓનલાઇન પોર્ટલ છે જે વેચાણકર્તાઓને દેશી માલની પહોંચ પૂરો પાડે છે.
- > સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા, 2020:
 - > તે શસ્ત્રો અથવા પ્લેટફોર્મની સૂચિને સક્ષમ કરે છે કે જેના પર આયાત કરવા પર પ્રતિબંધ હશે.
 - > તે સંરક્ષણ ઉત્પાદનમાં વિદેશી સીધા રોકાણ અને ઉત્પાદન કિંમતોના સ્વદેશીકરણ (Indigenization of the Manufacturing Price) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
 - > તે પ્લેટફોર્મ અને સિસ્ટમમાં કૃત્રિમ બુદ્ધિનો સમાવેશ કરવાની જરૂરિયાત, સંરક્ષણ સાધનોમાં સ્વદેશી સ સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને એમએસએમઈ દ્વારા સંરક્ષણ સંપાદનની નવી શ્રેણી તરીકે 'નવીનતા' જેવા ઘણા નવીન વિચારો રજૂ કરે છે.
- > આમાં નીચે મુજબની પ્રાપ્તિ કેટેગરીઓ શામેલ છે: વિદેશી લોકો દ્વારા સ્વદેશી રીતે વિકસિત અને ઉત્પાદિત, ભારતમાં વિકસિત અને ઉત્પાદિત ખરીદો.
 - > તેણે તમામ કેટેગરીમાં સ્વદેશી સામગ્રી- (Indigenous Content- IC) ની જરૂરિયાત 40% થી વધારીને 50% કરી છે, જે સામગ્રીના આધારે 50% થી વધારીને 60% કરી શકાય છે.
 - > વિદેશી વિકેતાઓ 30% સુધી સ્વદેશી સામગ્રી ફક્ત ભારતીય કંપનીઓની ખરીદી દ્વારા મેળવી શકે છે.

■ આગળનો રસ્તો

- > સંરક્ષણ, સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન (Defence Research and Development Organisation- DRDO) અને સેવાઓ મુખ્ય મથક સૂચિમાં જણાવેલ સમય મર્યાદાનું પાલન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે તમામ જરૂરી પગલાં લેશે.
- > આ ભારતના સંરક્ષણ ઉત્પાદકોને સરકારના 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' દ્રષ્ટિમાં વિશ્વસ્તરીય માળખાગત નિર્માણ, ભારતને સંરક્ષણ ક્ષેત્રે આત્મનિર્ભર બનાવવા અને નજીકના ભવિષ્યમાં સંરક્ષણ નિકાસ સંબંધિત વિકાસ કરવામાં મદદ કરશે.
- > સંરક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા સંરક્ષણ પ્રોડક્શન અને નિકાસ પ્રમોશન નીતિ (Defence Production and Export Promotion Policy- DPEPP), 2020 નું અંતિમ સંસ્કરણ પણ બહાર પાડવામાં આવે તેવી અપેક્ષા છે.

- સ્વનિર્ભર બનવા અને નિકાસ માટે દેશની સંરક્ષણ ઉત્પાદન ક્ષમતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટે ડીપીઈપીપીની એક મહવપૂર્ણ માર્ગદર્શિકા દસ્તાવેજ તરીકે કલ્પના કરવામાં આવી છે.

શુક્ર ગ્રહ માટે નવા મિશન: NASA

- તાજેતરમાં જ 'નેશનલ એરોનોટિક્સ એન્ડ સ્પેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન' (NASA) એ શુક્ર ગ્રહ માટે બે નવા રોબોટિક મિશનની જાહેરાત કરી હતી.
- અગાઉ, વૈજ્ઞાનિકોએ ગ્રહમાંથી રેડિયો તરંગો દ્વારા શુક્ર વિશેના નવા ડેટા પ્રાપ્ત કર્યા હતા.
- લક્ષ્ય:**
- આ બે સંયુક્ત મિશનનો ઉદ્દેશ્ય એ સમજવાનો છે કે શુક્રની સપાટી પર પીગળવામાં લીડ સક્ષમ ઈન્ફર્નો જેવા સંસારની રચના કેવી થઈ.
- ડાવિન્ચી પ્લસ: (DaVinci Plus)**
- પૃથ્વીના ગાઢ વાદળોમાં શુક્રના વાતાવરણનું વિશ્લેષણ કરવા માટેના તે બે મિશનમાં પ્રથમ હશે, 'ઈન્ફર્નો'માં ક્યારેય સમુદ્ર હતો કે નહીં અને સંભવિત રહેવા યોગ્ય છે કે કેમ. તે વાયુ ઓને માપવા માટે વાતાવરણમાં એક નાનું વાહન ઉતારશે.
- વેરિટાસ: (Veritas)**
- ખડકાળ ગ્રહની સપાટીને મેપ કરીને ભૌગોલિક ઇતિહાસની શોધખોળ કરવાનું બીજું મિશન હશે.
- મહત્વ:**
- આ નવા મિશન ગ્રહના વાતાવરણ વિશે નવા વિચારો આપશે, જે મોટાભાગના કાર્બન ડાયોક્સાઈડથી બનેલા છે.

Back to basics : પહેલાનાં મિશન

- અમેરિકા:**
- મરીનર શ્રેણી 1962-1974, 1978 માં પાયોનિયર શુક્ર 1 અને 1989 માં પાયોનિયર વિનસ 2, મેગેલન.
- રશિયા:**
- 1985 માં વેનેરા શ્રેણી 1967-1983, વેગાસ 1 અને 2
- જાપાન:**
- અકાત્સુકી વર્ષ 2015 માં.
- યુરોપ:**
- વર્ષ 2005 માં શુક્ર એક્સપ્રેસ.

ભારતીય પહેલ

- ભારતે વર્ષ 2024 માં શુક્રાયણ નામનું એક નવું ઓર્બિટર લોન્ચ કરવાની યોજના બનાવી છે.
- શુક્ર ગ્રહ:**
- તે પ્રેમ અને સૌન્દર્યની રોમન દેવીના નામ પર રાખવામાં આવ્યું છે. તે સૂર્યમંડળનો કદ અને સમૂહમાં છઠ્ઠો ગ્રહ છે અને તે સૂર્ય પછીનો બીજો છે.

- તે ચંદ્ર પછી રાતના આકાશમાં બીજો-તેજસ્વી કુદરતી પદાર્થ છે, તેથી જ કદાચ બીસી સહસ્ત્રાબ્દી પૂર્વે આકાશમાં તેની ગતિ માટે જાણીતો પ્રથમ ગ્રહ હતો.
- આપણા સૌરમંડળના અન્ય ગ્રહોની જેમ શુક્ર અને યુરેનસ તેમની ધરી પર ઘડિયાળની દિશામાં છે.
- કાર્બન ડાયોક્સાઈડની ઉંચી સાંદ્રતાને લીધે તે સૌરમંડળનો સૌથી ગરમ ગ્રહ છે જે ગ્રીનહાઉસની તીવ્ર અસર ઉત્પન્ન કરવાનું કાર્ય કરે છે.
- શુક્ર પરનો દિવસ પૃથ્વી પરના એક વર્ષ કરતા વધુ લાંબો છે. શુક્ર સૂર્યની આસપાસ એક ભ્રમણકક્ષા પૂર્ણ કરવા કરતા તેની ધરી પર ફેરવવામાં વધુ સમય લે છે.
- તે છે, એક પરિભ્રમણ માટે પૃથ્વીના 243 દિવસ - સૂર્યમંડળ ના કોઈપણ ગ્રહનું સૌથી લાંબું પરિભ્રમણ.
- માત્ર 224.7 પૃથ્વીના દિવસો સૂર્યની આસપાસ એક ભ્રમણકક્ષા પૂર્ણ કરવા માટે.
- શુક્ર અને પૃથ્વી:**
- શુક્ર પૃથ્વીની જોડી બહેન તરીકે ઓળખાય છે, કારણ કે તેની સામૂહિક, કદ અને ઘનતામાં સમાનતા અને સૌરમંડળમાં તેના સંબંધિત સ્થાનો છે.
- શુક્ર કરતાં કોઈ ગ્રહ પૃથ્વીની નજીક ન આવે; તેના નજીકના સ્તરે, તે ચંદ્ર સિવાય અન્ય પૃથ્વીની સૌથી નજીકની ઓબ્જેક્ટ છે.
- શુક્રનું વાતાવરણીય દબાણ પૃથ્વી કરતા 90 ગણો વધારે છે.
- શુક્ર અભ્યાસ કરવાનાં કારણો:**
- તે જાણવામાં મદદ કરશે કે પૃથ્વી જેવા ગ્રહો કેવી રીતે વિકસિત થાય છે અને પૃથ્વી કદના એક્ઝોપ્લેનેટ (આપણા સૂર્ય સિવાયના તારાની પરિક્રમા કરનારા ગ્રહો) પર કઈ પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં છે.
- આનાથી પૃથ્વીના આબોહવાને મોડેલ કરવામાં મદદ મળશે અને ગ્રહનું વાતાવરણ કેવી રીતે નાટકીય રીતે બદલાઈ શકે છે તેની યાદ અપાવે છે.

ચીનનો 'કૃત્રિમ સૂર્ય' EAST

- તાજેતરમાં ચીનના પ્રાયોગિક અદ્યતન સુપરકન્ડક્ટિંગ ટોકમાક (Experimental Advanced Superconducting Tokamak- EAST) એ 288 મિલિયન ડિગ્રી ફેરનહિટનું સૌથી વધુ તાપમાન પ્રાપ્ત કર્યું છે, જે સૂર્યના તાપમાનના દસ ગણું છે.
- ચાઈના એકમાત્ર એવો દેશ નથી કે જેને ઉંચા પ્લાઝ્મા તાપમાન પ્રાપ્ત કર્યું હોય. વર્ષ 2020 માં, દક્ષિણ કોરિયાના કોરિયા સુપરકન્ડક્ટિંગ ટોકમાક એડવાન્સ્ડ રિસર્ચ (Korea Superconducting Tokamak Advanced Research) રિએક્ટરએ 20 સેકન્ડ માટે 100 મિલિયન ડિગ્રી સેલ્સિયસથી વધુના પ્લાઝ્મા તાપમાનને જાળવી રાખીને નવો રેકોર્ડ બનાવ્યો.

Back to basics : ટોકમાક

- > તે એક પ્રાયોગિક મશીન છે જે ફ્યુઝન ઉર્જાને નિયંત્રિત કરવા માટે રચાયેલ છે.
- > તેની અંદરના પરમાણુઓના ફ્યુઝન દ્વારા ઉત્પન્ન થતી ઉર્જા એક વિશાળ જહાજમાં ગરમીના સ્વરૂપમાં સમાઈ જાય છે.
- > ફ્યુઝન પાવર પ્લાન્ટ (Fusion Power Plant) આ ગરમીનો ઉપયોગ વરાળ અને પછી ટર્બાઈન અને જનરેટર દ્વારા વીજળી પેદા કરવા માટે પરંપરાગત વીજ પ્લાન્ટની જેમ કરે છે.

પ્રાયોગિક અદ્યતન સુપરકન્ડક્ટિંગ ટોકમાક વિશે

- > EAST રિએક્ટર એ એક અદ્યતન પરમાણુ ફ્યુઝન પ્રાયોગિક સંશોધન સાધન છે જે ચીનના હૈકેઈ સ્થિત ચાઈનીઝ એકેડેમી ઓફ સાયન્સિસના ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ પ્લાઝ્મા ફિઝિક્સ (ASIPP) માં સ્થિત છે.

■ સ્થાપના:

- > સ્થાપના વર્ષ 2006 માં કરવામાં આવી હતી.

■ ઉદ્દેશ:

- > આ કૃત્રિમ સૂર્યનો ઉદ્દેશ અણુ સંમિશ્રણની પ્રક્રિયાની નકલ કરવી એ જ પ્રતિક્રિયા છે જે સૂર્યને શક્તિ આપે છે.
- > તે આંતરરાષ્ટ્રીય થર્મોન્યુક્લિયર પ્રાયોગિક રિએક્ટર (International Thermonuclear Experimental Reactor) સુવિધાનો ભાગ છે, જે 2035 માં કાર્યરત થતાં વિશ્વની સૌથી મોટી પરમાણુ ફ્યુઝન રિએક્ટર બનશે.
- > ITER ના સભ્યોમાં ચીન, યુરોપિયન યુનિયન, ભારત, જાપાન, કોરિયા, રશિયા અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ શામેલ છે.

■ કાર્યરત:

- > તે સૂર્ય અને અન્ય તારાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી પરમાણુ ફ્યુઝન પ્રક્રિયા પર આધારિત છે.
- > પરમાણુ ફ્યુઝન કરવા માટે, હાઈડ્રોજન અણુઓને ભારે ગરમી અને દબાણનો ભોગ બનાવવામાં આવે છે જેથી તેઓ એક સાથે જોડાય. હાઈડ્રોજનમાં જોવા મળતા ડ્યુટેરિયમ અને ટ્રાઈટિયમ બંનેનું માળખું હિલીયમ ન્યુક્લિયસ અને ન્યુટ્રોનથી ઉર્જા બનાવે છે.
- > વાયુયુક્ત હાઈડ્રોજન બળતણ 150 મિલિયન ° સે કરતા વધુ તાપમાને ગરમ થાય છે જેથી સબટોમિક કણોનો ગરમ પ્લાઝ્મા (ઇલેક્ટ્રિકલી ચાર્જ ગેસ) બનાવવામાં આવે.
- > પ્લાઝ્માને એક મજબૂત ચુંબકીય ક્ષેત્ર દ્વારા રિએક્ટરની દિવાલોથી દૂર રાખવામાં આવે છે તેની ખાતરી કરવા માટે કે તે ઠંડુ થતું નથી અને મોટી માત્રામાં ઉર્જા ઉત્પન્ન કરવાની તેની ક્ષમતામાં ઘટાડો કરે છે.

ચીનમાં અન્ય ટોકમાક

- > EAST ઉપરાંત, ચાઈના હાલમાં HL-2A રિએક્ટર તેમજ J-TEXT નું સંચાલન કરી રહ્યું છે.

- > HL-2M ટોકમાક ચીનનું સૌથી મોટું અને સૌથી અદ્યતન પરમાણુ ફ્યુઝન પ્રાયોગિક સંશોધન સાધન ડિસેમ્બર 2020 માં પ્રથમ વખત સફળતાપૂર્વક ચલાવવામાં આવ્યું હતું. ચીનની અણુ ઉર્જા સંશોધન ક્ષમતાના વિકાસમાં આ નોંધપાત્ર સિદ્ધિ હતી.

મહત્વ

- > ચીનના લીલા વિકાસ (Green Development) માટે તે મહત્વપૂર્ણ છે.
- > ન્યુક્લિયર ફ્યુઝન એ એક પ્રક્રિયા છે જેના દ્વારા મોટા પ્રમાણમાં કચરો પેદા કર્યા વિના ઉચ્ચ સ્તરની ઉર્જા ઉત્પન્ન થાય છે. અણુ વિચ્છેદનથી વિપરીત, ફ્યુઝન ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું ઉત્સર્જન કરતું નથી અને તેને ઓછા જોખમ સાથે સલામત પ્રક્રિયા માનવામાં આવે છે.

પરમાણુ પ્રતિક્રિયાઓ**■ વર્ણન:**

- > અણુ પ્રતિક્રિયા એ એક પ્રક્રિયા છે જેમાં એક અથવા વધુ નવા ન્યુક્લાઈડ્સ ઉત્પન્ન કરવા માટે બે ન્યુક્લિય અથવા ન્યુક્લિયસ અને બાહ્ય સબટોમિક કણ ટકરાતા હોય છે.
- > આમ, પરમાણુ પ્રતિક્રિયામાં, ઓછામાં ઓછા એક ન્યુક્લાઈડને બીજામાં ફેરવવું જોઈએ.

પ્રકાર**■ પરમાણુ ફિશન:**

- > આ પ્રક્રિયામાં અણુ ન્યુક્લિયસ બે પુત્રી ન્યુક્લિયમ (Daughter Nuclei)માં વિભાજિત થાય છે.
- > આ વિભાગ એ કિરણોત્સર્ગી સડો દ્વારા, અથવા જરૂરી શરતોની હાજરીમાં (ન્યુટ્રોન, આલ્ફા કણો, વગેરેના બોમ્બ ધડાકા દ્વારા) સ્વયંભૂ કરી શકાય છે.
- > વિચ્છેદનથી મેળવેલા ટુકડાઓમાં સંયુક્ત સમૂહ હોય છે જે પિતૃ અણુ કરતા ઓછા હોય છે. સમૂહનું આ નુકસાન સામાન્ય રીતે પરમાણુ ઉર્જામાં પરિવર્તિત થાય છે.
- > હાલમાં તમામ વ્યાપારી પરમાણુ રિએક્ટર પરમાણુ વિભાજનની પ્રક્રિયા પર આધારિત છે.

પરમાણુ ફ્યુઝન

- > અણુ સંમિશ્રણની પ્રક્રિયાને બે હળવા પરમાણુઓના ફ્યુઝન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે જેથી તે ભારે અણુ ન્યુક્લિયસની રચના કરે.
- > આવી પરમાણુ ફ્યુઝન પ્રતિક્રિયાઓ એ સૂર્ય અને અન્ય તારાઓની ઉર્જાના સ્ત્રોત છે.
- > આ પ્રક્રિયામાં, ન્યુક્લિયસને ફ્યુઝ કરવા માટે મોટી માત્રામાં ઉર્જાની આવશ્યકતા હોય છે. આ પ્રક્રિયામાં કેટલાક મિલિયન ડિગ્રી તાપમાન અને કેટલાક મિલિયન પાસ્કલ દબાણની આવશ્યકતા છે.

- > હાઈડ્રોજન બોમ્બ (Hydrogen Bomb)ની રચના થર્મોન્યુક્લિયર ફ્યુઝન (Thermonuclear Fusion) પ્રતિક્રિયા પર આધારિત છે. જો કે, પ્રારંભિક ઉર્જા પ્રદાન કરવા માટે હાઈડ્રોજન બોમ્બના મૂળમાં યુરેનિયમ અથવા પ્લુટોનિયમના વિઘટન પર આધારિત અણુ બોમ્બ સ્થાપિત થયેલ છે.

સેટેલાઈટ ઇન્ટરનેટ

- > એક અંદાજ મુજબ, આ દાયકામાં 1,250 ઉપગ્રહો અથવા સેટેલાઈટ વાર્ષિકરૂપે લોચ કરવામાં આવશે, જેમાંથી 70% ઉપયોગ વ્યવસાયિક હેતુ માટે કરવામાં આવશે.
- > વિવિધ ખાનગી કંપનીઓ તેમના લો અર્થ ઓર્બિટ (LEO) ઉપગ્રહોના કાફલો દ્વારા વિશ્વભરમાં બ્રોડબેન્ડ સેટેલાઈટ ઇન્ટરનેટનું પ્રસારણ કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- > સ્પેસ (Space) ઇન્ટરનેટ સિસ્ટમ કોઈ નવી વિચાર નથી. તેનો ઉપયોગ જિઓસ્ટેશનરી સેટેલાઈટ (Geostationary Satellite) દ્વારા પસંદ કરેલા વપરાશકર્તાઓ માટે થઈ રહ્યો છે.

Back to basics : સેટેલાઈટ ઇન્ટરનેટ અને LEO

ટેકનોલોજી

- > ઉપગ્રહોનું સ્થાન LEO ઉપગ્રહો પૃથ્વીથી લગભગ 500 કિમી દૂર છે. થી 2000 કિ.મી. જે સ્ટેશનરી ઓર્બિટ ઉપગ્રહો (Stationary Orbit Satellites) ની તુલનામાં લગભગ 36,000 કિ.મી. દુરના અંતરે સ્થિત છે.
- > લેટન્સી (Latency) વિલંબતાનો નિર્ણય અથવા ડેટા મોકલવા અને પ્રાપ્ત કરવા માટે જરૂરી સમય તેમની નિકટતા પર આધારિત છે.
- > LEO ઉપગ્રહો પૃથ્વીની ભ્રમણકક્ષાની નજીક ભ્રમણ કરે છે, તેથી તેઓ પરંપરાગત સ્ટેશનરી-સેટેલાઈટ સિસ્ટમ્સ કરતા વધુ મજબૂત સંકેતો અને ઝડપી ગતિ પ્રદાન કરવામાં સક્ષમ છે.
- > વધારામાં તેમની પાસે અસ્તિત્વમાં રહેલા ગ્રાઉન્ડ-આધારિત નેટવર્ક્સને ઓળંગી ન જાય તેવું સ્પર્ધા કરવાની સંભાવના છે કારણ કે આ સંકેતો ફાઈબર-ઓપ્ટિક કેબલ્સ કરતા ઝડપી દરે અવકાશમાં આગળ વધે છે.
- > ઉચ્ચ સંસર્ગ LEO ઉપગ્રહો 27,000 કિમી પ્રતિ કલાકની ઝડપે મુસાફરી કરે છે અને ગ્રહની એક ક્રાંતિ 90-120 મિનિટમાં પૂર્ણ કરે છે.
- > પરિણામે વ્યક્તિગત ઉપગ્રહો ટૂંકા સમય માટે ફક્ત લેન્ડ ટ્રાન્સમિટર્સ સાથે સીધી ક્રિયાપ્રતિક્રિયા કરી શકે છે, આમ મોટા પાયે LEO સેટેલાઈટ સિસ્ટમની જરૂર પડે છે જેના પરિણામે નોંધપાત્ર મૂડી રોકાણ થાય છે.
- > આ ખર્ચને કારણે, તે ત્રણ ઇન્ટરનેટ ચેનલો (ફાઈબર, સ્પેક્ટ્રમ અને સેટેલાઈટ) માં બીજામાં સૌથી વધુ ખર્ચાળ છે.

ભૂસ્તરીય (Geostationary) સેટેલાઈટ ઇન્ટરનેટ

- > ઉપગ્રહોનું સ્થાન ભૂમિ રેખાની ઉપરથી પૃથ્વીની સપાટીથી 35,786 કિ.મી. ઉપર ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષા. ની ઉંચાઈ પર સ્થિત છે.
- > મોટાભાગની વર્તમાન જગ્યા આધારિત ઇન્ટરનેટ સિસ્ટમો ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહોનો ઉપયોગ કરે છે.
- > આ ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહ લગભગ 11,000 કિ.મી. તેઓ એક કલાકની ગતિએ આગળ વધે છે, અને તે જ સમયે પૃથ્વીની એક ક્રાંતિ પૂર્ણ કરે છે કે પૃથ્વી તેની ધરી પર એકવાર ફરે છે.
- > સપાટીઓ પર પરીક્ષણ અથવા પરીક્ષણ માટે ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહ સ્થિર છે.
- > આવરાયેલ ક્ષેત્ર GEO માં સ્થાપિત ઉપગ્રહ પૃથ્વીના લગભગ એક તૃતીયાંશ ભાગમાં સંકેતો પ્રસારિત કરી શકે છે અને સમાન ભ્રમણકક્ષામાં સ્થાપિત 3 કે 4 ઉપગ્રહો એક સાથે પૃથ્વીના દરેક ભાગમાં સંકેતો સંક્રમણ કરી શકે છે.
- > એક્સેસિબલ કનેક્ટિવિટી ઉપગ્રહો સ્થિર હોવાથી, તેમની સાથે કનેક્ટ થવું વધુ સરળ બને છે.
- > લેટન્સીના મુદ્દાઓ GEO માં હાજર ઉપગ્રહોના પ્રસારણમાં આશરે 600 મિલિસેકન્ડ. સેકન્ડની લેટન્સી થાય છે કે મોડું થાય છે. જિઓસ્ટેશનરી ઉપગ્રહો LEO કરતા ઉંચાઈ પર સ્થિત છે, આમ લાંબા અંતર આવરી લે છે, તેટલી જ ઉંચી વિલંબ થાય છે.

સંબંધિત પહેલ

- > 'પાંચ થી 50' સર્વિસ (OneWeb) વનવેબ (OneWeb) એક ખાનગી કંપની છે કે જેણે LEO માં 218 ઉપગ્રહોનો નક્ષત્ર સફળતાપૂર્વક લોન્ચ કર્યો છે.
- > 50 ડિગ્રી અક્ષાંશના ઉત્તરમાં બધા વિસ્તારોમાં ઇન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટી પ્રદાન કરવા માટે 'પાંચથી 50' સેવા ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરવા માટે હવે ફક્ત એક વધુ પ્રક્ષેપણની જરૂર છે.
- > 'પાંચથી 50' સેવા જૂન 2021 સુધીમાં કાર્યરત થવાની ધારણા છે, વૈશ્વિક સેવાઓ 2022 માં 648 ઉપગ્રહો દ્વારા સંચાલિત છે.
- > સ્ટારલિંક (Starlink) આ સ્પેસએક્સ (SpaceX) સાહસ છે.
- > સ્ટારલિંક પાસે હાલમાં ભ્રમણકક્ષામાં 1,385 ઉપગ્રહો છે અને આ અગાઉ ઉત્તર અમેરિકામાં બીટા પરીક્ષણ તેમજ ભારત જેવા દેશોમાં પ્રી-ઓર્ડર અથવા એડવાન્સ બુકિંગ શરૂ કરી દીધા છે.
- > જો કે, સ્ટારલિંકના ઉપગ્રહો પૃથ્વીની નજીક જાય છે અને તેથી કંપનીને વનવેબ કરતા વૈશ્વિક જોડાણ પ્રદાન કરવા માટે મોટો કાફલો અથવા સિસ્ટમ (Fleet) ની જરૂર છે.
- > પ્રોજેક્ટ કુઈપર (Kuiper) આ એમેઝોન (Amazon) નો એક પ્રોજેક્ટ છે જે વર્ષ 2019 માં શરૂ થયો હતો.

- > પ્રોજેક્ટ લૂન બહુરાષ્ટ્રીય કંપની ગૂગલે વર્ષ 2013 માં પ્રોજેક્ટ લૂન શરૂ કરી હતી. આમાં, વાયરલેસ-કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી અથવા એરિયલ વાયરલેસ નેટવર્ક ઉચ્ચ-ઉંચાઈના કુગ્ગાઓનો ઉપયોગ કરીને સ્થાપિત થયેલ છે.
- > ગૂગલની પેરેન્ટ કંપની આલ્ફાબેટે કેન્યાના ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સેવાનું પરીક્ષણ કર્યા પછી 2021 માં આ પ્રોજેક્ટ સમાપ્ત કર્યો.

LEO સેટેલાઈટ લોચ કરવામાં સમસ્યા

- > નિયમનના મુદ્દાઓ સ્પુટનિક અને એપોલો મિશન દરમિયાન સરકારો સ્થાન આધારિત પ્રવૃત્તિઓનું પ્રભુત્વ અને નિયમન કરે છે.
- > જોકે હાલમાં પાવર બેલેન્સ દેશોમાંથી કંપનીઓમાં બદલાઈ ગયું છે
- > પરિણામે, આ કંપનીઓ પર કોનું નિયંત્રણ રહેશે તે વિશે પ્રશ્નો છે, ખાસ કરીને રાષ્ટ્રો કે જે મોટી સંખ્યામાં વ્યક્તિગત પ્રોજેક્ટ્સમાં ફાળો આપે છે.
- > આ નિયમનકારી માળખાને જટિલ બનાવે છે.
- > લોજિસ્ટિક્સ ચેલેન્જ અવકાશમાં હજારો ઉપગ્રહોને લોચ કરવા સાથે જોડાયેલા લોજિસ્ટિક્સ પડકારો છે.
- > અવકાશ નિરીક્ષણમાં જટિલતા ઉપગ્રહો કેટલીકવાર રાત્રે ખુલ્લા આકાશમાં જોઈ શકાય છે, જે ખગોળશાસ્ત્રીઓ માટે મુશ્કેલીઓ પેદા કરે છે કારણ કે ઉપગ્રહો પૃથ્વી પર સૂર્યપ્રકાશને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જેના કારણે છબીમાં છટાઓ એકબીજાની સામે આવે છે.
- > અવરોધો નીચા ભ્રમણકક્ષામાં ફરતા ઉપગ્રહો પણ તેમની ઉપર ભ્રમણ કરતા ઉપગ્રહોની આવર્તનને વિક્ષેપિત કરી શકે છે.
- > અવકાશ જંક (Space Junk) પહેલેથી જ ભ્રમણકક્ષામાં 1 સે.મી. વ્યાસમાં લગભગ 1 મિલિયન ઓબ્જેક્ટ્સ મોટી સંખ્યામાં છે, જે જગ્યાના દાયકાના દાયકાઓનું ઉત્પાદન છે.
- > સામાન્ય પદાર્થોમાં તે ઓબ્જેક્ટ્સને 'સ્પેસ જંક' કહેવામાં આવે છે. તેમાં અવકાશયાનને નુકસાન પહોંચાડવાની અથવા અન્ય ઉપગ્રહો સાથે ટકરાવાની સંભાવના છે.

નાસા (NASA)ની અવકાશમાં બેબી સ્ક્વિડ્સ અને ટાર્ડિગ્રેડ્સ મોકલવાની યોજના

- > નાસા (NASA) એ વિવિધ વૈજ્ઞાનિક અધ્યયન કરવા આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક (International Space Station) માં બેબી સ્ક્વિડ્સ અને ટાર્ડિગ્રેડ્સ (Baby Squids and Tardigrades - જેને પાણીનું રીંછ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે) મોકલવાની યોજના છે.
- > અધ્યયન: આ બંને પ્રાણીઓ અલગ વૈજ્ઞાનિક અધ્યયનનો ભાગ છે.
- > સ્પેસફ્લાઈટ વાતાવરણમાં ટાર્ડિગ્રેડ્સ (પાણીનું રીંછ) નું વર્તન.

- > પૃથ્વી પર ઉચ્ચ દબાણ, તાપમાન અને રેડિયેશન જેવી આત્યંતિક સ્થિતિમાં ટાર્ડિગ્રેડ્સ પોતાને ટકાવી શકે છે.
- > સ્ક્વિડ અને ફાયદાકારક સૂક્ષ્મજીવાણુઓ વચ્ચેના સંબંધ પર માઈક્રોગ્રેવીટીની અસર.
- > સ્ક્વિડ ઉમામી (UMAMI - પ્રાણી - સૂક્ષ્મસજીવો વચ્ચેની ક્રિયાપ્રતિક્રિયા પર માઈક્રોગ્રેવીટી અંગેની સમજ) એ આ અભ્યાસનો એક ભાગ છે જે ફાયદાકારક સૂક્ષ્મજીવાણુઓ અને તેમના પ્રાણી યજમાનો વચ્ચેની ક્રિયાપ્રતિક્રિયા પર સ્પેસફ્લાઈટની અસરોની તપાસ કરે છે.

Back to Basics : અધ્યયનનું મહત્વ

- હોસ્ટ-માઇક્રોબ સંબંધો:
 - > પૃથ્વી પર તે પ્રાણીઓ અને ફાયદાકારક સૂક્ષ્મજીવાણુઓ વચ્ચેના જટિલ સંબંધોને સુરક્ષિત રાખવા અને માનવ આરોગ્ય અને સુખાકારીને સુનિશ્ચિત કરવાના રસ્તા શોધવામાં મદદ કરશે.
 - > આ અંતરિક્ષ એજન્સીઓને અવકાશયાત્રીઓને લાંબા ગાળાના મિશન પરના પ્રતિકૂળ હોસ્ટ-માઇક્રોબ ફેરફારોથી બચાવવા વધુ સારા પગલા વિકસાવવામાં મદદ કરશે.
- લાંબી સ્પેસ ફ્લાઇટ્સ:
 - > ટાર્ડિગ્રેડ્સ પરના અભ્યાસથી સંશોધનકારોને તેમની કઠિનતાને નજીકથી અભ્યાસ કરવાની અને સંભવત જનીનો ઓળખવાની તક મળશે જે તેમને ખૂબ સ્થિતિસ્થાપક બનાવે છે. આ અભ્યાસ સલામત અને લાંબી અવકાશની ફ્લાઇટ્સમાં મદદ કરશે.
 - > એ જ રીતે, ઝેબ્રાફિશ (Zebrafish) પરના તાજેતરના સંશોધન દ્વારા દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે કેવી રીતે પ્રેરિત હાઈબરનેશન અવકાશયાત્રા દરમિયાન માણસોને અવકાશના તત્વો, ખાસ કરીને રેડિયેશનથી સુરક્ષિત કરી શકે છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશન

- > તે રહેવા યોગ્ય કૃત્રિમ ઉપગ્રહ છે, જેને 'લો-અર્થ ઓર્બિટ'માં માનવસર્જિત સૌથી મોટું માળખું માનવામાં આવે છે. તેનો પહેલો ભાગ વર્ષ 1998 માં 'લો-અર્થ ઓર્બિટ' માં શરૂ થયો હતો.
- > તે લગભગ 92 મિનિટમાં પૃથ્વીની પરિક્રમા કરે છે અને દરરોજ પૃથ્વીના 15.5 ચક્ર પૂર્ણ કરે છે.
- > આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશન પ્રોગ્રામ એ પાંચ સહભાગી અવકાશ એજન્સીઓ વચ્ચેનો સંયુક્ત પ્રોજેક્ટ છે: નાસા (USA), રોસકોસ્મોસ (રશિયા), JAXA (જાપાન), ESA (યુરોપ) અને CSA (કેનેડા). જો કે તેની માલિકી અને ઉપયોગ આંતર સરકારી સંધિઓ અને કરારો દ્વારા સંચાલિત થાય છે.
- > તે એક માઈક્રોગ્રેવીટી અને અવકાશ પર્યાવરણ સંશોધન પ્રયોગશાળા તરીકે કામ કરે છે જેમાં કૂ સભ્યો બાયોલોજી, માનવ જીવવિજ્ઞાન, ભૌતિકશાસ્ત્ર, ખગોળશાસ્ત્ર,

હવામાનશાસ્ત્ર અને અન્ય શાખાઓથી સંબંધિત પ્રયોગો કરે છે.

- આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથકને કારણે, 'લો-અર્થ ઓર્બિટ' માં સતત માનવીની હાજરી શક્ય બની છે.
- તે વર્ષ 2030 સુધી કાર્યરત થવાની અપેક્ષા છે.
- તાજેતરમાં ચીને તેના કાયમી અવકાશ મથકનું એક માનવરહિત મોડ્યુલ રજૂ કર્યું હતું, જે તે વર્ષ 2022 ના અંત સુધીમાં પૂર્ણ કરવાની યોજના ધરાવે છે.
- 'તીઆંહે' અથવા 'હાર્મની ઓફ ધ હેવન્સ' તરીકે ઓળખાતા, આ મોડ્યુલ ચીનના સૌથી મોટા કાર્ગો રોકેટ લોંગ માર્ચ 5B થી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.
- આગામી 5 થી 7 વર્ષમાં અવકાશમાં માર્કો ગુરૂત્વાકર્ષણ પ્રયોગો કરવા માટે ભારત 'લો અર્થ ઓર્બિટ' માં પોતાનું સ્પેસ સ્ટેશન બનાવવાની દિશામાં પણ કામ કરી રહ્યું છે.

ભારતનો પ્રથમ સ્વદેશી Temperature Data Logger: AmbiTAG

- IIT રોપરે 'AmbiTAG' વિકસિત કર્યો છે જે કોલ્ડ ચેઇન મેનેજમેન્ટ માટે વિકસિત ભારતનો પ્રથમ દેશી તાપમાન ડેટા લોગર (temperature data logger) છે.

Back to Basics : AmbiTAG વિશે

- AmbiTAG એ USB ડિવાઇસનું કદ ધરાવતું હોવું જોઈએ. તે તેની આસપાસના તાપમાનને સતત રેકોર્ડ કરે છે. તે કોઈપણ સમય ઝોનમાં એક જ ચાર્જ પર 90-દિવસ માટે '-40 થી +80 ડિગ્રી' તાપમાન શોધી શકે છે, બજારમાં ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપકરણોથી વિપરીત, બજારમાં ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપકરણોમાં ફક્ત 30-60 દિવસની અવધિ માટે ડેટા રેકોર્ડ હોય છે. આ USB ને કોઈપણ કમ્પ્યુટરથી કનેક્ટ કરીને રેકોર્ડ કરેલો ડેટા ફરીથી મેળવી શકાય છે.

લોગરનું મહત્વ

- લોગર દ્વારા નોંધાયેલ તાપમાન વધુ જાણવા માટે મદદ કરશે કે, વિશ્વની કોઈ પણ જગ્યાએથી લાવવામાં આવતી વિશિષ્ટ વસ્તુ હજી ઉપયોગી છે કે કેમ અથવા તાપમાનની ભિન્નતાને કારણે નાશ પામી છે.
- આ માહિતી COVID-19 રસી, અંગો અને રક્ત પરિવહન, વગેરે માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
- શાકભાજી, માંસ અને ડેરી ઉત્પાદનો જેવી નાશ પામતી ચીજો ઉપરાંત, તે સંક્રમણ દરમિયાન પ્રાણીના વીર્યના તાપમાનનું નિરીક્ષણ કરી શકે છે.

ઉપકરણ કોણે વિકસિત કર્યું?

- Ambitag ટેકનોલોજી ઈનોવેશન હબ – AWADH (Agriculture and Water Technology

Development Hub) અને તેના સ્ટાર્ટઅપ સ્કેચ નેસ્ટ (ScratchNest) દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.

AWADH

- AWADH IIT રોપર ખાતે એક સંશોધન કેન્દ્ર છે. તેની સ્થાપના વિજ્ઞાન અને તકનીકી વિભાગ (DST) અને વિજ્ઞાન અને એન્જિનિયરિંગ રિસર્ચ બોર્ડ (SERB) ના ટેકાથી કરવામાં આવી હતી. તે કૃષિ અને જળ ક્ષેત્રે વિસ્તૃત સંશોધન કરે છે.

પાણીને જંતુમુક્ત કરવા માટે 'SWASTIK' તકનીક

- CSIR-National Chemical Laboratory (CSIR-NCL), પૂણેએ કુદરતી તેલોનો ઉપયોગ કરીને પાણીના જીવાણુ નાશ કરવા માટે SWASTIK નામની નવી તકનીક રજૂ કરી છે. તેનું ઉદ્દઘાટન એટલા માટે કરવામાં આવ્યું કારણ કે પાણીજન્ય રોગોએ ભારતમાં રોગોનો ભાર વધાર્યો છે.

Back to Basics : SWASTIK

- પાણીજન્ય રોગો પેદા કરતા પેથોજેનિક સુક્ષ્મસજીવોને દૂર કરવા માટે પાણીની જીવાણુ નાશક્રિયા જરૂરી છે. પરંતુ, પાણીને જંતુમુક્ત કરવા માટે ફ્લોરીનેશન જેવી રાસાયણિક પદ્ધતિઓ હાનિકારક અથવા કાર્સિનજેનિક બાયપ્રોડક્ટ્સ ઉત્પન્ન કરે છે.
- આમ, SWASTIK ટેકનોલોજી વિકસિત કરવામાં આવી હતી જે દબાણમાં ઘટાડોના પરિણામે પ્રવાહીને ઉકાળે છે. આ પદ્ધતિ પાણીને જીવાણુનાશિત કરવા માટે એન્ટિમાઈકોબાયલ ગુણધર્મવાળા કુદરતી તેલનો ઉપયોગ કરે છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આ તકનીકી નેશનલ જલ જીવન મિશન (National Jal Jeevan Mission – NJJM) ની પૃષ્ઠભૂમિમાં વિકસિત કરવામાં આવી હતી, જેણે તાજેતરમાં રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને પાણીની ગુણવત્તા અને પીવા યોગ્ય પાણીની દેખરેખ અને સર્વેક્ષણ માટે સશક્ત બનાવ્યું હતું.

સ્વસ્તિક તકનીકી (SWASTIK Technology)

- આ પદ્ધતિ સસ્તી રીતે હાનિકારક બેક્ટેરિયા અને એન્ટિબાયોટિક પ્રતિરોધક તાણને દૂર કરી શકે છે. તે પાણીને જંતુનાશિત કરવા અને કુદરતી તેલોના સંભવિત આરોગ્ય લાભો માટે આયુર્વેદના ભારતીય પરંપરાગત જ્ઞાનને એકીકૃત કરે છે. આ હાઈડ્રોડાયનેમિક કેવિટેશન છે જે પાણીને જંતુમુક્ત કરવા માટે કુદરતી તેલ અને છોડના અર્ક જેવા કુદરતી સંસાધનો સાથે રસાયણશાસ્ત્ર, જીવવિજ્ઞાન અને રાસાયણિક ઈજનેરીનો ઉપયોગ કરે છે.

ICMR એ PanBio Test Kit ને મંજૂરી આપી

- ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (Indian Council of Medical Research – ICMR) એ "PanBio COVID-19" નામની બીજી હોમ રેપિડ એન્ટિજેન ટેસ્ટ કીટને મંજૂરી આપી છે. આ પરીક્ષણ કીટ શિકાગોના એબોટ રેપિડ ડાયગ્નોસ્ટિક્સ વિભાગ (Abbott Rapid Diagnostics Division) દ્વારા વિકસાવવામાં આવી હતી.
- આ સ્વ-ઉપયોગ કીટ (self-use kit)ને 5 જુલાઈ સુધી અસ્થાયી મંજૂરી આપવામાં આવી છે. આ કીટની કિંમત 5 જુલાઈ પછી જાહેર કરવામાં આવશે. પૂર્વે સ્થિત Mylab Discovery Solutions દ્વારા વિકસિત 'CoviSelf ટેસ્ટ કીટ' ને અગાઉ ICMR એ મંજૂરી આપી હતી.

Back to Basics : સ્વ-પરીક્ષણ કીટ (self-test kits) નો ઉપયોગ કરવા માટે ICMR માર્ગદર્શિકા

- ICMR એ સેલ્ફ ટેસ્ટ કીટના ઉપયોગ અંગે માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે. આ મુજબ, ઝડપી એન્ટિજેન પરીક્ષણ ફક્ત રોગનિવારક વ્યક્તિઓ (symptomatic individuals) અને પોઝિટિવ કેસોના તાત્કાલિક સંપર્કો માટે સલાહ આપવામાં આવે છે.
- આ સિવાય ગૂગલ પ્લે સ્ટોર અને એપલ સ્ટોરમાં હોમ ટેસ્ટીંગ મોબાઇલ એપ્લિકેશન ઉપલબ્ધ છે, જેને યુઝર્સને ફરજિયાત રીતે ડાઉનલોડ કરવા પડશે.
- આ મોબાઇલ એપ્લિકેશન પરીક્ષણ પ્રક્રિયાની એક વ્યાપક માર્ગદર્શિકા છે. તે દર્દીને પોઝિટિવ અથવા નેગેટિવ પરીક્ષણ પરિણામો પણ પ્રદાન કરશે.
- બધા વપરાશકર્તાઓએ એપ્લિકેશન ડાઉનલોડ અને રજીસ્ટર કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા તે જ મોબાઇલ ફોનથી પરીક્ષણ પ્રક્રિયા પૂર્ણ કર્યા પછી પરીક્ષણની પટ્ટીના ચિત્ર પર ક્લિક કરવું પડશે. જે લોકો પોઝિટિવ પરીક્ષણ કરે છે તેઓને સાચા પોઝિટિવ માનવામાં આવશે, જ્યારે નેગેટિવ પરીક્ષણ કરનારા લાક્ષણિક વ્યક્તિઓ RT-PCR દ્વારા ફરીથી પરીક્ષણ કરવામાં આવશે.

MadadMap: ખાલી પથારીનો રીઅલ-ટાઇમ ઓનલાઇન નકશો

- તેનો પ્રથમ પ્રકારનો, રીઅલ-ટાઇમ ઓનલાઇન નકશો અમેરિકા અને ભારતના વિદેશી ભારતીયોના 15 ડોક્ટરો અને 12 વ્યાવસાયિકોની ટીમે લોન્ચ કર્યો હતો, જેમાં રીઅલ-ટાઇમ અપડેટ્સ સાથે ભારતમાં હોસ્પિટલના પલંગ બતાવવામાં આવ્યા હતા.

Back to Basics : MadadMaps

- રોગચાળાની બીજી લહેર સામે લડત ચાલુ હોવાને કારણે સંબંધિત COVID-19 દર્દીઓ માટે ગંભીર અને સમય પ્રત્યે સંવેદનશીલ માહિતી પૂરી પાડવાના હેતુથી આ ઓનલાઇન નકશો શરૂ કરવામાં આવ્યો છે. આ પોર્ટલનો પ્રારંભ પ્રોજેક્ટ મદદ (Project Madad) કર્યો હતો. આ ભારતનો પ્રથમ રાષ્ટ્રવ્યાપી નકશો છે જે રીઅલ-ટાઇમ અપડેટ્સમાં હોસ્પિટલના પલંગની ઉપલબ્ધતા દર્શાવે છે. વોશિંગ્ટન સ્થિત ડો.રાજેશ અનુંમોલુ 'MADAD નકશા' ના મુખ્ય આર્કિટેક્ટ હતા.

તે કેમ બનાવવામાં આવ્યું?

- MadadMaps આ મિશન સાથે બનાવવામાં આવ્યું હતું કે ગ્રામીણ ભારતમાં COVID ના પ્રસારને નિયંત્રિત કરવા માટે સ્થાનિક આરોગ્ય કર્મચારીઓ અને નોંધાયેલા તબીબી વ્યવસાયિકોનું 'યોગ્ય શિક્ષણ અને તાલીમ' આવશ્યક છે.

MadadMaps કેવી રીતે કાર્ય કરે છે?

- આ ઓનલાઇન પોર્ટલ સરકારી અને ખાનગી હોસ્પિટલો માટે શહેર અને રાજ્યભરમાં હોસ્પિટલ બેડની ઉપલબ્ધતાના તમામ મોટા ઓનલાઇન એગ્રિગેટરો પાસેથી માહિતી પેદા કરવા માટે અલ્ગોરિથમનો ઉપયોગ કરે છે.
- તે હોસ્પિટલનું નામ અને સ્થાન અને ICU પથારીની પ્રાપ્યતા, ઓક્સિજન સપ્લાય, વેન્ટિલેટર, બિન-ઓક્સિજનયુક્ત પથારી વગેરે સહિતની મહત્વપૂર્ણ અને રીઅલ-ટાઇમ વિગતો પ્રદાન કરે છે.
- તે ઉપલબ્ધ COVID-19 સારવાર કેન્દ્રોની ત્વરિત માહિતી પણ પ્રદાન કરે છે, તે લોકોના માનસિક તણાવને ઘટાડવાના હેતુથી હોસ્પિટલોમાં ઝડપી પ્રવેશ પ્રદાન કરે છે.

IIT-હેંદરાબાદે નેનો ફાઇબર આધારિત એમ્ફોટેરિસિન B ઓરલ ટેબ્લેટ વિકસાવી

- ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (IIT) હેંદરાબાદેએ એમ્ફોટેરિસિન Bની નેનો ફાઇબર આધારિત ગોળીઓ તૈયાર કરી છે, જેને AMB કહે છે.
- IIT હેંદરાબાદના સંશોધનકારોએ આ તકનીકીને બૌદ્ધિક સંપત્તિ હકોથી મુક્ત રાખવાનું નક્કી કર્યું છે અને તકનીક સ્થાનાંતર માટે તૈયાર છે જેથી આ ટેબ્લેટનું ઉત્પાદન મોટા પાયે થઈ શકે.
- આ દવા સસ્તી, ઉંચી AMB શોષણ અને ઓછી નેફ્રોટોક્સિસિટી વાળી છે. AMB પહેલા ફક્ત ઈન્જેક્શન તરીકે ઉપલબ્ધ હતી.

Back to Basics : એમ્ફોટેરિસિન B ગોળીઓ શું છે?

- > એમ્ફોટેરિસિન B ટેબ્લેટ એક નેનો ફાઇબર આધારિત ઓરલ ડ્રગ છે જેનો ઉપયોગ ફંગલ ઈન્ફેક્શનના ઉપચાર માટે થઈ શકે છે જે હાલમાં ભારતમાં COVID સારવાર પછી ફેલાઈ રહ્યો છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > કેમિકલ એન્જિનિયરિંગ વિભાગના સંશોધનકારો બે વર્ષ પહેલાં મૌખિક નેનોફાઇબ્રેસ AMBનો અભ્યાસ કરી રહ્યા હતા અને તેને કાલા અઝાર માટે અસરકારક લાગ્યું. કળા અઝારને મટાડવા માટે એમ્ફોટેરિસિન Bની નેનોફાઇબર ઓરલ ગોળીઓ બનાવવાનો આ પ્રથમ પ્રયાસ હતો.

એમ્ફોટેરિસિન B

- > તે એક એન્ટિફંગલ દવા છે જેનો ઉપયોગ ગંભીર ફંગલ ઈન્ફેક્શન અને લેશમેનિઆસિસમાં થાય છે. તેનો ઉપયોગ મ્યુકોર્માયકોસિસ, એસ્પરગિલોસિસ, કેન્ડિડાયાસીસ, બ્લાટોમીકોસીસ, ક્રિપ્ટોકોકોસીસ, વગેરેની સારવાર માટે થાય છે. આ દવા સામાન્ય રીતે નસમાં ઈન્જેક્શન દ્વારા આપવામાં આવે છે. આ દવાની સામાન્ય આડઅસરોમાં ક્રિડનીને અસર ઉપરાંત તાવ, શરદી અને માથાનો દુખાવો શામેલ છે. તે ગર્ભાવસ્થામાં પણ સલામત છે.

મ્યુકોર્માયકોસિસ અથવા કાળી ફૂગ

- > તે એક ગંભીર ફંગલ ચેપ છે જે ઓછી રોગપ્રતિકારક શક્તિ અને ચેપ સામે લડવાની અસમર્થતાવાળા લોકોને અસર કરે છે. આ ચેપનાં લક્ષણો શરીરમાં ચેપના સ્થાન પર આધારિત છે. તે સામાન્ય રીતે સાઈનસ અને મગજને ચેપ લગાડે છે જે વહેતું નાક, એકપક્ષી ચહેરા પર સોજો, પીડા, માથાનો દુખાવો અને તાવનું કારણ બને છે.

એન્ક્રિપ્ટેડ ડેટા પ્રાપ્ત કરવા માટે ચિપ-ઓફ ટેકનોલોજી

- > સેન્ટ્રલ ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી (CFSL) ના ફોરેન્સિક વૈજ્ઞાનિકોએ સ્વદેશી ચિપ-ઓફ ટેકનીક વિકસાવી છે જે તપાસ એજન્સીઓને ટ્રાયલ કોર્ટમાં ગુનેગારો સામે વિશ્વસનીય પુરાવા પેદા કરવામાં મદદ કરશે. આ ટેકનીક લોક કરેલા અને ગંભીર રીતે નુકસાન થયેલા સ્માર્ટ ફોનથી એન્ક્રિપ્ટેડ ડેટાને પુનઃપ્રાપ્ત કરવામાં પણ મદદ કરશે.
- > તેનો વિકાસ વૈજ્ઞાનિકો અખિલેશ કુમાર, ભૂષણ ઘોડે અને ઘેવના મણિયાર દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. આ ટેકનીકનો ઉપયોગ કરીને, વૈજ્ઞાનિકો સ્માર્ટફોનથી ડેટા મેળવવામાં સક્ષમ હતા, જે આત્મહત્યા દ્વારા મરી ગયેલી વ્યક્તિની આંગળીની છાપથી લોક હતો.

Back to Basics : ચિપ-ઓફ ટેકનીક

- > ચિપ-ઓફ ટેકનોલોજી છ ભાગોમાં વહેંચાયેલી છે. પ્રથમ, ડિવાઈસને મધરબોર્ડ પર જવા માટે તેના બેક અને ફ્રન્ટ કવર, બેટરી સ્કૂ વગેરેને દૂર કરવા માટે ગરમી અને હવાના મિશ્રણનો ઉપયોગ કરીને ખોલવામાં આવે છે. NAND ફ્લેશ મેમરી મધરબોર્ડ અથવા સર્કિટ બોર્ડ પર સ્થિત છે જે યોગ્ય ગરમી અને રસાયણોનો ઉપયોગ કરીને શારીરિક રીતે દૂર કરવામાં આવે છે. પછી જો જરૂરી હોય તો કાઢી નાખેલી ચિપ સાફ કરવામાં આવે છે અને ચિપની ફોરેન્સિક છબી પીસી સાથે ઈમેજિંગ સોફ્ટવેર અને એડપ્ટરની મદદથી જોડાયેલ છે. વધુ વિશ્લેષણ પ્રમાણભૂત સોફ્ટવેર સાથે પ્રયોગશાળામાં કરવામાં આવે છે.

ટેકનીકી મર્યાદા

- > આ ટેકનીક એપલ આઈફોન સહિત ઉચ્ચ Android અથવા iOS સંસ્કરણવાળા મોબાઈલ ઉપકરણો પર સફળ નથી. આવા મોબાઈલ ડિવાઈસીસમાંથી મેળવેલો ડેટા એન્ક્રિપ્ટેડ સ્થિતિમાં હોવાનું જણાયું છે અને હજી પણ ડિક્રિપ્શન કરવાની પદ્ધતિઓ વિકસિત કરવામાં આવી છે. જો સક્ષમ અદાલત પરવાનગી આપે તો જ આ ટેકનીકનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

સંરક્ષણ એક્ટિવિઝન કાઉન્સિલ (DAC) એ 6 સબમરીન માટેના સોદાને મંજૂરી આપી

- > સંરક્ષણ એક્ટિવિઝન કાઉન્સિલ (DAC) એ ભારતીય નૌકાદળ માટે 6 પરંપરાગત સબમરીન બનાવવા માટેના મેગા પ્રોજેક્ટને મંજૂરી આપી દીધી છે. સંરક્ષણ પ્રધાન રાજનાથ સિંહની અધ્યક્ષતામાં DACની બેઠકમાં આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.
- > આ પ્રોજેક્ટ પર લગભગ 43,000 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ થશે.
- > તેને વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી મોડ હેઠળ મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- > આ પ્રોજેક્ટ ચીનની વધતી નૌકાશક્તિ સાથેના અંતરને દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરશે.
- > 'P-75 India' નામના મેક-ઇન-ઇન્ડિયા પ્રોજેક્ટ માટે વિનંતી માટે દરખાસ્ત (RFP) ટૂંક સમયમાં જારી કરવામાં આવશે.
- > આ પ્રોજેક્ટ હેઠળની પ્રથમ સબમરીન સેવામાં આવવામાં 7 વર્ષથી વધુનો સમય લેશે.

Back to Basics : પ્રોજેક્ટનું મહત્વ

- > આ પ્રોજેક્ટ 'મેક ઈન ઈન્ડિયા' ના સૌથી મોટા પ્રોજેક્ટ્સમાં નો એક છે. આ સબમરીન મેન્યુફેક્ચરિંગ માટે લેવલ-હેડ ઓદ્યોગિક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવામાં મદદ કરશે. આ ઉપરાંત, આયાત પરની હાલની પરાધીનતા ઓછી થશે, કારણ કે

આ પ્રોજેક્ટ સ્વદેશી સ્ત્રોતોમાંથી પુરવઠાની વધુ અવલંબન સુનિશ્ચિત કરશે.

સંરક્ષણ એક્ઝિવિશન કાઉન્સિલ (DAC)

- DAC સંરક્ષણ મંત્રાલયમાં સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા છે જે સેના, નૌકાદળ અને વાયુસેના તેમજ ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડ માટે નવી નીતિઓ અને મૂડી સંપાદન અંગે નિર્ણય લે છે. સંરક્ષણ પ્રધાન આ કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ છે. 1999ની કારગિલ યુદ્ધ પછી 'રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પ્રણાલીમાં સુધારો' પર પ્રધાનોના જૂથની ભલામણોને પગલે 2001 માં DACની રચના કરવામાં આવી હતી. સંરક્ષણ મંત્રાલયમાં પ્રાપ્તિ અંગેની તે સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા છે.

એસ્પર્ગિલોસિસ ફંગલ ઇન્ફેક્શન

- કોવિડ-19 રોગચાળા સામે દેશની લડત અને મ્યુકોર્માઈકોસિસના વધતા જતા કેસો વચ્ચે, ગાઝિયાબાદ, મુંબઈ અને ગુજરાતમાં તબીબોએ 'એસ્પર્ગિલોસિસ' નામના નવા રોગના કેસ નોંધ્યા છે.

Back to Basics : એસ્પર્ગિલોસિસ વિશે

- એસ્પર્ગિલોસિસ એ ફંગલ ઇન્ફેક્શન, ફૂગની વૃદ્ધિ અથવા એસ્પર્ગિલસ ફૂગથી થતી એલર્જિક પ્રતિક્રિયા છે. આ ફૂગ ઘરની અંદર અને બહાર પણ જોવા મળે છે. તે સડેલી વનસ્પતિ અથવા મૃત પાંદડા પર રહે છે. આ ફૂગના ચેપ કાળા ફૂગ જેટલા ઘાતક નથી પરંતુ તે જીવલેણ હોઈ શકે છે.

લોકોને આનો ચેપ કેવી રીતે થાય છે?

- લોકો શ્વાસ લઈને પર્યાવરણમાં આવેલા સુક્ષ્મ 'એસ્પર્ગિલસ બીજકણ' સાથે સંપર્કમાં આવી શકે છે. જો કે લોકો દરરોજ ફૂગના સંપર્કમાં આવે છે પરંતુ તે ક્યારેય આ રોગનો શિકાર નથી થતા. કારણ કે, એસ્પર્ગિલોસિસ ફેફસાના રોગ અથવા નબળી રોગપ્રતિકારક શક્તિથી પીડિત લોકોને ચેપ લગાડે છે. તે અવયવોમાં ચેપ અને અન્ય એલર્જિક પ્રતિક્રિયાઓનું કારણ બને છે.

એસ્પર્ગિલોસિસના પ્રકાર

- એસ્પર્ગિલોસિસના 5 પ્રકારના છે, એટલે કે એલર્જિક બ્રોન્કોપલ્મોનરી એસ્પર્ગિલોસિસ (allergic bronchopulmonary aspergillosis), એસ્પર્ગિલોમા (aspergilloma (fungus ball)), એલર્જિક એસ્પર્ગિલસ સિનુસાઈટિસ (allergic Aspergillus sinusitis), ક્રોનિક પલ્મોનરી એસ્પર્ગિલોસિસ (chronic pulmonary aspergillosis) અને આક્રમક એસ્પર્ગિલોસિસ (invasive aspergillosis). જો કે, COVID-19 દર્દીઓમાં દુર્લભ

સાઈનસ પલ્મોનરી એસ્પર્ગિલોસિસ (sinus pulmonary aspergillosis) પણ જોવા મળી રહ્યો છે.

પલ્મોનરી એસ્પર્ગિલોસિસના લક્ષણો શું છે?

- વજનમાં ઘટાડો, ખાંસી, ઉધરસમાં લોહી, શ્વાસની તકલીફ અને થાક તેના કેટલાક લક્ષણો છે.

'સજાગ' શિપ કમીશન કરાવું

- રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર (NSA), અજિત ડોવલે ભારતીય કોસ્ટગાર્ડની ઓફિસોર પેટ્રોલિંગ જહાજ સજાગને કામ સોંપ્યું છે. તે સમુદ્રી હિતોનું રક્ષણ કરવા રાષ્ટ્રને સમર્પિત હતું.
- ઓફિસોર પેટ્રોલ જહાજ સજાગનું ઉત્પાદન ગોવા શિપયાર્ડ લિમિટેડ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે, જેને NSA દ્વારા અત્યાધુનિક મશીનરી, નવીનતમ ટેકનોલોજી સેન્સર અને સાધનોવાળી મેરીટાઈમ સશસ્ત્ર દળો માટે સ્વદેશી રીતે વિકસિત વહાણો માટે પ્રશંસા કરવામાં આવી હતી.

Back to Basics : પેટ્રોલિંગ બોટ

- તે એક નાનું નૌકા જહાજ છે જે દરિયાઈ સંરક્ષણ, ઈમિગ્રેશન કાયદા અમલીકરણ, સરહદ સુરક્ષા, શોધ અને બચાવ કામગીરી માટે રચાયેલ છે. તેઓ નેવી, કોસ્ટગાર્ડ, પોલીસ દળ અથવા કસ્ટમ દ્વારા સંચાલિત થઈ શકે છે અને દરિયાઈ અથવા કીનારાના અથવા નદીના વાતાવરણ માટે કમિશન આપવામાં આવી શકે છે. તેનો સામાન્ય રીતે સરહદ સુરક્ષા ભૂમિકાઓમાં ઉપયોગ થાય છે જેમ કે પાઈરેસી, એન્ટી-સ્મગલિંગ, કિશરીઝ પેટ્રોલિંગ અને ઈમિગ્રેશન કાયદાના અમલીકરણ વગેરે.

પેટ્રોલિંગ બોટનું વર્ગીકરણ

- પેટ્રોલ બોટને ઓનશોર પેટ્રોલિંગ વેસલ્સ (IPV) અને ઓફશોર પેટ્રોલિંગ વેસલ્સ (OPV) તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે. તે નાના કદના યુદ્ધજહાજ છે અને તેમાં ઝડપી હુમલો કાફ્ટ, મિસાઈલ બોટ અને ટોર્પિડો બોટ શામેલ છે. ઓફશોર પેટ્રોલિંગ જહાજો એ નેવીમાં નાનામાં નાના વહાણ છે. જો કે, તે કિનારાથી દુર સુધી પેટ્રોલિંગ કરવા માટે પૂરતા મોટા અને સમુદ્રમા ચાલવા યોગ્ય છે.

હબલ એ NGC691 ની નવી છબી લીધી

- નાસાના હબલ સ્પેસ ટેલિસ્કોપે 'NGC691' નામની સર્પાકાર ગેલેક્સીની સુંદર તસવીર મેળવી.

NGC 691 શું છે?

- > તે મેષ નક્ષત્રમાં આશરે 125 મિલિયન પ્રકાશ-વર્ષ દૂર સ્થિત એક અવ્યવસ્થિત સર્પાકાર ગેલેક્સી છે. નવેમ્બર 1786 માં જર્મનમાં જન્મેલા બ્રિટીશ ખગોળશાસ્ત્રી વિલિયમ હર્શલ દ્વારા તેની શોધ થઈ. સર્પાકાર ગેલેક્સી NSG691 જૂથની સૌથી અગ્રણી સભ્ય છે, જે વિવિધ આકારો અને રંગોવાળી નવ તારાવિશ્વોનો સંગ્રહ છે. તે 'LEDA6793, UGC1305 અને TC448" તરીકે ઓળખાય છે. સર્પાકાર ગેલેક્સીનો વ્યાસ 130,000 પ્રકાશવર્ષ છે.

ગેલેક્સીની વિશેષતાઓ

- > આ ગેલેક્સીમાં ઘણી રીંગ સ્ટ્રક્ચર્સ શામેલ છે. આમાંથી ત્રણ રિંગ્સ ઈન્ફારેડ લાઇટમાં શોધી શકાય તેવી છે.

નિહારિકા અને નક્ષત્રના નવું જનરલ કેટલોગ (NSG)

- > NSG એ એક ખગોળીય સૂચિ છે જે ઊંડા-આકાશની વસ્તુ ઓનો સમાવેશ કરે છે. તે જહોન લુઇસ એમિલ ડ્રેયર દ્વારા 1888 માં સંકલિત કરાયું હતું. NSGમાં 7,840 પદાર્થો શામેલ છે, જેમ કે સ્ટાર ક્લસ્ટર્સ, ગેલેક્સીઝ, ઉત્સર્જન અને શોષણ નિહારિકા.

Back to basics : હબલ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ

- > આ ટેલીસ્કોપ 1990 માં પૃથ્વીની નીચી ભ્રમણકક્ષામાં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું. તે હજી પણ કાર્યરત છે. તે એક સૌથી મોટું અને બહુમુખી દૂરબીન છે જે એક મહત્વપૂર્ણ સંશોધન સાધન તેમજ ખગોળશાસ્ત્ર માટેના જનસંપર્કનું વરદાન તરીકે ઓળખાય છે. તેનું નામ ખગોળશાસ્ત્રી એડવિન હબલ પરથી રાખવામાં આવ્યું છે.

ક્યુરિયોસિટી રોવરે મંગળ પર રંગબેરંગી વાદળોની છબીઓ મેળવી

- > નાસા દ્વારા વિકસિત ક્યુરિયોસિટી રોવરે મંગળ પર 'ઝગમગતા વાદળો' ની છબીઓ મેળવી છે. આ વૈજ્ઞાનિકોને મંગળ વિશે વધુ જાણવા માટે મદદ કરશે.
- > સંશોધનકારો હવે આ વાદળોનો અભ્યાસ કરી રહ્યા છે.
- > નાસાના જણાવ્યા અનુસાર, રેડ પ્લેનેટના પાતળા અને સુકા વાતાવરણમાં 'વાદળછાયા દિવસો દુર્લભ છે'.
- > વાદળો સામાન્ય રીતે કોઈ પણ વર્ષના સૌથી ઠંડા સમયે ગ્રહના વિષુવવૃત્ત પર રચાય છે. આનો અર્થ એ છે કે જ્યારે ગ્રહ સૂર્યથી લંબગોળ ભ્રમણકક્ષામાં હોય ત્યારે વાદળો રચે છે.

Back to basics : ક્યુરિયોસિટી રોવર

- > હિન્દીમાં ક્યુરિયોસિટીનો અર્થ જિજ્ઞાસા થાય છે. ક્યુરિયોસિટી એ કારના કદના મંગળ રોવર છે જે મંગળ પર ગેલ કેટરની શોધખોળ કરવા માટે વિકસાવવામાં આવ્યું છે, જે નાસાની મંગળ વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા (MSL) મિશનનો એક ભાગ છે. રોવર નવેમ્બર 2011 માં કેપ કેનાવરલથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને ઓગસ્ટ 2012 માં મંગળ પર ગેલ કેટરના એઓલિસ પલુસમાં પહોંચ્યું હતું.

ક્યુરિયોસિટીનો હેતુ

- > મંગળની આબોહવા અને ભૂસ્તરશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવા માટે ક્યુરિયોસિટી રોવરને મંગળના ગેલ ખાડામાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ગેલ કેટરની અંદરની પસંદ કરેલી ફીલ્ડ સાઈટ પર્યાવરણીય પરિસ્થિતિઓ અને માઈક્રોબાયલ જીવન માટે અનુકૂળ પરિસ્થિતિઓને સમર્થન આપે કે કેમ તે આકારણી કરી રહ્યું છે. તેનું પ્રાથમિક કાર્ય પાણીની ભૂમિકાની તપાસ અને તેના રહેઠાણનો અભ્યાસ કરવાનું છે.

ફેંગયૂન-4B: ચીને નવા પેઢીના હવામાન ઉપગ્રહનો પ્રારંભ કર્યો

- > ચીને સફળતાપૂર્વક નવી પેઢીના હવામાનશાસ્ત્રના ઉપગ્રહને ભ્રમણકક્ષામાં પ્રવેશ કરાવ્યો છે. આ ઉપગ્રહનું નામ ફેંગયૂન -4B છે, આ ઉપગ્રહ હવામાન વિશ્લેષણ, પર્યાવરણ અને આપત્તિ નિરીક્ષણના ક્ષેત્રો માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવશે.

Back to basics : ફેંગયૂન -4B

- > આ ઉપગ્રહ સિયુઆન પ્રાંતના ઝિયંગ સેટેલાઈટ લોન્ચ સેન્ટરથી લોંગ માર્ચ -3B રોકેટ પર લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. તે ચીનના નવા પેઢીના હવામાન શાસ્ત્રીય ઉપગ્રહોનો પ્રથમ છે કે જેનો ઉપયોગ હવામાન વિશ્લેષણ અને આગાહી, પર્યાવરણીય અને આપત્તિ નિરીક્ષણ માટે કરવામાં આવશે.

નવા ઉપગ્રહનું મહત્વ

- > ફેંગયૂન -4 બી ઉપગ્રહ નાના અને મધ્યમ સ્તરના આપત્તિ ઘટનાઓની નિરીક્ષણ અને પ્રતિસાદ ક્ષમતાને મજબૂત બનાવશે અને કૃષિ, હવામાનશાસ્ત્ર, દરિયાઈ, ઉડ્ડયન અને પર્યાવરણીય સંરક્ષણ સહિતના ક્ષેત્રોમાં માહિતી સુરક્ષા સેવાઓ પ્રદાન કરશે. તે પૂર, દુષ્કાળ અને રેતીના તોફાન જેવા અનેક આપત્તિ તત્વોની ગતિશીલ દેખરેખ અને ટ્રેકિંગ પણ કરશે. તે ચીનમાં ટાયફૂન અને વાવાઝોડા જેવા આપત્તિ હવામાનની આગાહીની ચોકસાઈમાં પણ સુધારો કરશે. તેમાં એક ઝડપી ઈમેજર શામેલ છે જે પૃથ્વીની સ્કેન ઈમેજિંગને વેગ આપી શકે છે.

તે કયા ક્ષેત્રોને આવરી લેશે?

- > ઉપગ્રહની અવલોકન શ્રેણીમાં એશિયા, મધ્ય પ્રશાંત મહાસાગર અને હિંદ મહાસાગરનો વિસ્તાર શામેલ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1. ફેંગયૂન-4Bના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
- આ ઉપગ્રહ સિયુઆન પ્રાંતના ઝિયંગ સેટેલાઈટ લોન્ચ સેન્ટરથી લોંગ માર્ચ-3B રોકેટ પર લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
 - તે ચીનના નવા પેઢીના હવામાન શાસ્ત્રીય ઉપગ્રહોનો પ્રથમ છે કે જેનો ઉપયોગ હવામાન વિશ્લેષણ અને આગાહી, પર્યાવરણીય અને આપત્તિ નિરીક્ષણ માટે કરવામાં આવશે.
 - ઉપગ્રહની અવલોકન શ્રેણીમાં એશિયા, મધ્ય પ્રશાંત મહાસાગર અને હિંદ મહાસાગરનો વિસ્તાર શામેલ છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2	(B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3	(D) 1, 2, અને 3
2. વજ કવચ વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
- વજ કવચની UV (અલ્ટ્રા વાયોલેટ) જીવાણુ નાશક્રિક્રિયા સિસ્ટમ (Personal Protective Equipment- PPE), N95 માસ્ક, કોટ્સ, ગ્લોવ્સ અને ગાઉનનો ઉપયોગ રોગ પેદા કરતા સાર્સ-સીઓવી-2 (COVID-19) વાયરસના કોઈપણ સંભવિત લક્ષણોને દૂર કરે છે.
 - આ સિસ્ટમ PPE અને હેલ્થકેર કર્મચારીઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી અન્ય સામગ્રીના ફરીથી ઉપયોગને સક્ષમ કરે છે.
 - આ સિસ્ટમ ફક્ત આરોગ્યસંભાળ કામદારોને જ નહીં, બાયોમેડિકલ કચરાના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો કરીને આપણા પર્યાવરણની સુરક્ષા પણ કરે છે.
 - આ સિસ્ટમ વ્યક્તિગત રક્ષણાત્મક ઉપકરણોને વધુ સસ્તું અને વધુ ઉપલબ્ધતા સાથે સુલભ બનાવી રહી છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3	(B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4	(D) 1, 2, 3, અને 4

3. સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા, 2020ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
- તે શસ્ત્રો અથવા પ્લેટફોર્મની સૂચિને સક્ષમ કરે છે કે જેના પર આયાત કરવા પર પ્રતિબંધ હશે.
 - તે સંરક્ષણ ઉત્પાદનમાં વિદેશી સીધા રોકાણ અને ઉત્પાદન કિંમતોના સ્વદેશીકરણ (Indigenization of the Manufacturing Price) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
 - તે પ્લેટફોર્મ અને સિસ્ટમમાં કૃત્રિમ બુદ્ધિનો સમાવેશ કરવાની જરૂરિયાત, સંરક્ષણ સાધનોમાં સ્વદેશી સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને એમએસએમઈ દ્વારા સંરક્ષણ સંપાદનની નવી શ્રેણી તરીકે 'નવીનતા' જેવા ઘણા નવીન વિચારો રજૂ કરે છે.
 - આમાં આ મુજબની પ્રાપ્તિ કેટેગરીઓ શામેલ છે: વિદેશી લોકો દ્વારા સ્વદેશી રીતે વિકસિત અને ઉત્પાદિત, ભારતમાં વિકસિત અને ઉત્પાદિત ખરીદો. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3	(B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4	(D) 1, 2, 3, અને 4
4. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
- તાજેતરમાં જ 'નેશનલ એરોનોટિક્સ એન્ડ સ્પેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન' (NASA) એ શુક્ર ગ્રહ માટે બે નવા રોબોટિક મિશનની જાહેરાત કરી હતી.
 - શુક્ર પરનો દિવસ પૃથ્વી પરના એક વર્ષ કરતા વધુ લાંબો છે. શુક્ર સૂર્યની આસપાસ એક ભ્રમણકક્ષા પૂર્ણ કરવા કરતા તેની ધરી પર ફેરવવામાં વધુ સમય લે છે.
 - શુક્ર પૃથ્વીની જોડી બહેન તરીકે ઓળખાય છે, કારણ કે તેની સામૂહિક, કદ અને ઘનતામાં સમાનતા અને સૌરમંડળ માં તેના સંબંધિત સ્થાનો છે.
 - ભારતે વર્ષ 2024 માં શુક્રાયણ નામનું એક નવું ઓર્બિટર લોન્ચ કરવાની યોજના બનાવી છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3	(B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4	(D) 1, 2, 3, અને 4
5. તોકમાકના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
- તે એક પ્રાયોગિક મશીન છે જે ફ્યુઝન ઉર્જાને નિયંત્રિત કરવા માટે રચાયેલ છે.
 - તેની અંદરના પરમાણુઓના ફ્યુઝન દ્વારા ઉત્પન્ન થતી ઉર્જા એક વિશાળ જહાજમાં ગરમીના સ્વરૂપમાં સમાઈ જાય છે.
 - ફ્યુઝન પાવર પ્લાન્ટ (Fusion Power Plant) આ ગરમીનો ઉપયોગ વરાળ અને પછી ટર્બાઈન અને જનરેટર દ્વારા વીજળી પેદા કરવા માટે પરંપરાગત વીજ પ્લાન્ટની જેમ કરે છે.
 - EAST રિએક્ટર એ એક અદ્યતન પરમાણુ ફ્યુઝન પ્રાયોગિક સંશોધન સાધન છે જે ચીનના હેકેઈ સ્થિત ચાઈનીઝ એકેડેમી ઓફ સાયન્સિસના ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ પ્લાઝ્મા ફિઝિક્સ (ASIPP) માં સ્થિત છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3	(B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4	(D) 1, 2, 3, અને 4

6. ભૂસ્તરીય (Geostationary) સેટેલાઈટ ઈન્ટરનેટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઉપગ્રહોનું સ્થાન ભૂમિ રેખાની ઉપરથી પૃથ્વીની સપાટીથી 35,786 કિ.મી. ઉપર ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષા. ની ઉંચાઈ પર સ્થિત છે.

1. મોટાભાગની વર્તમાન જગ્યા આધારિત ઈન્ટરનેટ સિસ્ટમો ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહોનો ઉપયોગ કરે છે.

2. આ ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહ લગભગ 11,000 કિ.મી. તેઓ એક કલાકની ગતિએ આગળ વધે છે, અને તે જ સમયે પૃથ્વીની એક ક્રાંતિ પૂર્ણ કરે છે કે પૃથ્વી તેની ધરી પર એકવાર ફરે છે.

3. સપાટીઓ પર પરીક્ષણ અથવા પરીક્ષણ માટે ભૌગોલિક ભ્રમણકક્ષામાં ઉપગ્રહ સ્થિર છે.

4. આવરાયેલ ક્ષેત્ર GEO માં સ્થાપિત ઉપગ્રહ પૃથ્વીના લગભગ એક તૃતીયાંશ ભાગમાં સંકેતો પ્રસારિત કરી શકે છે અને સમાન ભ્રમણકક્ષામાં સ્થાપિત 3 કે 4 ઉપગ્રહો એક સાથે પૃથ્વીના દરેક ભાગમાં સંકેતો સંક્રમણ કરી શકે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

7. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશનના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે રહેવા યોગ્ય કૃત્રિમ ઉપગ્રહ છે, જેને 'લો-અર્થ ઓર્બિટ'માં માનવસર્જિત સૌથી મોટું માળખું માનવામાં આવે છે. તેનો પહેલો ભાગ વર્ષ 1998 માં 'લો-અર્થ ઓર્બિટ' માં શરૂ થયો હતો. આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથકને કારણે, 'લો-અર્થ ઓર્બિટ' માં સતત માનવીની હાજરી શક્ય બની છે.

2. તે લગભગ 92 મિનિટમાં પૃથ્વીની પરિક્રમા કરે છે અને દરરોજ પૃથ્વીના 15.5 ચક્ર પૂર્ણ કરે છે.

3. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પેસ સ્ટેશન પ્રોગ્રામ એ પાંચ સહભાગી અવકાશ એજન્સીઓ વચ્ચેનો સંયુક્ત પ્રોજેક્ટ છે: નાસા (USA), રોસકોસ્મોસ (રશિયા), JAXA (જાપાન), ESA (યુરોપ) અને CSA (કેનેડા). જો કે તેની માલિકી અને ઉપયોગ આંતર સરકારી સંધિઓ અને કરારો દ્વારા સંચાલિત થાય છે.

4. તે એક માઈક્રોગ્રેવીટી અને અવકાશ પર્યાવરણ સંશોધન પ્રયોગશાળા તરીકે કામ કરે છે જેમાં કૂ સભ્યો બાયોલોજી, માનવ જીવવિજ્ઞાન, ભૌતિકશાસ્ત્ર, ખગોળશાસ્ત્ર, હવામાનશાસ્ત્ર અને અન્ય શાખાઓથી સંબંધિત પ્રયોગો કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

8. AmbiTAG વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે તેની આસપાસના તાપમાનને સતત રેકોર્ડ કરે છે.

2. તે કોઈપણ સમય ઝોનમાં એક જ ચાર્જ પર 90-દિવસ માટે '-40 થી +80 ડિગ્રી' તાપમાન શોધી શકે છે, બજારમાં ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપકરણોથી વિપરીત, બજારમાં ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપકરણોમાં ફક્ત 30-60 દિવસની અવધિ માટે ડેટા રેકોર્ડ હોય છે.

3. આ USB ને કોઈપણ કમ્પ્યુટરથી કનેક્ટ કરીને રેકોર્ડ કરેલો ડેટા ફરીથી મેળવી શકાય છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

9. સ્વસ્તિક તકનીકી (SWASTIK Technology) વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ પદ્ધતિ સસ્તી રીતે હાનિકારક બેક્ટેરિયા અને એન્ટિબાયોટિક પ્રતિરોધક તાણને દૂર કરી શકે છે.

2. તે પાણીને જંતુનાશિત કરવા અને કુદરતી તેલોના સંભવિત આરોગ્ય લાભો માટે આયુર્વેદના ભારતીય પરંપરાગત જ્ઞાનને એકીકૃત કરે છે.

3. આ હાઈડ્રોડાયનેમિક કેવિટેશન છે જે પાણીને જંતુમુક્ત કરવા માટે કુદરતી તેલ અને છોડના અર્ક જેવા કુદરતી સંસાધનો સાથે રસાયણશાસ્ત્ર, જીવવિજ્ઞાન અને રાસાયણિક ઈજનેરીનો ઉપયોગ કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

10. MadadMaps વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. રોગચાળાની બીજી લહેર સામે લડત ચાલુ હોવાને કારણે સંબંધિત COVID-19 દર્દીઓ માટે ગંભીર અને સમય પ્રત્યે સંવેદનશીલ માહિતી પૂરી પાડવાના હેતુથી આ ઓનલાઈન નકશો શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.

2. આ પોર્ટલનો પ્રારંભ પ્રોજેક્ટ મદદ (Project Madad) કર્યો હતો. આ ભારતનો પ્રથમ રાષ્ટ્રવ્યાપી નકશો છે જે રીઅલ-ટાઈમ અપડેટ્સમાં હોસ્પિટલના પલંગની ઉપલબ્ધતા દર્શાવે છે.

3. વોશિંગ્ટન સ્થિત ડો.રાજેશ અનુંમોલુ 'MADAD નકશા' ના મુખ્ય આર્કિટેક્ટ હતા.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

11. તાજેતરમાં કોણે નેનો ફાઇબર આધારિત એમ્ફોટોરિસિન B ઓરલ ટેબ્લેટ વિકસાવી છે?
- (A) IIT ચેન્નાઈ (B) IIT મદ્રાસ
(C) IIT પુણે (D) IIT હૈદરાબાદ

12. ચિપ-ઓફ તકનીકના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. ચિપ-ઓફ ટેકનોલોજી છ ભાગોમાં વહેંચાયેલી છે.
2. પ્રથમ, ડિવાઈસને મધરબોર્ડ પર જવા માટે તેના બેક અને ફ્રન્ટ કવર, બેટરી સ્કૂ વગેરેને દૂર કરવા માટે ગરમી અને હવાના મિશ્રણનો ઉપયોગ કરીને ખોલવામાં આવે છે.
3. NAND ફ્લેશ મેમરી મધરબોર્ડ અથવા સર્કિટ બોર્ડ પર સ્થિત છે જે યોગ્ય ગરમી અને રસાયણોનો ઉપયોગ કરીને શારીરિક રીતે દૂર કરવામાં આવે છે.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

13. સંરક્ષણ એક્ઝિવિઝિશન કાઉન્સિલ (DAC)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. DAC સંરક્ષણ મંત્રાલયમાં સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા છે જે સેના, નૌકાદળ અને વાયુસેના તેમજ ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડ માટે નવી નીતિઓ અને મૂડી સંપાદન અંગે નિર્ણય લે છે.
2. સંરક્ષણ પ્રધાન આ કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ છે. સંરક્ષણ મંત્રાલયમાં પ્રાપ્તિ અંગેની તે સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા છે.
3. 1999ની કારગિલ યુદ્ધ પછી 'રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા પ્રણાલીમાં સુધારો' પર પ્રધાનોના જૂથની ભલામણોને પગલે 2001 માં DACની રચના કરવામાં આવી હતી.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

14. એસ્પરગિલોસિસ વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. એસ્પરગિલોસિસ એ ફંગલ ઈન્ફેક્શન, ફુગની વૃદ્ધિ અથવા એસ્પર્ગિલસ ફૂગથી થતી એલર્જિક પ્રતિક્રિયા છે.
2. આ ફૂગ ઘરની અંદર અને બહાર પણ જોવા મળે છે. તે સડેલી વનસ્પતિ અથવા મૃત પાંદડા પર રહે છે.
3. આ ફૂગના ચેપ કાળા ફૂગ જેટલા ઘાતક નથી પરંતુ તે જીવલેણ હોઈ શકે છે.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

15. પેટ્રોલિંગ બોટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. પેટ્રોલ બોટને ઓનશોર પેટ્રોલિંગ વેસલ્સ (IPV) અને ઓફશોર પેટ્રોલિંગ વેસલ્સ (OPV) તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
2. તે નાના કદના યુદ્ધજહાજ છે અને તેમાં ઝડપી હુમલો ક્રાફ્ટ, મિસાઈલ બોટ અને ટોર્પિડો બોટ શામેલ છે.
3. ઓફશોર પેટ્રોલિંગ જહાજો એ નેવીમાં નાનામાં નાના વહાણ છે. જો કે, તે કિનારાથી દુર સુધી પેટ્રોલિંગ કરવા માટે પૂરતા મોટા અને સમુદ્રમા ચાલવા યોગ્ય છે.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

16. NGC 691ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. તે મેષ નક્ષત્રમાં આશરે 125 મિલિયન પ્રકાશ-વર્ષ દૂર સ્થિત એક અવ્યવસ્થિત સર્પાકાર ગેલેક્સી છે.
2. નવેમ્બર 1786 માં જર્મનમાં જન્મેલા બ્રિટીશ ખગોળ શાસ્ત્રી વિલિયમ હર્શલ દ્વારા તેની શોધ થઈ.
3. સર્પાકાર ગેલેક્સી NSG691 જૂથની સૌથી અગ્રણી સભ્ય છે, જે વિવિધ આકારો અને રંગોવાળી નવ તારાવિશ્વોનો સંગ્રહ છે. તે 'LEDA6793, UGC1305 અને TC448' તરીકે ઓળખાય છે.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

17. ક્યુરિયોસિટી રોવરના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. હિન્દીમાં ક્યુરિયોસિટીનો અર્થ જિજ્ઞાસા થાય છે. ક્યુરિયોસિટી એ કારના કદનું મંગળ રોવર છે જે મંગળ પર ગેલ કેટરની શોધખોળ કરવા માટે વિકસાવવામાં આવ્યું છે, જે નાસાની મંગળ વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા (MSL) મિશનનો એક ભાગ છે.
2. રોવર નવેમ્બર 2011 માં કેપ કેનાવરલથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને ઓગસ્ટ 2012 માં મંગળ પર ગેલ કેટરના એઓલિસ પલુસમાં પહોંચ્યું હતું.
3. મંગળની આબોહવા અને ભૂસ્તરશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવા માટે ક્યુરિયોસિટી રોવરને મંગળના ગેલ ખાડામાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

પીએમ-કેર ફોર ચિલ્ડ્રન

- સરકારે COVID-19 ને કારણે અનાથ થયેલા તમામ બાળકો માટે ખાસ 'પીએમ-કેર ફોર ચિલ્ડ્રન' યોજનાની જાહેરાત કરી છે.
- વળી, સુપ્રીમ કોર્ટે જિલ્લા અધિકારીઓને આદેશ આપ્યો છે કે બાળકોને સંરક્ષણ અને સુરક્ષાની જરૂર હોય તેવા બાળકોની વિગતો રાષ્ટ્રીય આયોગના રક્ષણ માટે બાળ આયોગ (NCPCR) દ્વારા બનાવવામાં આવેલા 'બાલ સ્વરાજ' પોર્ટલ પર આપવામાં આવે.

Back to basics : 'પીએમ-કેર ફોર ચિલ્ડ્રન' યોજના

- **પાત્રતા:**
 - જે બાળકોએ COVID-19 ને લીધે તેમના માતાપિતા અથવા કાનૂની વાલી અથવા દત્તક માતાપિતા ગુમાવ્યા છે તેઓ આ યોજના માટે પાત્ર બનશે.
 - દેશભરમાં કુલ 577 COVID-19 અનાથની ઓળખ કરવામાં આવી છે. આ સાથે, બાળકોની હેરાફેરીના કેસો પણ વધી રહ્યા છે.
- **યોજના સુવિધાઓ:**
 - 10 લાખનો કોર્ષ
 - આ દરેક બાળકોને પીએમ કેરેસ ફંડમાંથી 10 લાખ રૂપિયાનું ભંડોળ ફાળવવામાં આવશે.
 - આ ભંડોળનો ઉપયોગ માસિક આર્થિક સહાય / શિષ્યવૃત્તિ માટે 18 વર્ષની વય પછીના પાંચ વર્ષ માટે ઉચ્ચ શિક્ષણની અવધિ દરમિયાન અને 23 વર્ષની વય પ્રાપ્ત કરવા માટે, વ્યક્તિગત અને વ્યાવસાયિક હેતુ માટે ઉપયોગ કરવામાં આવશે. માટે, તેને ભંડોળની રકમ એકમેકની રકમ તરીકે મળશે.
- **બાળકોનું શિક્ષણ:**
 - નાના બાળકોના શિક્ષણનો ખર્ચ કેન્દ્રીય વિદ્યાલય અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક સ્તર સુધીની ખાનગી શાળાઓમાં પ્રવેશ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવશે.
 - આ બાળકોને તેમની ઉચ્ચ શિક્ષણ દરમિયાન ટ્યુશન ફી અથવા શૈક્ષણિક લોનની સમાન સ્કોલરશીપ અથવા આર્થિક સહાય પણ આપવામાં આવશે, અર્ધ્ય લોન પરના વ્યાજ પીએમ-કેરેસ ફંડ દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે.
- **આરોગ્ય વીમો:**
 - આવા તમામ બાળકોને આયુષ્માન ભારત યોજના હેઠળ લાભાર્થી તરીકે નોંધણી કરાશે, જેમાં 5 લાખ રૂપિયા સુધીના આરોગ્ય વીમા કવરનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
 - આવા બાળકો 18 વર્ષની વય સુધી પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી પ્રીમિયમ રકમ પીએમ-કેરેસ ફંડ દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે.

પીએમ-કેરેસ ફંડ

- COVID-19 રોગચાળાને કારણે ઉદભવેલી કોઈ પણ ઈમર્જન્સી અથવા તકલીફની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે સરકારે 'ઈમર્જન્સી સિચ્યુએશન્સ ફંડમાં પ્રધાનમંત્રી નાગરિક સહાયતા અને રાહત કોષ (PM CARES)' ની સ્થાપના કરી છે.
- પીએમ-કેરેસ ફંડ એ વડા પ્રધાનના નેતૃત્વમાં એક જાહેર સખાવતી ટ્રસ્ટ છે. અન્ય સભ્યોમાં સંરક્ષણ પ્રધાન, ગૃહ પ્રધાન અને નાણામંત્રીનો સમાવેશ થાય છે.
- ફંડ માઈક્રો-ડોનેશનને સક્ષમ કરે છે એટલે કે રકમ પર કોઈ મર્યાદા નથી, જેના પરિણામે મોટી સંખ્યામાં લોકો ફાળો આપી શકશે.
- આ ભંડોળ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન ક્ષમતાઓને મજબૂત કરવા અને નાગરિકોનું રક્ષણ કરવા સંશોધનને પ્રોત્સાહિત કરશે.
- પીએમ-કેરેસ ફંડને આપેલું યોગદાન 'કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી' (CSR) તરીકે યોગ્ય છે.

બાલ સ્વરાજ કોવિડ-કેર

- બાળ અધિકારના રક્ષણ માટેના રાષ્ટ્રીય આયોગે સંભાળ અને સુરક્ષાની જરૂરિયાતવાળા બાળકોને ઓળખવા માટે ઓનલાઈન ટ્રેકિંગ પોર્ટલ 'બાલ સ્વરાજ' (કોવિડ-કેર) પોર્ટલ બનાવ્યો છે.
- જેની સંભાળ અને સુરક્ષાની જરૂર હોય તેવા બાળકોનું ઓનલાઈન ટ્રેકિંગ અને ડિજિટલ રીઅલ ટાઈમ મોનિટરિંગના હેતુ માટે બનાવવામાં આવ્યું છે.

બાળ અધિકાર સંરક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય આયોગ (NCPCR)

- તે બાળ અધિકાર અધિકાર પંચ (CPCR) અધિનિયમ, 2005 હેઠળ માર્ચ 2007 માં સ્થપાયેલી એક વૈધાનિક સંસ્થા છે.
- તે મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ છે.
- કમિશનનું પ્રાથમિક કાર્ય એ સુનિશ્ચિત કરવાનું છે કે તમામ દેશોમાં બનાવવામાં આવતા તમામ કાયદા, નીતિઓ, કાર્યક્રમો અને વહીવટી મશીનરી ભારતીય સંવિધાન અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલનના અધિકારના સંદર્ભમાં બાળકના અધિકારો અંગેના સંવાદિતા અનુસાર છે.
- તે રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ, 2009 હેઠળ બાળકને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ આપવાના અધિકાર સાથે સંબંધિત ફરિયાદોની તપાસ કરે છે.
- તે જાતીય અપરાધોથી સંરક્ષણના બાળકો (POCSO) અધિનિયમ, 2012 ના અમલીકરણની દેખરેખ રાખે છે.

મેગા ફૂડ પાર્ક યોજના

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ પ્રધાનના છત્તીસગઢ ના રાયપુરમાં વર્યુઅલ સ્વરૂપમાં ઈન્ડસ બેસ્ટ મેગા ફૂડ પાર્ક (Indus Best Mega Food Park) નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.
- તે મેગા ફૂડ પાર્ક યોજ (Mega Food Park Scheme) ના હેઠળ બનાવવામાં આવ્યું છે. આ ફૂડ પાર્કથી લગભગ 5000 લોકોને રોજગારી મળશે અને આશરે 25000 ખેડૂતોને લાભ થશે.

Back to basics : ઇન્ડસ બેસ્ટ મેગા ફૂડ પાર્ક વિશે

- સપ્લાય ચેઇનના દરેક તબક્કે ખાદ્ય પદાર્થના બગાડને ઓછું કરવા પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્રને વેગ આપવા માટે વર્ષ 2008-09 માં શરૂ કરાઈ હતી.
- ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ મંત્રાલય દેશમાં મેગા ફૂડ પાર્ક યોજના લાગુ કરી રહ્યું છે.
- મેગા ફૂડ પાર્ક, ફૂલસ્ટર આધારિત અભિગમ દ્વારા, ફાર્મથી માર્કેટ સુધીની વેલ્યુ ચેઇન સાથે મજબૂત આગળ અને પાછળની જોડાણોવાળી ફૂડ પ્રોસેસિંગ માટે આધુનિક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા માટે.

ઉદ્દેશ

- તેનો ઉદ્દેશ ખેડૂતો, પ્રોસેસરો અને રિટેલરોને મળીને મૂલ્યવર્ધનમાં વધારો કરીને, વેડફાટ ઘટાડીને અને ખેડૂતોની આવક વધારીને રોજગારની નવી તકો (ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં) ને એકઠા કરીને બજારમાં કૃષિ ઉત્પાદનને જોડવાની ખાતરી આપી પદ્ધતિ પૂરી પાડવાનો છે.

દષ્ટિકોણ

- આ યોજના 'ફૂલસ્ટર' અભિગમ પર આધારિત છે, જે સારી રીતે સ્થાપિત પુરવઠા સાંકળવાળા ઔદ્યોગિક પ્લોટોમાં આધુનિક ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટ સ્થાપવા માટે સુવિધાયુક્ત કૃષિ / બાગાયતી ક્ષેત્રમાં અત્યાધુનિક માળખાગત રચનાની કલ્પના કરે છે.

ઘટકો

- એક મેગા ફૂડ પાર્કમાં સામાન્ય રીતે ઉદ્યોગસાહસિકો માટે સંગ્રહ કેન્દ્રો, પ્રાથમિક પ્રક્રિયા કેન્દ્રો, કેન્દ્રીય પ્રક્રિયા કેન્દ્રો, કોલ્ડ ચેન અને ફૂડ પ્રોસેસિંગ એકમો સ્થાપવા માટે લગભગ 25-30 સંપૂર્ણ વિકસિત પ્લોટ હોય છે.

નાણાકીય સહાય

- કેન્દ્ર સરકાર મેગા ફૂડ પાર્ક પ્રોજેક્ટ દીઠ રૂ. 50 કરોડ સુધીની નાણાકીય સહાય પૂરી પાડે છે.
- આ પ્રોજેક્ટ એક ખાસ હેતુ વાહન (Special Purpose Vehicle- SVP) દ્વારા લાગુ કરવામાં આવ્યો છે જે કંપની અધિનિયમ, 2013 હેઠળ નોંધાયેલ બોડી કોર્પોરેટ છે.

- SPV એ એક ચોક્કસ વ્યવસાય હેતુ અથવા પ્રવૃત્તિ માટે રચાયેલી સહાયક કંપની છે.

વર્તમાન પરિસ્થિતિ

- હાલમાં 22 મેગા ફૂડ પાર્ક કાર્યરત છે. આ ભારત સરકારના 'મેક ઈન ઈન્ડિયા' અને 'આત્મનિર્ભર ભારત'ના વિઝનને અનુરૂપ છે.

યુનાઈટેડ નેશન્સનો સ્ટેટ ઓફ ફાઇનાન્સ ફોર નેચર રિપોર્ટ

- યુનાઈટેડ નેશન્સના 'સ્ટેટ ઓફ ફાઇનાન્સ ફોર નેચર' રિપોર્ટ પ્રકૃતિ આધારિત ઉકેલો (NBS) માં રોકાણ પ્રવાહનું વિશ્લેષણ કરે છે અને હવામાન પરિવર્તન, જૈવવિવિધતા અને જમીનના અધોગતિના લક્ષ્યો (ત્રણ રિયો સંમેલનોમાં નિર્ધારિત) પૂરા કરવા માટે ભાવિ આવશ્યકતા રોકાણોની ઓળખ કરે છે.
- આ અહેવાલ યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNEP), વર્લ્ડ ઈકોનોમિક ફોરમ અને ભૂમિ ક્ષરણના અર્થશાસ્ત્ર દ્વારા સંયુક્ત રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

Back to Basics : કુદરત આધારિત સોલ્યુશન્સ (NbS)

- આમ, NbS ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોને સમાવે છે, કારણ કે તે નિર્ણાયક ઈકોસિસ્ટમ સેવાઓ, જૈવવિવિધતા અને તાજા પાણીની પહોંચ, સુધારેલ આજીવિકા, તંદુરસ્ત આહાર અને ટકાઉ ખોરાક પ્રણાલી દ્વારા અન્ન સુરક્ષા (કાર્બનિક કૃષિ) ને સમર્થન આપે છે.
- ઉપરાંત NbS, હવામાન પરિવર્તન અંગેના પેરિસ કરારના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવાના એકંદર વૈશ્વિક પ્રયત્નોનો આવશ્યક ઘટક છે.
- NbS, સામાજિક અને પર્યાવરણીય પડકારોને પહોંચી વળવા ટકાઉ સંચાલન અને પ્રકૃતિના ઉપયોગનો સંદર્ભ આપે છે, જે આપત્તિના જોખમ ઘટાડા, આબોહવા પરિવર્તન અને જૈવવિવિધતાના નુકસાનથી ખોરાક અને પાણીની સુરક્ષા તેમજ માનવ સ્વાસ્થ્યને આવરી લે છે.
- NbS લોકો અને પ્રકૃતિ વચ્ચે સુમેળ સ્થાપે છે, ઈકોલોજીકલ વિકાસને સક્ષમ કરે છે અને હવામાન પરિવર્તન માટે સાકલ્યવાદી લોકો-કેન્દ્રિત પ્રતિસાદનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

અહેવાલના મહત્વના મુદ્દાઓ

- વર્તમાન રોકાણો:
 - હાલમાં આશરે 133 અબજ ડોલરનો ખર્ચ વાર્ષિક પ્રકૃતિ આધારિત ઉકેલો દ્વારા કરવામાં આવે છે (2020 નો આધાર વર્ષ તરીકે ઉપયોગ કરીને). તે વૈશ્વિક GDPના લગભગ 0.10% નો સમાવેશ કરે છે.

- > ભંડોળનો ઉપયોગ જૈવવિવિધતા અને લેન્ડસ્કેપ્સને ટકાવવાની ક્ષમતા જોવી પ્રવૃત્તિઓથી સુરક્ષિત રાખવા માટે થાય છે.
- > NbS ફાઇનાન્સ એ આબોહવા ફાઇનાન્સ કરતા ખૂબ નાનું છે અને જાહેર ફાઇનાન્સ પર વધારે આધાર રાખે છે.
- જાહેર વિરૂદ્ધ ખાનગી નાણાં:
 - > આ રોકાણોમાં જાહેર ભંડોળનો 86% અને ખાનગી નાણાંનો હિસ્સો 14% છે.
 - > જાહેર નાણાકીય સેવા પ્રદાતાઓમાં સરકાર, વિકાસ નાણા સંસ્થાઓ (DFIs), પર્યાવરણ / આબોહવા ભંડોળનો સમાવેશ થાય છે.
- ટોચના ખર્ચ કરનારા:
 - > જાહેર ક્ષેત્રના ખર્ચમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અને ચીનનું વર્ચસ્વ છે, ત્યારબાદ જાપાન, જર્મની અને ઓસ્ટ્રેલિયા છે.
 - > બ્રાઝિલ, ભારત અને સાઉદી અરેબિયા જેવા દેશો પણ મોટા પ્રમાણમાં નાણાં ખર્ચ કરે છે, પરંતુ તેઓ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે તુલનાત્મક ડેટાની જાણ કરતા નથી.

બલામણો

- વધુ રોકાણ:
 - > ભવિષ્યના વાતાવરણ, જૈવવિવિધતા અને જમીનના અધોગતિના લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા માટે જાહેર અને ખાનગી કલાકારોએ તેમના વાર્ષિક રોકાણોમાં ઓછામાં ઓછા ચાર ગણો વધારો કરવો પડશે.
 - > વર્ષ 2050 સુધીમાં વાર્ષિક રોકાણ 536 અબજ ડોલર સુધી પહોંચવું જોઈએ.
- રોકાણો માટે રોકડ પ્રવાહમાં વધારો:
 - > કર સુધારણા, કૃષિ નીતિઓ અને વેપાર-સંબંધિત ટેરિફનો ફરીથી ઉપયોગ અને કાર્બન બજારોની ક્ષમતાનો ઉપયોગ કરવો.
- રોકાણ:
 - > આંતરરાષ્ટ્રીય લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા માટે કુદરતી વનસ્પતિની પુનઃસ્થાપના અને વનીકરણ જરૂરી છે.
 - > વાર્ષિક રોકાણ આવશ્યકતાઓનો સૌથી મહત્વપૂર્ણ ઘટક એ નવા જંગલોની સ્થાપના કિંમત છે, કારણ કે તે કુલ ખર્ચના 80% હિસ્સો ધરાવે છે.
- પ્રકૃતિ આધારિત ઉકેલોને સરકારની નીતિઓનો એક ભાગ બનાવવો:
 - > વર્તમાન રાષ્ટ્રીય ધોરણે નિર્ધારિત ફાળો સુધારો, રાષ્ટ્રીય અનુકૂળન યોજનાઓ અને સ્થાનિક પ્રાદેશિક કાયદામાં પ્રકૃતિ આધારિત ઉકેલોના સમાવેશને ટેકો આપવો.
 - > પ્રકૃતિમાં મૂડી પ્રવાહને તે સ્તર સુધી વધારવા માટે ખાનગી નીતિ સાથે ખાનગી નાણાંનું જોડાણ કરવું જે ત્રણે રિયો સંમેલનોના લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરી શકે.
- નાણાં મોનીટરીંગ મિકેનિઝમ:
 - > નાણાકીય સ્થિતિના લેબલિંગ, ટ્રેકિંગ, રિપોર્ટિંગ અને ચકાસણી માટે NbSને એક વ્યાપક સિસ્ટમ અને માળખાની જરૂર છે.

- > તે ભાવિ નિર્ણય લેવા માટેના ઈનપુટ તરીકે ડેટાની તુલના અને ગુણવત્તામાં સુધારો કરશે.
- > આ ઉપરાંત, જોખમ ઘટાડવા અને સકારાત્મક નાણાકીય પ્રવાહમાં વધારો કરીને હાનિકારક નાણાકીય પ્રવાહને ઘટાડવા અને પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂર છે.

‘ધોરણ વિકાસ સંગઠન’ (SDO) માન્યતા યોજના

- > તાજેતરમાં, ભારતીય રેલ્વેની રિસર્ચ ડિઝાઇન એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ ઓર્ગેનાઇઝેશન (RDSO) બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ (BIS) ના ‘વન નેશન વન સ્ટાન્ડર્ડ્સ’ મિશન અંતર્ગત ‘ધોરણ વિકાસ સંગઠન’ (SDO) તરીકે જાહેર થનારી પહેલી સંસ્થા બની છે.
- > ‘રિસર્ચ ડિઝાઇન એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ ઓર્ગેનાઇઝેશન’ એ BSI SDO માન્યતા યોજના હેઠળ ‘ધોરણો વિકાસ સંગઠન’ (SDO) તરીકે ઓળખ મેળવવા પહેલ કરી છે.

Back to Basics : સંશોધન ડિઝાઇન અને ધોરણ સંસ્થા

- > લખનૌ (ઉત્તરપ્રદેશ)માં સ્થિત રેલ્વે મંત્રાલયની આ એકમાત્ર R&D વિંગ છે, જે રેલ્વે ક્ષેત્ર માટે માનકકરણના કામ માટે મુખ્ય સંસ્થા તરીકે કામ કરી રહી છે.
- પરિચય:
 - > ‘વન નેશન વન સ્ટાન્ડર્ડ્સ’ મિશનની વિચારણા પ્રથમ વર્ષ 2019માં કરવામાં આવી હતી, દેશમાં ગુણવત્તાયુક્ત ઉત્પાદનોની ખાતરી કરવા માટે ‘વન નેશન, વન રેશનકાર્ડ’ યોજનાની તર્જ પર તેની કલ્પના કરવામાં આવી હતી.
 - > ભારત સરકારની ‘વન નેશન વન સ્ટાન્ડર્ડ્સ’ દ્રષ્ટિ મેળવવા માટે, ભારતીય ધોરણો બ્યુરો (BIS) એ એક યોજના શરૂ કરી છે, જે હેઠળ ‘ધોરણો વિકાસ સંગઠન’ (SDO) માન્યતા આપવામાં આવે છે.
 - > આ માન્યતા 3 વર્ષ માટે માન્ય છે અને માન્યતા અવધિની સમાપ્તિ પછી નવીકરણની જરૂર પડશે.
- ઉદ્દેશ:
 - > વિશિષ્ટ ક્ષેત્રોમાં ધોરણોના વિકાસમાં રોકાયેલા વિવિધ સંસ્થાઓ સાથે ઉપલબ્ધ ક્ષમતાઓ અને સમર્પિત ડોમેન વિશિષ્ટ કુશળતાને એકત્રિત અને એકીકૃત કરવા.
 - > તેનો હેતુ વિવિધ એજન્સીઓ દ્વારા વિકસિત વિવિધ પ્રકારનાં ધોરણોને આપવાને બદલે આપેલા ઉત્પાદન માટે એક જ પ્રમાણભૂત નમૂનાનો વિકાસ કરવાનો છે.
 - > દેશની તમામ ધોરણ વિકાસ પ્રવૃત્તિઓ રૂપાંતર સક્ષમ કરી રહ્યાં છે, જે દેશમાં એક વિષય માટે રાષ્ટ્રીય ધોરણમાં પરિણમે છે.
 - > આ લાંબા ગાળે બ્રાન્ડ ઈન્ડિયાની સ્થાપના કરવામાં મદદ કરશે. તે ભારતીય ધોરણો માટે બજારની સુસંગતતાને સુનિશ્ચિત કરશે.

BSI ની અન્ય પહેલ

- **BSI-કેર એપ્લિકેશન :**
- > આ એપ્લિકેશન દ્વારા, ગ્રાહકો ISI-ચિન્હિત અને હોલમાર્ક કરેલા ઉત્પાદનોની પ્રમાણિકતા ચકાસી શકે છે અને ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે.
- **COVID-19 ધોરણો :**
- > BSI એ કવર-ઓલ અને વેન્ટિલેટર માટે COVID-19 ધોરણો વિકસિત કર્યા છે અને N95 માસ્ક અને સર્જિકલ માસ્ક માટે લાઈસન્સ આપવાના ધોરણો જારી કર્યા છે, પરિણામે ISI-ચિન્હિત પર્સનલ પ્રોટેક્ટીવ ઈક્વિપમેન્ટ (PPEs) નું ઉત્પાદન વપ્રયું છે.
- **ગુણવત્તા નિયંત્રણ આદેશ :**
- > ધોરણોને ફરજિયાત બનાવવા માટે BSI ફ્લોલિટી કંટ્રોલ ઓર્ડર (QCO) તૈયાર કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી રહી છે.
- **ગ્રાહકના જોડાણ માટેનું પોર્ટલ :**
- > BSI ગ્રાહકની સગાઈ માટે એક પોર્ટલ વિકસાવી રહ્યું છે, જે ગ્રાહક જૂથોની ઓનલાઈન નોંધણી, દરખાસ્તો રજૂ કરવા અને તેમની મંજૂરી અને ફરિયાદ સંચાલનને સરળ બનાવશે.

ભારતીય ધોરણ બ્યુરો

- > માનકકરણ માર્કિંગ અને માલના ગુણવત્તા પ્રમાણપત્ર જેવી પ્રવૃત્તિઓના સુમેળપૂર્ણ વિકાસ માટે અને તેની સાથે સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓની દેખરેખ માટે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
- > તેની સ્થાપના બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ એક્ટ, 1986 દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જે ડિસેમ્બર 1986 માં અમલમાં આવી. તે ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલયના નેતૃત્વ હેઠળ કાર્ય કરે છે.
- > ઓક્ટોબર 2017 થી એક નવો બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ એક્ટ 2016 લાગુ કરવામાં આવ્યો છે.
- > આ કાયદો બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ (BSI) ને ભારતના રાષ્ટ્રીય ધોરણોની સંસ્થા તરીકે સ્થાપિત કરે છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન (ILO)નો વર્લ્ડ એમ્પ્લોયમેન્ટ એન્ડ સોશિયલ આઉટલુક ટ્રેન્ડ્સ રીપોર્ટ-2021

- > તાજેતરમાં જ આંતરરાષ્ટ્રીય લેબર ઓર્ગેનાઈઝેશન (ILO) એ 'વર્લ્ડ એમ્પ્લોયમેન્ટ એન્ડ સોશિયલ આઉટલુક ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ -2021' બહાર પાડ્યું છે.

Back to Basics : કોવિડની અસર

- > કોરોના રોગચાળોએ વિશ્વભરમાં 100 મિલિયનથી વધુ કામદારોને ગરીબીના એક વર્તુળમાં ઘડેલી દીધા છે. રોગચાળાને લીધે આ વર્ષના અંત સુધીમાં 75 મિલિયન નોકરીઓ ગુમાવવાની ધારણા છે.

- > અનુમાનિત વધારાના 108 મિલિયન કામદારો હવે વર્ષ 2019 ની તુલનામાં અત્યંત અથવા સાધારણ નબળા છે, જેનો અર્થ છે કે ખરીદ શક્તિ સમાનતાની દ્રષ્ટિએ, આવા લોકો અને તેમના કુટુંબના સભ્યોને એક દિવસમાં \$ 3.20 (ઓછી મધ્યમ આવકવાળા દેશો માટે આ વિશ્વ બેંકની ગરીબી રેખા છે) પર જીવવું પડશે.
- > ગરીબી દરમાં ઝડપી વધારો કામના કલાકોના નુકસાનને કારણે છે, કારણ કે વિવિધ અર્થવ્યવસ્થામાં લોકડાઉન લાગુ કરવામાં આવ્યું છે અને મોટાભાગના લોકોએ નોકરી ગુમાવી છે અથવા તેમની આવક ઓછી થઈ રહી છે.
- > ગરીબી નાબૂદી તરફ છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં થયેલી એકંદર પ્રગતિ વ્યર્થ રહી છે, કેમ કે ગરીબી દર હવે 2015 ના સ્તરે પાછી ફરી છે.
- **વધતી અસમાનતા:**
- > રોગચાળાએ શ્રમિક બજારમાં અસમાનતાઓમાં વધારો કર્યો છે, જેમાં ઓછા કુશળ કામદારો, મહિલાઓ, યુવાનો અથવા સ્થળાંતર કરનારાઓ સૌથી વધુ અસરગ્રસ્ત છે.
- **કામ કરવાનો સમય ગુમાવવો :**
- > ઘણા લોકોના કામકાજના કલાકોમાં નાટકીય રીતે કાપ મૂકવામાં આવ્યો છે.
- > 2019 ના ચોથા ક્વાર્ટરની તુલનામાં 2020 માં વૈશ્વિક કાર્યકારી કલાકોમાં 8.8 ટકાનો ઘટાડો થયો છે, જે 255 મિલિયન પૂર્ણ-સમયની નોકરીની બરાબર છે.
- > જોકે પરિસ્થિતિમાં સુધારો થયો છે, વૈશ્વિક કાર્યકાળના કલાકો વધવામાં લાંબો સમય લાગશે અને આ વર્ષના અંત સુધીમાં વિશ્વને 100 મિલિયન ફુલ-ટાઈમ નોકરીઓ ગુમાવવાની ધારણા છે.
- **બેરોજગારી દર :**
- > વર્ષ 2020-21માં બેરોજગારીનો દર 6.3 ટકા છે, જે આવતા વર્ષ (2021-22) સુધીમાં ઘટીને 5.7 ટકા થઈ જશે, પરંતુ તેમ છતાં તે રોગચાળો (વર્ષ 2019) દર 5.4 ટકા કરતા વધારે છે.
- **સ્ત્રી બેરોજગારી :**
- > મહિલાઓના અવેતન કામના કલાકોમાં વધારો થયો છે અને તેઓને અપ્રમાણસર નોકરીની ખોટનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.
- > આ ઉપરાંત, બાળકોની સંભાળ અને ઘરની શાળાકીય પ્રવૃત્તિઓ પર મહિલાઓ અસંગતરૂપે ભારણ છે.
- > પરિણામે, મહિલાઓની રોજગારીમાં પુરૂષોની 3.9 ટકાની તુલનામાં 5 ટકાનો ઘટાડો થયો છે.
- **કામદારો પર અસર :**
- > કામદારો અને સાહસો પર રોગચાળાની લાંબા ગાળાની અસરો થશે.
- > તેથી, આને ધ્યાનમાં રાખીને, એમ કહી શકાય કે રોજગાર વૃદ્ધિ દર આ રોગચાળાને કારણે સર્જાયેલા સંકટને પહોંચી વળવા માટે પૂરતો રહેશે નહીં.

ભલામણ

- ▶ લાંબા ગાળાના નુકસાનને રોકવા માટે એકત્રીત નીતિ પ્રયત્નો જરૂરી છે.
- ▶ અહેવાલમાં વિકાસશીલ દેશો માટે રસીઓ અને આર્થિક સહાયની વૈશ્વિક એક્સેસ સુનિશ્ચિત કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે, જેમાં દેવાની પુનર્ગઠન અથવા સામાજિક સુરક્ષા સિસ્ટમોમાં વધારો થાય છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંગઠન**■ પરિચય :**

- ▶ આ સંસ્થાની રચના વર્ષ 1919 માં વર્સેલ્સની સંધિના ભાગ રૂપે કરવામાં આવી હતી, જે સાર્વત્રિક અને સ્થાયી શાંતિ ફક્ત ત્યારે જ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે જ્યારે તે સામાજિક ન્યાય પર આધારિત હોય.
- ▶ 1946 માં, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની વિશેષ એજન્સી બની.
- ▶ તે ત્રિપક્ષીય સંસ્થા છે, જે તેની કારોબારી સંસ્થાઓમાં સરકારો, નોકરીદાતાઓ અને કામદારોના પ્રતિનિધિઓને એકસાથે લાવે છે.

■ સભ્ય :

- ▶ ભારત ILO નો સ્થાપક સભ્ય છે અને તેમાં કુલ 187 સભ્યો છે.
- ▶ વર્ષ 2020 માં, ભારતે ILO ની શાસક મંડળનું અધ્યક્ષ પદ સંભાળ્યું છે.
- ▶ મુખ્ય મથક : જિનીવા (સ્વિટ્ઝર્લન્ડ)

■ એવોર્ડ :

- ▶ 1969 માં, રાષ્ટ્રોમાં ભાઈચારો અને શાંતિના સંદેશાને પ્રોત્સાહન આપવા, કામદારો માટે વધુ સારી કામગીરી અને ન્યાય પ્રણાલી સ્થાપિત કરવા અને અન્ય વિકાસશીલ દેશોને તકનીકી સહાય આપવા બદલ ILO ને નોબલ શાંતિ પુરસ્કાર મળ્યો હતો.

આગળનો રસ્તો

- ▶ COVID-19 રોગચાળો એ માત્ર જાહેર આરોગ્ય સંકટ જ નથી, પરંતુ તે રોજગાર અને માનવતાવાદી સંકટ પણ છે.
- ▶ જો રોજગાર સર્જનને વેગ આપવા, સમાજના નબળા વર્ગને ટેકો આપવા અને આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે નક્કર પ્રયત્નો કરવામાં ન આવે તો, માનવ અને આર્થિક સંભાવના અને ઉચ્ચ ગરીબી અને અસમાનતાના નુકસાનના સ્વરૂપમાં રોગચાળાની અસર વર્ષો સુધી ચાલી શકે છે.
- ▶ તેથી, ઉત્પાદક રોજગારની તકો ઉભી કરવા અને સૌથી નબળા લોકો માટે લાંબા ગાળાના મજૂર બજારની સંભાવનાઓને પ્રોત્સાહન આપવા તાત્કાલિક પ્રયત્નો જરૂરી છે.

સાયબર સિક્યુરિટી ફર્મ સોફોસે State of Ransomware 2021 રિપોર્ટ બહાર કર્યો

- ▶ ગ્લોબલ સાયબર સિક્યુરિટી ફર્મ, સોફોસે (Sophos) "સ્ટેટ ઓફ રેન્સમવેર (State of Ransomware) 2021 રિપોર્ટ" પ્રકાશિત કર્યો. આ અહેવાલ મુજબ, છેલ્લા 12 મહિનામાં 68% ભારતીય સંસ્થાઓને રેન્સમવેરથી અસર થઈ હતી.

Back to Basics : મુખ્ય તારણો

- ▶ રેન્સમવેર હુમલાની દ્રષ્ટિએ ભારત સૌથી અસરગ્રસ્ત દેશોમાં નો એક છે.
- ▶ રેન્સમવેર હુમલા માટે ટોચના 30 દેશોની યાદીમાં ભારત ટોચ પર છે.
- ▶ છેલ્લા 12 મહિનામાં, 68 ટકા ભારતીય સંગઠનોને રેન્સમવેરથી ફટકો પડ્યો. જો કે, આ સંખ્યા 2020 ના અહેવાલમાં નોંધાયેલા 82 ટકા કરતા ઓછી છે.
- ▶ 72 ટકા ભારતીય સંગઠનો માનવામાં આવતા ડેટાને સૌથી નોંધપાત્ર રેન્સમવેર હુમલામાં એન્ક્રિપ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા.
- ▶ જોકે, હુમલામાં ઘટાડો થયો છે. કેટલાક સ્થળોએ હુમલાખોરના વર્તનમાં બદલાવ આવ્યો છે. સોફોસમાં, એવું નોંધાયું છે કે, હુમલાખોરો સંગઠનની સુરક્ષાને બાયપાસ કરવા માટે, માનવીય ક્રીબોર્ડ હેકિંગને લગતા વધુ લક્ષિત હુમલાઓ તરફ વળ્યા હતા.
- ▶ વૈશ્વિક સરેરાશ 32 ટકાથી વિપરીત, 67 ટકા ભારતીય સંગઠનો, જેમના ડેટાને એન્ક્રિપ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા, તેઓએ ખંડણી ચૂકવી.
- ▶ 86 ટકા ભારતીય સંગઠનોનું માનવું છે કે સાયબર એટેક એટલા જટિલ છે કે તેમની પોતાની આઈટી ટીમને તેનું સંચાલન કરવું મુશ્કેલ છે.

હુમલાની અસર

- ▶ રેન્સમવેરના હુમલામાં નોંધપાત્ર નાણાકીય અસર પડે છે. સર્વેક્ષણમાં પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો છે કે, રિન્સમવેરના હુમલામાંથી પુનઃપ્રાપ્તિની સરેરાશ કુલ કિંમત એક વર્ષમાં બમણાથી વધુ હતી. તે 2020 માં, 7,61,106 થી વધીને 2021 માં વિશ્વભરમાં 1.85 મિલિયન ડોલર થઈ ગયું છે. જો કે, ભારતમાં, એક વર્ષમાં પુનઃપ્રાપ્તિ ખર્ચ ત્રણ ગણો થયો છે, જે 2020 માં 1.1 મિલિયન ડોલરથી 2021 માં 3.38 મિલિયન ડોલર થઈ ગયો છે.

સિનિયર કેર એજિંગ ગ્રોથ એન્જિન (SAGE) પ્રોજેક્ટ

- સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા પ્રધાન થાવરચંદ ગોહલોતે 4 જૂન, 2021 ના રોજ સિનિયર કેર એજિંગ ગ્રોથ એન્જિન (SAGE) પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો.

Back to Basics : SAGE પ્રોજેક્ટ વિશે

- વૃદ્ધ સંભાળ ઉત્પાદનો અને વિશ્વસનીય સ્ટાર્ટ-અપ્સ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતી સેવાઓ માટે 'વન સ્ટોપ એક્સેસ' પસંદ કરવા, ટેકો આપવા અને બિલ્ડ કરવા માટે SAGE પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવશે.
- વૃદ્ધો માટે સ્ટાર્ટ-અપ્સ વિશે સશક્તિકરણ નિષ્ણાત સમિતિના અહેવાલની ભલામણોને પગલે આ પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
- એકવાર પ્રોજેક્ટ શરૂ થઈ જાય, પછી સ્ટાર્ટ-અપ્સ સમર્પિત પોર્ટલ દ્વારા તેનો એક ભાગ બનવા માટે અરજી કરી શકે છે, આ સમર્પિત પોર્ટલ પણ યોજનાની સાથે શરૂ કરવામાં આવશે.

સ્ટાર્ટ-અપ કેવી રીતે પસંદ કરવામાં આવશે?

- સ્ટાર્ટ-અપ્સની પસંદગી તેમના અવનવા ઉત્પાદનો અને સેવાઓના આધારે કરવામાં આવશે જે તેઓ આવાસ, આરોગ્ય અને સંભાળ કેન્દ્રો જેવા ક્ષેત્રોમાં પ્રદાન કરી શકે છે. તેમની પસંદગી કાયદાકીય માર્ગદર્શન તેમજ નાણાં, ખાદ્ય અને સંપત્તિ વ્યવસ્થાપનની તકનીકી એક્સેસના આધારે કરવામાં આવશે.
- સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલય વૃદ્ધોને આ ઓળખી અને ચકાસણી કરેલ સ્ટાર્ટ-અપ્સ દ્વારા ઉત્પાદનોની એક્સેસ કરવામાં સક્ષમ બનાવવા માટે કામ કરશે.

આયોજન કરવાની જરૂર છે

- વૃદ્ધોનો વધતો હિસ્સો જોતાં આ યોજનાની જરૂરિયાત અનુભવાઈ હતી. એક સર્વે અનુસાર, કુલ વસ્તીના સંબંધમાં વૃદ્ધોનો હિસ્સો 2001 માં 7.5 ટકાથી વધીને 2026 સુધીમાં 12.5 ટકાની આસપાસ થવાની ધારણા છે.

'યુએન ડિકેડ ઓન ઇકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન' (UN Decade on Ecosystem Restoration) રિપોર્ટ

- યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNEP) અને યુનાઈટેડ નેશન્સ ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) એ 2021-2030 માટે 'યુએન ડિકેડ ઓન ઇકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન' રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો અને રાષ્ટ્રોને 1

અબજ હેક્ટર જમીન પુનઃસ્થાપિત કરવાની પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂર્ણ કરવા હાકલ કરી હતી.

- આ અહેવાલ મુજબ, વિશ્વને હવામાન પરિવર્તન, પ્રકૃતિ અને પ્રદૂષણને નુકસાનના ત્રણ ગણા જોખમનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે, તેથી વિશ્વની અપેક્ષા છે કે તે ઓછામાં ઓછી એક અબજ હેક્ટર જમીન (ચીનના કદની સમકક્ષ) દૂર કરશે આગામી દાયકામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાની તેની પ્રતિબદ્ધતા પૂર્ણ કરવી જોઈએ.
- આ અહેવાલ મુજબ દેશોએ મહાસાગરો માટે પણ સમાન પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂરી કરવાની જરૂર છે.
- આમ, મોટા પાયે ઇકોસિસ્ટમ પતન અને જૈવવિવિધતાના નુકસાનને રોકવા માટે એકલા સંરક્ષણ પ્રયત્નો અપર્યાપ્ત છે.

Back to Basics : વૈશ્વિક સ્થળીય પુનર્થાપન ખર્ચ

- આ અહેવાલમાં એવો અંદાજ છે કે વૈશ્વિક સ્થળીય પુનર્થાપન માટેનો દર 2030 સુધીમાં દર વર્ષે 200 અબજ ડોલરનો ખર્ચ થશે, દરિયાઈ ઇકોસિસ્ટમને પુનર્થાપિત કરવાના ખર્ચને બાદ કરતા. આ પુનઃસ્થાપનામાં રોકાણ કરેલ દરેક \$ 1 આર્થિક લાભમાં 30 ડોલર જેટલું ઉપજ આપી શકે છે.

કયા ઇકોસિસ્ટમને તાત્કાલિક પુનઃસંગ્રહની જરૂર છે?

- ઇકોસિસ્ટમ્સ જેમ કે જંગલો, ખેતરો, જંગલો, ઘાસના મેદાનો, સવાના, શહેરી વિસ્તારો, પર્વતો, પીટલેન્ડ, તાજા પાણી અને સમુદ્રોને તાત્કાલિક પુનઃસ્થાપનની જરૂર છે.

ઇકોસિસ્ટમ પુનઃસંગ્રહ પર ગૌ દશક

- યુનાઈટેડ નેશન્સ ડિકેડ ઓન ઇકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન 2021-2030 એ વિશ્વભરના ઇકોસિસ્ટમના સંરક્ષણ અને પુનઃસ્થાપન માટે હાકલ કરી છે. તેનો હેતુ ઇકોસિસ્ટમના અધઃપતનને રોકવા અને વૈશ્વિક લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે તેમને પુનર્થાપિત કરવાનો છે.

નોલેજ ઇકોનોમી મિશન

- કેરળ સરકારે જ્ઞાન કાર્યાકર્તાઓને ટેકો આપીને રાજ્યમાં રોજગારની સંભાવનાને વધારવા માટે 'નોલેજ ઇકોનોમી મિશન' શરૂ કર્યું છે.
- 4 જૂનના રોજ રાજ્યના બજેટમાં આ પહેલની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી. કેરળ વિકાસ અને ઇનોવેશન સ્ટ્રેટેજિક કાઉન્સિલ (K-DISC) દ્વારા તેનું નેતૃત્વ કરવામાં આવી રહ્યું છે અને તેઓ 15 જુલાઈ પહેલા એક વ્યાપક પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ રજૂ કરશે.

Back to Basics : નોલેજ ઇકોનોમી મિશન વિશે

- એક પ્રોગ્રામ હેઠળ શિક્ષિત લોકોને રોજગાર આપવા અને 'જ્ઞાન કાર્યાકર્તાઓ' ને ટેકો આપવા માટે કરવામાં આવતા પ્રયાસો માટે આ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવશે. જ્ઞાન કાર્યાકરો તેમના ઘરોની નજીક અને નોકરીદાતાઓ સાથે વાતચીત

કરવા માટે મૂળભૂત સુવિધાઓ અને સામાજિક સુરક્ષા પ્રણાલી પૂરી પાડવા માટેની યોજનાઓ બનાવવામાં આવશે. અમલીકરણ અને ભંડોળના હેતુઓ માટે, 'નોલેજ ઇકોનોમી ફંડ' બનાવવામાં આવશે. કુશળતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીને મજબૂત બનાવવા અને તકનીકી પરિવર્તન માટે નોલેજ ઇકોનોમી ફંડ 200 કરોડ ડોલરથી વધારીને 300 કરોડ કરવામાં આવ્યું છે.

કેરળ ડિજિટલ વર્કફોર્સ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ

- એપીજે અબ્દુલ કલામ ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટી દ્વારા કેરળ ડિજિટલ વર્કફોર્સ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. તેણે આજદિન સુધીમાં 27,000 થી વધુ નોકરીના ઉમેદવારોની નોંધણી કરી છે. આ સિસ્ટમ કુડુમ્બશ્રી મિશનનું પેટા મિશન છે. તે K-DISC અને વધારાના કૌશલ્ય અધિગ્રહણ કાર્યક્રમ (ASAP) ના કામદારો અને અધિકારીઓને તાલીમ આપે છે.

ઇમર્જન્સી ક્રેડિટ લાઇન ગેરંટી સ્કીમ (ECLGS) 4.0

- કેન્દ્ર સરકારે ઇમર્જન્સી ક્રેડિટ લાઇન ગેરંટી સ્કીમ (ECLGS) ની અવધિને વધુ ત્રણ મહિના માટે વધારી દીધી છે, જેમાં COVID-19 રોગચાળાની બીજી લહેરને કારણે થતાં વિક્ષેપોનું નિરીક્ષણ કર્યું છે. આ વિસ્તરણ અર્થતંત્રના ઘણા ક્ષેત્રોમાં ઉદ્યોગોને મદદ કરશે.

Back to Basics : ECLGS 4.0

- હોસ્પિટલો / નર્સિંગ ફિલિનક્સ / મેડિકલ કોલેજો / ઘરોમાં 2 કરોડ રૂપિયા સુધીની લોન પર 100% ગેરંટી કવર આપવામાં આવશે. લોનનો ઉપયોગ સ્થળ પરના ઓફિસજન ઉત્પાદન પ્લાન્ટની સ્થાપના માટે થઈ શકે છે. આ લોન પરનો વ્યાજ દર 5% જેટલો મર્યાદિત કરવામાં આવ્યો છે.
- ECLGS 1.0 હેઠળ આવતા ઋણ લેનારાઓને ફેબ્રુઆરી 2020 સુધી બાકી રકમના 10% સુધીની વધારાની ECLGS સહાય મળશે.
- ECLGS 3.0 અંતર્ગત પાત્રતા માટે 500 કરોડની બાકી લોનની મર્યાદા દૂર કરવામાં આવશે.
- નાગરિક ઉદ્યોગ ક્ષેત્ર ECLGS 3.0 હેઠળ પાત્ર બનશે.
- ECLGS ની માન્યતા 09.2021 સુધી વધારી દેવામાં આવી છે.

મદદ

- ECLGS માં સુધારાથી MSMEને વધારાનો ટેકો પૂરા પાડીને ECLGSની ઉપયોગિતા અને અસરકારકતામાં વધારો થશે. આ આજીવિકાનું રક્ષણ કરશે અને વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ફરીથી શરૂ કરવામાં મદદ કરશે. તે વાજબી શરતો પર સંસ્થાકીય ઋણના પ્રવાહને પણ સરળ બનાવશે.

ઇમર્જન્સી ક્રેડિટ લાઇન ગેરંટી સ્કીમ (ECLGS)

- ECLGS ની શરૂઆત મે 2020 માં આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાન પેકેજ હેઠળ કરવામાં આવી હતી. લોકડાઉનને કારણે અર્થવ્યવસ્થા પરના સંકટને દૂર કરવા માટે તેની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. તે વિવિધ ક્ષેત્રોને લોન આપીને મદદ કરી. તેને ચાર વર્ષ માટે ક્રેડિટ આપવામાં આવે છે.

આરોગ્યમંત્રીએ સુધારેલી આરોગ્ય યોજનાઓ શરૂ કરી

- કેન્દ્રીય આરોગ્ય પ્રધાન ડો. હર્ષ વર્ધન દ્વારા સુધારેલી આરોગ્ય યોજનાઓ અને મોટી આરોગ્ય યોજનાઓના ડિજિટાઇઝેશન સંસ્કરણો શરૂ કરાયા. આ યોજનાઓ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (NHA) ના IT પ્લેટફોર્મ પર શરૂ કરવામાં આવી છે.
- હર્ષ વર્ધન દ્વારા રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નિધિ (RAN) અને આરોગ્ય પ્રધાનની ગ્રાન્ટ (HMDG) ની છત્ર યોજનાઓ ઉપરાંત કેન્દ્ર સરકારની આરોગ્ય યોજનાઓમાં સુધારો થયો છે.
- હવે તમામ યોજનાઓ પેપરલેસ, કેશલેસ અને નાગરિક કેન્દ્રિત બની છે.

Back to basics : શા માટે યોજનાઓનું નવીકરણ કરવામાં આવ્યું?

- આરોગ્ય પ્રધાનના જણાવ્યા અનુસાર દેશના ગરીબ અને જરૂરિયાતમંદ લોકો સમયસર હસ્તક્ષેપ, વિલાંબિત પ્રતિસાદ અને આવી અન્ય અવરોધને કારણે કેન્દ્રીય યોજનાની આ બધી મોટી આરોગ્ય યોજનાઓનો લાભ લઈ શક્યા નથી. આમ, યોજનાઓનું નવીકરણ અને ડિજિટાઇઝેશન કરવામાં આવ્યું છે, જે સંપૂર્ણ પ્રક્રિયાને પેપરલેસ બનાવીને પાત્ર લાભાર્થીઓને આરોગ્ય સેવાઓની સરળ વિતરણ કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.

કેન્દ્ર સરકાર આરોગ્ય યોજના (CGHS)

- CGHS એ પેન્શનરો, કર્મચારીઓ, ભૂતપૂર્વ સાંસદો, સાંસદો અને પરિવારના આશ્રિત સભ્યોને સેવા આપવા માટે એક વ્યાપક આરોગ્ય યોજના છે. આ યોજનાને 72 શહેરોમાં લંબાવી દેવામાં આવી છે અને છેલ્લા 7 વર્ષથી તેની હેઠળ આશરે 38 લાખ લાભાર્થી લાભ લઈ રહ્યા છે.

રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નિધિ

- જીવલેણ રોગો અથવા દુર્લભ રોગો કે કેન્સરથી ગ્રસ્ત ગરીબ દર્દીઓને 15 લાખ રૂપિયાની આર્થિક સહાય આપવા માટે આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ અંતર્ગત સરકારી હોસ્પિટલમાં વ્યક્તિની સારવાર કરવામાં આવે છે. લાભાર્થીઓ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં BPL મર્યાદાના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે.

લદાખે YounTab યોજના શરૂ કરી

- લદાખના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર આર.કે. માથુરે વિદ્યાર્થીઓ માટે YounTab યોજના શરૂ કરી હતી. આ યોજના હેઠળ લેહમાં લગભગ 12,300 ગોળીઓ વિતરણ કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : YounTab યોજના

- શાળા શિક્ષણ વિભાગની આ પહેલ છે. તે માહિતી ટેકનોલોજી વિભાગના તકનીકી સહાયથી શરૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજના અંતર્ગત સરકારી શાળાઓમાં 6 થી 12 ના વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને પાઠ્ય પુસ્તકો, વિડીયો લેકચર અને ઓનલાઇન ક્લાસ એપ્લિકેશનથી પૂર્વ લોડ થયેલ 12,300 ગોળીઓનું વિતરણ કરવામાં આવશે. આ યોજના લાંબા સમયથી શિક્ષણ પ્રણાલીમાં ટેકનોલોજીના પ્રવેશ માટેના પ્રયત્નો તરીકે શરૂ કરવામાં આવી છે.

લદાખ

- જમ્મુ-કાશ્મીર પુનર્ગઠન કાયદો પસાર થયા પછી 31 ઓક્ટોબર, 2019 ના રોજ લદાખને એક અલગ કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશ તરીકે બનાવવામાં આવ્યો હતો. તેની પૂર્વમાં તિબેટ સ્વાયત્ત ક્ષેત્ર, દક્ષિણમાં હિમાચલ પ્રદેશ, પશ્ચિમમાં જમ્મુ-કાશ્મીર અને ઉત્તરમાં કારાકોરમ પાસના ઝિંઝિધ્યંગની સરહદ છે. તે કારાકોરમ રેન્જમાં સિયાચીન ગ્લેશિયરથી ઉત્તરથી દક્ષિણ સુધી મહાન હિમાલય સુધીની છે. તેનો પૂર્વ ભાગ નિર્જન અકસાઈ ચિન મેદાનોથી પથરાયેલ છે, જે 1962 થી ચીનના નિયંત્રણ હેઠળ છે. લદાખનું સૌથી મોટું શહેર લેહ છે ત્યારબાદ કારગિલ છે. લેહ જિલ્લામાં શ્યોક, સિંધુ અને નુબ્રા નદીનાં પટનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે કારગિલ જિલ્લામાં દ્રાસ, સુરુ અને ઝાંસ્કર નદીના પટનો સમાવેશ થાય છે. તે ભારતનો બીજો સૌથી ઓછો વસ્તી ધરાવતો કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ છે.

નાણાં પ્રધાને વડા પ્રધાન ગરીબ કલ્યાણ પેકેજ વીમા યોજનાની સમીક્ષા કરી

- ભારતના નાણાં પ્રધાન શ્રીમતી નિર્મલા સીતારામને તાજેતરમાં વિડીયો કોન્ફરન્સ દ્વારા વીમા કંપનીઓના વડાઓ સાથે બેઠક યોજી હતી.
- આ દરમિયાન તેમણે પ્રધાનમંત્રી ગરીબ કલ્યાણ પેકેજ વીમા યોજના હેઠળ થયેલી પ્રગતિની પણ સમીક્ષા કરી. આ સાથે તેમણે આ રોગચાળામાં વડા પ્રધાન જીવન જ્યોતિ બીમા યોજનાની સમીક્ષા પણ કરી હતી. અત્યાર સુધીમાં 419 દવાઓ ચૂકવવામાં આવી છે, જેના માટે 209 કરોડ રૂપિયા ખર્ચવામાં આવ્યા છે. દાવાની ચૂકવણીમાં વિલંબની સમસ્યાનો સામનો કરવા માટે એક નવી સિસ્ટમ શરૂ કરવામાં આવી છે, જે અંતર્ગત જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ એક સામાન્ય પ્રમાણપત્ર બહાર પાડશે, જેને નોડલ રાજ્ય આરોગ્ય અધિકારી દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવશે, અધ્યંત દાવાની રજૂઆત કરી શકાય છે.
- પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ બીમા યોજના હેઠળ આશરે 1,20,000 દાવાની ચૂકવણી કરવામાં આવી છે, આ માટે 2,403 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરવામાં આવ્યા છે.

Back to basics : આરોગ્ય વીમા યોજના

- આરોગ્ય કામદારો માટે વીમા યોજના વડા પ્રધાન ગરીબ કલ્યાણ યોજના હેઠળ માર્ચ 2020 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. આરોગ્ય કર્મચારીઓને 90 દિવસ સુધી 50 લાખ રૂપિયા સુધીના વીમા કવચ પૂરા પાડવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી, બાદમાં આ યોજના 24 માર્ચ, 2021 સુધી લંબાઈ હતી.
- આ યોજના દ્વારા આરોગ્ય કર્મચારીઓના આશ્રિતોને રાહત આપવામાં આવી છે જેમણે COVID-19 સામે લડતા પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો હતો. ન્યુ ઈન્ડિયા ઈન્સ્યુરન્સ કંપની દ્વારા આ યોજના હેઠળ આરોગ્ય વીમો આપવામાં આવે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1. આરોગ્ય વીમા યોજનાના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આરોગ્ય કામદારો માટે વીમા યોજના વડા પ્રધાન ગરીબ કલ્યાણ યોજના હેઠળ માર્ચ 2020 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

2. આરોગ્ય કર્મચારીઓને 90 દિવસ સુધી 50 લાખ રૂપિયા સુધીના વીમા કવચ પૂરા પાડવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી, બાદમાં આ યોજના 24 માર્ચ, 2021 સુધી લંબાઈ હતી.

3. આ યોજના દ્વારા આરોગ્ય કર્મચારીઓના આશ્રિતોને રાહત આપવામાં આવી છે જેમણે COVID-19 સામે લડતા પોતાનો જીવ ગુમાવ્યો હતો. ન્યુ ઈન્ડિયા ઈન્સ્યુરન્સ કંપની દ્વારા આ યોજના હેઠળ આરોગ્ય વીમો આપવામાં આવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

2. બાળ અધિકાર સંરક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય આયોગ (NCPCR)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે બાળ અધિકાર અધિકાર પંચ (CPCR) અધિનિયમ, 2005 હેઠળ માર્ચ 2007 માં સ્થપાયેલી એક વૈધાનિક સંસ્થા છે.

2. તે મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ છે.

3. તે રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ, 2009 હેઠળ બાળકને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ આપવાના અધિકાર સાથે સંબંધિત ફરિયાદોની તપાસ કરે છે.

4. તે જાતીય અપરાધોથી સંરક્ષણના બાળકો (POCSO) અધિનિયમ, 2012 ના અમલીકરણની દેખરેખ રાખે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

3. ઈન્ડસ બેસ્ટ મેગા ફૂડ પાર્ક વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. સપ્લાય ચેઈનના દરેક તબક્કે ખાદ્ય પદાર્થના બગાડને ઓછું કરવા પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્રને વેગ આપવા માટે વર્ષ 2008-09 માં શરૂ કરાઈ હતી.

2. ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ મંત્રાલય દેશમાં મેગા ફૂડ પાર્ક યોજના લાગુ કરી રહ્યું છે.

3. મેગા ફૂડ પાર્ક, ફ્લસ્ટર આધારિત અભિગમ દ્વારા, ફાર્મથી માર્કેટ સુધીની વેલ્યુ ચેઈન સાથે મજબૂત આગળ અને પાછળની જોડાણોવાળી ફૂડ પ્રોસેસિંગ માટે આધુનિક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા માટે.

4. તેનો ઉદ્દેશ ખેડુતો, પ્રોસેસરો અને રિટેલરોને મળીને મૂલ્યવર્ધનમાં વધારો કરીને, વેડફાટ ઘટાડીને અને ખેડુતોની આવક વધારીને રોજગારની નવી તકો (ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં) ને એકઠા કરીને બજારમાં કૃષિ ઉત્પાદનને જોડવાની ખાતરી આપી પદ્ધતિ પૂરી પાડવાનો છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

4. કુદરત આધારિત સોલ્યુશન્સ (NbS)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. NbS ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોને સમાવે છે, કારણ કે તે નિર્ણાયક ઈકોસિસ્ટમ સેવાઓ, જૈવવિવિધતા અને તાજા પાણીની પહોંચ, સુધારેલ આજીવિકા, તંદુરસ્ત આહાર અને ટકાઉ ખોરાક પ્રણાલી દ્વારા અન્ન સુરક્ષા (કાર્બનિક કૃષિ) ને સમર્થન આપે છે.

2. NbS, હવામાન પરિવર્તન અંગેના પેરિસ કરારના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવાના એકંદર વૈશ્વિક પ્રયત્નોનો આવશ્યક ઘટક છે.

3. NbS, સામાજિક અને પર્યાવરણીય પડકારોને પહોંચી વળવા ટકાઉ સંચાલન અને પ્રકૃતિના ઉપયોગનો સંદર્ભ આપે છે, જે આપત્તિના જોખમ ઘટાડા, આબોહવા પરિવર્તન અને જૈવવિવિધતાના નુકસાનથી ખોરાક અને પાણીની સુરક્ષા તેમજ માનવ સ્વાસ્થ્યને આવરી લે છે.

4. NbS લોકો અને પ્રકૃતિ વચ્ચે સુમેળ સ્થાપે છે, ઈકોલોજીકલ વિકાસને સક્ષમ કરે છે અને હવામાન પરિવર્તન માટે સાકલ્યવાદી લોકો-કેન્દ્રિત પ્રતિસાદનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

5. ભારતીય ધોરણ બ્યુરોના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. માનકકરણ, માર્કિંગ અને માલના ગુણવત્તા પ્રમાણપત્ર જેવી પ્રવૃત્તિઓના સુમેળપૂર્ણ વિકાસ માટે અને તેની સાથે સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓની દેખરેખ માટે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.
 2. તેની સ્થાપના બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ એક્ટ, 1986 દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જે ડિસેમ્બર 1986 માં અમલમાં આવી. તે ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલયના નેતૃત્વ હેઠળ કાર્ય કરે છે.
 3. ઓક્ટોબર 2017 થી એક નવો બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ એક્ટ 2016 લાગુ કરવામાં આવ્યો છે.
 4. આ કાયદો બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ (BSI) ને ભારતના રાષ્ટ્રીય ધોરણોની સંસ્થા તરીકે સ્થાપિત કરે છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4 (C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4
6. આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંગઠનના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ સંસ્થાની રચના વર્ષ 1919 માં વર્સેલ્સની સંધિના ભાગ રૂપે કરવામાં આવી હતી, જે સાર્વત્રિક અને સ્થાયી શાંતિ ફક્ત ત્યારે જ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે જ્યારે તે સામાજિક ન્યાય પર આધારિત હોય.
 2. 1946 માં, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની વિશેષ એજન્સી બની. તેનું મુખ્ય મથક : જિનીવા (સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ)માં છે.
 3. તે ત્રિપક્ષીય સંસ્થા છે, જે તેની કારોબારી સંસ્થાઓમાં સરકારો, નોકરીદાતાઓ અને કામદારોના પ્રતિનિધિઓને એકસાથે લાવે છે.
 4. ભારત ILO નો સ્થાપક સભ્ય છે અને તેમાં કુલ 187 સભ્યો છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4 (C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4
7. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. રેન્સમવેર હુમલા માટે ટોચના 30 દેશોની યાદીમાં ભારત ટોચ પર છે.
 2. છેલ્લા 12 મહિનામાં, 68 ટકા ભારતીય સંગઠનોને રેન્સમવેરથી ફટકો પડ્યો. જો કે, આ સંખ્યા 2020 ના અહેવાલમાં નોંધાયેલા 82 ટકા કરતા ઓછી છે.
 3. 72 ટકા ભારતીય સંગઠનો માનવામાં આવતા ડેટાને સૌથી નોંધપાત્ર રેન્સમવેર હુમલામાં એન્ક્રિપ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3 (C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
8. SAGE પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. વૃદ્ધ સંભાળ ઉત્પાદનો અને વિશ્વસનીય સ્ટાર્ટ-અપ્સ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતી સેવાઓ માટે 'વન સ્ટોપ એક્સેસ' પસંદ કરવા, ટેકો આપવા અને બિલ્ડ કરવા માટે SAGE પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવશે.
 2. વૃદ્ધો માટે સ્ટાર્ટ-અપ્સ વિશે સશક્તિકરણ નિષ્ણાત સમિતિના અહેવાલની ભલામણોને પગલે આ પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
 3. એકવાર પ્રોજેક્ટ શરૂ થઈ જાય, પછી સ્ટાર્ટ-અપ્સ સમર્પિત પોર્ટલ દ્વારા તેનો એક ભાગ બનવા માટે અરજી કરી શકે છે, આ સમર્પિત પોર્ટલ પણ યોજનાની સાથે શરૂ કરવામાં આવશે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3 (C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
9. 'યુએન ડિકેડ ઓન ઈકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન' રિપોર્ટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNEP) અને યુનાઈટેડ નેશન્સ ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) એ 2021-2030 માટે 'યુએન ડિકેડ ઓન ઈકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન' રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો અને રાષ્ટ્રોને 1 અબજ હેક્ટર જમીન પુનઃસ્થાપિત કરવાની પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂર્ણ કરવા હાકલ કરી હતી.
 2. આ અહેવાલ મુજબ, વિશ્વને હવામાન પરિવર્તન, પ્રકૃતિ અને પ્રદૂષણને નુકસાનના ત્રણ ગણા જોખમનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે, તેથી વિશ્વની અપેક્ષા છે કે તે ઓછામાં ઓછી એક અબજ ડિગ્રેડેડ હેક્ટર જમીન (ચીનના કદની સમકક્ષ) દૂર કરશે આગામી દાયકામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાની તેની પ્રતિબદ્ધતા પૂર્ણ કરવી જોઈએ.
 3. આ અહેવાલ મુજબ દેશોએ મહાસાગરો માટે પણ સમાન પ્રતિબદ્ધતાઓને પૂરી કરવાની જરૂર છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3 (C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
10. નોલેજ ઈકોનોમી મિશન વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
1. એક પ્રોગ્રામ હેઠળ શિક્ષિત લોકોને રોજગાર આપવા અને 'જ્ઞાન કાર્યકર્તાઓ' ને ટેકો આપવા માટે કરવામાં આવતા પ્રયાસો માટે આ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવશે.
 2. જ્ઞાન કાર્યકરો તેમના ઘરોની નજીક અને નોકરીદાતાઓ સાથે વાતચીત કરવા માટે મૂળભૂત સુવિધાઓ અને સામાજિક સુરક્ષા પ્રણાલી પૂરી પાડવા માટેની યોજનાઓ બનાવવામાં આવશે. અમલીકરણ અને ભંડોળના હેતુઓ માટે, 'નોલેજ ઈકોનોમી ફંડ' બનાવવામાં આવશે. 3. કુશળતાને પ્રોત્સાહન આપવા અને ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીને મજબૂત બનાવવા અને તકનીકી પરિવર્તન માટે નોલેજ ઈકોનોમી ફંડ 200 કરોડ ડોલરથી વધારીને 300 કરોડ કરવામાં આવ્યું છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3 (C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

11. ECLGS 4.0ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. હોસ્પિટલો / નર્સિંગ ક્લિનિક્સ / મેડિકલ કોલેજો / ઘરોમાં
2 કરોડ રૂપિયા સુધીની લોન પર 100% ગેરંટી ક્વર
આપવામાં આવશે.

2. લોનનો ઉપયોગ સ્થળ પરના ઓફિસજન ઉત્પાદન
પ્લાન્ટની સ્થાપના માટે થઈ શકે છે. આ લોન પરનો વ્યાજ
દર 5% જેટલો મર્યાદિત કરવામાં આવ્યો છે.

3. ECLGS 1.0 હેઠળ આવતા ઋણ લેનારાઓને ફેબ્રુઆરી
2020 સુધી બાકી રકમના 10% સુધીની વધારાની ECLGS
સહાય મળશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

12. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્ર સરકાર આરોગ્ય યોજના એ પેન્શનરો, કર્મચારીઓ,
ભૂતપૂર્વ સાંસદો, સાંસદો અને પરિવારના આશ્રિત સભ્યોને
સેવા આપવા માટે એક વ્યાપક આરોગ્ય યોજના છે.

2. કેન્દ્ર સરકાર આરોગ્ય યોજનાને 72 શહેરોમાં લંબાવી
દેવામાં આવી છે અને છેલ્લા 7 વર્ષથી તેની હેઠળ આશરે 38
લાખ લાભાર્થી લાભ લઈ રહ્યા છે.

3. જીવલેણ રોગો અથવા દુર્લભ રોગો કે કેન્સરથી ગ્રસ્ત
ગરીબ દર્દીઓને 15 લાખ રૂપિયાની આર્થિક સહાય આપવા
માટે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નિધિ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

13. YounTab યોજનાના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં
લો.

1. શાળા શિક્ષણ વિભાગની આ પહેલ છે. તે માહિતી
ટેકનોલોજી વિભાગના તકનીકી સહાયથી શરૂ કરવામાં
આવી છે.

2. આ યોજના અંતર્ગત સરકારી શાળાઓમાં 6 થી 12 ના
વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને પાઠ્ય પુસ્તકો, વિડીયો લેકચર અને

ઓનલાઈન ક્લાસ એપ્લિકેશનથી પૂર્વ લોડ થયેલ 12,300
ગોળીઓનું વિતરણ કરવામાં આવશે.

3. આ યોજના લાંબા સમયથી શિક્ષણ પ્રણાલીમાં ટેકનોલોજીના
પ્રવેશ માટેના પ્રયત્નો તરીકે શરૂ કરવામાં આવી છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

ગણિત

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

MILIN MANDLIYA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE
milin10

દેવિકા નદી પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં જ જમ્મુ-કાશ્મીરના ઉધમપુરમાં દેવિકા નદી પ્રોજેક્ટ માટે ઉત્તર પૂર્વીય પ્રદેશના રાજ્ય વિકાસ વિકાસ પ્રધાને આમંત્રણ આપ્યું છે.
- આ પ્રોજેક્ટની તુલના નમામી ગંગે પ્રોજેક્ટ (Namami Gange Project) સાથે કરવામાં આવી રહી છે.

Back to basics : પ્રોજેક્ટ વિશે

- આ પ્રોજેક્ટની કિંમત 190 કરોડ છે.
- માર્ચ 2019 માં, રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના (National River Conservation Plan-NRCP) હેઠળ આ પ્રોજેક્ટ પર કામ શરૂ કરાયું હતું.
- પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત, દેવિકા નદીના કાંઠે નહાવાના 'ઘાટ' (સ્થળો) વિકસિત કરવામાં આવશે, અતિક્રમણ દૂર કરવામાં આવશે, પ્રાકૃતિક જળાશયોને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે અને સ્મશાનગૃહ તેમજ કેચમેન્ટ વિસ્તારોનો વિકાસ કરવામાં આવશે.
- આ પ્રોજેક્ટમાં ત્રણ સીવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ, 129.27 કિ.મી.નું ગટર નેટવર્ક, બે સ્મશાન મેદાનનો વિકાસ, સુરક્ષા વાડ અને લેન્ડસ્કેપિંગ, નાના હાઈડ્રો પાવર પ્લાન્ટ અને ત્રણ સોલાર પાવર પ્લાન્ટ શામેલ છે.
- પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થયા પછી નદીઓના પ્રદૂષણમાં ઘટાડો થશે અને પાણીની ગુણવત્તામાં સુધારો થશે.

દેવિકા નદી વિશે

- દેવિકા નદી જમ્મુ-કાશ્મીરના ઉધમપુર જિલ્લાના ટેકરી સુધ (શુદ્ધ) મહાદેવ મંદિરમાંથી નીકળે છે અને પશ્ચિમ પંજાબ (હવે પાકિસ્તાનમાં) તરફ વહી છે અંતે રવિ નદી સાથે જોડાય છે.
- નદીનું ધાર્મિક મહત્વ છે કારણ કે તે હિન્દુઓ દ્વારા ગંગા નદીની બહેન તરીકે ઓળખાય છે.
- જૂન 2020 માં, ઉધમપુરમાં દેવિકા બ્રિજનું ઉદઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પુલના નિર્માણનો હેતુ ટ્રાફિકની સમસ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને, સેનાના કાફલાઓ અને વાહનોને સરળ માર્ગ પૂરો પાડવાનો છે.

રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના

- પરિચય:
- રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના (National River Conservation Plan-NRCP) એ નદીઓના પ્રદૂષણને રોકવાના ઉદ્દેશ્યથી વર્ષ 1995 માં શરૂ કરાયેલ કેન્દ્રિય ભંડોળ વાળી યોજના છે.

- રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના (NRCP) અને રાષ્ટ્રીય ગંગા નદી બેસિન ઓથોરિટી (National Ganga River Basin Authority- NGRBA) હેઠળ નદી સંરક્ષણને લગતા વિવિધ કાર્યક્રમો લાગુ કરવામાં આવી રહ્યા છે.

NRCP હેઠળ નિર્માણાધીન પ્રવૃત્તિઓ

- ખુલ્લા ગટર દ્વારા નદીમાં વહી રહેલા કાચા ગટરને અટકાવવા અને તેને શુદ્ધિકરણ માટે વાળવા દિશા નિર્દેશન અવરોધિત કરવાની અને દિશા બદલવાની કામગીરી.
- ડાયવર્ટ કરેલા ગટરના ઉપચાર માટે સીવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ / સીવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ.
- નદીના કાંઠે ખુલ્લામાં શૌચક્રિયા અટકાવવા માટે ઓછા ખર્ચે શૌચાલયો.
- લાકડાના ઉપયોગને સાચવવા અને અગ્નિ ઘાટ પર લાવવામાં આવેલા મૃતદેહોની યોગ્ય રીતે અંતિમ સંસ્કારની ખાતરી કરવા માટે ઇલેક્ટ્રિક સ્મશાનગૃહો અને સુધારેલ લાકડાના સ્મશાનગૃહોનું નિર્માણ.
- નદી કાંઠાનો વિકાસ નહાવાના ઘાટના સુધારણા જેવા કામ કરે છે.
- લોક જાગૃતિ અને જન ભાગીદારી.
- માનવ સંસાધન વિકાસ (HRD), ક્ષમતા નિર્માણ, તાલીમ અને નદી સંરક્ષણના ક્ષેત્રમાં સંશોધન.
- અન્ય પરચુરણ કાર્યો કે જે માનવ વસ્તી સાથેના સંપર્ક સહિત, સ્થાનની વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિઓ પર આધારીત છે.

ચક્રવાત યાસ (YAAS)

- તાજેતરમાં ચક્રવાત યાસ ઓડિશામાં બાલાસોરની દક્ષિણમાં આવ્યું હતું.
- અગાઉ 'તૌક્ટે' (Tauktae) નામના બીજા ચક્રવાતી વાવાઝોડાને કારણે બે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો (દમણ અને દીવ અને લક્ષદ્વીપ) અને ભારતના કેરળ, ગુજરાત, મહારાષ્ટ્ર, ગોવા અને કર્ણાટક રાજ્યને અસર થઈ હતી.

Back to Basics : પરિચય

- ચક્રવાતને ઓમાન દ્વારા યાસ નામ આપવામાં આવ્યું છે, જે પરિશિયન ભાષાનો શબ્દ છે. અંગ્રેજીમાં તેનો અર્થ 'જાસ્મિન' (Jasmin) છે.
- ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત સામાન્ય રીતે ઉત્તર હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર (બંગાળની ખાડી અને અરબી સમુદ્ર) માં ચોમાસા પૂર્વે (એપ્રિલથી જૂન મહિના) અને ચોમાસા પછીના સમયગાળા (ઓક્ટોબરથી ડિસેમ્બર) દરમિયાન વિકસે છે.
- મે-જૂન અને ઓક્ટોબર-નવેમ્બર મહિનામાં તીવ્ર ચક્રવાત ઉત્પન્ન થાય છે જે ભારતીય કિનારાને અસર કરે છે.

વર્ગીકરણ

- > તેને ખૂબ જ તીવ્ર ચક્રવાત તોફાન તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યું છે.
- > ભારત હવામાન વિભાગ (IMD) તેઓ ઉત્પન્ન કરેલી મહત્તમ સ્થિર સપાટી પવન ગતિના આધારે ચક્રવાતને વર્ગીકૃત કરે છે.
- > ચક્રવાત ગંભીર (48-63 નોટિકલ માઈલ્સનો MSW), ખૂબ ગંભીર (64-89 નોટિકલ માઈલ્સનો MSW), અતિ ગંભીર (90-119 નોટિકલ માઈલ્સનો MSW), અને સુપર ચક્રવાત તોફાનો (120 નોટિકલ માઈલ્સનો MSW) વર્ગીકૃત થયેલ છે. એક નોટ (knot) 1.8 કિ.મી. પ્રતિ કલાક બરાબર થાય છે.

અસરગ્રસ્ત વિસ્તાર

- > તેની અસર પશ્ચિમ બંગાળ અને ઓડિશાના સરહદી વિસ્તારોને થઈ અને પૂર્વ કાંઠે વિનાશના નિશાન છોડીને ચક્રવાતી તોફાનમાં નબળી પડી ગઈ.

બંગાળની ખાડીનું તાપમાન

- > બંગાળની ખાડીમાં ચક્રવાત યાસની રચના થઈ હતી, વર્ષના આ સમયે આ ક્ષેત્ર સામાન્ય કરતાં ઓછામાં ઓછા બે ડિગ્રી વધુ ગરમ હોય છે.
- > આ વર્ષે બંગાળની ખાડીનો ઉત્તરીય ભાગ અપવાદરૂપે ગરમ છે અને અહીંનું તાપમાન આશરે 32° સે સુધી પહોંચે છે.

ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત

- > ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત એ તીવ્ર ગોળ વાવાઝોડું હોય છે જે ઉષ્ણકટિબંધીય મહાસાગરોમાં થાય છે અને નીચા વાતાવરણીય દબાણ, તીવ્ર પવન અને ભારે વરસાદ દ્વારા વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- > ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતની લાક્ષણિક લાક્ષણિકતાઓમાં ચક્રવાતની આંખ (Eye) અથવા કેન્દ્રમાં સ્પષ્ટ આકાશ, ગરમ તાપમાન અને નીચા વાતાવરણીય દબાણ શામેલ છે.
- > આ પ્રકારના વાવાઝોડાને ઉત્તર એટલાન્ટિક અને પૂર્વ પ્રશાંતમાં વાવાઝોડા (Hurricanes), અને દક્ષિણપૂર્વ એશિયા અને ચીનમાં ટાયફૂન્સ (Typhoons) કહેવામાં આવે છે. તેને દક્ષિણપશ્ચિમ પેસિફિક અને હિંદ મહાસાગરના પ્રદેશોમાં ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત (Tropical Cyclones) અને ઉત્તર પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલિયામાં વિલી-વિલિઝ (Willy-Willies) કહેવામાં આવે છે.
- > આ વાવાઝોડા અથવા ચક્રવાતની ગતિ ઉત્તર ગોળાર્ધમાં કાઉન્ટર ક્લોકવાઈઝ (Counter Clockwise) અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળ (Clockwise) ની દિશામાં છે.

ઉષ્ણકટિબંધીય તોફાનોની રચના અને ઉત્તેજના માટે**અનુકૂળ પરિસ્થિતિઓ**

- > 27° સે કરતા વધુ તાપમાન સાથે એક મોટી સમુદ્ર સપાટી.
- > કોરિઓલિસ બળની હાજરી.
- > લંબવત પવનની ગતિમાં નાના ફેરફારો.
- > પૂર્વ-અસ્તિત્વમાં નબળા લો-પ્રેશર ઝોન અથવા નિમ્ન-સ્તર-ચક્રવાત પરિભ્રમણ.
- > સમુદ્ર સપાટીની સિસ્ટમથી ઉપરનું વિક્ષેપ (Divergence).

ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતનું નામ

- > વિશ્વ હવામાન સંગઠન (WMO) ની માર્ગદર્શિકા અનુસાર, દરેક ક્ષેત્રના દેશો ચક્રવાતનું નામ આપે છે.
- > ઉત્તર હિંદ મહાસાગરનો વિસ્તાર બંગાળની ખાડી અને અરબી સમુદ્ર ઉપર રચાયેલા ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતને આવરે છે.
- > આ ક્ષેત્ર હેઠળના 13 સભ્યો બાંગ્લાદેશ, ભારત, માલદીવ, મ્યાનમાર, ઓમાન, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા, થાઈલેન્ડ, ઈરાન, કતાર, સાઉદી અરેબિયા, સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને યમન છે.
- > ભારત હવામાન વિભાગ (IMD) એ વિશ્વના છ પ્રાદેશિક વિશેષિય હવામાન કેન્દ્રો (Regional Specialised Meteorological Centres- RSMC) માંથી એક છે, જે ઉત્તર હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં સલાહકાર અને ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતના નામ આપવા માટે સશક્ત છે.
- > તે પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલયની એક એજન્સી છે.

બંગાળની ખાડી વિ. અરબી સમુદ્ર (ચક્રવાત)**બંગાળની ખાડી:**

- > જેમ કે તે અવતલ અથવા છીછરા છે, તીવ્ર પવન પાણીને આગળ ધપાવે છે જેના કારણે તે વાવાઝોડામાં ફેરવાય છે.
- > બંગાળની ખાડીનો આકાર એક ગર્ત (Trough) જેવો છે, જે વાવાઝોડાને મજબૂત બનાવવા માટે વધુ યોગ્ય બનાવે છે. ઉંચા સમુદ્ર સપાટીના તાપમાનને લીધે, ખાડીમાં તોફાનની તીવ્રતા વધુ વધે છે.
- > બંગાળની ખાડીમાં તેની આજુબાજુ ધીમા અને ગરમ પવન સાથે વધુ વરસાદ પડે છે, જેના કારણે વર્ષ દરમિયાન પ્રમાણમાં ઉંચું તાપમાન રહે છે. બ્રહ્મપુત્રા, ગંગા જેવી બારેમાસ વહેતી નદીઓમાંથી સતત તાજા ગરમ પાણીનો પ્રવાહ રહે છે, જેનાથી નીચલા સપાટીના ઠંડા પાણી સાથે ઉપરની સપાટીના પાણીનું મિશ્રણ લગભગ અશક્ય બને છે.
- > પેસિફિક મહાસાગર અને બંગાળની ખાડી વચ્ચે જમીનના અભાવને લીધે ચક્રવાતી પવન સીધા દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં, કોઈ વિક્ષેપ વિના પહોંચે છે અને ભારે વરસાદ પડે છે.

- > ચોમાસા પછી, ઉત્તર પશ્ચિમથી પવનનો પ્રવાહ ગર્હ તરફ અટકી જાય છે, જે બંગાળની ખાડીમાં ચક્રવાતની સંભાવનાનું બીજું કારણ પણ છે.
- **અરબી સમુદ્ર:**
 - > અરબી સમુદ્ર એકદમ શાંત રહે છે કારણ કે તેની ઉપરથી ફરેલા તીવ્ર પવન આ પ્રદેશમાં ઉત્પન્ન થતી ગરમીનો નાશ કરવામાં મદદ કરે છે.
 - > અરબી સમુદ્રમાં સતત તાજા પાણીનો પ્રવાહ એકદમ ઓછો છે, જે સપાટીના ગરમ પાણી અને નીચલા સપાટીના ઠંડા પાણીને ભેળવવામાં સરળ બનાવે છે, પરિણામે સપાટીનું તાપમાન નીચું આવે છે.
 - > અરબી સમુદ્રને પણ તેના સ્થાનનો ફાયદો છે, કારણ કે પ્રશાંત મહાસાગરમાંથી પવન પશ્ચિમ ઘાટ અને હિમાલય પર પડે છે, અને તેની તીવ્રતા ઓછી થાય છે અને કેટલીકવાર આ પવન અરબી સમુદ્ર સુધી પહોંચતા નથી.

વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ 2021 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું

- > વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસની પૂર્વસંપ્રયાએ 4 જૂને વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ યોજવામાં આવી હતી. કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન પ્રધાન પ્રકાશ જાવડેકરે સમિટને સંબોધન કર્યું હતું અને સંરક્ષણ તકનીકીઓ અપનાવીને અને જળ વપરાશની ટેવ બદલીને જળસંચયનું મહત્ત્વ સૂચવ્યું હતું.

Back to Basics : સમિટની થીમ

- > વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ 2021 'અમારા સામાન્ય ભાવિની નવી વ્યાખ્યા: બધા માટે સલામત અને સુરક્ષિત પર્યાવરણ' થીમ હેઠળ આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

મુખ્ય મુદ્દાઓ

- > મંત્રીના જણાવ્યા મુજબ, પાણીની ઉપલબ્ધતા સતત ઘટી રહી છે અને એકલા કૃષિ ક્ષેત્ર જ ઉપલબ્ધ પાણીનો 85% વપરાશ કરે છે. આમ, ઉપલબ્ધ પાણીના સંસાધનોને અસરકારક રીતે સંચાલિત કરવા માટે, કૃષિમાં જળ સંરક્ષણ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.

વિશ્વ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ

- > વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ એ એનર્જી એન્ડ રિસોર્સિસ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ (TERI) દ્વારા આયોજિત વાર્ષિક કાર્યક્રમ છે. સમિટમાં રાજકીય નેતાઓ, નોબેલ વિજેતાઓ, દ્વિપક્ષીય અને બહુપક્ષીય સંસ્થાઓના નિર્ણય નિર્માતાઓ, વૈજ્ઞાનિકો અને સંશોધનકારો અને મીડિયા કર્મચારીઓને સ્થાયી વિકાસને લગતા મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવા એકઠા કરવામાં આવે છે.

સમિટનો ઉદ્દેશ

- > વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટનો હેતુ એક જ પ્લેટફોર્મ પર વિવિધ હોદ્દાકારોને એકઠા કરીને વૈશ્વિક સમુદાયના હિત માટે લાંબા ગાળાના ઉકેલો પ્રદાન કરવાનો છે.

વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ 2021

- > વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ 5 જૂને ઉજવવામાં આવે છે. પર્યાવરણ પર વિશ્વવ્યાપી જાગૃતિ અને ક્રિયાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રનો મોટો દિવસ છે. આ વર્ષે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP) ની ભાગીદારીમાં પાકિસ્તાન વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસનું આયોજન કરી રહ્યું છે.

ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે મૃત્યુ સતત વધી રહ્યા છે

- > હવામાન પરિવર્તનની માનવ કિંમતની ગણતરી માટે તાજેતરમાં એક અભ્યાસ હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. આ મુજબ, દર વર્ષે વિશ્વની ગરમીના ત્રીજા ભાગથી વધુ મૃત્યુ ગ્લોબલ વોર્મિંગથી સંબંધિત છે.

Back to basics : મુખ્ય તારણો

- > વૈજ્ઞાનિકોના જણાવ્યા મુજબ, વાવાઝોડા, પૂર અને દુષ્કાળ જેવા ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે વધતા અન્ય આત્યંતિક હવામાનથી વધુ લોકો મરે છે.
- > ઉષ્ણતામાનને કારણે થતા મૃત્યુની સંખ્યામાં ઝડપથી વધારો થતાં તાપમાનમાં વધારો થશે.
- > 1991 થી 2018 દરમિયાન 732 જિલ્લાઓ અને વિશ્વભરમાં ગરમી સંબંધિત મૃત્યુ નોંધાયા છે. તે બતાવે છે 37% (9700) મૃત્યુ માનવનિર્મિત-ઉષ્ણતાને કારણે થયા હતા.
- > દક્ષિણ અમેરિકાના શહેરોમાં હવામાન પરિવર્તનને કારણે ગરમીમાં થયેલા મૃત્યુની ટકાવારી સૌથી વધુ નોંધાઈ છે.
- > દક્ષિણ યુરોપ અને દક્ષિણ એશિયામાં હવામાન પરિવર્તનને કારણે ગરમીના મૃત્યુ માટેના અન્ય ગરમ સ્થળો તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.
- > યુ.એસ.માં 35% ગરમીથી થતી મૃત્યુ આબોહવા પરિવર્તનને કારણે થાય છે.

આબોહવા પરિવર્તન

- > જેમાં હવામાનની પદ્ધતિમાં મોટા પાયે પરિવર્તનને લીધે ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના માનવ-પ્રેરિત ઉત્સર્જન અને ગ્લોબલ વોર્મિંગનો સમાવેશ થાય છે. 20 મી સદીના મધ્યભાગથી, મનુષ્યે પૃથ્વીની આબોહવાની પદ્ધતિને નકારાત્મક અસર કરી છે અને વૈશ્વિક વાતાવરણમાં પરિવર્તન લાવ્યું છે.

ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના સ્ત્રોત

- ગ્લોબલ વોર્મિંગમાં સૌથી મોટો ફાળો આપનાર વાયુ ઓનું ઉત્સર્જન છે જે ગ્રીનહાઉસની અસરમાં પરિણમે છે. આમ, 90% કાર્બન ડાયોક્સાઇડ અને મિથેનથી બનેલો છે. ઉર્જા વપરાશ માટે કોલસો, તેલ અને કુદરતી ગેસ જેવા અશ્મભૂત ઈંધણનો ઉપયોગ ઉત્સર્જનનો મુખ્ય સ્ત્રોત છે. કેટલાક યોગદાન કૃષિ, જંગલોની કાપણી અને ઉત્પાદનમાં થી પણ મળે છે.

બ્લુ-ફિન મહાસીરને IUCN લાલ સૂચિમાંથી દૂર કરાઈ

- ટાટા પાવરના જણાવ્યા અનુસાર, વાદળી રંગના દંડવાળા મહાસીરને 'લઘુતમ ચિંતા' નો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો છે, જેને અગાઉ આંતરરાષ્ટ્રીય યુનિયન ફોર કન્ઝર્વેશન ઓફ નેચર (IUCN) નાશપ્રાય પ્રજાતિઓની રેડ લિસ્ટમાં શામેલ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ટાટા જૂથ લોનાવાલામાં 50 વર્ષથી વધુ સમયથી બ્લુ-દંડિત અને ગોલ્ડન મહાસીરની આગેવાનીમાં સામેલ છે. સુવર્ણ મહાસીર હજી લુપ્ત થવાના ભયમાં છે.
- ટાટા ગ્રૂપે તેમના સંરક્ષણ માટે કૃત્રિમ તળાવ બનાવ્યું છે ત્યાં લોનાવાલામાં વાલવન હેચરીમાં આશરે પાંચ લાખ મહાસીર ઉછરે છે.

Back to basics : મહાસીર

- આ માછલીઓ ઉત્તરમાં વિયેટનામ અને ચીનમાં, લાઓસ, કંબોડિયા, થાઇલેન્ડ, ઈન્ડોનેશિયા, મલેશિયા, દક્ષિણ એશિયા, ભારતીય દ્વીપકલ્પ, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા અને દક્ષિણમાં અફઘાનિસ્તાનમાં જોવા મળે છે. તેઓ વ્યાવસાયિક રૂપે મહત્વપૂર્ણ છે. આ માછલીઓનું બજારનું મૂલ્ય ઉંચું છે અને તે માછલીઘર માટે સંભવિત ઉમેદવાર પ્રજાતિઓ છે.

સમસ્યા

- મહાસીરની ઘણી મોટી પ્રજાતિઓ ગંભીર અધોગતિનો સામનો કરી રહી છે, જેને હવે પ્રદૂષણ, અતિશય માછલીઓ અને નિવાસસ્થાનના નુકસાનને કારણે જોખમી માનવામાં આવે છે. કૃત્રિમ રીતે ઉછેરના શેરોમાં મર્યાદિત સંખ્યામાં પ્રજાતિના અનિયંત્રિત પ્રકાશનની અસરો વિશે ચિંતા વધી રહી છે.

વિશેષતા

- તેઓ બંને નદીઓ અને તળાવોમાં રહે છે. તેઓ સર્વભક્ષી છે. તેઓ શેવાળ, કસ્ટેસિયન, દેડકા, જંતુઓ અને અન્ય માછલીઓ ખાય છે. તેઓ ઝાડ પરથી પડેલા ફળ પણ ખાય છે.

ઇન્ડોનેશિયાના જવાળામુખી માઉન્ટ મેરાપીમાં વિસ્ફોટ થયો

- જિયોલોજિકલ ડિઝાસ્ટર ટેકનોલોજી રિસર્ચ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ સેન્ટરના જણાવ્યા અનુસાર, ઈન્ડોનેશિયામાં મેરાપી જવાળામુખી ચાર વખત ફાટ્યો છે અને લાવા 1,500 મીટર સુધી ફેલાયેલો છે.
- મેરાપીને ઈન્ડોનેશિયામાં સૌથી સક્રિય જવાળામુખી માનવામાં આવે છે. તે ચાર વખત ફાટી નીકળ્યો અને 43 હિમપ્રપાતનો ભુકંપો અનુભવાયા. પર્વતની ટોચથી 50 મીટરની ઉંચાઈ પર, જાડા સફેદ ધુમાડાના વાદળો ઠંકાયેલા હતા.
- આ 2,968 મીટર ઉંચું જવાળામુખી પ્રાચીન શહેર યોગ્યાકાર્તા નજીક ગીચ વસ્તીવાળા જાવા ટાપુ પર છે.

Back to basics : મેરાપી પર્વત

- માઉન્ટ મેરાપી ઈન્ડોનેશિયામાં સ્થિત છે.
- તે ઈન્ડોનેશિયાના સેન્ટ્રલ જાવા અને યોગ્યાકાર્તા પ્રાંતની સરહદ પર સ્થિત એક સક્રિય સ્ટ્રેટોવોલ્કેનો છે.
- તે ઈન્ડોનેશિયામાં સૌથી સક્રિય જવાળામુખી માનવામાં આવે છે અને 1548 થી સતત સક્રિય છે.
- તે દક્ષિણ જાવામાં જવાળામુખીનો સૌથી નાનો જૂથ છે જે ભારત-ઓસ્ટ્રેલિયન પ્લેટ અને સુન્દા પ્લેટના સબડક્શન ઝોનમાં સ્થિત છે.

સેન્ટ્રલ જાવા

- ઈન્ડોનેશિયાનો આ પ્રાંત જાવા ટાપુની મધ્યમાં સ્થિત છે. તેની વહીવટી રાજધાની સેમરંગ છે. તેની આસપાસ પશ્ચિમ જાવા, હિંદ મહાસાગર, યોગ્યાકાર્તા વિશેષ ક્ષેત્ર, પૂર્વ જાવા અને જાવા સમુદ્ર છે. જાવા સાથે તે ઈન્ડોનેશિયામાં ત્રીજો સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો પ્રાંત છે.

યોગ્યાકાર્તાનું વિશેષ ક્ષેત્ર

- તે દક્ષિણ જાવામાં ઈન્ડોનેશિયાનો પ્રાંત-કક્ષાનું સ્વાયત ક્ષેત્ર છે. તે હિંદ મહાસાગરથી ઘેરાયેલું છે અને તે મધ્ય જાવા સાથે સરહદ બનાવે છે. પ્રાંતનું સંચાલન યોગ્યાકાર્તા સલ્તનત દ્વારા થાય છે. આ રીતે, તે ઈન્ડોનેશિયા સરકારમાં સત્તાવાર રીતે માન્યતા પ્રાપ્ત રાજાશાહી છે. તે એક લોકપ્રિય પર્યટન સ્થળ અને સાંસ્કૃતિક કેન્દ્ર છે.

ઇન્ડોનેશિયા

- 270 મિલિયન લોકોનો દ્વીપસમૂહ, ઈન્ડોનેશિયા, ભારતીય અને પ્રશાંત મહાસાગરોની વચ્ચે દક્ષિણપૂર્વ એશિયા અને ઓશનિયામાં સ્થિત છે. તેમાં જાવા, સુમાત્રા, જાવા, સુલાવેસી, બોર્નીયો (કાલીમંતન) અને ન્યુ ગિની (પપુઆ) સહિત સત્તર હજારથી વધુ ટાપુઓ શામેલ છે. આ દેશ વિશ્વનો ચોથો સૌથી

વધુ વસ્તી ધરાવતો દેશ પણ છે. તે મુસ્લિમ બહુમતી ધરાવતો દેશ પણ છે. જાવા એ ઈન્ડોનેશિયાનું સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો ટાપુ છે. આ દેશ ભૂકંપ અને જવાળામુખીની પ્રવૃત્તિથી ગ્રસ્ત છે કારણ કે તે 'પેસિફિક રીંગ ઓફ ફાયર' ની સાથે સ્થિત છે.

પેસિફિક રીંગ ઓફ ફાયર

- > પેસિફિક મહાસાગરની કિનારેનો વિસ્તાર જવાળામુખી ફાટી નીકળવો અને ભૂકંપથી ભરેલો છે. તે એક ઘોડાની નાળ આકારનું બેલ્ટ છે જેની લંબાઈ લગભગ 40,000 કિ.મી. છે. તેમાં પશ્ચિમ પેસિફિક મહાસાગરના ક્ષેત્રો ઉપરાંત દક્ષિણ અમેરિકા, ઉત્તર અમેરિકા અને કામચટકા શામેલ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- મેરાપી પર્વતના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 - માઉન્ટ મેરાપી ઈન્ડોનેશિયામાં સ્થિત છે.
 - તે ઈન્ડોનેશિયાના સેન્ટ્રલ જાવા અને યોગ્યાકાર્તા પ્રાંતની સરહદ પર સ્થિત એક સક્રિય સ્ટ્રેટોવોલ્કેનો છે.
 - તે ઈન્ડોનેશિયામાં સૌથી સક્રિય જવાળામુખી માનવામાં આવે છે અને 1548 થી સતત સક્રિય છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3
- દેવિકા નદી વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 - તાજેતરમાં જ જમ્મુ-કાશ્મીરના ઉધમપુરમાં દેવિકા નદી પ્રોજેક્ટ માટે ઉત્તર પૂર્વીય પ્રદેશના રાજ્ય વિકાસ વિકાસ પ્રધાને આમંત્રણ આપ્યું છે.
 - દેવિકા નદી જમ્મુ-કાશ્મીરના ઉધમપુર જિલ્લાના ટેકરી સુધ (શુદ્ધ) મહાદેવ મંદિરમાંથી નીકળે છે અને પશ્ચિમ પંજાબ (હવે પાકિસ્તાનમાં) તરફ વહી છે અર્થાત્ તે રવિ નદી સાથે જોડાય છે.
 - નદીનું ધાર્મિક મહત્વ છે કારણ કે તે હિન્દુઓ દ્વારા ગંગા નદીની બહેન તરીકે ઓળખાય છે.
 - જૂન 2020 માં, ઉધમપુરમાં દેવિકા બ્રિજનું ઉદઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પુલના નિર્માણનો હેતુ ટ્રાફિકની સમસ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને, સેનાના કાફલાઓ અને વાહનોને સરળ માર્ગ પૂરો પાડવાનો છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

- ઉષ્ણકટિબંધીય તોફાનોની રચના અને ઉત્તેજના માટે અનુકૂળ પરિસ્થિતિઓ ધ્યાનમાં લો.
 - 27° સે કરતા વધુ તાપમાન સાથે એક મોટી સમુદ્ર સપાટી.
 - કોરિઓલિસ બળની હાજરી.
 - લંબવત પવનની ગતિમાં નાના ફેરફારો.
 - પૂર્વ-અસ્તિત્વમાં નબળા લો-પ્રેશર ઝોન અથવા નિમ્ન-સ્તર-ચક્રવાત પરિભ્રમણ.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4

(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

- વિશ્વ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 - વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટ એ એનર્જી એન્ડ રિસોર્સિસ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ (TERI) દ્વારા આયોજિત વાર્ષિક કાર્યક્રમ છે.
 - સમિટમાં રાજકીય નેતાઓ, નોબેલ વિજેતાઓ, દ્વિપક્ષીય અને બહુપક્ષીય સંસ્થાઓના નિર્ણય નિર્માતાઓ, વૈજ્ઞાનિકો અને સંશોધનકારો અને મીડિયા કર્મચારીઓને સ્થાયી વિકાસને લગતા મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવા એકઠા કરવામાં આવે છે.
 - વર્લ્ડ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ સમિટનો હેતુ એક જ પ્લેટફોર્મ પર વિવિધ હોદ્દાદારોને એકઠા કરીને વૈશ્વિક સમુદાયના હિત માટે લાંબા ગાળાના ઉકેલો પ્રદાન કરવાનો છે.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

5. નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. 1991 થી 2018 દરમિયાન 732 જિલ્લાઓ અને વિશ્વભરમાં ગરમી સંબંધિત મૃત્યુ નોંધાયા છે. તે બતાવે છે 37% (9700) મૃત્યુ માનવનિર્મિત-ઉષ્ણતાને કારણે થયા હતા.

2. દક્ષિણ અમેરિકાના શહેરોમાં હવામાન પરિવર્તનને કારણે ગરમીમાં થયેલા મૃત્યુની ટકાવારી સૌથી વધુ નોંધાઈ છે.

3. યુ.એસ.માં 35% ગરમીથી થતી મૃત્યુ આબોહવા પરિવર્તનને કારણે થાય છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

6. મહાસીરના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ માછલીઓ ઉત્તરમાં વિયેટનામ અને ચીનમાં, લાઓસ, કંબોડિયા, થાઈલેન્ડ, ઈન્ડોનેશિયા, મલેશિયા, દક્ષિણ એશિયા, ભારતીય દ્વીપકલ્પ, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા અને દક્ષિણમાં અફઘાનિસ્તાનમાં જોવા મળે છે.

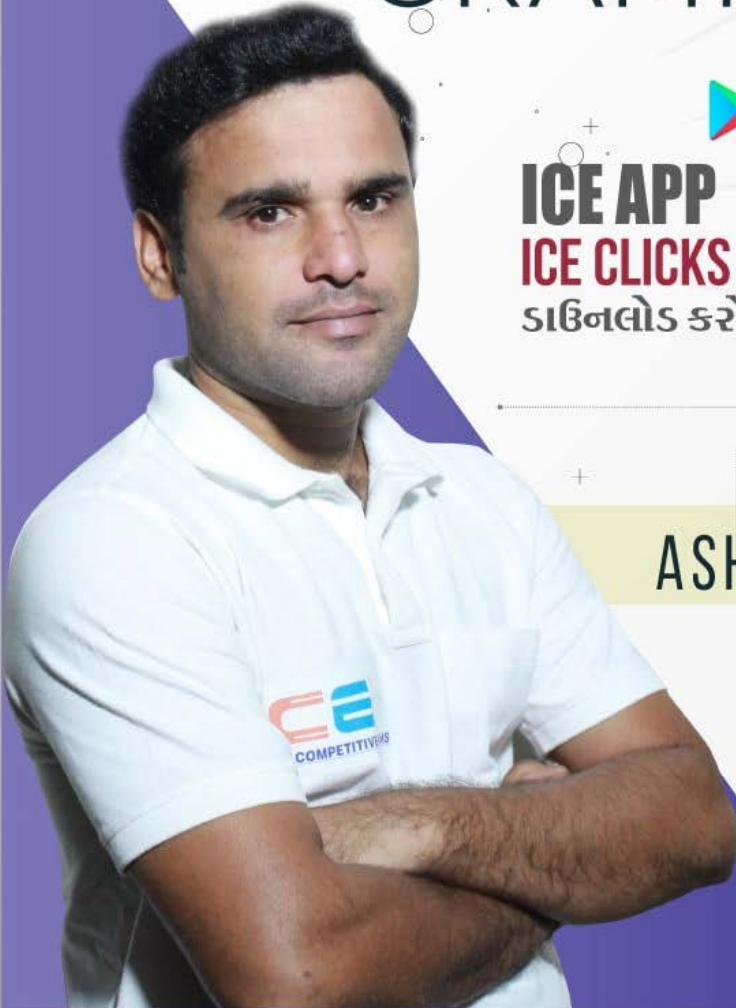
2. તેઓ વ્યાવસાયિક રૂપે મહત્વપૂર્ણ છે. આ માછલીઓનું બજારનું મૂલ્ય ઉંચું છે અને તે માછલીઘર માટે સંભવિત ઉમેદવાર પ્રજાતિઓ છે.

3. તેઓ બંને નદીઓ અને તળાવોમાં રહે છે. તેઓ સર્વભક્ષી છે. તેઓ શેવાળ, કર્ટેસિયન, દેડકા, જંતુઓ અને અન્ય માછલીઓ ખાય છે. તેઓ ઝાડ પરથી પડેલા ફળ પણ ખાય છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

ENGLISH GRAMMAR

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
ડાઉનલોડ કરો

ASHOK CHAUDHARY

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE

ashok10

નાસિકના બૌદ્ધ ગુફા સંકુલમાં ત્રણ ગુફાઓ મળી

- ભારતીય પુરાતત્વીય સર્વેક્ષણ (ASI) એ મહારાષ્ટ્રના નાસિકમાં બૌદ્ધ ગુફા સંકુલમાં ત્રણ ગુફાઓ શોધી કાઢી છે.
- બ્રિટિશ લશ્કરી અધિકારી દ્વારા નાસિકમાં એક ટેકરી પર ત્રિ-રશ્મિ બૌદ્ધ ગુફાઓ, જેને પાંડવ લેની તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તેના દસ્તાવેજીકરણ કર્યા પછી લગભગ બે સદી પછી આ નવી ગુફાઓ મળી આવી છે.
- ગુફાઓની પ્રાચીનતા હજી સ્થાપિત થઈ નથી, તેઓ બૌદ્ધ સાધુઓનાં રહેઠાણો હોઈ શકે છે. પુરાતવવિદો માને છે કે આ ગુફાઓ ટ્રાઈ-રશ્મિ ગુફાઓ કરતા જૂની હોઈ શકે છે.

Back to Basics : શોધેલી ગુફાઓ વિશે

- આ ગુફાઓ હાજર સંકુલની વિરૂદ્ધ બાજુ મળી હતી. તેઓ હાલના સંકુલથી આશરે 70-80 ફુટ ઉપર છે અને ઊભી ટેકરીને કોતરવામાં આવી છે. તે સાધુઓના રહેઠાણો જેવી લાગે છે અને હાલના સંકુલ કરતા પણ વૃદ્ધ છે. આ બધી ગુફાઓમાં વરંડા અને સાધુઓ માટેનું એક લાક્ષણિક ચોરસ પથ્થર પ્લેટફોર્મ શામેલ છે. સાધુઓને મનન કરવા માટે તેમની પાસે વિશેષ વ્યવસ્થા છે. ગુફાઓમાં બુદ્ધ અને બોધિસત્વની છબીઓ અને ઈન્ડો-ગ્રીક આર્કિટેક્ચર દ્વારા રચાયેલ શિલ્પો પણ છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- બૌદ્ધ શિલ્પો અને ગુફાઓ એ 'ભારતીય રોક-કટ આર્કિટેક્ચર' નું મહત્વનું ઉદાહરણ છે જે બૌદ્ધ ધર્મની હિનાયન પરંપરાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

■ પાંડવલેની ગુફાઓ :

- પાંડવલેની ગુફાઓ અગાઉ ત્રિરાશ્મી ગુફાઓ તરીકે ઓળખાતી હતી. આ ગુફાઓ 25 ગુફાઓનું જૂથ છે, જે ઈ.સ. પૂર્વે બીજી સદી અને છઠ્ઠી સદીની વચ્ચે ત્રિ-રશ્મિ ટેકરી પર કોતરવામાં આવી છે. આ 25 ગુફાઓમાં વિહાર અને ચૈત્ય મુખ્ય ગુફાઓ છે. કેપ્ટન જેમ્સ ડેલામાને 1823 માં ગુફા સંકુલનું દસ્તાવેજીકરણ કર્યું હતું. તે એક ASI સુરક્ષિત સાઈટ અને પ્રખ્યાત પર્યટક સ્થળ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1. પાંડવલેની ગુફાઓના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. પાંડવલેની ગુફાઓ અગાઉ ત્રિરાશ્મી ગુફાઓ તરીકે ઓળખાતી હતી.
 2. આ ગુફાઓ 25 ગુફાઓનું જૂથ છે, જે ઈ.સ. પૂર્વે બીજી સદી અને છઠ્ઠી સદીની વચ્ચે ત્રિ-રશ્મિ ટેકરી પર કોતરવામાં આવી છે.
 3. આ 25 ગુફાઓમાં વિહાર અને ચૈત્ય મુખ્ય ગુફાઓ છે. કેપ્ટન જેમ્સ ડેલામાને 1823 માં ગુફા સંકુલનું દસ્તાવેજીકરણ કર્યું હતું.
 ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2	(B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3	(D) 1, 2, અને 3

ગુજરાતનો ઇતિહાસ

Google Play

ICE APP
ICE CLICKS
સંબંધિત કરો

MANOJ KINDARKHEDIYA

GET DISCOUNT
ENTER PROMO CODE

PROMO CODE
manoj10

COVID અસરગ્રસ્ત પરિવારો માટે EPFO અને ESICનું વિસ્તરણ

- તાજેતરમાં સરકારે COVID-19 ના અવસાન પામેલા લોકોના પરિવારો માટે પેન્શન કવરેજ અને વીમા લાભના વિસ્તરણની જાહેરાત કરી હતી.
- કર્મચારીની રાજ્ય વીમા નિગમ (Employees' State Insurance Corporation- ESIC) ની યોજના હેઠળ કર્મચારીઓની પ્રોવિડન્ટ ફંડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (Employees' Provident Fund Organisation- EPFO) હેઠળ રજિસ્ટર્ડ સભ્યોની પેન્શન કવચ અને કર્મચારીઓની ડિપોઝિટ લિંક્ડ વીમા (Employees' Deposit-Linked Insurance) લાભો વધારવામાં આવશે.

Back to basics : ESIC યોજના અંતર્ગત લાભોનું વિસ્તરણ

- હાલના નિયમો મુજબ, આવા વ્યક્તિઓના કુટુંબના સભ્યો (જે કોવિડને કારણે મૃત્યુ પામ્યા છે) કર્મચારીને ચૂકવવામાં આવતી સરેરાશ દૈનિક વેતનના 90% જેટલી પેન્શન માટે પાત્ર રહેશે.
- આ લાભ 24 માર્ચ, 2020 થી 24 માર્ચ, 2022 સુધી પૂર્વ-અસરકારક અસરથી પ્રાપ્ત થશે.
- ESIC લાભો માટેની પાત્રતાની શરતોમાં આ માપદંડ શામેલ હોવાની સંભાવના છે કે જીવન વીમાધારક વ્યક્તિએ COVID-19 દર્દીના મૃત્યુના ઓછામાં ઓછા ત્રણ મહિના પહેલાં ESIC ઓનલાઇન પોર્ટલ પર નોંધાયેલ હોવું જોઈએ અને ઓછામાં ઓછું 78 દિવસ સુધી કામ કર્યું હોવું જોઈએ.

EPFO-EDLI હેઠળ લાભો

- મહત્તમ વીમા લાભ રૂ .6 લાખથી વધારીને 7 લાખ કરવામાં આવ્યો છે.
- 2.5 લાખ રૂપિયાના લઘુત્તમ વીમા લાભની જોગવાઈ ફરીથી ચાલુ કરવામાં આવી છે અને આગામી ત્રણ વર્ષ માટે 2020 ફેબ્રુઆરીથી તે પૂર્વનિર્ધારિતપણે લાગુ થશે.
- આ લાભ તે કર્મચારીઓના પરિવારોને પણ આપવામાં આવી રહ્યો છે જેમણે તેમના મૃત્યુના છેલ્લા 12 મહિનામાં નોકરી બદલી છે.
- EPFO હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા કર્મચારીના મૃત્યુના કિસ્સામાં, આશ્રિત પરિવારના બધા સભ્યો EDLI લાભો મેળવવા માટે પાત્ર છે.
- આ અંતર્ગત આશરે 6.53 કરોડ પરિવારો પાત્ર બનવાની અપેક્ષા છે.

કર્મચારી રાજ્ય વીમા યોજના

- કર્મચારી રાજ્ય વીમા યોજના વિશે:
 - તે એક બહુપક્ષી સામાજિક સિસ્ટમ છે જે ESI યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા કામદાર અથવા આશ્રિત પરિવારોને સામાજિક-આર્થિક સુરક્ષા પૂરી પાડે છે.
 - ESI યોજના એ કર્મચારી રાજ્ય વીમા અધિનિયમ, 1948 માં સમાવિષ્ટ સામાજિક વીમાનું એકીકૃત સ્વરૂપ છે.
- કવરેજ:
 - ESI એક્ટ 10 અથવા વધુ વ્યક્તિઓને રોજગારી આપતી તમામ ફેક્ટરીઓ અને સૂચિત મથકો પર લાગુ પડે છે, તેમજ મહિને 21,000 રૂપિયા સુધીની વેતન મેળવતા કર્મચારીઓને (અપંગ વ્યક્તિઓ માટે 25,000 રૂપિયા) લાગુ પડે છે.
 - તે કામદારોના લગભગ 3.49 કરોડ પરિવારોને આવરી લે છે અને લગભગ 13.56 કરોડ લાભાર્થીઓને રોકડ લાભ અને યોગ્ય તબીબી સુવિધાઓ પ્રદાન કરે છે.

કર્મચારી ડિપોઝિટ-લિંક્ડ વીમો

- આ EPFO દ્વારા ખાનગી ક્ષેત્રના પગારદાર કર્મચારીઓને પૂરા પાડવામાં આવેલ વીમા કવચ છે. તે વર્ષ 1976 માં શરૂ કરાઈ હતી.
- કોઈપણ કર્મચારી કે જેનું EPF એકાઉન્ટ છે તે આપમેળે EDLI યોજના માટે પાત્ર બની જાય છે.
- રજિસ્ટર્ડ નોમિની (Nominee)ને જીવન વીમાધારકના મૃત્યુ ની ઘટનામાં એકમ રકમ ચૂકવવામાં આવે છે.
- આ કર્મચારીઓના પ્રોવિડન્ટ ફંડ અને પરચુરણ જોગવાઈઓ અધિનિયમ, 1952 હેઠળ નોંધાયેલા તમામ સંગઠનોને લાગુ પડે છે.
- નિયોક્તા દ્વારા ચૂકવવામાં આવતા માસિક પગારના 0.5% આધારે EDLI યોજનાનું સંચાલન કરવામાં આવે છે અને તેમાં કોઈ કર્મચારીનું યોગદાન નથી. કર્મચારી દ્વારા નોંધાયેલ નોમિની યોજના હેઠળ લાભ મેળવવા માટે પાત્ર છે.

કર્મચારી ભવિષ્ય નિધિ સંગઠન

- તે એક સરકારી સંસ્થા છે જે સભ્ય કર્મચારીઓના પ્રોવિડન્ટ ફંડ અને પેન્શન એકાઉન્ટ્સનું સંચાલન કરે છે.
- તે કર્મચારીના પ્રોવિડન્ટ ફંડ અને પરચુરણ જોગવાઈઓ કાયદો (Employee Provident Fund and Miscellaneous Provisions Act), 1952 લાગુ કરે છે.
- કર્મચારીઓનું પ્રોવિડન્ટ ફંડ અને પરચુરણ જોગવાઈઓ અધિનિયમ, 1952 ફેક્ટરીઓ અને અન્ય સંસ્થાઓમાં કામ કરતા કર્મચારીઓ માટે પ્રોવિડન્ટ ફંડ સંસ્થા (Provident Fund Institution) તરીકે કામ કરે છે.
- આ સંગઠન ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય દ્વારા સંચાલિત છે.

કર્મચારી ભવિષ્ય નિધિ યોજના

- > EPF યોજના એ કર્મચારીના ભવિષ્ય નિધિ અને વિવિધ અધિનિયમ, 1952 હેઠળની મુખ્ય યોજના છે.
- > તે ફેક્ટરીઓ અને અન્ય મથકોમાં કામ કરતા કર્મચારીઓને સંસ્થાકીય ભવિષ્ય નિધિ પૂરા પાડે છે.
- > કર્મચારી અને એમ્પ્લોયર બંને EPF માં કર્મચારીના મૂળભૂત પગાર અને મોંઘવારી ભથ્થાના 12% જમા કરે છે.
- > આર્થિક સર્વે 2016-17 એ સૂચવ્યું હતું કે કર્મચારીઓને તેમના પગારના 12% EPFO પાસે જમા કરવાની અથવા તેને પગાર તરીકે પ્રાપ્ત કરવાની પસંદગી કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- > આ યોજના તે કર્મચારીઓ માટે ફરજિયાત છે, જેમના મૂળ પગાર દર મહિને 15,000 રૂપિયા છે.

વિશ્વ તંબાકુ નિષેધ દિવસ

- > વર્લ્ડ નો ટોબેકો ડે (WNTD) દર વર્ષે વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WHO) અને વૈશ્વિક ભાગીદારો દ્વારા 31 મે ના રોજ મનાવવામાં આવે છે.
- WNTD 2021 ની સેન્ટ્રલ થીમ:
 - > વર્લ્ડ નો તમાકુ ડે 2021 ની થીમ 'કમિટ ટુ ક્વિટ' છે.
 - > WHO એ ભારતમાં તમાકુના વપરાશને નિયંત્રિત કરવાના પ્રયત્નો બદલ ભારતીય કેન્દ્રીય આરોગ્ય પ્રધાન હર્ષ વર્ધનને 'ડાયરેક્ટર જનરલનો વિશેષ એવોર્ડ' આપી સન્માનિત કર્યા છે.
 - > ઈ-સિગારેટ અને તમાકુ ઉત્પાદનો પર પ્રતિબંધ મૂકવાના 2019 ના રાષ્ટ્રીય કાયદામાં તેમના નેતૃત્વની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા હતી.

Back to basics : 'તમાકુ ની સામાજિક-આર્થિક અસર

- > ભારતમાં દર વર્ષે 13 લાખથી વધુ લોકો તમાકુના સેવનથી મૃત્યુ પામે છે, એટલે કે દરરોજ 3500 લોકો મૃત્યુ પામે છે.
- > તેનાથી થતાં મૃત્યુ અને રોગો સિવાય તમાકુની અસર દેશના આર્થિક વિકાસને પણ થાય છે.
- > ધૂમ્રપાન કરનારાઓને COVID-19 જેવી ગંભીર બીમારીથી 40-50% મૃત્યુનું જોખમ રહેલું છે.
- > WHO અધ્યયન (ઓગસ્ટ 2020 માં પ્રકાશિત) નું નામ 'રોગો અને મૃત્યુથી ભારતના તમાકુના ઉપયોગમાં આર્થિક ખર્ચ' શીર્ષક પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું.
- > એવો અંદાજ છે કે ભારતમાં તમાકુના ઉપયોગને કારણે રોગો અને મૃત્યુનો આર્થિક ભારણ GDPના લગભગ 1% (રૂ. 1.77 લાખ કરોડ) જેટલો છે.

ભારતમાં તમાકુ નિયંત્રણ તરફ લેવામાં આવેલા પગલા

- > ભારતે 'તમાકુ નિયંત્રણ પર WHO ફેમવર્ક કન્વેશન' (WHO FCTC) હેઠળ તમાકુ નિયંત્રણની જોગવાઈઓ અપનાવી છે.

સિગારેટ અને અન્ય તમાકુ ઉત્પાદનો અધિનિયમ, (COTPA) 2003

- > તેણે 1975 ના સિગારેટ એક્ટને બદલ્યો (આ ધારો સિગારેટ પેક અને જાહેરાતો પર દેખાતી કાયદાકીય ચેતવણીઓ સુધી મર્યાદિત હતો - 'સિગારેટ ધૂમ્રપાન કરવું સ્વાસ્થ્ય માટે હાનિકારક છે'. તેમાં સિગારેટ સિવાયના ઉત્પાદનોનો સમાવેશ થતો નથી.)
- > 2003 ના કાયદામાં સિગાર, બીડી, કોટ, પાઈપ તમાકુ, હુક્કા, ચ્યુઈંગ તમાકુ, પાન મસાલા અને ગુટખાનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > ઈલેક્ટ્રોનિક સિગારેટ ઓર્ડિનન્સ, 2019 ના પ્રતિબંધ: તે ઈ-સિગારેટના ઉત્પાદન, નિર્માણ, આયાત, નિકાસ, પરિવહન, વેચાણ, વિતરણ, સંગ્રહ અને જાહેરાત પર પ્રતિબંધ મૂકશે.
- રાષ્ટ્રીય તમાકુ ક્વિટલાઈન સેવા (NTQLS):
- > રાષ્ટ્રીય તમાકુ ક્વિટલાઈન સેવા તમાકુ છોડવા માટેની ટેલિફોન આધારિત માહિતી, સલાહ અને ટેકો પૂરો પાડવાનો છે અને આ હેલ્પલાઈન મોટી સંખ્યામાં તમાકુ વપરાશકારો સુધી પહોંચવાની સંભાવના ધરાવે છે.
- mCessation પ્રોગ્રામ:
 - > તમાકુ છોડવાની મોબાઇલ ટેકનોલોજી આધારિત પહેલ છે.
 - > સરકારની ડિજિટલ ઈન્ડિયા પહેલના ભાગ રૂપે વર્ષ 2016 માં ભારતે ટેક્સ્ટ સંદેશાઓનો ઉપયોગ કરીને mCessation શરૂ કર્યું હતું.

તમાકુના વપરાશમાં ઘટાડો

- > તમાકુના વપરાશનું પ્રમાણ 2009-10માં 34.6 ટકાથી ઘટીને 2016-17માં 28.6 ટકા થયું છે.
- > રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ 2017 હેઠળ ભારતે વર્ષ 2025 સુધીમાં તમાકુના વપરાશમાં 30 ટકાનો ઘટાડો કરવાનો મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યો છે.

તમાકુ નિયંત્રણ પર WHO ફેમવર્ક કન્વેશન

- > વિવિધ દેશોની સરકારો દ્વારા WHO ફેમવર્ક કન્વેશન ઓન ટોબેકો કન્ટ્રોલ' (WHO FCTC) ની તમાકુ નિયંત્રણની જોગવાઈઓ સ્વીકારવામાં આવી છે અને તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો છે.
- > વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશનના નેજા હેઠળ શરૂ કરાયેલી આ પહેલી આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિ છે.
- > તેને 21 મે 2003 ના રોજ વર્લ્ડ હેલ્થ એસેમ્બલી (WHOની સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા) દ્વારા અપનાવવામાં આવી હતી અને 27 ફેબ્રુઆરી 2005 ના રોજ અમલમાં આવી હતી.
- > તમાકુ રોગચાળાના વૈશ્વિકરણના પ્રતિસાદ રૂપે વિકસિત કરવામાં આવી હતી અને પુરાવા આધારિત સંધિ છે જે આરોગ્યના ઉચ્ચતમ સ્તર સુધીના તમામ લોકોના અધિકારની ખાતરી આપે છે.

- તમાકુના ઉપયોગને રોકવા માટે FCTCના પગલાઓમાં શામેલ છે:
- ભાવ અને કરના પગલાં.
- તમાકુ પેકેજો પર મોટી ગ્રાફિક ચેતવણીઓ.
- 100% ધૂમ્રપાન મુક્ત જાહેર સ્થળ.
- તમાકુના માર્કેટિંગ પર પ્રતિબંધ.
- તમાકુ છોડી દેનારાઓને સમર્થન આપવું.
- તમાકુ ઉદ્યોગની દબલ અટકાવી.

વિશ્વ દૂધ દિવસ

- વિશ્વ દૂધ દિવસ દર વર્ષે 1 જૂને ઉજવવામાં આવે છે.
- આ પ્રસંગે મત્સ્યઉદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરીંગ મંત્રાલયે ગોપાલ રત્ન એવોર્ડ શરૂ કરવાની અને ઈ-ગોપાલા એપને ઉમંગ પ્લેટફોર્મ સાથે એકીકૃત કરવાની ઘોષણા કરી હતી.

Back to basics : ઉમંગ પ્લેટફોર્મ

- ઉમંગ (UMANG) નું પૂર્ણ સ્વરૂપ 'યુગ શાસન માટે યુનિફાઇડ મોબાઇલ એપ્લિકેશન (Unified Mobile Application for New-age Governance)' છે. ઈલેક્ટ્રોનિક અને માહિતી તકનીક મંત્રાલય (Ministry of Electronics and Information Technology-MeitY) દ્વારા વિકસિત ભારત સરકારની એ એકલ, એકીકૃત, સલામત, મલ્ટિ-ચેનલ, મલ્ટિ-પ્લેટફોર્મ, બહુભાષી, મલ્ટિ-સર્વિસ મોબાઇલ એપ્લિકેશન, એક જ પ્રવેશ પૂરો પાડવા માટે છે. મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા મહવની સરકારી સેવાઓનો વપરાશ સુનિશ્ચિત કરવા માટે વર્ષ 2017 માં આની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ એક યુનિફાઇડ એપ્લિકેશન છે જેનો ઉપયોગ વિવિધ ભારત ઈ-સરકારી સેવાઓ, જેમ કે આવકવેરા ફાઇલિંગ, કર્મચારી ભવિષ્ય નિધિ સંગઠન (EPFO) સેવાઓ, આધાર, પેન્શન, ઈ-પાઠશાળા, ઈ-જમીન રેકોર્ડ્સ, પાક વીમા વગેરે મેળવવા માટે થઈ શકે છે. થઈ શકે છે.

વિશ્વ દૂધ દિવસ વિશે

- ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગનાઇઝેશન (FAO) દ્વારા વર્ષ 2001 માં વિશ્વ દૂધ દિવસની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ દિવસનો હેતુ ડેરી ક્ષેત્રને લગતી પ્રવૃત્તિઓ તરફ ધ્યાન આકર્ષિત કરવાની તક પૂરી પાડવાનો છે.
- FAO સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક વિશેષ એજન્સીઓ છે જે ભૂખમરને સમાપ્ત કરવાના આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયત્નો તરફ દોરી જાય છે.
- વર્ષ 2021 ની થીમ:
 - તેની થીમ પર્યાવરણ, પોષણ અને સામાજિક આર્થિક સંદેશા સાથે ડેરી ક્ષેત્રમાં સ્થિરતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

- આમ કરવાથી, તે વિશ્વમાં ડેરી ફાર્મિંગનો ફરીથી વિકાસ કરશે.

ગોપાલ રત્ન એવોર્ડ

- કેન્દ્રીય મત્સ્યઉદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરીંગ પ્રધાન દ્વારા ડેરી ક્ષેત્ર માટે રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર ગોપાલ રત્ન એવોર્ડ (Gopal Ratna Awards) શરૂ કરવાની ઘોષણા કરવામાં આવી છે. જેમાં ત્રણ વર્ગો છે:
 - શ્રેષ્ઠ ડેરી ફાર્મર.
 - શ્રેષ્ઠ કૃત્રિમ ગર્ભાધાન તકનીકી (AIT).
 - શ્રેષ્ઠ ડેરી સહકારી / દૂધ ઉત્પાદક કંપની / ખેડૂત ઉત્પાદક સંસ્થા.

- e-Gopala (નિર્માતા પશુધન દ્વારા સંપત્તિ બનાવટ) એપ્લિકેશન:

- તે જાતિના સુધારણા, બજારો અને ખેડૂતોના સીધા ઉપયોગ માટે માહિતી પોર્ટલ છે.

- તે નીચેના પાસાઓ પર ઉકેલો પ્રદાન કરે છે:

- દેશમાં તમામ પ્રકારના પશુધન (વીર્ય, ભૂણ વગેરે) માં રોગ મુક્ત બેક્ટેરિયા (જર્મપ્લાઝમ) ની ખરીદી અને વેચાણ.
- ગુણવત્તાયુક્ત સંવર્ધન સેવાઓ (કૃત્રિમ ગર્ભાધાન, પ્રાણી પ્રાથમિક સહાય, રસીકરણ, ઉપચાર વગેરે) અને પશુ પોષણની ઉપલબ્ધતા માટે ખેડૂતોને માર્ગદર્શન આપવું.

ડેરી ક્ષેત્રને લગતી અન્ય પહેલ

- ડેરી ડેવલપમેન્ટ પર નેશનલ એક્શન પ્લાન 2022: તે દૂધનું ઉત્પાદન વધારવાનો અને ડેરી ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનો છે
- રાષ્ટ્રીય પશુ રોગ નિયંત્રણ કાર્યક્રમ અને રાષ્ટ્રીય કૃત્રિમ બીજદાન કાર્યક્રમ: દેશમાં ઢોરમાં ફૂટ એન્ડ માઉથ ડિસીઝ (Foot & Mouth Disease- FMD) અને બ્રુસેલોસિસને નિયંત્રિત કરવા અને તેને દૂર કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

- પશુ-આધાર:

- તે પ્રાણીઓ માટે UID અથવા પશુ-આધાર (Pashu Aadhaar) જારી કરે છે.

- રાષ્ટ્રીય ગોકુલ મિશન:

- એકીકૃત પશુધન વિકાસ કેન્દ્રો તરીકે 21 ગોકુલ ગ્રામ સ્થાપિત કરવા વર્ષ 2019 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- ઓપરેશન ફ્લડ (બ્લાઈટ ક્રાંતિ)

શ્વેત ક્રાંતિ વિશે

- ભારતમાં શ્વેત ક્રાંતિ એ ડો. વર્ગીઝ કુરિયન (Dr Verghese Kurein) ની મગજની રચના હતી. તેમના હેઠળ ગુજરાત સહકારી દૂધ માર્કેટિંગ ફેડરેશન લિમિટેડ અને રાષ્ટ્રીય ડેરી ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (NDDB) જેવી ઘણી મહત્વપૂર્ણ સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

- શ્વેત ક્રાંતિની શરૂઆત NDDDB દ્વારા 1970 ના દાયકામાં કરવામાં આવી હતી અને ઓપરેશન ફલડનો પાયાનો ભાગ એ ગામડાના દૂધ ઉત્પાદકોની સહકારી છે.
- ક્રાંતિના તબક્કાઓ:
- પ્રથમ તબક્કો:
- તે વર્ષ 1970 થી શરૂ થયું અને 10 વર્ષ એટલે કે 1980 સુધી ચાલ્યું. યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ દ્વારા દાન કરવામાં આવેલ માખણ તેલ અને સ્કીમ્ડ મિલ્ક પાવડરના વેચાણ દ્વારા આ તબક્કો માટે નાણાં આપવામાં આવ્યા હતા.
- બીજો તબક્કો:
- તે 1981 થી 1985 સુધીના પાંચ વર્ષ સુધી રહ્યું. આ તબક્કા દરમિયાન દૂધ કેન્દ્રોની સંખ્યા 18 થી વધીને 136 થઈ, 290 નગર બજારોમાં દૂધ ઉપલબ્ધ બન્યું, 1985 ના અંત સુધીમાં, 43,000 સ્વાવલંબન ગામડાની સહકારી સંસ્થાઓ સ્થાપિત થઈ ગઈ, જેમાં 42.50 લાખ દૂધ ઉત્પાદકોનો સમાવેશ થાય છે.
- ત્રીજો તબક્કો:
- આ લગભગ 10 વર્ષ એટલે કે 1985-1996 સુધી પણ ચાલ્યું. આ તબક્કે ડેરી સહકારીને પ્રોગ્રામને વિસ્તૃત અને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યું છે. દૂધની વધતી જતી માત્રા અને બજારમાં ખરીદી કરવા માટે જરૂરી માળખાને પણ મજબૂત બનાવ્યું.
- ઉદ્દેશ:
- દૂધ ઉત્પાદનમાં વધારો.
- ગ્રામીણ વિસ્તારની આવકમાં વધારો.
- ગ્રાહકોને વાજબી ભાવે દૂધ આપવું
- મહત્વ:
- તે ડેરી ખેડૂતોને તેમના પોતાના વિકાસ દ્વારા નિર્દેશિત કરવામાં મદદ કરે છે જેથી તેઓ તેમના પોતાના હાથ દ્વારા બનાવેલા સંસાધનો પર નિયંત્રણ રાખે.
- આનાથી ભારતને વર્ષ 2016-17માં દુધનો સૌથી મોટો ઉત્પાદક દેશ બનાવવામાં મદદ મળી છે.
- હાલમાં ભારત વિશ્વનું સૌથી મોટું દૂધ ઉત્પાદક દેશ છે, જે વૈશ્વિક ઉત્પાદનમાં 22% હિસ્સો ધરાવે છે.

ચીને બે બાળ નીતિમાં રાહત આપી: ભારત માટે પાઠ

- તાજેતરમાં જ ચીને વસ્તી નિયંત્રણ માટે સ્થાપિત બે બાળકોની નીતિમાં રાહત આપી છે અને એવી ઘોષણા કરી છે કે હવેથી દરેક પરિણીત દંપતીને ત્રણ સંતાન રાખવા દેવામાં આવશે.
- આ ઉપરાંત, ઘોષણામાં એવું પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ દર વર્ષે નિવૃત્તિની વય કેટલાક મહિનામાં વધારશે. છેલ્લા ચાર દાયકાથી, ચીનમાં નિવૃત્તિની વય પુરૂષો માટે 60 અને મહિલાઓ માટે 55 છે.

Back to basics : ચીનની વસ્તી નીતિઓ

- એક બાળ નીતિ:
- 'વન ચાઇલ્ડ પોલિસી' ચીન દ્વારા વર્ષ 1980 માં રજૂ કરવામાં આવી હતી, તે સમયે ચીનની વસ્તી એક અબજની નજીક હતી અને ચીન-સરકારને ચિંતા હતી કે દેશની વધતી વસ્તી આર્થિક પ્રગતિમાં અવરોધ ઉભી કરશે.
- આ નીતિને લાંબા સમયથી ચીની સત્તાવાળાઓએ સફળતા તરીકે ગણાવી છે અને દાવો કર્યો છે કે નીતિએ આશરે 400 મિલિયન લોકોને જન્મ લેતા અટકાવીને દેશની ગંભીર ખોરાક અને પાણીની અછતની સમસ્યાઓથી બચવા મદદ કરી છે.
- જો કે, આ નીતિ દેશમાં અસંતોષનું કારણ પણ હતી કારણ કે રાજ્ય દ્વારા દબાણપૂર્વક ગર્ભપાત અને વંચીકરણ જેવી કૂર રણનીતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- માનવાધિકારના ઉલ્લંઘન અને ગરીબોને અન્યાય કરવા બદલ તેની ટીકા અને વિવાદ પણ કરવામાં આવ્યો હતો.
- બે બાળ નીતિ:
- વસ્તી વૃદ્ધિ દરમાં તીવ્ર ઘટાડા બાદ વર્ષ 2016 માં ચીનની સરકારે એક પરિણીત દંપતીને બે સંતાનો રાખવા દીધા.
- ત્રણ બાળ નીતિ:
- ચીની વસ્તી ગણતરી, 2020 ના ડેટા પછી જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે દેશની વસ્તી વૃદ્ધિ દર વર્ષ 2016 માં આપવામાં આવેલી છૂટ છતાં પણ ઝડપથી ઘટી રહ્યો છે.
- દેશનો પ્રજનન દર ઘટીને 1.3 પર પહોંચી ગયો છે, જે રિપ્લેસમેન્ટ લેવલ 2.1 ની નીચે છે. રિપ્લેસમેન્ટ લેવલ મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે પેઢીના પરિવર્તન માટે પૂરતા બાળકો હોવું જરૂરી છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રનો અંદાજ છે કે 2030 પછી ચીનની વસ્તીમાં ઘટાડો થવાની ધારણા છે, પરંતુ કેટલાક નિષ્ણાતો કહે છે કે આ ઘટાડો ફક્ત આગામી એક કે બે વર્ષમાં જ પ્રતિબિંબિત થઈ શકે છે.

વસ્તી ઘટવાની ચિંતા

- મજૂર બાળ ઘટાડો:
- જ્યારે દેશની યુવા વસ્તી ઘટાડો દર્શાવે છે, ત્યારે તે મજૂર બળ ની અછત પેદા કરે છે, જેનો અર્થતંત્ર પર મોટો નુકસાનકારક અસર પડે છે.
- સામાજિક ખર્ચમાં વધારો:
- વૃદ્ધ લોકોનો અર્થ આરોગ્ય સંભાળ અને પેન્શન માટેની માં ગમાં વધારો થવાનો અર્થ છે, જે દેશની સામાજિક ખર્ચ પદ્ધતિ પર વધુ બોજો લાવી શકે છે કારણ કે ઓછા લોકો કામ કરે છે અને તેમનું 'ઓછા' યોગદાન આપવામાં આવે છે.
- વિકાસશીલ દેશો માટે ચિંતા:
- જોકે, ચીન માટે સૌથી અગત્યની સમસ્યા એ છે કે આ વલણમાં અન્ય વિકસિત દેશોની જેમ વિશ્વની બીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા હોવા છતાં, તે હજી પણ મધ્યમ આવક ધરાવતો સમાજ છે.

- > જાપાન અને જર્મની જેવા વિકસિત દેશો, જે સમાન વસ્તી વિષયક પડકારોનો સામનો કરે છે અને ફેક્ટરીઓ, તકનીકી અને વિદેશી સંપત્તિમાં રોકાણ પર આધારિત છે.
- > જોકે, ચીન હજી પણ મજૂર સઘન ઉત્પાદન અને ખેતી પર આધાર રાખે છે.
- > આમ વસ્તી વિષયક ડિવિડન્ડમાં ઘટાડો એ વિકાસશીલ દેશો જેવા કે ચીન અને ભારતને સમૃદ્ધ વિશ્વ કરતાં વધુ નુકસાન પહોંચાડશે.

ભારત માટે પાઠ

- જટિલ પગલાં ટાળો:
 - > જટિલ અથવા કઠોર વસ્તી નિયંત્રણના પગલાંથી ચીન માનવતાવાદી કટોકટીમાં મૂકે છે જે અનિવાર્ય હતું. જો બે બાળકોની મર્યાદા જેવા કડક અથવા જબરદસ્ત પગલાં લાગુ કરવામાં આવે તો ભારતની સ્થિતિ વધુ ખરાબ થઈ શકે છે.
- મહિલા સશક્તિકરણ:
 - > પ્રજનન દર ઘટાડવાની સાબિત પદ્ધતિઓ દ્વારા શિક્ષણ, આર્થિક તકો અને આરોગ્ય સંભાળમાં વધારો દ્વારા વધુ સશક્તિકરણ સુનિશ્ચિત કરવાની પદ્ધતિઓ દ્વારા મહિલાઓને તેમની પ્રજનનક્ષમતા પર નિયંત્રણ સાથે પ્રદાન કરવું.
 - > વાસ્તવિકતા એ છે કે પ્રજનનક્ષમતામાં ચીનનો ઘટાડો ફક્ત અંશતઃ જબરદસ્તી અથવા જટિલ નીતિઓ અને મોટા પાયે પ્રયત્નોને કારણે છે. મોટા પાયે રોકાણ એ દેશ દ્વારા મહિલાઓને શિક્ષણ, આરોગ્ય અને રોજગારની તકોમાં કરેલા સતત રોકાણને સૂચવે છે.

વસ્તી સ્થિરતા માટેની જરૂરિયાત

- > ભારતે કુટુંબ આયોજનના પગલાં વ્યવસ્થિત રીતે પૂર્ણ કર્યા છે અને તે હવે 2.1 ની ફેરબદલ સ્તર પર છે, જે ઈચ્છનીય છે.
- > તેને વસ્તી સ્થિરતા જાળવવાની જરૂર છે કારણ કે સિક્કિમ, આંધ્રપ્રદેશ, દિલ્હી, કેરળ અને કર્ણાટક જેવા કેટલાક રાજ્યોમાં કુલ પ્રજનન દર રિપ્લેસમેન્ટ લેવલથી નીચે છે, એટલે કે 30-40 વર્ષમાં ભારત આનો અનુભવ કરી શકે છે. ચીન અત્યારે અનુભવી રહ્યું છે .

ભારતના કિસ્સામાં

- ભારતની વસ્તી વૃદ્ધિ:
 - > માર્ચ 2021 સુધીમાં ભારતની વસ્તી 1.36 અબજથી વધુ થવાનો અંદાજ છે, જે પાછલા દાયકામાં અંદાજિત 12.4% થી વધુનો વધારો દર્શાવે છે.
 - > 2001 અને 2011 ની વચ્ચે આ વૃદ્ધિ દર 17.7% કરતા ઓછો છે.
 - > જો કે, વર્ષ 2019 માટે યુએનના અહેવાલ મુજબ, વર્ષ 2027 સુધીમાં ભારત ચીનને પાછળ છોડી વિશ્વનો સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો દેશ બનશે.

- > 2019 થી 2050 ની વચ્ચે ભારતમાં લગભગ 273 મિલિયન લોકોનો ઉમેરો થવાનો અંદાજ છે.
- વસ્તી નિયંત્રણ માટે ભારતીય પગલાં:
 - વડા પ્રધાનની અપીલ:
 - > વર્ષ 2019 માં સ્વતંત્રતા દિવસના ભાષણ દરમિયાન વડા પ્રધાને દેશને અપીલ કરી હતી કે વસ્તી નિયંત્રણ દેશભક્તિનું એક પ્રકાર છે.
 - > મિશન પરીવાર વિકાસ: વર્ષ 2017 માં સરકારે મિશન પરીવાર વિકાસ શરૂ કર્યો. તેનો ઉદ્દેશ 146 ઉચ્ચ પ્રજનનક્ષમતાવાળા જિલ્લાઓમાં ગર્ભનિરોધક અને કુટુંબ યોજના સેવાઓનો વપરાશ વધારવાનો છે.
 - > નસબંધી કરાવનારાઓને વળતર યોજના: આ યોજના અંતર્ગત આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય વર્ષ 2014 થી નસબંધી કરાવવા માટે લાભાર્થી અને સેવા પ્રદાન કરનાર (અને ટીમ) ને મજૂરના નુકસાન માટે વળતર પ્રદાન કરે છે.
 - > રાષ્ટ્રીય કુટુંબ યોજના વળતર યોજના (NFPIIS): આ યોજના વર્ષ 2005 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના હેઠળ, નસબંધી અથવા નસબંધી પછી મૃત્યુ, ગૂંચવણો અને નિષ્ફળતાની સંભવિત ઘટનાઓ સામે ગ્રાહકોને વીમો આપવામાં આવે છે.

વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ, 2021

- > જાગૃતિ અને પર્યાવરણીય સંરક્ષણને પ્રોત્સાહિત કરવા દર વર્ષે 5 જૂને વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ (World Environment Day) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

Back to basics : વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ

- ઇતિહાસ:
 - > વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસની શરૂઆત 1972 માં માનવ પર્યાવરણ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલન દરમિયાન કરવામાં આવી હતી.

વર્ષ 2021 ની થીમ

- > 'ઈકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન'.
- > તે ઈકોસિસ્ટમ પુનઃસ્થાપના પર સંયુક્ત રાષ્ટ્રના દાયકાની શરૂઆત (વર્ષ 2021-30) ની સાથોસાથ પર્વતની ટોચથી સમુદ્રની ઉંડાણો સુધીના જંગલોથી ખેતીની જમીન સુધીના અબજો હેક્ટરને ઉત્પન્ન કરવાનું વૈશ્વિક લક્ષ્ય છે.
- > ભારતમાં આ વર્ષની થીમ 'બેટર એન્વાયર્નમેન્ટ માટે બાયોફ્યુઅલનો પ્રોત્સાહન' છે.

યજમાન દેશ

- > પાકિસ્તાન વર્ષ 2021 માટે વૈશ્વિક યજમાન બનશે.

ભારતે લીધેલી પહેલ

- પૂણેમાં દેશભરમાં ઈથેનોલના ઉત્પાદન અને વિતરણ માટે E-100 પાયલોટ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- સરકાર E-20 નોટિફિકેશન જારી કરી રહી છે જે ઓઈલ કંપનીઓને 1% એપ્રિલ 2023 થી 20% ઈથેનોલ મિશ્રિત પેટ્રોલ અને ઈથેનોલ મિશ્રિત E12 અને E15 ને BIS સ્પષ્ટીકરણોના વિષયમાં વેચવાની મંજૂરી આપશે.

ઈકોસિસ્ટમ પુનઃસ્થાપના

- ઈકોસિસ્ટમના બધા જીવ એકબીજાની નજીક રહે છે અને એકબીજા સાથે સંપર્ક કરે છે.

ઈકોસિસ્ટમ પુનઃસ્થાપન

- ઈકોસિસ્ટમ પુનઃસ્થાપનનો અર્થ એ છે કે નુકસાન અથવા નાશ પામેલા ઈકોસિસ્ટમ્સ બનાવવામાં મદદ કરવા, તેમજ તે ઈકોસિસ્ટમ્સને સુરક્ષિત રાખવી જે હજી અખંડ છે.
- આમાં જુની જળ સંસ્થાઓનું પુનર્જીવન, કુદરતી જંગલો બનાવવાનું, વન્યપ્રાણીસૃષ્ટિ માટે નિવાસસ્થાન પૂરું પાડવા અને જળચર જીવનને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે જળ પ્રદૂષણ ઘટાડવાનો સમાવેશ થાય છે.
- સમૃદ્ધ જૈવવિવિધતાવાળા તંદુરસ્ત ઈકોસિસ્ટમ્સ વધુ ફળદ્રુપ જમીન, લાકડા અને માછલીનું વધુ ઉત્પાદન અને ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના વિશાળ ભંડાર જેવા વધુ લાભ આપે છે.

પુનઃસ્થાપન જરૂરી

- ઈકોસિસ્ટમ્સનું નુકસાન એ એક સમયે, જ્યારે માનવતા ઓછામાં ઓછું પરવડી શકે તે સમયે, જંગલો અને ભીના પટ્ટા જેવા કાર્બન સિંકથી વિશ્વને વંચિત કરી રહ્યું છે.
- વૈશ્વિક ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન સતત ત્રણ વર્ષથી વધ્યું છે, જેના કારણે પૃથ્વી સંભવિત વિનાશક વાતાવરણમાં પરિવર્તન તરફ દોરી ગઈ છે.

ભારત દ્વારા પુનઃસંગ્રહ માટે લેવામાં આવેલી પહેલ

- રાષ્ટ્રીય વનીકરણ કાર્યક્રમ: તે જંગલોની આજુબાજુ અધોગતી જંગલોના પુનર્વસન અને વનીકરણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- ગ્રીન ઈન્ડિયા માટે રાષ્ટ્રીય મિશન: તે હવામાન પરિવર્તન અંગેની રાષ્ટ્રીય ક્રિયા યોજના (National Action Plan on Climate Change) હેઠળ છે અને તેનો ઉદ્દેશ્ય આબોહવા અનુકૂળ અને નિવારણ વ્યૂહરચના તરીકે વૃક્ષ ક્વરને સુધારવા અને વધારવાનો છે.
- રાષ્ટ્રીય જૈવવિવિધતા ક્રિયા યોજના: અધોગતિ, વિખેરીકરણ અને કુદરતી નિવાસસ્થાનના નુકસાનના દર ઘટાડવા નીતિઓ લાગુ કરવા માટે તેની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- ગ્રામીણ આજીવિકા યોજનાઓ: ગ્રામીણ જીવનનિર્વાહ સાથે આંતરિક રીતે જોડાયેલા કુદરતી સંસાધનોની માન્યતા મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી યોજના (મનરેગા)

અને રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (NRLM) જેવી મુખ્ય યોજનાઓમાં પણ પ્રતિબિંબિત થાય છે.

- મનરેગા દ્વારા પુનઃસ્થાપન માટેની સંભાવના જળસંચયના પેટા ઘટકોના વાવેતર અને કાયાકલ્પમાં નિસ્ચંદિત છે, જેના દ્વારા જીવનનિર્વાહ માટેની જોગવાઈઓ વનીકરણ, વાવેતર, બાગાયતી અને નવા તળાવોના નિર્માણમાં કરવામાં આવી છે.
- એ જ રીતે, NRLM હેઠળની યોજનાઓ, કૃષિ અને બિનખેતી આજીવિકામાં વહેંચાયેલી, કુદરતી મૂડી વધારવા અને ઈકોસિસ્ટમ પુનઃસંગ્રહની તકો પૂરી પાડવા માટેના હસ્તક્ષેપો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયનો બાગાયત ક્લસ્ટર વિકાસ કાર્યક્રમ

- કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે બાગાયતી ઉત્પાદનોના નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા બાગાયતી ક્લસ્ટર ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (CDP) ની શરૂઆત કરી છે.
- બાગાયત (Horticulture) સામાન્ય રીતે ફળો, શાકભાજી અને સુશોભન છોડ સાથે સંબંધિત છે.

Back to Basics : ક્લસ્ટર ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (CDP)

- પરિચય:
 - તે કેન્દ્ર દ્વારા પ્રાયોજિત પ્રોગ્રામ છે જેનો હેતુ વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનાવવા માટે ઓળખાતા બાગાયતી ક્લસ્ટરો વિકસાવવાનો છે.
 - બાગાયત ક્લસ્ટર એ લક્ષિત બાગાયતી પાકનું પ્રાદેશિક / ભૌગોલિક સંકેદ્રણ છે.
- અમલીકરણ:
 - તેનો અમલ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના રાષ્ટ્રીય બાગાયતી બોર્ડ (NHB) દ્વારા કરવામાં આવશે.
 - આ પાયલોટ (Pilot) પ્રોજેક્ટ પ્રોગ્રામ માટે પસંદ કરાયેલા કુલ 53 બાગાયતી ક્લસ્ટરોમાંથી 12 બાગાયતી ક્લસ્ટરોમાં તેનો અમલ કરવામાં આવશે.
 - આ ક્લસ્ટરો ક્લસ્ટર ડેવલપમેન્ટ એજન્સીઓ (CDA) દ્વારા લાગુ કરવામાં આવશે જે સંબંધિત રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત રાજ્ય સરકારોની ભલામણો પર નિયુક્તિ કરે છે.
- ઉદ્દેશ:
 - ભારતીય બાગાયતી ક્ષેત્રને લગતા તમામ મોટા પ્રશ્નો (ઉત્પાદન, લણણી / કાપણી વ્યવસ્થાપન, લોજિસ્ટિક્સ, માર્કેટિંગ અને બ્રાંડિંગ સહિત) નું નિરાકરણ કરવું.
 - ભૌગોલિક વિશેષતા (Geographical Specialisation) નો લાભ લઈ બાગાયતી ક્લસ્ટરોના સંકલિત અને બજાર આધારિત વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવું.
 - કૃષિ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ફંડ (AIF) જેવી સરકારની અન્ય પહેલ સાથે જોડાવું.

■ અપેક્ષિત લાભ:

- > આ કાર્યક્રમ આશરે 10 લાખ ખેડુતોને મદદ કરશે અને જ્યારે 53 ક્લસ્ટરો લાગુ કરવામાં આવશે ત્યારે 10,000 કરોડનું રોકાણ આકર્ષિત થવાની ધારણા છે.

ભારતમાં બાગાયત ક્ષેત્ર

- > ભારત વિશ્વમાં બાગાયતી પાકનો બીજો સૌથી મોટો ઉત્પાદક દેશ છે, જે વિશ્વના ફળો અને શાકભાજીના ઉત્પાદનમાં લગભગ 12% હિસ્સો ધરાવે છે.
- > કેળા, કેરી, દાડમ, ચીકુ (Sapota), લીંબુ, આમલા જેવા ફળોનો સૌથી વધુ ઉત્પાદક ભારત છે.
- > નાણાકીય વર્ષ 2018-19માં ફળ ઉત્પાદનમાં ટોચના રાજ્યો અનુક્રમે આંધ્ર પ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર અને ઉત્તર પ્રદેશ હતા.
- > શાકભાજીના ઉત્પાદનમાં ટોચનાં રાજ્યો અનુક્રમે પશ્ચિમ બંગાળ, ઉત્તર પ્રદેશ અને મધ્યપ્રદેશ હતા.
- > નાણાકીય વર્ષ 2018-19માં બાગાયતી પાક હેઠળનો વિસ્તૃત વિસ્તાર વધીને 25.5 મિલિયન હેક્ટર થયો છે, જેમાં કુલ 20% જેટલો વિસ્તાર અનાજ હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને 314 મિલિયન ટન ઉત્પાદન થયું છે.

બાગાયત ક્ષેત્રમાં તાજેતરનાં પગલાં

- > કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે (Ministry of Agriculture and Farmers Welfare) વર્ષ 2021-22 માટે 'એકીકૃત બાગાયતી વિકાસ વિકાસ મિશન' (MIDH) માટે 2250 કરોડ રૂપિયા ફાળવ્યા છે.
- > ફળ, શાકભાજી, અને કંદમૂળના પાક, મશરૂમ્સ, મસાલા, ફૂલો, સુગંધિત છોડ, નાળિયેર, કાજુ, કોકો, વાંસ વગેરે જેવા બાગાયતી ક્ષેત્રના પાકના સર્વાંગી વિકાસ માટે MIDH કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે.

આગળનો રસ્તો

- > ભારતીય બાગાયતી ક્ષેત્રે ઉત્પાદકતા વધારવાની સંભાવના પ્રચંડ છે, જે 2050 સુધીમાં દેશની 650 મિલિયન મેટ્રિક ટન ફળો અને શાકભાજીની અનુમાનિત માંગને પહોંચી વળવા જરૂરી છે.
- > આ દિશામાં કરવાના પ્રયત્નોમાં અનાજ ઉત્પાદન માટે ટ્રાન્સપ્લાન્ટિંગ, ફ્લસ્ટર ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ, એગ્રી ઈન્ફ્રા ફંડ (Agri Infra Fund) દ્વારા ક્રેડિટ પ્રદાન કરવા, ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠન (Farmers Producer Organisation) ની રચના અને વિકાસ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

H10N3 બર્ડ ફ્લૂનો પ્રથમ માનવ કેસ

- > તાજેતરમાં જ ચીને અિધ્યંગસુ પ્રાંતમાં બર્ડ ફ્લૂના H10N3 સ્ટ્રેઇનથી માનવ ચેપનો પ્રથમ કેસ નોંધાવ્યો છે.

- > H10N3 એ ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા A વાયરસનો એક પેટા પ્રકાર છે, જેને સામાન્ય રીતે બર્ડ ફ્લૂ વાયરસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- > H10N3 એ ચિકનમાં વાયરસનું ઓછું રોગકારક અથવા પ્રમાણમાં ઓછું ગંભીર કારક છે અને તેના વ્યાપક ફેલાવાનું જોખમ ખૂબ ઓછું છે.
- > પ્રાણીઓમાં, આ ફ્લૂ COVID-19 જેવા શ્વસન કણો દ્વારા ફેલાય છે.
- > આ સ્ટ્રેન સામાન્ય વાયરસ નથી, વાયરસના આશરે 160 આઈસોલેટ્સ છેલ્લા 40 વર્ષોમાં (2018 ની સાલમાં) નોંધાયા છે, મોટે ભાગે એશિયા અને ઉત્તર અમેરિકાના ભાગોમાં જંગલી પક્ષીઓ અથવા જળપક્ષીમાં થાય છે.
- > હજુ સુધી ચિકનમાં કોઈ તાણની તપાસ થઈ નથી.
- > ચીનમાં એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝાની ઘણી જુદી જુદી જાતો છે અને કેટલાક છૂટાછવાયા લોકોને સામાન્ય રીતે મરઘાં ઉછેરનારા ચેપ લગાવે છે.
- > જો કે, બર્ડ ફ્લૂને કારણે માનવ ચેપના કેસોની સંખ્યા ઉંચી નથી કારણ કે H7N9 સ્ટ્રેઇન દ્વારા 2016-2017 દરમિયાન લગભગ 300 લોકો માર્યા ગયા હતા.

Back to Basics : બર્ડ ફ્લૂ વિશે

- > બર્ડ ફ્લૂ એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા (Avian Influenza- AI) તરીકે પણ ઓળખાય છે, તે એક ખૂબ જ ચેપી વાયરસ / વાયરસથી થતો રોગ છે જે વિવિધ પક્ષીઓની જાતિઓ (ચિકન, ટર્કી, ક્વેઈલ, ગિની મરઘી વગેરે) ની સાથે પાળેલા અને જંગલી પક્ષીઓને પણ અસર કરે છે.
- > મનુષ્યની સાથે, કેટલીકવાર સસ્તન પ્રાણીઓ પણ એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝાના સંપર્કમાં હોય છે.

ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા વાયરસ પ્રકારો

- > ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા વાયરસ A, B અને C ત્રણ પ્રકારોમાં વહેંચાયેલા છે.
- > ફક્ત A પ્રકારનો ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા વાયરસ જે પ્રાણીઓને ચેપ લગાડે છે તે ઝૂનોટિક વાયરસ છે, એટલે કે તેમાં પ્રાણીઓ અને માણસો બંનેને ચેપ લગાડવાની ક્ષમતા છે.
- > એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા વાયરસ પેટા પ્રકારમાં A(H5N1), A(H7N9), A(H9N2) અને A(H10N3) શામેલ છે.
- > B અને C પ્રકાર મોટે ભાગે મનુષ્યને ચેપ લગાડે છે અને માત્ર હળવા ચેપી રોગોનું કારણ બને છે.

વર્ગીકરણ

- > ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા વાયરસને બે સપાટી પ્રોટીન, હેમાગ્લ્યુટિનિન (HA) અને ન્યુરામિનીડેઝ (NA) ના આધારે પેટા પ્રકારમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- > ઉદાહરણ તરીકે, HA7 પ્રોટીન અને NA9 પ્રોટીન ધરાવતો વાયરસ પેટા પ્રકાર H7N9 તરીકે નિયુક્ત થયેલ છે.

- > મુખ્યત્વે પક્ષીઓમાં જોવા મળતો હાઈ પેથોજેનિક એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા (Highly Pathogenic Avian Influenza-HPAI) A (H5N1) વાયરસ તેમના માટે ખૂબ જ ચેપી છે.
- > HPAI એશિયન H5N1 ખાસ કરીને મરઘા ઉદ્યોગ માટે જીવલેણ વાયરસ છે.

અસર

- > એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા ફાટી નીકળવાના કારણે દેશમાં ખાસ કરીને મરઘા ઉદ્યોગમાં વિનાશક પરિણામો આવી શકે છે.
- > આને કારણે ખેડૂતોને મરઘા ઉદ્યોગમાં ઉંચા મૃત્યુ દર (લગભગ 50%)નો સામનો કરવો પડી શકે છે.
- મુશ્કેલીનિવારણ:
 - > રોગ અથવા ચેપના પ્રકોપને ટાળવા માટે, ઉચ્ચ સ્તરના બાયોસેફ્યુરિટી પગલાં અને સ્વચ્છતાની કાળજી લેવી જરૂરી છે.
- રોગ નાબૂદ:
 - > પ્રાણીઓના ચેપની તપાસ પર, રોગના નિયંત્રણ અને નાબૂદી માટે ચેપગ્રસ્ત પ્રાણી અને તેના સંપર્કમાં આવનાર પ્રાણીઓને અલગ રાખીને પરિસ્થિતિને ઝડપથી નિયંત્રિત કરી શકાય છે.

ભારતનું સ્થાન

- > ડિસેમ્બર 2020 અને જાન્યુઆરી 2021 ની વચ્ચે, ભારતના જુદા જુદા રાજ્યોમાં બર્ડ ફ્લૂના નવા કેસો નોંધાયા હતા, જેનાથી દેશભરમાં બળભળાટ મચી ગયો હતો.
- > વર્ષ 2019 માં, ભારતને એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા (H5N1) વાયરસના ચેપથી મુક્ત જાહેર કરાયું હતું, આ સંદર્ભે પ્રાણી આરોગ્ય માટેના વિશ્વ સંગઠન (World Organization for Animal Health) ને પણ સૂચિત કરાયું હતું.
- > OIE એ આંતર સરકારી સંસ્થા છે જે વિશ્વમાં પ્રાણીઓના આરોગ્યની સ્થિતિ સુધારવા માટે જવાબદાર છે. આ સંસ્થાનું મુખ્ય મથક પેરિસ (ફ્રાન્સ) માં સ્થિત છે.

નીતિ આયોગ દ્વારા SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સની ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર કરાઈ

- > તાજેતરમાં જ નીતિ આયોગ દ્વારા સસ્તેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ (SDG) ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ અને ડેશબોર્ડ 2020-21 ની ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- > SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ 2020-21 ભારતમાં યુનાઈટેડ નેશન્સના સહયોગથી વિકસિત છે.
- > નીતિ આયોગે વર્ષ 2018 માં ડેટા-આધારિત મૂલ્યાંકન દ્વારા SDGના સંદર્ભમાં દેશની પ્રગતિ પર નજર રાખવા અને તે પ્રાપ્ત કરવામાં રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં સ્પર્ધાત્મક ભાવનાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તેના ઇન્ડેક્સની શરૂઆત કરી હતી.

- > નીતિ આયોગ પાસે દેશમાં SDGને અપનાવવા અને તેનું નિરીક્ષણ કરવાની અને રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો વચ્ચે સ્પર્ધાત્મક અને સહકારી સંઘવાદને પ્રોત્સાહન આપવા માટેના અધિકાર છે.
- > સૂચકાંક એજન્ડા 2030 હેઠળ વૈશ્વિક લક્ષ્યોના વ્યાપક પ્રકૃતિની અભિવ્યક્તિનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જ્યારે આ રાષ્ટ્રીય અગ્રતામાં ગોઠવાયેલ છે.
- > 2015 માં, સંયુક્ત રાષ્ટ્રની મહાસભાએ ટકાઉ વિકાસ માટે 2030 એજન્ડા સ્વીકાર્યું.
- > 17 SDG મિલેનિયમ ડેવલપમેન્ટ લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા અને કેટલાક વધુ પડકારરૂપ પડકારોનો સામનો કરવાની હિંમતપૂર્વક પ્રતિબદ્ધતા છે.
- > SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ 2020-21 એક ઓનલાઈન ડેશબોર્ડ પર પણ લાઈવ છે, જે નીતિ, નાગરિક સમાજ, વ્યવસાય અને શિક્ષણના ક્ષેત્રોમાં ખૂબ જ સુસંગતતા ધરાવે છે.

Back to Basics : ગણતરી

- > SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ દરેક રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ માટે 16 SDG પર લક્ષ્યાંકિત સ્કોર્સની ગણતરી કરે છે.
- > આ સ્કોર્સ 0-100 સુધીના હોય છે અને જો કોઈ રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશને 100 નો સ્કોર મળે છે, તો તે બતાવે છે કે તેણે 2030 સુધીના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કર્યા છે.
- > રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશનો સ્કોર ઉંચો જેટલો ઊંચો હોય લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટેનું અંતર એટલું વધારે છે.
- > રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને તેમના SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ સ્કોરના આધારે ચાર કેટેગરીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે: એસ્પિરન્ટ (0-49), પરફોર્મર (50-64), ફાસ્ટ-રનર (65-99), એચિવર (100).

પાછલા સંસ્કરણો સાથે સરખામણી

- > રાષ્ટ્રીય સૂચકાંક ડેમવર્ક (NIF) સાથે વધારે ગોઠવણીવાળા લક્ષ્યો અને સૂચકાંકોના વ્યાપક કવચને કારણે SDG ઇન્ડિયા ઇન્ડેક્સ 2020-21 અગાઉના સંસ્કરણો કરતા વધુ મજબૂત છે.
- > 17 SDGની ગુણાત્મક આકારણી સાથે, 70 SDGsના લક્ષ્યાંકોને આવરી લેતા, 115 સૂચકાંકો, 17 માંથી 16ને આવરી લે છે.
- > આ અનુક્રમણિકાની 2018-19 અને 2019-20 આવૃત્તિઓમાં એક સુધારણા છે, જેમાં 39 લક્ષ્યો અને 13 ઉદ્દેશ્ય સાથે 62 સૂચકાંકો, અને 54 લક્ષ્યો અને 16 હેતુઓમાં 100 સૂચકાંકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

રાષ્ટ્રીય વિશ્લેષણ

- > દેશનો એકંદરે SDGનો સ્કોર 6 પોઈન્ટ સુધીને 2019 માં 60 થી 2020-21માં 66 થઈ ગયો.
- > હાલમાં એસ્પિરન્ટ, એચિવર કેટેગરીમાં કોઈ રાજ્ય નથી;

15 રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો પર્ફોર્મર કેટેગરીમાં છે અને 22 રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો ફ્રન્ટ-રનર કેટેગરીમાં છે.

- વર્ષ 2020 માં ભારતમાં સ્વચ્છ ઉર્જા, શહેરી વિકાસ અને આરોગ્ય સંબંધિત SDGમાં નોંધપાત્ર સુધારો જોવા મળ્યો. જો કે, ઉદ્યોગ, નવીનતા અને માળખાગત સુવિધાઓ સાથે સારા કામ અને આર્થિક વિકાસના ક્ષેત્રોમાં મોટો ઘટાડો થયો છે.

રાજ્ય મુજબની કામગીરી

- કેરળએ ઈન્ડેક્સની ત્રીજી આવૃત્તિમાં 75 ના સ્કોર સાથે રેન્કિંગમાં ટોચ પર પોતાનું સ્થાન જાળવી રાખ્યું છે, ત્યારબાદ તમિલનાડુ અને હિમાચલ પ્રદેશ 72 ની સાથે બીજા ક્રમે છે.
- બિહાર, ઝારખંડ અને આસામ સૌથી ખરાબ પ્રદર્શન કરતા રાજ્યો હતા. જોકે, બધા રાજ્યોમાં ગત વર્ષના સ્કોર કરતા થોડો સુધારો દર્શાવ્યો હતો, જેમાં મિઝોરમ અને હરિયાણામાં સૌથી વધુ સુધારો જોવા મળ્યો હતો.

બિન-જોડાણવાદી ચળવળ: તાજેતરમાં આરોગ્ય પ્રધાનોની બેઠક યોજાઈ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણ પ્રધાને બિન-જોડાણવાદી ચળવળ (NAM) દેશોના આરોગ્ય પ્રધાનો સાથેની બેઠકમાં ભાગ લીધો હતો.

Back to Basics : બેઠકમાં ભારતની સ્થિતિ

- રસી મિત્રતા પહેલ:**
 - તેની જરૂરિયાતો હોવા છતાં, ભારતે COVID-19 રોગચાળા દરમિયાન, 59 NAM દેશો સહિત, 123 ભાગીદાર દેશોમાં દવાઓની સપ્લાયની ખાતરી આપી.
- ‘સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ’ માટે પ્રયત્નો:**
 - સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે બધા લોકો પૂરતી ગુણવત્તાની આવશ્યક આરોગ્ય સેવાઓનો વપરાશ કરે છે, તેમજ આ સેવાઓનો ઉપયોગ વપરાશકર્તાને નાણાકીય જોખમ ન આપે તેની ખાતરી કરવા માટે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે.
 - આયુષ્માન ભારતનું લક્ષ્ય 500 મિલિયનથી વધુ વંચિત લોકોને નિ:શુલ્ક આરોગ્ય ખાતરી આપવાનું છે, જેથી તે વિશ્વની સૌથી મોટી આરોગ્ય વીમા યોજના બની શકે.
- તે દ્વિભાષી અભિગમ અપનાવે છે:**
 - ઘરની નજીક આરોગ્ય સંભાળ સેવાઓ સુનિશ્ચિત કરવા માટે આરોગ્ય અને કલ્યાણ કેન્દ્રોનું નિર્માણ.
 - બીજું, ગરીબ અને નબળા પરિવારોને વિનાશક સ્વાસ્થ્યના પ્રશ્નોથી ઉદભવતા આર્થિક જોખમોથી બચાવવા માટે વડા પ્રધાન જન આરોગ્ય યોજના (PMJAY) બનાવવી.
 - એક વર્ષમાં 90% જેટલું કવરેજ વધારવાના લક્ષ્યમાં ગામ આધારિત માઈક્રો-યોજનાઓ પર વધુ ભાર મૂકવા સાથે સંપૂર્ણ રસીકરણનું કવરેજ ઝડપી ગતિએ વધી રહ્યું છે.

બિન-જોડાણવાદી ચળવળ

- પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - તે શીત યુદ્ધ (1945-1991) દરમિયાન રાજ્યોના સંગઠન તરીકે બનાવવામાં આવ્યું હતું જે પોતાને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ (મૂડીવાદ) અથવા સોવિયત સંઘ (સમાજવાદ) સાથે ઔપચારિક રીતે ગોઠવવા માંગતું ન હતું, પરંતુ સ્વતંત્ર અથવા તટસ્થ રહેવાની માંગ કરી હતી.
 - 1955 ના બાંડુંગ કોન્ફરન્સના છ વર્ષ બાદ, બિન-જોડાણ કરેલા દેશોની ચળવળની સ્થાપના વ્યાપક ભૌગોલિક ધોરણે બેલગ્રેડમાં પ્રથમ સમિટમાં કરવામાં આવી હતી, જે સપ્ટેમ્બર 1961 માં યોજાઈ હતી.
 - યુગોસ્લાવિયાના જોસિપ બ્રોઝ ટિટો, ઈજિપ્તના જમાલ અબ્દેલ નસેર, ભારતના જવાહરલાલ નહેરુ, ધાનાના ક્વામે નકુમહ અને ઈન્ડોનેશિયાના સુકર્ણોની આગેવાની હેઠળ આ સંમેલનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉદ્દેશ:**
 - “રાષ્ટ્રીય સ્વતંત્રતા, સાર્વભૌમત્વ, પ્રાદેશિક અખંડિતતા અને બિન-જોડાણવાળા દેશોની સલામતી” સુનિશ્ચિત કરવા માટે બનાવવામાં આવેલ આ સંગઠનનો હેતુ 1979 ના હવાના ઘોષણામાં તમામ પ્રકારના સામ્રાજ્યવાદ, વસાહતીવાદ, નવા-વસાહતીવાદ, જાતિવાદ વગેરેના વિરોધમાં જણાવાયું હતું.
- સભ્ય અને સુપરવાઈઝર:**
 - એપ્રિલ 2018 સુધીમાં, તેના 120 સભ્યો હતા, જેમાં આફ્રિકાના 53 દેશો, એશિયાના 39 દેશો, લેટિન અમેરિકાના 26 દેશો અને કેરેબિયન અને યુરોપના 2 દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
 - 17 દેશો અને 10 આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ NAM ના નિરીક્ષકો છે.
- મુખ્ય મથક:**
 - NAM પાસે કોઈ ઔપચારિક બંધારણ અથવા કાયમી સચિવાલય નથી અને તેની વહીવટી સિસ્ટમ બિન-શ્રેણીબંધ અને ચક્રીય છે.
 - નિર્ણયો સંમતિ દ્વારા લેવામાં આવે છે, જેમાં પૂરતી સંમતિની જરૂર હોય છે.
- છેલ્લી બેઠક:**
 - વર્ષ 2020 માં, અઝરબૈજાનના પ્રમુખ ઈલ્હમ અલીયેવ (2022 સુધીના વર્તમાન પ્રમુખ) ની અધ્યક્ષતામાં, બિન-ગઠબંધન ચળવળની બેઠક બોલાવવામાં આવી હતી.

ગોવા સરકારે Goa Institution for Future Transformation (GIFT) ની સ્થાપના કરી

- ગોવા સરકારે NITI આયોગની તર્જ પર ‘ગોવા ઈન્સ્ટિટ્યુશન ફોર ફ્યુચર ટ્રાન્સફોર્મેશન (GIFT)’ ની સ્થાપના કરી.

Back to Basics : ન્યાત વિશે

- > GIFT નીતિ આયોગની તર્જ પર કામ કરશે. આ સરકારને નીતિ ઘડવાની અને તેના અમલીકરણ અંગે સરકારને મદદ, સલાહ અને માર્ગદર્શન આપશે.
- > તે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોને મોનિટર કરવામાં અને અનેક વિકાસ યોજનાઓ, કાર્યક્રમો અને યોજનાઓના મૂલ્યાંકન કરવામાં પણ મદદ કરશે.
- > યોજના, આંકડા અને મૂલ્યાંકન નિર્દેશાલયે એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે.
- > સ્વાયત્તતા પ્રાપ્ત કરવા માટે ભારતના બંધારણની કલમ 309 હેઠળ તેને ટેકો આપવામાં આવશે.
- > GIFT ગોવાના જ્ઞાન કેન્દ્ર તરીકે પણ કાર્ય કરશે, રાજ્યના ટકાઉ વિકાસ માટે યોગ્ય શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓનું પ્રદર્શન કરશે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > કેન્દ્રીય કેબિનેટે GIFT સ્થાપવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી દીધી હતી. બાદમાં, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા રાષ્ટ્રીય સ્તરે આયોજન પંચને બંધ કર્યા પછી ગોવાના ભૂતપૂર્વ મુખ્ય પ્રધાન સ્વર્ગીય મનોહર પરિકરે 1 એપ્રિલ, 2017 થી રાજ્ય યોજના બોર્ડ બંધ કરી દીધું હતું. આ ભેટની રચનાની જાહેરાત ગોવાના વર્તમાન મુખ્યમંત્રી પ્રમોદ સાવંતે તેમના બજેટ ભાષણમાં કરી હતી. GIFTને અગાઉ 'સ્ટેટ ઇન્સ્ટિટ્યુશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ગોવા (State Institution for Transforming Goa (SIT-Goa)' તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું.

આયોજન પંચ (Planning Commission)

- > તે ભારત સરકારની એક સંસ્થા છે, જે ભારતની પંચવર્ષીય યોજનાઓના નિર્માણ માટે જાણીતી છે. 2014 માં વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ તેમના પ્રથમ સ્વતંત્રતા દિવસના ભાષણમાં આયોગની વિસર્જનની જાહેરાત કર્યા પછી તેનું વિસર્જન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કમિશનના ભૂતપૂર્વ અધિકારી સભ્યોમાં નાણાં પ્રધાન, કૃષિ પ્રધાન, આરોગ્ય પ્રધાન, ગૃહ પ્રધાન, રસાયણો અને ખાતરો પ્રધાન, કાયદા પ્રધાન, માહિતી ટેકનોલોજી પ્રધાન, યોજના રાજ્ય અને માનવ સંસાધન વિકાસ પ્રધાન હતા.

ભારતમાં મળી આવેલ COVID-19 સ્ટ્રેન

- > વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WHO) એ ગ્રીક મૂળાક્ષરોના ચાર અક્ષરો પર વૈશ્વિક ચિંતાના ઉભરતા કોરોનાવાયરસ સ્ટ્રેનને લેબલ આપવા માટે અનેક નામોની ભલામણ કરી છે. તેણે ભારતમાં મળતા B.1.617.2નું નામ 'ડેલ્ટા' તરીકે રાખ્યું છે.
- > યુકેમાં જોવા મળતા સ્ટ્રેનનું નામ 'આલ્ફા' રાખવામાં આવ્યું છે.

- > હાલની વૈજ્ઞાનિક નામકરણ સિસ્ટમ ચાલુ રહેશે, જ્યારે નવા દેશોના નામ ઉમેર્યા વિના ફક્ત તે દેશોમાં જોવા મળતા સ્ટ્રેનને જ નવા નામ આપવામાં આવશે.

Back to Basics : ચિંતાના પ્રકારો (Variants of Concern)

- > WHO એ ચાર ચિંતાજનક પ્રકારો B.1.1.7, B.1.351, P2 અને B.1.617.2 ઓળખ્યા છે. તેમને અનુક્રમે 'આલ્ફા, બીટા, ગામા અને ડેલ્ટા' તરીકે લેબલ આપવામાં આવ્યા છે.

રૂચિના પ્રકારો

- > રૂચિના પ્રકારો વૈશ્વિક સ્તરે ઓછા વ્યાપક અને અભેદ હતા, જેને ગ્રીક નામો પણ આપવામાં આવ્યા હતા. B.1.617 કુટુંબ સાથે સંકળાયેલ B.1.617 વાયરસની ઓળખ ભારતમાં કરવામાં આવી છે, તેનું નામ 'કપ્પા' છે.

કોરોનાવાયરસનું ભારતીય સંસ્કરણ

- > વાયરસ B.1.617.2 યુકેમાં ભારતીય સંસ્કરણ તરીકે ઓળખાય છે. તે કેન્ટ વેરિએન્ટ કરતા વધુ ઝડપથી ફેલાય છે, જે શિયાળા દરમિયાન કેસોમાં વૃદ્ધિ માટે જવાબદાર હતો. B.1.617.2 વેરિએન્ટના ઈંગ્લેન્ડમાં આશરે 8,000 કેસો અને સ્કોટલેન્ડમાં 1000 કેસો નોંધાયા છે. આ સ્ટ્રેન ઈંગ્લેન્ડમાં બોલ્ટન, બ્લેકબર્ન વગેરે જેવા વિસ્તારોમાં મોટાભાગના ચેપનું કારણ છે. તે કેન્ટ સંસ્કરણ (B.1.1.7) કરતા વધુ સરળતાથી ફેલાય છે.

FICCI એ Business Confidence Survey બહાર પાડ્યો

- > FICCI એ તેનો ત્રિમાસિક 'બિઝનેસ કોન્ફિડન્સ સર્વે' પ્રકાશિત કર્યા છે. આ મુજબ, ભારતીય કંપનીઓનો વ્યાપાર વિશ્વાસ મે માં ત્રણ ક્વાર્ટરમાં સૌથી નીચલા સ્તરે ગયો છે. પાછલા સર્વેમાં આત્મવિશ્વાસ એક દાયકાની ઉંચી સપાટીએ હતો.

Back to Basics : સર્વેના મુખ્ય તારણો

- > બિઝનેસ કોન્ફિડન્સ ઈન્ડેક્સ (BCI) માં ઘટાડો હાલની પરિસ્થિતિઓના સંદર્ભમાં ભાગ લેતી કંપનીઓના આશાવાદના સ્તરમાં ઘટાડાને કારણે છે.
- > પાછલા સર્વેક્ષણમાં 2 ના સ્તરને સ્પર્શ્યા પછી, તાજેતરના સર્વેમાં BCI 51.5 ની સપાટીએ છે.
- > જોકે, દેશવ્યાપી લોકડાઉન અમલમાં આવ્યા ત્યારે, ઈન્ડેક્સ 2020 (42.9) ની સરખામણીએ હજી પણ વધારે છે.
- > આ સર્વેક્ષણ મુજબ, જ્યારે 2020 માં રોગચાળા દ્વારા પ્રેરિત લોકડાઉન પછી અર્થવ્યવસ્થામાં સુધારો જોવા મળ્યો હતો, ત્યારે બીજી તરંગે ફરી એકવાર વિક્ષેપ પેદા કરી હતી. આના સ્વાસ્થ્યના મોરચા પર તીવ્ર અસર પડે છે અને આર્થિક મોરચે મળેલા પ્રારંભિક નફાને ઘટાડે છે.

FICCI સૂચન

- FICCI એ સૂચવ્યું છે કે કોવિડના આંચકામાંથી અર્થતંત્રને રિક્કવર કરવા માટે માંગને ટેકો આપવાનાં પગલાં મહત્વપૂર્ણ છે. વધુમાં, રસીકરણની વધેલી ગતિ સાથે, પરિસ્થિતિ ટૂંક સમયમાં સામાન્ય થઈ શકે છે.

ચિંતાઓ

- આ સર્વે અનુસાર સતત ચોથા સર્વેક્ષણમાં કાચા માલના વધતા જતા ખર્ચમાં મોટી સમસ્યા છે. લગભગ 65% સહભાગીઓએ જણાવ્યું હતું કે કાચા માલની ઉંચી કિંમત એક અવરોધક છે.

રોજગાર અને નિકાસ

- આ સર્વેમાં રોજગાર અને નિકાસમાં પણ ઘટાડો થયો છે. ફક્ત 19% ભાગ લેનારાઓ ભાડે લેવાની સારી સંભાવના વિશે આશાવાદી હતા જ્યારે 27% સહભાગીઓએ ઉચ્ચ આઉટબાઉન્ડ શિપમેન્ટ સૂચવ્યું હતું. 80% કંપનીઓને તેમનો વ્યવસાય કરવામાં મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડ્યો હતો.

ગુજરાત 7 યુનિવર્સિટીઓને Centre of Excellence નો દરજ્જો આપશે

- ગુજરાત સરકાર રાજ્યની સાત ખાનગી યુનિવર્સિટીઓને Centre of Excellence (CoE) નો દરજ્જો આપશે.
- મુખ્યમંત્રી વિજય રૂપાણીએ આ માટે સૈદ્ધાંતિક મંજૂરી આપી દીધી છે. યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન (UGC) ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓને શૈક્ષણિક તેમજ સંશોધન કાર્યના ચોક્કસ ક્ષેત્રોમાં શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે. Centre of Excellence (CoE) એ રાજ્ય સરકાર દ્વારા સૂચિત વ્યૂહાત્મક અથવા સુરક્ષા સંબંધિત મહત્વની સંસ્થા હોઈ શકે છે. ઈન્સ્ટિટ્યુશન ઓફ ઈમિનેન્સને પણ CoE ટેગ આપી શકાય છે.

Back to Basics : કઈ યુનિવર્સિટીઓની પસંદગી કરવામાં આવી છે?

- આ સાત યુનિવર્સિટીઓમાં CEPT યુનિવર્સિટી, નિરમા યુનિવર્સિટી, પંડિત દીનદયાળ એનર્જી યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી, ધીરુભાઈ અંબાણી ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઈન્ફર્મેશન એન્ડ કમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી (DAIICT), મારવાડી યુનિવર્સિટી અને ચરોતર યુનિવર્સિટી ઓફ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજીનો સમાવેશ થાય છે.

Centre of Excellence નું મહત્વ

- Centre of Excellence ટેગ યુનિવર્સિટીઓને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ લાવવામાં અને તેમને આંતરરાષ્ટ્રીય

સંપર્ક આપવામાં મદદ કરશે. ટેગ સંશોધન, નવીનતા અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ બનાવવાની સંસ્કૃતિને પ્રોત્સાહન આપશે.

યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન (University Grants Commission-UGC)

- તે UGC એક્ટ 1956 દ્વારા સ્થાપિત વૈદ્યાનિક સંસ્થા છે. તે ઉચ્ચ શિક્ષણના ધોરણોને સંકલન, નિર્ધારિત અને જાળવવા માટે શિક્ષણ મંત્રાલય હેઠળ કાર્ય કરે છે. તે ભારતની યુનિવર્સિટીઓને માન્યતા આપે છે, અને માન્ય યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોને ભંડોળનું વિતરણ કરે છે. નવી દિલ્હીમાં તેનું મુખ્ય મથક છે અને ભોપાલ, પુણે, કોલકાતા, ગુવાહાટી, હૈદરાબાદ અને બેંગલોર ખાતે છ પ્રાદેશિક કેન્દ્રો સાથે છે.

નીતિ આયોગે SDG India Index અને Dashboard 2020-21 રજૂ કર્યું

- નીતિ આયોગે SDG India Index અને Dashboard 2020-21 ની ત્રીજી આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરી. આ પ્રસંગે, નીતિ આયોગના વાઈસ ચેરમેન ડો.રાજીવ કુમારે “SDG India Index and Dashboard 2020-21: Partnerships in the Decade of Action: દાયકાની ક્રિયામાં ભાગીદારી” નામનો એક અહેવાલ બહાર પાડ્યો.

Back to Basics : મુખ્ય મુદ્દાઓ

- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (Sustainable Development Goals -SDGs) ને મોનિટર કરવા માટે SDG ઈન્ડિયા ઈન્ડેક્સ અને ડેશબોર્ડનો ઉપયોગ થાય છે.
- આ અહેવાલ મુજબ, દેશનો એકંદરે SDG નો સ્કોર 6 પોઈન્ટ સુધરીને, 2019 માં 60 થી 2020-21માં 66 થયો છે. આ લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટેના હકારાત્મક પગલા મોટા ભાગે સ્વચ્છ પાણી અને સ્વચ્છતાને કારણે છે અને પોસાય અને દેશવ્યાપી કામગીરીના સ્વચ્છ ઉર્જા અનુકરણીય કામગીરી દ્વારા ચલાવાય છે.
- આ અનુક્રમણિકામાં શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કરતા રાજ્યો છે: કેરળ, હિમાચલ પ્રદેશ, તામિલનાડુ, આંધ્રપ્રદેશ, ગોવા, કર્ણાટક, ઉત્તરાખંડ, સિક્કિમ અને મહારાષ્ટ્ર. જ્યારે મિઝોરમ, હરિયાણા અને ઉત્તરાખંડ સૌથી ઝડપથી વિકસતા રાજ્યો છે.
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો –(Sustainable Development Goals -SDGs)
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોમાં 17 વૈશ્વિક બિન-બંધનકર્તા લક્ષ્યો શામેલ છે જે સમાવિષ્ટ, સમૃદ્ધ અને પ્રગતિશીલ વિશ્વ માટે જરૂરી છે. 2015 અને 2030 ની વચ્ચે આ લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે. તેમાં આર્થિક વિકાસ, સામાજિક સમાવેશ અને પર્યાવરણીય સ્થિરતા અને સુશાસન શામેલ છે.

બીજ મીનીકીટ કાર્યક્રમ (Seed Minikit Programme)

- કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમરે ખેડૂતોને તેલીબિયાં અને કઠોળના ઉચ્ચ ફળ આપતી જાતના બીજનું વિતરણ કરીને બીજ મીનીકીટ કાર્યક્રમ (Seed Minikit Programme) ની શરૂઆત કરી હતી.

Back to Basics : બીજ મીનીકીટ કાર્યક્રમ (Seed Minikit Programme) વિશે

- આ કાર્યક્રમ ખેતરોમાં નવી જાતનાં બિયારણ રજૂ કરવાનાં મુખ્ય સાધન તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- તે બીજની ફેરબદલ દર વધારવામાં (seed replacement rate) પણ મદદ કરશે.
- આ પ્રોગ્રામ અંતર્ગત નાફેડ (NAFED), રાષ્ટ્રીય સીડ્સ કોર્પોરેશન (National Seeds Corporation – NCS) અને ગુજરાત રાજ્ય બીજ નિગમ (Gujarat State Seeds Corporation) દ્વારા મિનિ-કીટ આપવામાં આવી રહી છે.
- નેશનલ ફૂડ સિક્યુરિટી મિશન (National Food Security Mission) દ્વારા સરકાર દ્વારા સંપૂર્ણ ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે.

બીજ મીનીકીટ્સનું વિતરણ

- આ મિશન અંતર્ગત બીજનું વિતરણ 15 જૂન, 2021 સુધી ચાલુ રહેશે. આમ, ખરીફ વાવણીની સીઝન શરૂ થતાં પહેલાં ખેડૂતોને બિયારણ મળશે.
- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા મિશન (National Food Security Mission) અંતર્ગત કઠોળના લગભગ 20,27,318 બીજ મિનિકીટ, મગફળીના 74000 મિનિકીટ અને સોયાબીન માટે 8 લાખ મિનિકીટ સીધા જ ખેડૂતોને વિના મૂલ્યે આપવામાં આવશે.

કાર્યક્રમનું ધ્યાન કેન્દ્રિત

- તેલીબિયાં (oilseeds) અને કઠોળ (pulses)નું ઉત્પાદન વધારવા આ મિશનની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- તેલીબિયાં અને કઠોળનું ઉત્પાદન :
- સરકારે 2014-15થી તેલીબિયાં અને કઠોળના ઉત્પાદન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે. પરિણામે, તેલીબિયાંનું ઉત્પાદન 2014-15માં 27.51 મિલિયન ટનથી વધીને 2020-21માં 36.57 મિલિયન ટન થયું છે. તે જ રીતે, તે જ સમયગાળામાં કઠોળનું ઉત્પાદન 17.15 મિલિયન ટનથી વધીને 25.56 મિલિયન ટન થયું છે.

મહારાષ્ટ્રમાં કોરોના મુક્ત ગામ (Corona-free Village Competition) સ્પર્ધા

- મહારાષ્ટ્ર સરકારે 'કોરોના મુક્ત ગામ સ્પર્ધા' (Corona-free Village Competition) શરૂ કરી છે જે રાજ્યના ગામડાઓમાં તમામ COVID-19 સાવચેતી ધોરણોનું પાલન સુનિશ્ચિત કરશે.

Back to Basics : કોરોના મુક્ત ગામ સ્પર્ધા (Corona free Village Competition)

- 'કોરોના મુક્ત ગાંવ' સ્પર્ધા અંતર્ગત, દરેક મહેસૂલ જિલ્લામાં ત્રણ ગામોની પસંદગી તેમના સારા કામ અને COVID-19 મેનેજમેન્ટમાં કરવામાં આવેલા પ્રયત્નોને આધારે કરવામાં આવશે. આ સ્પર્ધા 'માય વિલેજ કોરોના ફ્રી' (My Village Corona Free) પહેલનો એક ભાગ છે જેની જાહેરાત તાજેતરમાં મુખ્યમંત્રી ઉદ્ધવ ઠાકરે (Uddhav Thackeray) દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

મહેસૂલ વિભાગ

- આ સ્પર્ધા અંતર્ગત ત્રણ ગામોને 50 લાખ રૂપિયા સુધીના ઈનામ આપવામાં આવશે. સ્પર્ધા લોકોને COVID-19 ના ફેલાવાને રોકવા માટેના પગલા ભરવા પ્રોત્સાહિત કરશે. પ્રથમ ઈનામ ₹ 50 લાખ, બીજું ₹ 25 લાખ અને ત્રીજું ₹ 15 લાખ છે. મહારાષ્ટ્રમાં કુલ 6 મહેસૂલ વિભાગ (revenue divisions) છે. આમ, 5.4 કરોડની કુલ ઈનામ રકમ સાથે 18 ઈનામો આપવામાં આવશે.

સ્પર્ધાના અન્ય ફાયદા

- વિજેતા ગામોને પ્રોત્સાહક રકમ જેટલી વધારાની રકમ પણ મળશે. આ નાણાંનો ઉપયોગ આ ગામોના વિકાસ કાર્યો માટે કરવામાં આવશે.

ગામોની પસંદગી કેવી રીતે કરવામાં આવશે?

- આ હેતુ માટે રચાયેલી સમિતિ દ્વારા ભાગ લેનારા ગામોનું મૂલ્યાંકન 22 માપદંડના આધારે કરવામાં આવશે.

મહારાષ્ટ્રમાં COVID-19 કેસલોડ

- 2 જૂનના રોજ, મહારાષ્ટ્રમાં 15,169 નવા COVID-19 કેસ નોંધાયા હતા, જ્યારે 29,270 દર્દીઓને હોસ્પિટલોમાંથી રજા આપવામાં આવી હતી. રાજ્યમાં હાલમાં 2,16,016 સક્રિય કેસ છે.

ભારતે 'મિશન ઇનોવેશન ક્લીનટેક એક્સપ્લોરેશન' શરૂ કર્યું

- ભારતે મિશન ઇનોવેશન ક્લીનટેક એક્સપ્લોરેશનની શરૂઆત કરી, જે વૈશ્વિક પહેલ છે જેનો હેતુ સ્વચ્છ ઊર્જા નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સભ્ય દેશોમાં ઇ-ક્યુબેટર્સનું નેટવર્ક બનાવવાનો છે.
- આ મિશનની શરૂઆત ચિલી દ્વારા આયોજિત "ઇનોવેટિંગ ટૂ નેટ ઝીરો સમિટ, 2021" પર કરવામાં આવી હતી.
- તે કુશળતા અને બજારની આંતરદષ્ટિની એક્સેસ પ્રદાન કરશે જે વિશ્વભરના નવા બજારોમાં પહોંચવા માટે નવી તકનીકોને ટેકો આપવા માટે જરૂરી છે.
- કુલ મળીને 23 સરકારોએ ભાગ લીધો, ભારતે ત્વરિત કાર્યવાહી માટે નવી યોજનાઓ શરૂ કરી અને નવીનતાના એક દાયકાની અગ્રણી કરી, જેથી તે સ્વચ્છ ઊર્જા સંશોધન, વિકાસ અને પ્રદર્શનમાં વિશ્વવ્યાપી રોકાણોને આગળ વધારી શકે છે.

Back to Basics : મિશનનો ઉદ્દેશ

- આ મિશનનો ઉદ્દેશ સ્વચ્છ ઊર્જાને પરવડે તેવા, આકર્ષક અને દાયકાઓ સુધી સુલભ બનાવવા અને પેરિસ કરારને આગળ વધારવા અને નેટ-શૂન્ય ઉત્સર્જન તરફની ક્રિયા છે.

મિશન ઇનોવેશન 2.0

- મિશન ઇનોવેશન 2.0 એ યુનાઈટેડ નેશન્સ ક્લાઈમેટ સમિટ 2015 માં પેરિસ કરાર સાથે જોડાણમાં શરૂ થયેલ વૈશ્વિક પહેલનો બીજો તબક્કો છે. સખત વૈશ્વિક વાતાવરણના પડકારને પહોંચી વળવા વૈશ્વિક જાહેર રોકાણ અને તકનીકી પ્રદાન કરવામાં 90% કરતા વધારે સભ્ય દેશોનો હિસ્સો છે.

દ્યેય પ્રાપ્ત કરવામાં તકનીકી કેવી રીતે મહત્વપૂર્ણ છે?

- આજે ઉપલબ્ધ તકનીકીઓના આધારે, 2050 સુધીમાં રાષ્ટ્રીય અને વૈશ્વિક વાતાવરણના લક્ષ્યોને હાંસલ કરવા માટે વૈશ્વિક ઉત્સર્જન ઘટાડામાં અડધા ભાગની આવશ્યકતા છે. પરંતુ ઉપલબ્ધ તકનીકીઓ સ્વચ્છ હાઈડ્રોજન, અદ્યતન બેટરી સ્ટોરેજ અને શૂન્ય-ઉત્સર્જન ઈંધણ જેવા મોટા પાયે ઉપયોગ માટે પર્યાપ્ત, અસરકારક અને પર્યાપ્ત સસ્તી નથી. આમ, મિશન ઇનોવેશન 2.0 સેક્ટર-વિશિષ્ટ મિશન દ્વારા જાહેર-ખાનગી ક્રિયા અને રોકાણ ચલાવશે. તે સ્વચ્છ ઊર્જા નવીનીકરણના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપશે.

2025 સુધીમાં ભારત 20% ઇથેનોલ સંમિશ્રિત લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરશે: વડા પ્રધાન મોદી

- વડા પ્રધાને વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ નિમિત્તે પોતાનું નિવેદન આપ્યું હતું. આ પ્રસંગે, તેમણે '2020-2025 ભારતમાં

ઇથેનોલ મિશ્રણ માટેના રોડમેપ નિષ્ણાત સમિતિનો અહેવાલ પણ બહાર પાડ્યો. આ પ્રસંગે બોલતા વડા પ્રધાન મોદીએ કહ્યું હતું કે ભારત પેટ્રોલમાં 20% ઇથેનોલ મિશ્રણનું લક્ષ્ય 2025 માં જ હાંસલ કરશે, અગાઉ 20% નું લક્ષ્ય 2030 સુધીમાં નક્કી કરાયું હતું.

Back to Basics : વર્તમાન દૃશ્ય

- નવેમ્બર 2021 સુધીમાં, ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપનીઓ જે કરાર કરેલો ઇથેનોલ પસંદ કરે તો ભારત સરેરાશ 8% સુધી પહોંચશે. હજી સુધી, ભારતમાં પેટ્રોલ સાથેનું શ્રેષ્ઠ ઇથેનોલ મિશ્રણ 2% હતું.
- કર્ણાટક, ગુજરાત, ગોવા, મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તર પ્રદેશ, પંજાબ, હરિયાણા, ઉત્તરાખંડ, દિલ્હી, દમણ અને દીવ, હિમાચલ પ્રદેશ જેવા રાજ્યોમાં, 5% થી 10% ઇથેનોલ પેટ્રોલથી ભળી રહ્યું છે. આ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો 2022 સુધીમાં 10% લક્ષ્યાંક પ્રાપ્ત કરવા માટે ખૂબ નજીક છે.

સમસ્યા

- ઇથેનોલ નીતિ મુજબ સુગર કંપનીઓએ કરાર કરાયેલ ઇથેનોલ નજીકની ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપની (OMC) ડેપોમાં પહોંચાડવો જોઈએ. OMCએ ટ્રાન્સપોર્ટેશન ચાર્જ ચૂકવવા પડશે. અહીં, સમસ્યા એ છે કે ચીની કંપનીઓને સંપૂર્ણ પરિવહન વળતર મળતું નથી. કારણ કે પરિવહન માટેનો બેઝ રેટ ઓક્ટોબર 2020 માં ઈંધણના ભાવમાં વધારાના વધારા પહેલાં નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો.

ઇથેનોલ મિશ્રિત પ્રોગ્રામ

- તે 2003 માં શરૂ કરાઈ હતી. OMCને નીચેના અગ્રતા ક્રમમાં પ્રોગ્રામ હેઠળ ઇથેનોલ ખરીદવાની સલાહ આપવામાં આવે છે.
- શેરડી
- B-ભારે મોલાસ
- C-ભારે દાળ
- ક્ષતિગ્રસ્ત અનાજ

ઇથેનોલ

- ઇથેનોલ મકાઈ, શેરડી, ઘઉં વગેરેમાંથી ઉત્પન્ન થઈ શકે છે. ભારતમાં ઇથેનોલ મુખ્યત્વે આથાની પ્રક્રિયા દ્વારા ઉત્પન્ન થાય છે.
- ઇથેનોલમાં ઓક્સિજન હોય છે, તે બળતણના સરળ અને સંપૂર્ણ દહનને મંજૂરી આપે છે.
- ઇથેનોલને નવીનીકરણીય બળતણ માનવામાં આવે છે કારણ કે ઇથેનોલ એવા છોડમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે જે સૂર્યની શક્તિનો ઉપયોગ કરે છે.
- ઇથેનોલ એકવાર ભળી જાય તો તેને પેટ્રોલથી અલગ કરી શકાતું નથી.

- > ઈથેનોલને વિવિધ મિશ્રણ બનાવવા માટે ગેસોલીન સાથે ભેળવી શકાય છે.
- > જો કે, ઈથેનોલનો ઉપયોગ કરવામાં મોટો ગેરલાભ એ છે કે ઈથેનોલ વાતાવરણમાંથી ભેજ શોષી શકે છે કારણ કે તે વાહન એન્જિનમાં સમસ્યા પેદા કરી શકે છે.

ચાર નવા રાષ્ટ્રીય હેલ્પલાઇન નંબરો

- > કેન્દ્રીય માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલયે કોવિડ-19ની બીજી લહેર વચ્ચે લોકોને મદદ કરવા માટે ચાર નવા હેલ્પલાઇન નંબર શરૂ કર્યા છે. સરકારે આ સંખ્યાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ખાનગી ટેલિવિઝન ચેનલોને માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે.
- > 1075 એ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયનો રાષ્ટ્રીય હેલ્પલાઇન નંબર છે.
- > 1098 એ મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયનો ચાઇલ્ડ હેલ્પલાઇન નંબર છે.
- > 14566 સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રાલયની સિનિયર સિટિઝન્સ હેલ્પલાઇન છે, તે કર્ણાટક, દિલ્હી, મધ્યપ્રદેશ, તમિલનાડુ, રાજસ્થાન, તેલંગાણા, ઉત્તર પ્રદેશ અને ઉત્તરાખંડ જેવા રાજ્યોમાં કામ કરશે.
- > 08046110007 એ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેન્ટલ હેલ્થ એન્ડ ન્યુરોસાયન્સિસ (NIMHANS)ની હેલ્પલાઇન નંબર છે જે માનસિક સહાય પૂરી પાડશે.
- > આ ઉપરાંત, COVID-19 ના પડકારોના નિરાકરણ માટે આયુષ મંત્રાલય દ્વારા એક સમુદાય સહાય હેલ્પલાઇન નંબર 14443ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. 1075 કોવિડ હેલ્પલાઇન નંબર હવે ગ્રામીણ ભારત માટે રસીકરણ સ્લોટ બુક કરવા માટે ખુલ્લો છે. આ માહિતી શર્માની અધ્યક્ષતા વાળા નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી - NHA એ આપી છે.

નેનો યુરિયા

- > ભારતીય ખેડૂતો ખાતર સહકારી લિમિટેડ (IFFCO) જૂન 2021 માં નાઈટ્રોજન ફર્ટિલાઈઝર આધારિત નેનો યુરિયા બજારમાં રજૂ કરશે.
- > 500 મીલી નેનો યુરિયા એ સામાન્ય યુરિયાના 45 કિલો જેટલું છે. 500 મિલી યુરિયાની કિંમત આશરે 240 રૂપિયા છે. આ ઉપરાંત, આનાથી ખેડૂતોના ખર્ચમાં 15% ઘટાડો થશે અને ખેતીના ઉત્પાદનમાં 20% જેટલો વધારો થશે.

Back to Basics : નેનો યુરિયા શું છે?

- > નેનો-યુરિયા નેનો-ટેકનોલોજીથી ઉત્પન્ન થાય છે જેને પાકની પોષક કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવા માટે નેનો-યુરિયા કહેવામાં આવે છે. નેનો યુરિયા બે રીતે ઉત્પન્ન થાય છે:
- > પ્રથમ ક્વિનહાઈડ્રોન મિશ્રિત આલ્કોહોલ તૈયાર કરવામાં આવે છે.

- > તે પછી, આ મિશ્રણ નેનો યુરિયા બનાવવા માટે કેલ્શિયમ સાયનામાઈડ ગ્રાન્યુલ્સમાં ફેલાય છે.

ભારતમાં ક્યારે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી?

- > નવેમ્બર 2020 માં ભારતમાં નેનો યુરિયાના વ્યાપારી ઉપયોગની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

નેનો યુરિયાનું મહત્વ

- > ભારતમાં દર વર્ષે 350 લાખ મેટ્રિક ટન યુરિયાનો ઉપયોગ થાય છે. નેનો-યુરિયાના ઉપયોગથી આ વપરાશ અડધો થઈ જશે અને સરકાર દ્વારા આપવામાં આવતી 600 કરોડ રૂપિયાની સબસિડી બચશે. ઉપરાંત, તે યુરિયાની આયાત પર ભારતની નિર્ભરતા ઘટાડશે.

ભારતીય ખેડૂત ખાતર સહકારી લિમિટેડ (IFFCO)

- > ઈફ્કો એક બહુ-રાજ્ય સહકારી મંડળી છે જે ખાતરોના ઉત્પાદન અને માર્કેટિંગમાં સામેલ છે. તેની સ્થાપના 1967 માં થઈ હતી અને તેનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં છે. તેમાં 57 સભ્યોની સહકારી મંડળીઓનો સમાવેશ થાય છે. આમ, તે માથાદીઠ GDPના ટર્નઓવર દ્વારા વિશ્વનો સૌથી મોટો સહકારી સંઘ છે. તેનો યુરિયામાં 19% અને જટિલ ખાતરોમાં બજારનો 29% હિસ્સો છે, જે તેને ભારતનો સૌથી મોટો ખાતર ઉત્પાદક બનાવે છે.

શું કોરોના માટે બે અલગ અલગ રસી આપી શકાય છે?

- > રાષ્ટ્રીય તકનીકી સલાહકાર જૂથ ઓન ઈમ્યુનાઈઝેશન (NITAG) અંતર્ગત કોવિડ-19 કાર્યકારી જૂથના અધ્યક્ષ ડો એન.કે.અરોરાના જણાવ્યા અનુસાર, ભારત કોવિડ રસીના બે અલગ અલગ ડોઝને મિશ્રિત કરવાની શક્યતા માટે ટૂંક સમયમાં જ પરીક્ષણો શરૂ કરી શકે છે તે જોવા માટે કે તે વાયરસ સામેની પ્રતિરક્ષા પ્રતિસાદને વધારવામાં મદદ કરે છે.
- > આ પ્રશ્નના જવાબમાં તેમણે કહ્યું કે જો વ્યક્તિ બે જુદી જુદી રસી લઈ શકે છે તો તે વૈજ્ઞાનિક અને સૈદ્ધાંતિક રીતે શક્ય છે જો કે આમ કરવાથી વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણના આધારે ઉભરતી સ્થિતિ છે.
- > કેટલાક દેશોએ રિપ્લેસમેન્ટ COVID-19 રસીઓની અસરકારકતાનું પરીક્ષણ પણ શરૂ કર્યું છે.
- > જાન્યુઆરી 2021 માં, યુકેએ લોકોને 'રસીની તંગી' જેવા દુર્લભ પ્રસંગો પર બીજા ડોઝ માટે અલગ રસી લેવાની મંજૂરી આપી.
- > તાજેતરમાં, 12 મેના રોજ ઓફસર્ફ યુનિવર્સિટીના આગેવાની હેઠળના એક અધ્યયનમાં જાણવા મળ્યું છે કે જે લોકોએ એસ્ટ્રાઝેનેકાની માત્રા પછી ફાઈઝર રસી લીધી

હતી, તેઓ રસીકરણ પછીના હળવા અથવા મધ્યમ લક્ષણો બતાવવાની સંભાવના વધારે છે.

Back to basics : રાષ્ટ્રીય ઇમ્યુનાઇઝેશન તકનીકી

સલાહકાર જૂથ (NITAG)

- નિતાગ એ એક સલાહકાર સમિતિ છે, જેમાં નિષ્ણાતોના મલ્ટિડિસિપ્લિનરી જૂથનો સમાવેશ થાય છે. તેઓ સરકારને માહિતી પ્રદાન કરવામાં મદદ કરે છે જેથી રસી અને રસીકરણ નીતિ અંગે પુરાવા આધારિત નિર્ણયો લઈ શકાય. રસીકરણ નીતિઓને માર્ગદર્શન આપવા માટે ઘણાં ઔદ્યોગિક અને વિકસિત દેશો દ્વારા આવા જૂથોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

લેફ્ટનન્ટ જનરલ પ્રદીપ ચંદ્રન નાયરની આસામ રાઈફલ્સના ડાયરેક્ટર જનરલ તરીકે નિમણૂક

- તાજેતરમાં લેફ્ટનન્ટ જનરલ પ્રદીપ ચંદ્રન નાયરે આસામ રાઈફલ્સના ડાયરેક્ટર જનરલનો પદ સંભાળ્યો હતો. તે આસામ રાઈફલ્સના 21 મા ડાયરેક્ટર જનરલ બન્યા છે. આ અગાઉ તે આસામ રાઈફલ્સમાં ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ અને કંપની કમાન્ડર તરીકે પણ રહી ચૂક્યા છે. આ સિવાય તે બ્રિગેડ કમાન્ડર પણ હતા.

Back to basics : આસામ રાઈફલ્સ

- આસામ રાઈફલ્સ એ ભારતની સૌથી જૂની અર્ધ લશ્કરી દળ છે. તેની રચના 1835 ના વર્ષમાં બ્રિટીશ રાજ દરમિયાન થઈ હતી. પહેલા તેનું નામ Cachar Levy હતું. 1917 માં આસામ રાઈફલ્સ નામ પડ્યું. તેનું સૂત્ર 'ઉત્તર પૂર્વના સેન્ટિનેલ્સ' છે. તે કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કાર્ય કરે છે, જ્યારે તેની મૂળ એજન્સી ભારતીય સૈન્ય છે. અસમ રાઈફલ્સનું મુખ્ય મથક શિલોંગમાં છે.

નોંધ:

- કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ CISF, CRPF, BSF, ITBP અને SSB આવે છે, અગાઉ આ દળોને અર્ધલશ્કરી દળો માનવામાં આવતા હતા. પરંતુ માર્ચ 2011 પછી આ દળોને સેન્ટ્રલ સશસ્ત્ર પોલીસ દળ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી હતી.
- ભારતમાં 'અર્ધ સૈનિક દળ' ની સત્તા કોઈ કાયદા દ્વારા વ્યાખ્યાયિત નથી. 'અર્ધ સૈનિક દળ' નો ઉપયોગ આસામ રાઈફલ્સ (તેનું વહીવટી નિયંત્રણ કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ છે, જ્યારે તેનું સંચાલન નિયંત્રણ ભારતીય સેના પાસે છે) અને સ્પેશિયલ ફ્રન્ટિયર ફોર્સ (SFF) માટે થાય છે.

ન્યાયમૂર્તિ અરૂણકુમાર મિશ્રાની રાષ્ટ્રીય માનવાધિકાર આયોગ (NHRC) ના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક

- ન્યાયમૂર્તિ (નિવૃત્ત) અરૂણકુમાર મિશ્રાની રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચના અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે. જસ્ટિસ અરૂણકુમાર મિશ્રા ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ રહ્યા છે. આ પહેલા તેઓ કલકત્તા હાઈકોર્ટ અને રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટિસ પણ હતા. આ ઉપરાંત, તેઓ મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટમાં ન્યાયાધીશ તરીકે પણ રહી ચૂક્યા છે.

Back to basics : જસ્ટિસ અરૂણકુમાર મિશ્રા

- અરૂણ કુમાર મિશ્રાનો જન્મ 3 સપ્ટેમ્બર, 1955 માં થયો હતો. તેમના પિતા હરગોવિંદ મિશ્રા મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશ હતા. અરૂણ કુમાર મિશ્રાએ તેની કારકિર્દીની શરૂઆતમાં ગ્વાલિયરમાં કામ કર્યું. 25 ઓક્ટોબર, 1999 ના રોજ, તેમની મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટમાં વધારાના ન્યાયાધીશ તરીકે નિમણૂક થઈ. 24 ઓક્ટોબર, 2001 ના રોજ તેમની કાયમી ન્યાયાધીશ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. 1 નવેમ્બર, 2010 ના રોજ, તેઓ રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયાધીશ બન્યા. 14 ડિસેમ્બર, 2012 ના રોજ, તેઓની કલકત્તા હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટિસ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી. તે પછી તે ભારતની સુપ્રીમકોર્ટના ન્યાયાધીશ બન્યા.

રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ (NHRC)

- રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ એક બંધારણીય સંસ્થા છે, જેની રચના 12 ઓક્ટોબર, 1993 ના રોજ કરવામાં આવી હતી. તે ભારતમાં લોકોના માનવાધિકારની સુરક્ષા અને પ્રોત્સાહન માટે કામ કરે છે. તેનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં છે. તેનું સૂત્ર 'સર્વે ભવન્તુ સુખીનઃ' છે.

WHOએ વૈશ્વિક વપરાશ માટે ચીની રસી સિનોવાકને મંજૂરી આપી

- વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WHO) એ ચીનના સિનોવાક બાયોટેકને કોવિડ-19 રસીના વૈશ્વિક ઉપયોગ માટે મંજૂરી આપી છે.
- WHOએ 18 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે તેના ઉપયોગની ભલામણ કરી છે.
- બે થી ચાર અઠવાડિયાના અંતરાલ સાથે બે-ડોઝ અપાશે.
- સિનોફર્મ જૂથની કંપનીને મે 2021 માં કટોકટીના ઉપયોગ માટે WHOની મંજૂરી મળી.

- > WHOની આગેવાની હેઠળના કોવાક્સ પ્રોગ્રામ માટે વધારાના રસીકરણ વિકલ્પો પૂરા પાડવામાં આવશે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કે દરેક દેશમાં રસીઓની પહોંચ છે.
- > કટોકટીના ઉપયોગ માટે WHO દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલી અન્ય રસીઓમાં ફાઈઝર અને બાયોએનટેક, જહોનસન અને જહોનસન, એસ્ટ્રાઝેનેકા અને મોડર્નાની રસીઓ છે.

ચિંતા

- > આ ચિંતિ રસી વિવિધ ડેટાને કારણે તેની અસરકારકતા અંગેની ચિંતાઓથી ઘેરાયેલ હતી. ચાઈનીઝ શોટ, જેને કોરોનાવેક કહેવામાં આવે છે, ક્લિનિકલ ટ્રાયલ રિપોર્ટ્સ અનુસાર, સૌથી ઓછો અસરકારકતા દર ધરાવે છે. તે બ્રાઝિલમાં રોગનિવારક COVID કેસો અટકાવવામાં 50.7% ની અસરકારકતા દર દર્શાવે છે.

Back to basics : કોરોનાવેક

- > કોરોનાવેક અથવા સિનોવેક COVID-19 રસી એક નિષ્ક્રિય વાયરસ COVID-19 રસી છે. તેનો વિકાસ ચીની કંપની સિનોવેક બાયોટેક દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. આ રસી માટે ત્રીજા તબક્કાના ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સ ચિલી, બ્રાઝિલ, ઈન્ડોનેશિયા, ફિલિપાઈન્સ અને તુર્કીમાં લેવામાં આવ્યા હતા. તેને ફિઝ કરવાની જરૂર નથી.

કેન્દ્ર સરકાર બાયોલોજિકલ-ઇ પાસેથી 30 કરોડની કોવિડ -19 રસી ખરીદશે

- > કેન્દ્ર સરકાર હૈદરાબાદ સ્થિત કંપની બાયોલોજિકલ-ઇ પાસેથી કોરોનાવાયરસ રસીના 30 કરોડ ડોઝ ખરીદવા જઈ રહી છે. આ માટે આરોગ્ય મંત્રાલયે રસી ઉત્પાદક બાયોલોજિકલ-ઇ સાથે 30 કરોડ કોવિડ-19 રસી ડોઝ અનામત રાખવા માટેની વ્યવસ્થાઓને આખરી નિર્દેશ આપ્યો છે. આ રસી ડોઝનું ઉત્પાદન આ વર્ષે ઓગસ્ટથી ડિસેમ્બર દરમિયાન બાયોલોજિકલ-ઇ દ્વારા કરવામાં આવશે અને સંગ્રહિત કરવામાં આવશે. આ હેતુ માટે, કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલય બાયોલોજિકલ-ઇને રૂ. 1,500 કરોડ ચૂકવશે.
- > નોંધપાત્ર વાત એ છે કે, બાયોલોજિકલ-ઇ ની COVID-19 રસી હાલમાં ફેઝ -1 અને ફેઝ -2 ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સમાં આશાસ્પદ પરિણામો દર્શાવ્યા પછી તબક્કો 3 ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સમાંથી પસાર થઈ રહી છે. બાયોલોજિકલ-ઇ દ્વારા વિકસિત થનારી રસી આવતા કેટલાક મહિનામાં ઉપલબ્ધ થશે.
- > નોંધનીય છે કે ભારત સરકાર આ રસીના ઉમેદવારને શરૂઆતથી જ ટેકો આપી રહી છે. બાયોટેકનોલોજી વિભાગ દ્વારા તેને 100 કરોડની ગ્રાન્ટ-ઇન-સહાય આપવામાં આવી હતી. આ ભારતની બીજી કોવિડ -19 રસી છે, ભારતની પ્રથમ સ્વદેશી કોવિડ -19 રસી ભારત બાયોટેકની 'કોવાક્સિન'

છે. જ્યારે ભારતના સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ દ્વારા લાઈસન્સ હેઠળ કોવિશિલ્ડનું ઉત્પાદન કરવામાં આવી રહ્યું છે.

આંધ્રપ્રદેશના મુખ્યમંત્રીએ YSR જગન્ના કોલોની પ્રોજેક્ટનો પ્રારંભ કર્યો

- > આંધ્રપ્રદેશના મુખ્યમંત્રી વાય.એસ. જગન મોહન રેડ્ડીએ તાજેતરમાં YSR જગન્ના કોલોની પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો હતો. આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત રાજ્યમાં 15.6 લાખ મકાનો બનાવવામાં આવશે, જેના માટે 28,084 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટ 2023 સુધીમાં પૂર્ણ કરવાનું લક્ષ્યાંક રાખવામાં આવ્યું છે.
- > અગાઉ રાજ્ય સરકારે 30.76 લાખ લાભાર્થીઓને મકાનો માટેની જમીનનું વિતરણ કર્યું હતું. હવે રાજ્ય સરકાર આ મકાનો બનાવશે. આ પ્રોજેક્ટના પ્રથમ તબક્કામાં રૂ. 28,084 કરોડના ખર્ચે 15,60,277 મકાનો બનાવવામાં આવશે. આ યોજનાના બંને તબક્કામાં, રૂ. 50,944 કરોડના ખર્ચે કુલ 28,30,277 મકાનો બનાવવામાં આવશે. પ્રથમ તબક્કામાં 15.50 લાખ મકાનો અને બીજા તબક્કામાં 12.70 લાખ મકાનો બનાવવામાં આવશે. પ્રથમ તબક્કો જૂન 2022 સુધીમાં પૂર્ણ થશે, જ્યારે બીજો તબક્કો 2023 સુધીમાં પૂર્ણ થશે.
- > નોંધપાત્ર વાત એ છે કે આ મકાનોના નિર્માણથી 21.70 કરોડ માનવ દિવસની રોજગારી પ્રાપ્ત થશે, જે કોવિડ-19 ના બીજા મોજાને કારણે રોજગાર અને આજીવિકા માટે સંઘર્ષ કરી રહેલા મોટી સંખ્યામાં કામદારોને રોજગાર આપશે.

બિહાર દ્વારા એન્જિનિયરિંગ અને મેડિકલ કોલેજોમાં 33% અનામતની ઘોષણા

- > તાજેતરમાં બિહારના મુખ્યમંત્રી શ્રી નીતીશ કુમારે એન્જિનિયરિંગ અને મેડિકલ કોલેજોમાં છોકરીઓ માટે 33% અનામતની જાહેરાત કરી હતી. નોંધપાત્ર વાત એ છે કે રાજ્ય સરકારના જણાવ્યા મુજબ આ પગલાથી એન્જિનિયરિંગ અને મેડિકલ ક્ષેત્રે યુવતીઓની સંખ્યામાં વધારો થશે અને તેમને આ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ માટે પ્રોત્સાહન મળશે.
- > આ સિવાય બિહાર સરકાર રાજ્યમાં એન્જિનિયરિંગ યુનિવર્સિટી અને મેડિકલ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના માટે બિલ તૈયાર કરી રહી છે. આનાથી રાજ્યમાં એન્જિનિયરિંગ અને તબીબી ક્ષેત્રે આગળ વધવામાં રસ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને મોટો ફાયદો થશે.

Back to basics : બિહાર

- > પૂર્વી ભારતનું એક રાજ્ય બિહાર એ વસ્તી પ્રમાણે ભારતનું ત્રીજું સૌથી મોટું રાજ્ય છે. તે ક્ષેત્રે 12મું સૌથી મોટું રાજ્ય છે.

તેનો વિસ્તાર 94,163 ચોરસ કિલોમીટર છે. તેની પશ્ચિમમાં ઉત્તર પ્રદેશ, ઉત્તરમાં નેપાળ, પૂર્વમાં પશ્ચિમ બંગાળનો ઉત્તરીય ભાગ અને દક્ષિણમાં ઝારખંડની સરહદ છે. તેના ત્રણ મુખ્ય સાંસ્કૃતિક પ્રદેશોમાં મિથિલા, મગધ અને ભોજપુર સામેલ છે. રાજ્યની સત્તાવાર ભાષાઓ હિન્દી અને ઉર્દૂ છે.

3 જૂન: વિશ્વ સાયકલ દિવસ

- દૈનિક જીવનમાં સાયકલના ઉપયોગને લોકપ્રિય બનાવવા માટે સામૂહિક રાઈડ્સનું આયોજન કરીને 3 જૂને વર્લ્ડ સાયકલ ડે વૈશ્વિક સ્તરે ઉજવવામાં આવે છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- 2018 માં, યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) એ સાયકલની 'વિશિષ્ટતા, દીર્ઘાયુષ્ય અને વર્સટિલિટી' ની ઉજવણી માટે 3 જૂને વર્લ્ડ સાયકલ ડે તરીકે જાહેર કર્યો. અમેરિકાના મેરીલેન્ડના મોન્ટગોમરી કોલેજના પ્રોફેસર લેઝેક સિબિલ્સ્કીએ તેમના સમાજશાસ્ત્રના વર્ગ સાથે સાયકલ ડે જાહેર કરવા અને તેના બધા સારા ગુણોને ચિહ્નિત કરવાની અરજી કરી હતી.
- ત્યારબાદ પ્રોફેસર સિબિલ્સ્કી અને તેના વર્ગ દ્વારા વિશ્વ સાયકલ ડે માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ઠરાવને પ્રોત્સાહન આપવા ઝુંબેશની આગેવાની કરવામાં આવી, જેમાં વૈશ્વિક સ્તરે જાગૃતિ ફેલાવવા માટે સોશિયલ મીડિયાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો, અને 3 જૂને વર્લ્ડ સાયકલ ડે તરીકે ચિહ્નિત કરાયો. આ અભિયાનને આખરે તુર્કમેનિસ્તાન અને 56 અન્ય દેશોનો ટેકો મળ્યો અને અંતે, જ્યારે સંયુક્ત રાષ્ટ્રે તેને વિશ્વ રજા જાહેર કરી ત્યારે તેને 2018 માં અમલમાં મૂકવામાં આવી.

મહત્વ

- આ દિવસ સાયકલને પરિવહનના આર્થિક, વિશ્વાસપાત્ર, સ્વચ્છ અને પર્યાવરણને અનુકૂળ ટકાઉ માધ્યમો તરીકે પણ પ્રકાશિત કરે છે કારણ કે તે હવાથી સ્નાવિત કોઈપણ પ્રદૂષકો, ધુમાડો, ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ ઉત્પન્ન કરતા નથી અને તેના કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટને પણ ઘટાડે છે.
- એમ્સ્ટર્ડમના બધા મુસાફરોમાંથી 40% લોકો કામ પર જવા માટે સાયકલનો ઉપયોગ કરે છે.

શિક્ષક પાત્રતા પરીક્ષણ (TET) પ્રમાણપત્ર આજીવન માન્ય બનાવ્યું

- કેન્દ્ર સરકારે શિક્ષક પાત્રતા પરીક્ષણ (TET) લાયકાત પ્રમાણપત્રની માન્યતા અવધિને 2011 થી પૂર્વવર્તી અસરથી આજીવન સમય સુધી 7 વર્ષથી વધારી દીધી છે.
- શિક્ષણ પ્રધાનના મતે, આ એક સકારાત્મક પગલું છે જે શિક્ષણ ક્ષેત્રે કારકિર્દી બનાવવા માંગતા ઉમેદવારો માટે રોજગારની તકોમાં વધારો કરશે.

- હવે, સંબંધિત રાજ્ય સરકારો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો, જે ઉમેદવારોની 7 વર્ષની મુદત પુરી થઈ ચુકી છે તેના માટે નવું TET સર્ટિફિકેટ આપવા અથવા બહાર પાડવાની કાર્યવાહી કરશે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- આ નિર્ણયથી 11 ફેબ્રુઆરી, 2011 ના રોજ નેશનલ કાઉન્સિલ ફોર ટીચર એજ્યુકેશન (NCTE) ની દિશાનિર્દેશોમાં પરિવર્તન આવશે, જેની જોગવાઈ છે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા TET લેવામાં આવશે અને TET પાસ પ્રમાણપત્રની માન્યતા TET પાસ કરવા તારીખથી 7 વર્ષ માટે જ હતી.

શિક્ષક પાત્રતા પરીક્ષણ (TET) શું છે?

- TET એ તે વ્યક્તિ માટે આવશ્યક લાયકાત છે જે શાળાઓમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરવા માંગે છે. અગાઉ TET પાસ પ્રમાણપત્રની માન્યતા 7 વર્ષ હતી જે હવે આજીવન વધારી દેવામાં આવી છે. કોઈ વ્યક્તિ પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે આ પરીક્ષામાં કેટલા પ્રયત્નો કરી શકે છે તેના પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. TET દરેક રાજ્ય દ્વારા અલગથી હાથ ધરવામાં આવે છે, જ્યારે સેન્ટ્રલ TET અથવા CTET સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) દ્વારા લેવામાં આવે છે.

CBSE શાળાઓમાં કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સ રજૂ કરશે

- માઈક્રોસોફ્ટના સહયોગથી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) એ શાળા અભ્યાસક્રમમાં કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સનો સમાવેશ કર્યો છે.
- વર્ગ 6 થી વર્ગ 8 ના વિદ્યાર્થીઓ માટે કોડિંગ રજૂ કરવામાં આવશે જ્યારે વર્ગ 8 થી વર્ગ 12 માટેના નવા કૌશલ્ય વિષય તરીકે ડેટા સાયન્સ રજૂ કરવામાં આવશે.
- આ બંને અભ્યાસક્રમો 2021-2022 શૈક્ષણિક સત્રમાં આપવામાં આવશે.

Back to basics : કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સ અભ્યાસક્રમો

- આ બંને કૌશલ્ય વિષયો નિર્ણાયક વિચારસરણી, ગણતરીત્મક કુશળતા, સર્જનાત્મકતા, સમસ્યા હલ કરવાની કુશળતા અને નવી તકનીકોના વ્યવહારિક સંપર્ક પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. આ વિષયો નેશનલ એજ્યુકેશન પોલિસી (NEP) 2020 ની અનુરૂપ શરૂ કરવામાં આવશે.

માઈક્રોસોફ્ટની ભૂમિકા

- માઈક્રોસોફ્ટે NCERT પેટર્ન અને સ્ટ્રક્ચર્સ સાથેના કોડિંગ કન્સિસ્ટન્ટની સાથે ડેટા સાયન્સ માટે પૂરક હેન્ડબુક તૈયાર કરી છે. આ પુસ્તકોમાં માઈક્રોસોફ્ટ મેક્રોડના પરિમાણોના સંપર્કમાં આવવાના ઉદ્દેશથી વાસ્તવિક જીવનના ઉદાહરણો આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

માઇક્રોસોફ્ટ મેકડો

- > તે એક મુક્ત સ્ત્રોત પ્લેટફોર્મ છે જે વિદ્યાર્થીઓને વધુ સારી રીતે શીખવા માટે સક્ષમ કરે છે. તેમાં ભાષા, ગણિત અને સામાજિક વિજ્ઞાન જેવા તમામ વિષયોના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવશે. આ ઉપરાંત, તે ડેટા સાયન્સની AI આધારિત એપ્લિકેશનનો પાયો પણ બનાવશે.

ફિલ્મ ડિવિઝન ઓએસિસ ઓફ હોપ ઓનલાઇન ઉત્સવનું આયોજન કરશે

- > ફિલ્મ ડિવિઝન વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ 2021 ના અવસરે 'ઓએસિસ ઓફ હોપ' નામના પર્યાવરણ પર ઓનલાઇન ઉત્સવનું આયોજન કરી રહ્યું છે.

Back to basics : ઓએસિસ હોપ ફેસ્ટિવલ

- > "ઓએસિસ ઓફ હોપ" નું આયોજન 5 અને 6 જૂન 2021 ના રોજ વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના મહત્વને ચિહ્નિત કરવા માટે કરવામાં આવશે. તે વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના મુખ્ય શબ્દોની ભાવનાની ઉજવણી કરશે, જે "REIMAGINE, RECREATE, RESTORE" છે. આ 2 દિવસીય મહોત્સવમાં પર્યાવરણને પુનઃજીવિત કરવા અને પ્રકૃતિના સહ-અસ્તિત્વની ફરી કલ્પના કરવા માટેના જોરદાર સંદેશ સાથે ફિલ્મો દર્શાવવામાં આવશે. તે માણસ અને પ્રકૃતિના અવિભાજ્ય સંબંધને ફરીથી સ્થાપિત કરવાની ઘણી રીતો પણ સૂચવશે. તે ફિલ્મ ડિવિઝન વેબસાઇટ અને યુટ્યુબ ચેનલ પર સ્ટ્રીમ થશે.

ગ્રીન પેકેજ

- 'ગ્રીન પેકેજ' હેઠળની ફિલ્મોમાં શામેલ છે:
 - > જંગલ મેન લોઈયા – તે મણિપુરના પ્રકૃતિ પ્રેમી એવા લોઈયા નાગંબાની વાર્તા પર પ્રકાશ પાડશે. આ ફિલ્મ માણસના પ્રકૃતિ સાથેના સંબંધોને ફરીથી કેન્દ્રિત કરવાની વાર્તા છે.
 - > પ્રાકૃતિક રીત પ્રમાણે જીવો – આ ફિલ્મ નાના બ્રહ્મપુત્રા ટાપુની મિશીંગ આદિવાસીઓની છે અને બદલાતા વાતાવરણ અને પર્યાવરણ દ્વારા તેમની પરંપરાગત જીવનશૈલીમાં કેવી પરિવર્તન આવ્યું છે તેના પર પ્રકાશ પાડ્યો છે.
 - > માય સન નીઓ – આ મૂવી પાંચ વર્ષના બાળકને કુદરતી વાતાવરણમાં કેવી રીતે મોટા થાય છે તે વિશે છે.
 - > પ્લાસ્ટિક વર્લ્ડ – આ એનિમેટેડ ફિલ્મ ભવિષ્યના વિશાળ અને સુકા લેન્ડસ્કેપનું ચિત્રણ કરે છે, અને પ્લાસ્ટિકની ખતરનાક અસરો વિશે ચેતવણી આપે છે.

સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયાને ભારતમાં સ્પુટનિક V રસી બનાવવાની મંજૂરી મળી

- > DCGI (ડ્રગ્સ કંટ્રોલર જનરલ ઓફ ઇન્ડિયા) એ તાજેતરમાં ભારતના સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટને ભારતમાં સ્પુટનિક-V રસી બનાવવા માટે મંજૂરી આપી છે. હવે આ રશિયન રસી પુણેમાં બનાવવામાં આવશે. આ કાર્ય માટે, સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયાએ ગમલેઆ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એપીડેમિઓલોજી અને રશિયાના માઈકોબાયોલોજી સાથે સહયોગ કર્યો છે.
- > હાલમાં, સ્પુટનિક-Vનું નિર્માણ ભારતમાં ડો. રેડીઝ લેબોરેટરીઝ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે.

Back to basics : સ્પુટનિક V

- > તેનો વિકાસ મોસ્કોમાં ગામેલા રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એપીડેમિઓલોજી અને માઈકોબાયોલોજી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો.
- > તે બે ડોઝની રસી છે. જો કે, તાજેતરમાં રશિયામાં સ્પુટનિક Vની એક માત્રાની રસી બનાવવામાં આવી છે. તેને સ્પુટનિક લાઈટ સિંગલ ડોઝ કહે છે. ભારત માત્ર સ્પુટનિક V ડબલ ડોઝનો ઉપયોગ કરી રહ્યો છે.
- > જ્યારે કોવિડ નબળા સામાન્ય એડેનોવાયરસથી બનાવવામાં આવે છે જે ચિમ્પાન્ઝીઝને અસર કરે છે, સ્પુટનિક V વિવિધ માનવ એડેનોવાયરસનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવ્યો છે.
- > આ રસીની અસરકારકતા 91% છે.
- > સ્પુટનિક Vની પ્રથમ માત્રા હૈદરાબાદમાં આપવામાં આવે છે.

સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયા

- > સીરમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયા એ એક ભારતીય બાયોટેકનોલોજી અને બાયોફાર્માસ્યુટિકલ કંપની છે. તે વિશ્વની સૌથી મોટી રસી ઉત્પાદક છે. તે મહારાષ્ટ્રના પુણે સ્થિત છે. તેની સ્થાપના 1966 માં સાયરસ પૂનાવાલા દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેના વર્તમાન CEO અદર પૂનાવાલા છે.

ડેવિડ દિઓપએ 2021 નું આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ જીત્યું

- > તાજેતરમાં ફ્રેન્ચ લેખક ડેવિડ દિઓપએ આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ 2021 જીત્યો, તેઓ આ એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ ફ્રેન્ચ વ્યક્તિ બન્યા. તેમને તેમના પુસ્તક 'એટ નાઈટ ઓલ બ્લડ ઈઝ બ્લેક' માટે આપવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકનું અંગ્રેજી ભાષાંતર અન્ના મોશોયોકિસ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે. 50,000 પાઉંડની ઈનામ રકમ લેખક અને અનુવાદક વચ્ચે વહેંચવામાં આવશે.

- “એટ નાઈટ ઓલ બ્લડ ઈઝ બ્લેક’ એ વિશ્વના પ્રથમ વિશ્વ યુદ્ધમાં ફ્રાન્સ માટે લડતા સેનેગાલી સૈનિક, આલ્ફા નિડિયા પર આધારિત નવલકથા છે. આ પુસ્તક 2018 માં ફ્રેન્ચ અને પછી 2020 માં અંગ્રેજીમાં પ્રકાશિત થયું હતું.

Back to basics : આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ

- આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ અગાઉ મેન બુકર ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઇઝ તરીકે ઓળખાતું હતું. મેન બુકર ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઇઝ, સૌ પ્રથમ 2005 માં અંગ્રેજી ભાષામાં ભાષાંતર કરેલા અને યુકે અથવા આયર્લેન્ડમાં પ્રકાશિત થયેલા શ્રેષ્ઠ પુસ્તકને એનાયત કરવામાં આવ્યો છે. તેનો હેતુ વિશ્વભરના આંતરરાષ્ટ્રીય સાહિત્યના પ્રકાશન અને વાંચનને પ્રોત્સાહિત કરવાનો અને અનુવાદકોના કાર્યને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે. આ આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ વર્ષ 2019 સુધી મેન બુકર આંતરરાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર તરીકે જાણીતો હતો.

બુકર પ્રાઇઝ

- બુકર પ્રાઇઝ અને ઈન્ટરનેશનલ બુકર પ્રાઇઝ બે અલગ અલગ ઈનામો છે. આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઇઝ અંગ્રેજીમાં અનુવાદિત અને યુનાઈટેડ કિંગડમ અને આયર્લેન્ડમાં પ્રકાશિત પુસ્તક માટે આપવામાં આવે છે. જ્યારે બુકર પ્રાઇઝ અંગ્રેજી ભાષામાં લખાયેલ અને યુનાઈટેડ કિંગડમ અને આયર્લેન્ડમાં પ્રકાશિત થયેલ શ્રેષ્ઠ નવલકથાને આપવામાં આવે છે. બુકર પ્રાઇઝ પ્રથમ વખત વર્ષ 1969 માં આપવામાં આવ્યું હતું.

ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણનો આંકડો 23 કરોડને પાર

- અત્યાર સુધીમાં ભારતમાં 23 કરોડથી વધુ લોકોને કોવિડ -19 રસીનો ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે. નોંધપાત્ર વાત એ છે કે બિહાર, દિલ્હી, ગુજરાત, હરિયાણા, કર્ણાટક, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, રાજસ્થાન, તામિલનાડુ, ઉત્તર પ્રદેશ અને પશ્ચિમ બંગાળમાં, 18-44 વર્ષની વય જૂથના 10 લાખથી વધુ લોકોને આ કોવિડ રસીનો પ્રથમ ડોઝ આપવામાં આવ્યો.

Back to basics : કોવિડ-19 રસીકરણનો પ્રથમ તબક્કો

- કોવિડ-19 રસીકરણ અભિયાનનો પ્રથમ તબક્કો 16 જાન્યુઆરી, 2021 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. દેશભરમાં 3006 રસીકરણ કેન્દ્રો પર આ અભિયાન શરૂ કરાયું હતું. પ્રથમ તબક્કામાં ફક્ત આરોગ્ય કર્મચારીઓ અને ફાઇનાન્સ કામદારોની રસીકરણ શરૂ કરાઈ હતી. પ્રથમ તબક્કા હેઠળ, અત્યાર સુધીમાં લગભગ 1,26,71,163 લોકોને રસીનો પ્રથમ ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે. તેમાંથી લગભગ 14 લાખ લોકોને બીજી માત્રા પણ મળી છે. રસીકરણ અભિયાનમાં 50 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકોનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

બીજો તબક્કો

- COVID-19 રસીકરણના બીજા તબક્કા હેઠળ, 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકોને રસી આપવામાં આવી રહી છે.
- આ ઉપરાંત માર્ગદર્શિકા મુજબ 45 વર્ષથી ઉપરના લોકો અને રોગોથી પીડિત લોકોને પણ રસી આપવામાં આવી રહી છે.
- લાભાર્થીઓ દેશભરના 10,000 સરકારી અને 20,000 જેટલા ખાનગી રસીકરણ કેન્દ્રોમાં પોતાને રસી આપી શકે છે.

કોવેક્સિન

- કોવેક્સિન એ સરકાર દ્વારા સપોર્ટેડ રસી છે જે ભારત બાયોટેક દ્વારા બનાવવામાં આવે છે. તેનો અસરકારકતા 81% છે. 27,000 થી વધુ સહભાગીઓએ કોવેક્સિન રસીના ત્રણ તબક્કામાં ભાગ લીધો છે. કોવેક્સિન બે ડોઝમાં આપવામાં આવે છે. ડોઝ વચ્ચેનો સમય અંતરાલ ચાર અઠવાડિયા છે. કોવેક્સિન મૃત કોવિડ -19 વાયરસથી તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.

કોવિશિલ્ડ

- કોવિશિલ્ડ રસી એસ્ટ્રાઝેનેકા દ્વારા બનાવવામાં આવે છે. સ્થાનિક રીતે, કોવિશિલ્ડનું નિર્માણ સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે. તે ચિમ્પાન્ઝી એડેનોવાઈરસ નામના સામાન્ય કોલ્ડ વાયરસના નબળા સંસ્કરણથી બનાવવામાં આવ્યું હતું. COVID-19 વાયરસ જેવા દેખાવા માટે વાયરસમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે. તે બે ડોઝમાં લાગુ પડે છે.

પ્રશ્નોત્તરી

1. કોવિશિલ્ડના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.
 1. કોવિશિલ્ડ રસી એસ્ટ્રાઝેનેકા દ્વારા બનાવવામાં આવે છે.
 2. સ્થાનિક રીતે, કોવિશિલ્ડનું નિર્માણ સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે. તે ચિમ્પાન્ઝી એડેનોવાઈરસ નામના સામાન્ય કોલ્ડ વાયરસના નબળા સંસ્કરણથી બનાવવામાં આવ્યું હતું.
 3. COVID-19 વાયરસ જેવા દેખાવા માટે વાયરસમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે. તે બે ડોઝમાં લાગુ પડે છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) ફક્ત 1, અને 2	(B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3	(D) 1, 2, અને 3

2. કર્મચારી રાજ્ય વીમા યોજના વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે એક બહુપક્ષી સામાજિક સિસ્ટમ છે જે ESI યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા કામદાર અથવા આશ્રિત પરિવારોને સામાજિક-આર્થિક સુરક્ષા પૂરી પાડે છે.

2. ESI યોજના એ કર્મચારી રાજ્ય વીમા અધિનિયમ, 1948 માં સમાવિષ્ટ સામાજિક વીમાનું એકીકૃત સ્વરૂપ છે.

3. ESI એક્ટ 10 અથવા વધુ વ્યક્તિઓને રોજગારી આપતી તમામ ફેક્ટરીઓ અને સૂચિત મથકો પર લાગુ પડે છે, તેમજ મહિને 21,000 રૂપિયા સુધીની વેતન મેળવતા કર્મચારીઓને (અપંગ વ્યક્તિઓ માટે 25,000 રૂપિયા) લાગુ પડે છે.

4. તે કામદારોના લગભગ 3.49 કરોડ પરિવારોને આવરી લે છે અને લગભગ 13.56 કરોડ લાભાર્થીઓને રોકડ લાભ અને યોગ્ય તબીબી સુવિધાઓ પ્રદાન કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

3. વિશ્વ તંબાકુ નિષેધ દિવસના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. વર્લ્ડ નો ટોબેકો ડે (WNTD) દર વર્ષે વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશન (WHO) અને વૈશ્વિક ભાગીદારો દ્વારા 31 મે ના રોજ મનાવવામાં આવે છે.

2. વર્લ્ડ નો તમાકુ ડે 2021 ની થીમ 'કમિટ ટુ ક્વિટ' છે.

3. WHO એ ભારતમાં તમાકુના વપરાશને નિયંત્રિત કરવાના પ્રયત્નો બદલ ભારતીય કેન્દ્રીય આરોગ્ય પ્રધાન હર્ષ વર્ધનને 'ડાયરેક્ટર જનરલનો વિશેષ એવોર્ડ' આપી સન્માનિત કર્યા છે.

4. ઈ-સિગારેટ અને તમાકુ ઉત્પાદનો પર પ્રતિબંધ મૂકવાના 2019 ના રાષ્ટ્રીય કાયદામાં તેમના નેતૃત્વની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા હતી.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

4. વિશ્વ દૂધ દિવસ વિશે

1. વિશ્વ દૂધ દિવસ દર વર્ષે 1 જૂને ઉજવવામાં આવે છે.

2. ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઇઝેશન (FAO) દ્વારા વર્ષ 2001 માં વિશ્વ દૂધ દિવસની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ દિવસનો હેતુ ડેરી ક્ષેત્રને લગતી પ્રવૃત્તિઓ તરફ ધ્યાન આકર્ષિત કરવાની તક પૂરી પાડવાનો છે.

3. FAO સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક વિશેષ એજન્સીઓ છે જે ભૂખમરને સમાપ્ત કરવાના આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયત્નો તરફ દોરી જાય છે.

4. વર્ષ 2021 ની થીમ: તેની થીમ પર્યાવરણ, પોષણ અને સામાજિક આર્થિક સંદેશા સાથે ડેરી ક્ષેત્રમાં સ્થિરતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

5. ભારતની વસ્તી વૃદ્ધિના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. માર્ચ 2021 સુધીમાં ભારતની વસ્તી 1.36 અબજથી વધુ થવાનો અંદાજ છે, જે પાછલા દાયકામાં અંદાજિત 12.4% થી વધુનો વધારો દર્શાવે છે.

2. 2001 અને 2011 ની વચ્ચે આ વૃદ્ધિ દર 17.7% કરતા ઓછો છે.

3. વર્ષ 2019 માટે યુએનના અહેવાલ મુજબ, વર્ષ 2027 સુધીમાં ભારત ચીનને પાછળ છોડી વિશ્વનો સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો દેશ બનશે.

4. 2019 થી 2050 ની વચ્ચે ભારતમાં લગભગ 273 મિલિયન લોકોનો ઉમેરો થવાનો અંદાજ છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

6. વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ દર વર્ષે 5 જૂને વૈશ્વિક સ્તરે ઉજવવામાં આવે છે. પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ અને તેનો સામનો કરવાની કાર્યવાહી કરવા અંગે વૈશ્વિક સ્તરે જાગૃતિ લાવવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.

2. આ વર્ષની થીમ: ઈકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન

3. આ દિવસ પ્રથમ વખત 1974 માં મનાવવામાં આવ્યો હતો, અને ત્યારબાદ તે 100 થી વધુ દેશોમાં વ્યાપકપણે ઉજવવામાં આવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

7. ફ્લસ્ટર ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (CDP)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે કેન્દ્ર દ્વારા પ્રાયોજિત પ્રોગ્રામ છે જેનો હેતુ વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનાવવા માટે ઓળખાતા બાગાયતી ફ્લસ્ટરો વિકસાવવાનો છે. બાગાયત ફ્લસ્ટર એ લક્ષિત બાગાયતી પાકનું પ્રાદેશિક / ભૌગોલિક સંકેદ્રણ છે.

2. તેનો અમલ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના રાષ્ટ્રીય બાગાયતી બોર્ડ (NHB) દ્વારા કરવામાં આવશે.

3. આ પાયલોટ (Pilot) પ્રોજેક્ટ પ્રોગ્રામ માટે પસંદ કરાયેલા કુલ 53 બાગાયતી ફ્લસ્ટરોમાંથી 12 બાગાયતી ફ્લસ્ટરોમાં તેનો અમલ કરવામાં આવશે.

4. તેનો ઉદ્દેશ: ભારતીય બાગાયતી ક્ષેત્રને લગતા તમામ મોટા પ્રશ્નો (ઉત્પાદન, લણણી / કાપણી વ્યવસ્થાપન, લોજિસ્ટિક્સ, માર્કેટિંગ અને બ્રાંડિંગ સહિત) નું નિરાકરણ કરવું.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

8. બર્ડ ફ્લૂ વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. બર્ડ ફ્લૂ, એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા (Avian Influenza-AI) તરીકે પણ ઓળખાય છે
2. તે એક ખૂબ જ ચેપી વાયરસ / વાયરસથી થતો રોગ છે જે વિવિધ પક્ષીઓની જાતિઓ (ચિકન, ટર્કી, ફ્લેઈલ, ગિની મરઘી વગેરે) ની સાથે પાળેલા અને જંગલી પક્ષીઓને પણ અસર કરે છે.
3. મનુષ્યની સાથે, કેટલીકવાર સસ્તન પ્રાણીઓ પણ એવિયન ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝાના સંપર્કમાં હોય છે.
4. H10N3 એ ઈન્ફ્લ્યુએન્ઝા A વાયરસનો એક પેટા પ્રકાર છે, જેને સામાન્ય રીતે બર્ડ ફ્લૂ વાયરસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

9. SDG ઈન્ડિયા ઈન્ડેક્સની ગણતરીના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. SDG ઈન્ડિયા ઈન્ડેક્સ દરેક રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ માટે 16 SDG પર લક્ષ્યાંકિત સ્કોર્સની ગણતરી કરે છે.
2. આ સ્કોર્સ 0-100 સુધીના હોય છે અને જો કોઈ રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશને 100 નો સ્કોર મળે છે, તો તે બતાવે છે કે તેણે 2030 સુધીના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કર્યા છે.
3. રાજ્ય / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશનો સ્કોર ઉંચો જેટલો ઊંચો હોય લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટેનું અંતર એટલું વધારે છે.
4. રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને તેમના SDG ઈન્ડિયા ઈન્ડેક્સ સ્કોરના આધારે ચાર કેટેગરીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે: એસ્પિરન્ટ (0-49), પરફોર્મર (50-64), ફાસ્ટ-રનર (65-99), એચિવર (100).

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

10. બિન-જોડાણવાદી ચળવળના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે શીત યુદ્ધ (1945-1991) દરમિયાન રાજ્યોના સંગઠન તરીકે બનાવવામાં આવ્યું હતું જે પોતાને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ (મૂડીવાદ) અથવા સોવિયત સંઘ (સમાજવાદ) સાથે ઔપચારિક રીતે ગોઠવવા માંગતું ન હતું, પરંતુ સ્વતંત્ર અથવા તટસ્થ રહેવાની માંગ કરી હતી.
2. 1955 ના બાંડુંગ કોન્ફરન્સના છ વર્ષ બાદ, બિન-જોડાણ કરેલા દેશોની ચળવળની સ્થાપના વ્યાપક ભૌગોલિક ધોરણે બેલગ્રેડમાં પ્રથમ સમિટમાં કરવામાં આવી હતી, જે સપ્ટેમ્બર 1961 માં યોજાઈ હતી.
3. યુગોસ્લાવિયાના જોસિપ બ્રોઝ ટિટો, ઈજિપ્તના જમાલ અબ્દેલ નસેર, ભારતના જવાહરલાલ નહેરૂ, ઘાનાના ફ્વામે નકુમહ અને ઈન્ડોનેશિયાના સુકર્ણોની આગેવાની હેઠળ આ સંમેલનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
4. તેનો ઉદ્દેશ 'રાષ્ટ્રીય સ્વતંત્રતા, સાર્વભૌમત્વ, પ્રાદેશિક અખંડિતતા અને બિન-જોડાણવાળા દેશોની સલામતી' સુ નિશ્ચિત કરવા માટે બનાવવામાં આવેલ આ સંગઠનનો હેતુ

1979 ના હવાના ઘોષણામાં તમામ પ્રકારના સામ્રાજ્યવાદ, વસાહતીવાદ, નવા-વસાહતીવાદ, જાતિવાદ વગેરેના વિરોધમાં જણાવાયું હતું.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

11. તાજેતરમાં કયાં રાજ્ય એ GIFTની સ્થાપના કરી છે?

- (A) કર્ણાટક (B) મહારાષ્ટ્ર
(C) રાજસ્થાન (D) ગોવા

12. વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WHO) એ ભારતમાં મળી આવેલ COVID-19 સ્ટ્રેનનું નામ શું રાખ્યું છે?

- (A) આલફા (B) બીટા
(C) ગામા (D) ડેલ્ટા

13. તાજેતરમાં કોણે Business Confidence Survey બહાર પાડ્યો હતો?

- (A) CSIR (B) MSME મંત્રાલય
(C) નીતિ આયોગ (D) FICCI

14. યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન (UGC)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે UGC એક્ટ 1956 દ્વારા સ્થાપિત વૈધાનિક સંસ્થા છે.
2. તે ઉચ્ચ શિક્ષણના ધોરણોને સંકલન, નિર્ધારિત અને જાળવવા માટે શિક્ષણ મંત્રાલય હેઠળ કાર્ય કરે છે.
3. તે ભારતની યુનિવર્સિટીઓને માન્યતા આપે છે, અને માન્ય યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોને ભંડોળનું વિતરણ કરે છે. નવી દિલ્હીમાં તેનું મુખ્ય મથક છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

15. તાજેતરમાં કોણે SDG India Index અને Dashboard 2020-21 રજૂ કર્યું?

- (A) CSIR (B) NSO
(C) MSME મંત્રાલય (D) નીતિ આયોગ

16. બીજ મીનીકીટ કાર્યક્રમ (Seed Minikit Programme) વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ કાર્યક્રમ ખેતરોમાં નવી જાતનાં બિયારણ રજૂ કરવાનાં મુખ્ય સાધન તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
2. તે બીજની ફેરબદલ દર વધારવામાં (seed replacement rate) પણ મદદ કરશે.
3. આ પ્રોગ્રામ અંતર્ગત નાફેડ (NAFED), રાષ્ટ્રીય સીડ્સ કોર્પોરેશન (National Seeds Corporation – NCS) અને ગુજરાત રાજ્ય બીજ નિગમ (Gujarat State Seeds Corporation) દ્વારા મિનિ-કીટ આપવામાં આવી રહી છે. ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

17. તાજેતરમાં કઈ સરકારે 'કોરોના મુક્ત ગામ સ્પર્ધા' (Corona-free Village Competition) શરૂ કરી છે?

- (A) કર્ણાટક (B) ગુજરાત
(C) રાજસ્થાન (D) મહારાષ્ટ્ર

18. મિશન ઈનોવેશન ફ્લીનટેક એક્સચેન્જના સંદર્ભમાં નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતે મિશન ઈનોવેશન ફ્લીનટેક એક્સચેન્જની શરૂઆત કરી, જે વૈશ્વિક પહેલ છે જેનો હેતુ સ્વચ્છ ઉર્જા નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સભ્ય દેશોમાં ઈ-ફ્યુબેટર્સનું નેટવર્ક બનાવવાનો છે.
2. આ મિશનની શરૂઆત ચિલી દ્વારા આયોજિત "ઈનોવેટિંગ ટૂ નેટ ઝીરો સમિટ, 2021" પર કરવામાં આવી હતી.
3. તે કુશળતા અને બજારની આંતરદષ્ટિની એક્સેસ પ્રદાન કરશે જે વિશ્વભરના નવા બજારોમાં પહોંચવા માટે નવી તકનીકોને ટેકો આપવા માટે જરૂરી છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

19. વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ દર વર્ષે 5 જૂને વૈશ્વિક સ્તરે ઉજવવામાં આવે છે. પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ અને તેનો સામનો કરવાની કાર્યવાહી કરવા અંગે વૈશ્વિક સ્તરે જાગૃતિ લાવવા માટે ઉજવવામાં આવે છે.

2. આ વર્ષની થીમ: ઈકોસિસ્ટમ રિસ્ટોરેશન

3. આ દિવસ પ્રથમ વખત 1974 માં મનાવવામાં આવ્યો હતો, અને ત્યારબાદ તે 100 થી વધુ દેશોમાં વ્યાપકપણે ઉજવવામાં આવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

20. ઈથેનોલના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઈથેનોલ મકાઈ, શેરડી, ઘઉં વગેરેમાંથી ઉત્પન્ન થઈ શકે છે. ભારતમાં ઈથેનોલ મુખ્યત્વે આથાની પ્રક્રિયા દ્વારા ઉત્પન્ન થાય છે.

2. ઈથેનોલમાં ઓક્સિજન હોય છે, તે બળતણના સરળ અને સંપૂર્ણ દહનને મંજૂરી આપે છે. ઈથેનોલ એકવાર ભળી જાય તો તેને પેટ્રોલથી અલગ કરી શકાતું નથી.

3. ઈથેનોલને નવીનીકરણીય બળતણ માનવામાં આવે છે કારણ કે ઈથેનોલ એવા છોડમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે જે સૂર્યની શક્તિનો ઉપયોગ કરે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

21. ચાર નવા રાષ્ટ્રીય હેલ્પલાઈન નંબરોના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. 1075 એ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયનો રાષ્ટ્રીય હેલ્પલાઈન નંબર છે.

2. 1098 એ મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયનો ચાઈલ્ડ હેલ્પલાઈન નંબર છે.

3. 14566 સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રાલયની સિનિયર સિટિઝન્સ હેલ્પલાઈન છે, તે કર્ણાટક, દિલ્હી, મધ્યપ્રદેશ, તમિલનાડુ, રાજસ્થાન, તેલંગાણા, ઉત્તર પ્રદેશ અને ઉત્તરાખંડ જેવા રાજ્યોમાં કામ કરશે.

4. 08046110007 એ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેન્ટલ હેલ્થ એન્ડ ન્યુરોસાયન્સિસ (NIMHANS)ની હેલ્પલાઈન નંબર છે જે માનસિક સહાય પૂરી પાડશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, 2, અને 3 (B) ફક્ત 2, 3, અને 4
(C) ફક્ત 1, 3, અને 4 (D) 1, 2, 3, અને 4

22. ભારતીય ખેડૂત ખાતર સહકારી લિમિટેડ (IFFCO)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઈફ્કો એક બહુ-રાજ્ય સહકારી મંડળી છે જે ખાતરોના ઉત્પાદન અને માર્કેટિંગમાં સામેલ છે.
2. તેની સ્થાપના 1967 માં થઈ હતી અને તેનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં છે. તેમાં 57 સભ્યોની સહકારી મંડળીઓનો સમાવેશ થાય છે.
3. તેનો યુરિયામાં 19% અને જટિલ ખાતરોમાં બજારનો 29% હિસ્સો છે, જે તેને ભારતનો સૌથી મોટો ખાતર ઉત્પાદક બનાવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

23. રાષ્ટ્રીય ઈમ્યુનાઈઝેશન તકનીકી સલાહકાર જૂથ (NITAG) ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. NITAG એ એક સલાહકાર સમિતિ છે, જેમાં નિષ્ણાતોના મલ્ટિડિસિપ્લિનરી જૂથનો સમાવેશ થાય છે.
2. તેઓ સરકારને માહિતી પ્રદાન કરવામાં મદદ કરે છે જેથી રસી અને રસીકરણ નીતિ અંગે પુરાવા આધારિત નિર્ણયો લઈ શકાય.
3. રસીકરણ નીતિઓને માર્ગદર્શન આપવા માટે ઘણાં ઔદ્યોગિક અને વિકસિત દેશો દ્વારા આવા જૂથોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

24. આસામ રાઈફલ્સના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આસામ રાઈફલ્સ એ ભારતની સૌથી જૂની અર્ધ લશ્કરી દળ છે. તેની રચના 1835 ના વર્ષમાં બ્રિટીશ રાજ દરમિયાન થઈ હતી.
2. પહેલા તેનું નામ Cachar Levy હતું. 1917 માં આસામ રાઈફલ્સ નામ પડ્યું. તેનું સૂત્ર 'ઉત્તર પૂર્વના સેન્ટિનેલ્સ' છે.
3. તે કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય હેઠળ કાર્ય કરે છે, જ્યારે તેની મૂળ એજન્સી ભારતીય સૈન્ય છે. અસમ રાઈફલ્સનું મુખ્ય મથક શિલોંગમાં છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

25. રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ (NHRC)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ એક બંધારણીય સંસ્થા છે, જેની રચના 12 ઓક્ટોબર, 1993 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
2. તે ભારતમાં લોકોના માનવાધિકારની સુરક્ષા અને પ્રોત્સાહન માટે કામ કરે છે.
3. તેનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હીમાં છે. તેનું સૂત્ર 'સર્વે ભવન્તુ સુખીનઃ' છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

26. કોરોનાવેકના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. કોરોનાવેક અથવા સિનોવેક COVID-19 રસી એક નિષ્ક્રિય વાયરસ COVID-19 રસી છે.
2. તેનો વિકાસ ચીની કંપની સિનોવેક બાયોટેક દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો.
3. આ રસી માટે ત્રીજા તબક્કાના ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સ ચિલી, બ્રાઝિલ, ઈન્ડોનેશિયા, ફિલિપાઈન્સ અને તુર્કીમાં લેવામાં આવ્યા હતા. તેને ફિઝ કરવાની જરૂર નથી.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

27. ઈન્ફલ્યુએન્ઝા વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. જેને સામાન્ય રીતે 'ફ્લૂ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ ચેપી રોગ ઈન્ફલ્યુએન્ઝા વાયરસથી થાય છે.
2. લક્ષણોમાં હળવાથી વધુ તાવ, વહેતું નાક, ગળામાં દુખાવો, માથાનો દુખાવો, ઉધરસ, સ્નાયુમાં દુખાવો અને થાક સામેલ છે. આ લક્ષણો સામાન્ય રીતે વાયરસના સંપર્ક પછી 1-4 દિવસ પછી શરૂ થાય છે અને 2-8 દિવસ સુધી ચાલે છે.
3. તેન્યુમોનિયા, તીવ્ર શ્વસનતકલીફ સિન્ડ્રોમ, એન્સેફાલીટીસ, મેનિન્જાઈટિસ અને અસ્થમા જેવી પૂર્વ-અસ્તિત્વમાં રહેલી સ્વાસ્થ્ય સમસ્યાઓના બગાડનું કારણ પણ બની શકે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

28. કયાં રાજ્ય એ YSR જગન્ના કોલોની પ્રોજેક્ટનો પ્રારંભ કર્યો?

- (A) કર્ણાટક (B) રાજસ્થાન
(C) ગુજરાત (D) આંધ્રપ્રદેશ

29. કયાં રાજ્ય દ્વારા એન્જિનિયરિંગ અને મેડિકલ કોલેજોમાં

33% અનામતની ઘોષણા કરવામાં આવી છે?

- (A) ઓડિશા (B) રાજસ્થાન
(C) છત્તીસગઢ (D) બિહાર

30. વિશ્વ સાયકલ દિવસના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. દૈનિક જીવનમાં સાયકલના ઉપયોગને લોકપ્રિય બનાવવા માટે સામૂહિક રાઈડ્સનું આયોજન કરીને 3 જૂને વર્લ્ડ સાયકલ ડે વૈશ્વિક સ્તરે ઉજવવામાં આવે છે.

2. 2018 માં, યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) એ સાયકલની 'વિશિષ્ટતા, દીર્ઘાયુષ્ય અને વર્સેટિલિટી' ની ઉજવણી માટે 3 જૂને વર્લ્ડ સાયકલ ડે તરીકે જાહેર કર્યો.

3. અમેરિકાના મેરીલેન્ડના મોન્ટગોમરી કોલેજના પ્રોફેસર લેઝેક સિબિલ્સ્કીએ તેમના સમાજશાસ્ત્રના વર્ગ સાથે સાયકલ ડે જાહેર કરવા અને તેના બધા સારા ગુણોને ચિહ્નિત કરવાની અરજી કરી હતી.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

31. શિક્ષક પાત્રતા પરીક્ષણ (TET)ના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. TET એ તે વ્યક્તિ માટે આવશ્યક લાયકાત છે જે શાળાઓમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરવા માંગે છે.

2. અગાઉ TET પાસ પ્રમાણપત્રની માન્યતા 7 વર્ષ હતી જે હવે આજીવન વધારી દેવામાં આવી છે. કોઈ વ્યક્તિ પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે આ પરીક્ષામાં કેટલા પ્રયત્નો કરી શકે છે તેના પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી.

3. TET દરેક રાજ્ય દ્વારા અલગથી હાથ ધરવામાં આવે છે, જ્યારે સેન્ટ્રલ TET અથવા CTET સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) દ્વારા લેવામાં આવે છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

32. CBSE શાળાઓમાં કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સ રજૂ કરશે તેના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. માઈક્રોસોફ્ટના સહયોગથી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) એ શાળા અભ્યાસક્રમમાં કોડિંગ અને ડેટા સાયન્સનો સમાવેશ કર્યો છે.

2. વર્ગ 6 થી વર્ગ 8 ના વિદ્યાર્થીઓ માટે કોડિંગ રજૂ કરવામાં આવશે જ્યારે વર્ગ 8 થી વર્ગ 12 માટેના નવા કૌશલ્ય વિષય તરીકે ડેટા સાયન્સ રજૂ કરવામાં આવશે.

3. આ બંને અભ્યાસક્રમો 2021-2022 શૈક્ષણિક સત્રમાં આપવામાં આવશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

33. ઓએસિસ હોપ ફેસ્ટિવલના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. "ઓએસિસ ઓફ હોપ" નું આયોજન 5 અને 6 જૂન 2021 ના રોજ વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના મહત્વને ચિહ્નિત કરવા માટે કરવામાં આવશે.

2. તે વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસના મુખ્ય શબ્દોની ભાવનાની ઉજવણી કરશે, જે "REIMAGINE, RECREATE, RESTORE" છે. આ 2 દિવસીય મહોત્સવમાં પર્યાવરણને પુનજીવિત કરવા અને પ્રકૃતિના સહ-અસ્તિત્વની ફરી કલ્પના કરવા માટેના જોરદાર સંદેશ સાથે ફિલ્મો દર્શાવવામાં આવશે.

3. તે માણસ અને પ્રકૃતિના અવિભાજ્ય સંબંધને ફરીથી સ્થાપિત કરવાની ઘણી રીતો પણ સૂચવશે. તે ફિલ્મ્સ ડિવિઝન વેબસાઈટ અને યુટ્યુબ ચેનલ પર સ્ટ્રીમ થશે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

34. સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયાના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયા એ એક ભારતીય બાયોટેકનોલોજી અને બાયોફાર્માસ્યુટિકલ કંપની છે.

2. તે વિશ્વની સૌથી મોટી રસી ઉત્પાદક છે. તે મહારાષ્ટ્રના પુણે સ્થિત છે.

3. તેની સ્થાપના 1966 માં સાયરસ પૂનાવાલા દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેના વર્તમાન CEO અદર પૂનાવાલા છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

35. આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઈઝના સંદર્ભમાં નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. આંતરરાષ્ટ્રીય બુકર પ્રાઈઝ અગાઉ મેન બુકર ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈઝ તરીકે ઓળખાતું હતું.

2. મેન બુકર ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈઝ, સૌ પ્રથમ 2005 માં અંગ્રેજી ભાષામાં ભાષાંતર કરેલા અને યુકે અથવા આયર્લેન્ડમાં પ્રકાશિત થયેલા શ્રેષ્ઠ પુસ્તકને એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.

3. તેનો હેતુ વિશ્વભરના આંતરરાષ્ટ્રીય સાહિત્યના પ્રકાશન અને વાંચનને પ્રોત્સાહિત કરવાનો અને અનુવાદકોના કાર્યને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ઉપર આપેલા નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટેન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT